

*gr. 100  
diviz. 100  
100*

# GLĂȘUL BISERICII



REVISTA OFICIALĂ  
A SFINTEI MITROPOLII A UNGROVLAHIEI

---

ANUL XLIV, Nr. 7—9 IULIE—SEPTEMBRIE 1985

# GLĂȘUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ  
A SFINTEI MITROPOLII A UNGROVLAHIEI

ANUL XLIV, Nr. 7 — 9  
IULIE - SEPTEMBRIE  
1985



Redacția și Administrația : Sectorul Cultural-Social al Arhiepiscopiei Bucureștilor  
Str. Patriarhiei nr. 21 — Sectorul IV

## **COMITETUL DE REDACȚIE**

### **PREȘEDINTE :**

**Prea Fericitul Părinte**

**I U S T I N**

**Mitropolitul Ungrovlahiei și  
Patriarhul Bisericii  
Ortodoxe Române**

### **VICPREȘEDINȚI :**

**I. P. S. Dr. ANTIM  
Arhiepiscopul Tomisului  
și Dunării de Jos**

**P. S. EPIFANIE  
Episcopul Buzăului**

### **MEMBRI :**

**P. S. ROMAN IALOMIȚEANUL  
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei  
Bucureștilor**

**P. C. Pr. OCTAVIAN POPESCU  
Vicar metropolitan**

### **REDACTOR RESPONSABIL :**

**P. C. Pr. ILIE GEORGESCU  
Consilier cultural metropolitan**

### **REDACTOR :**

**Drd. MIHAI HAU**

# C U P R I N S

Pag.

<b>EDITORIAL : ÎN APĂRAREA PĂCII : A III-a Adunare a Cultelor din România pentru dezarmare și pace</b> . . . . .	<b>449</b>
<b>TELEGRAMĂ</b> . . . . .	<b>458</b>
<i>Apelul Adunării Cultelor</i> . . . . .	<b>460</b>
Diac. Prof. <b>MARIN VELEA</b> , <i>Tineretul și lupta pentru pace</i> . . . . .	<b>463</b>

## BISERICA ȘI PROBLEMELE VREMII

Diac. Prof. dr. <b>EM. CORNIȚESCU</b> , <i>Responsabilitatea creștină în fața noilor pericole ce amenință viața pe planeta noastră</i> . . . . .	<b>467</b>
--	------------

## INDRUMĂRI OMILETICE ȘI PASTORALE

Pr. Vicar <b>OCTAVIAN POPESCU</b> , <i>La Duminica a VI-a după Rusalii — paralyticul din Capernaum</i> . . . . .	<b>480</b>
Pr. <b>DAVID POPESCU</b> , <i>Cuvînt la Schimbarea la Față</i> . . . . .	<b>482</b>
Pr. Prof. <b>SORIN COSMA</b> , <i>Cuvînt de învățătură despre datoria creștinului de a cunoaște dreapta învățătură</i> . . . . .	<b>485</b>
<b>ASISTENT</b> , <i>Cuvînt la Adormirea Maicii Domnului</i> . . . . .	<b>489</b>

## DIN SCRIERILE SFINȚILOR PĂRINȚI

<i>Cuvintele 5, 6 și 7 la Facere, de Sfîntul Ioan Gură de Aur, trad. de Pr. Dr. DUMITRU FECIORU</i> . . . . .	<b>492</b>
---	------------

## DIN TEZAURUL CREDINȚEI ORTODOXE

Ieromonah drd. <b>IRINEU POP</b> , <i>Purificarea de patimi prin virtuți în lumina Patericului</i> . . . . .	<b>508</b>
--	------------

## MĂRTURII ALE TRECUTULUI

Drd. <b>MIHAI SPĂTĂRELU</b> , <i>Opera lui Kekaumenos și importanța ei pentru istoria românilor (vlahilor)</i> . . . . .	<b>522</b>
Pr. <b>DAVID POPESCU</b> , <i>O mare descoperire privind istoria și cultura românească (mss. original al «Istoriei Imperiului Otoman» al lui Dimitrie Cantemir)</i> . . . . .	<b>532</b>

## ȘTIRI ECUMENICE

Pr. <b>ILIE GEORGESCU</b> , <i>A șasea Adunare Generală a Conferinței creștine pentru pace (Praga, 2—7 iulie 1985)</i> . . . . .	<b>535</b>
<b>VASILE RĂDUCA</b> , <i>Din lumea creștină</i> . . . . .	<b>541</b>

## VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI UNGROVLAHIEI

## ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

<i>Conferința pentru pace a clerului (D.P.)</i> . . . . .	544
<i>Cea de a III-a conferință preoțească a clerului (D.P.)</i>	546
<i>O nouă serie de cursuri pentru muzeografi</i> . . . . .	548
<i>Adormiți în Domnul</i> . . . . .	546

## ARHIEPISCOPIA TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

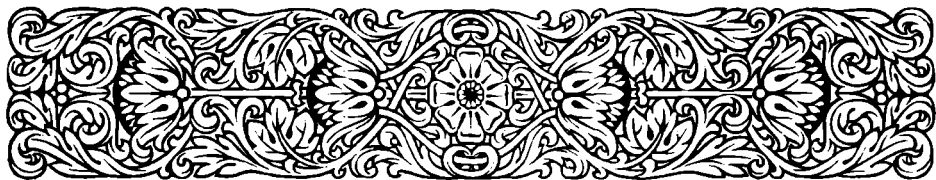
<i>Din activitatea centrului Arhiepiscopal Galați: slujbe arhieresti, hirotonii și hramuri. Restințirea bisericii din parohia Suceveni-Galați. Conferințe preoțești pentru pace</i> . . . . .	557
---	-----

## EPISCOPIA BUZAULUI

<i>Sedința Consiliului Eparhial. Întrunirea pentru pace a preoților din județele Vrancea, Buzău și Brăila. Trecuți la cele veșnice.</i> . . . . .	562
---	-----

## RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

Decanul MARC LODS, <i>Satan pris au piège et dupé, thème de redemption chez les Pères et chez Luther</i> (Satan prins în cursă și păcălit, la Părinți și Luther), în rev. «Positions lutheriennes», Paris, 1985, p. 145—164 (Prof. NICOLAE CHIȚESCU) . . . . .	577
Arhim. CIPRIAN ZAHARIA, <i>Paisianismul și slujirea ecumenică a Bisericii Ortodoxe Române</i> , în «Convergențe Românești», Londra, 1985, nr. 5 (O.B.)	579
Pr. SCARLAT PORCESCU, <i>Episcopia Romanului</i> , Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1984, 414 pag. text + 135 ilustrații alb-negru (pr. Gr. POPESCU)	581
<i>Synopsis Quattuor Evangeliorum. Locis parallelis evangeliorum apochryphorum et patrum adhibitis edidit Kurt Aland. Editio decima et recognita ad textum editionum 26 Nestle-Aland et 3 Greek New Testament aptata, Deutsche Bibelstiftung, Stuttgart, 1978, 27×22 cm, XXXII + 590 pagini</i> (Pr. SABIN VERZAN) . . . . .	584



## ÎN APĂRAREA PĂCII

### A III-A ADUNARE A CULTELOR DIN ROMÂNIA PENTRU DEZARMARE ȘI PACE

Pacea este un bun dat omenirii de Dumnezeu. Zdrobind «peretele cel din mijloc al vrăjbei», Fiul lui Dumnezeu întrupat ne-a dat și ne-a lăsat pacea Sa. Pacea cu Dumnezeu este un dar primit de la El. Tot dar al lui Dumnezeu este puterea pe care oamenii o au spre a face pace între ei. Pentru aceasta pacea este și un bun care trebuie câștigat. Este o valoare pentru care oamenii trebuie să lupte.

În zilele noastre numărul conflictelor dintre diverse state ale lumii a crescut. Mai mult, tensiunea între țările lumii a crescut și ea. Cursa înarmărilor a făcut nu numai ca un stat să fie amenințat de un altul, ci lumea întreagă să fie amenințată de propriile ei arme, fie ele de apărare sau ofensive. Această situație face ca numărul celor ce luptă pentru pace să crească. În toată lumea oamenii de bine discută și scriu pentru apărarea păcii, se întrunesc, își spun punctele de vedere și iau poziție față de cursa înarmărilor.

Poporul nostru a fost un popor al păcii. Nu a făcut rău nici unui alt popor în istoria lui bimilenară. Nu a amenințat cu agresiunea sau cu cotropirea, ci și-a apărat «sărăcia și nevoile», cum spunea, prin gura marelui Mircea, «Luceafărul» poeziei românești, în fața tuturor celor care, de-a lungul istoriei, au încercat să ne ia «*apa și pământul*».

Poporul român nu numai că a fost, dar rămâne un popor al păcii. El nu încetează să arate aceasta prin vocea reprezentanților lui. Conducătorii noștri, fie politici, fie bisericești, în întâlnirile lor cu diverse personalități din străinătate și în diverse întruniri internaționale, totdeauna amintesc dorința de pace a poporului nostru. România și cultele religioase din România nu numai că vorbesc despre pace, dar în organismele și organizațiile mondiale sînt angajate efectiv în lupta pentru pace.

O dovadă în acest sens o constituie cea de-a III-a Adunare a Cultelor din România pentru dezarmare și pace, ce a avut loc la București, între 16—18 septembrie 1985.

Expresie a responsabilității cultelor religioase față de problemele care frământă viața omenirii contemporane, a III-a Adunare a Cultelor din România pentru dezarmare și pace s-a bucurat de o largă partici-

pare. Au fost prezente circa 400 de delegați, personalități din țară și de peste hotare.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au fost prezenți toți membrii Sfântului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, profesorii celor două Institute teologice, ai Seminariilor teologice, angajați ai Administrației Patriarhale, ai centrelor mitropolitane și episcopale (clerici și mireni), protopopi, preoți, călugări și călugărițe. Celelalte culte din România au participat prin delegații formate din șefii cultelor respective, cadre didactice, preoți și pastori, precum și persoane din serviciul administrativ al acestor culte.

Au fost prezenți invitați ai diferitelor Biserici cu care cultele din țara noastră sînt în relații de prietenie, cum ar fi : I. P. S. Serghie al Odesei și Kersonului, delegat al Bisericii Ortodoxe Ruse ; I. P. S. Dorotei Filip, mitropolitul primat al Bisericii Ortodoxe din Cehoslovacia ; I. P. S. Johannes Rinne, mitropolitul de Helsinki ; I. P. S. Iovan, mitropolitul Zagrebului, ca delegat al Bisericii Ortodoxe Sîrbe ; P. C. Arhim. Chiril Hristov, delegat al Bisericii Ortodoxe Bulgare ; Mgr. Eleuterio-Francesco Fortino și Mgr. Salvatore Scribano, delegați ai Vaticanului ; Dl. Willy Moret, vicepreședinte al Adunării evanghelice din Elveția ; Dl. Ludwig Grosse, superintendent al Bisericii luterane din R.D.G. Din R.F.G. au participat : Dr. Helmut Hield, delegat al președintelui Consiliului Bisericilor Evanghelice ; Dl. Joachim Gurt, secretar general al Alianței reformate din R. F. Germania ; Dl. Ernst Schrupp, director onorar al Școlii biblice din Wiedenest ; Dr. Joachim Heubach, episcop al Bisericii luterane. Din Suedia a fost prezent Dr. Olof Sundby, fost primat al Bisericii luterane. Din S.U.A. a participat Dr. Billy Graham.

Au luat parte, de asemenea, reprezentanți ai unor organizații bisericesti internaționale, cum ar fi : din partea Consiliului Ecumenic al Bisericilor Dl. Uffe Gjerding, secretar pentru Europa al CICARWS, Dl. Erick Weingartner, secretar al Comisiei bisericesti pentru problemele internaționale, P. C. Pr. Prof. Ion Bria, secretar adjunct al Comisiei «Misiune și Evanghelizare».

Din partea Conferinței Creștine pentru Pace au fost prezenți Dr. Lubomir Mirejovsky, secretar general și Past. Hans Joachim Offler, vicepreședinte. Din partea Federației Luterane Mondiale au luat parte Episcopul Kaldy Zoltan, președinte, Dr. Amza Lema, delegatul Secretarului general și Dl. Georg Posfay, consilier la sectorul studii și documentare.

A fost prezent, de asemenea, Dl. Dieter Gherman, secretarul general al Asociației pentru apărarea drepturilor religioase. Au luat parte și Dl. Pierre Lanares, editorul magazinului «Conștiință și libertate», Dl. Gianfranco Rossi, secretar general al Asociației internaționale pentru apărarea libertății religioase, Dr. Josef Horok, vicepreședinte al Alianței mondiale baptiste și Dr. Ray Hughes, vicepreședinte al Conferinței mondiale penticostale, dr. Knud Wumpelman, secretar general al Federației baptiste europene.

Cuvîntul de deschidere al acestei Adunări a fost rostit de Întîistătorul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin.

Prea Fericirea Sa a subliniat faptul că situația internațională este tot mai îngrijorătoare. Cu toate că milioane de oameni luptă pentru statornicirea păcii, bunei-înțelegeri și cooperării în lume, neîncrederea și

ensiunea cresc mereu între anumite state; conflictele dintre state se înmulțesc. Teama de război există peste tot și la toate popoarele; cu toate acestea cursa înarmărilor, mai ales a celor nucleare, a luat o amploare fără precedent. «La eforturile pe care omenirea însetată de pace le face pentru a-și salva viața, sublinia Prea Fericirea Sa, marile puteri au răspuns cu pregătiri febrile pentru desăvârșirea unor sisteme de acțiuni militare în spațiul cosmic. Trăim așadar într-o epocă în care nu numai unele popoare caută să distrugă alte popoare, dar într-o epocă în care este amenințată însăși viața pe planeta noastră».

Nimeni nu poate rămâne indiferent în fața pericolului care planează asupra Europei și a întregii lumi, cu atât mai puțin cultele religioase.

Toți oamenii trebuie să facă uz de dreptul lor la viață, dreptul la existență. «Culte religioase, ai căror slujitori și credincioși se găsesc în primele rânduri ale propovăduitorilor și făcătorilor de pace — a spus Prea Fericitul Părinte Patriarh —, își împlinesc acum o datorie sacră mărturisindu-și din nou, într-un singur glas, hotărârea lor de a apăra pacea».

În continuare, Întâistătorul Bisericii noastre a arătat că de multe ori cultele religioase au analizat, în comun sau separat pacea ca dogmă sau învățătură soteriologică a credinței noastre religioase sau ca temelie a vieții omenești în societate.



De data aceasta tema la care participanții la cea de a III-a Adunare a Cultelor din România pentru dezarmare și pace, vor trebui să mediteze, va fi: «Pacea înseamnă astăzi însăși viața pe planeta noastră». Este o



temă care corespunde situației actuale cînd de pace depinde viața planetei noastre.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh a salutat participanții din țară și din străinătate. După aceea a declarat deschise lucrările celei de a III-a Adunări a Cultelor din România pentru dezarmare și pace.

Tema anunțată de Prea Fericitul Părinte Patriarh a fost dezvoltată de I. P. S. Nicolae, mitropolitul Banatului.

I. P. S. Nicolae atrage atenția în cuvîntul său că ne aflăm într-o perioadă cînd în viața internațională s-au acumulat probleme grave și complexe, Cursa înarmărilor a făcut să crească pericolul unui nou război mondial, care, în actualele împrejurări, s-ar transforma într-o catastrofă ce ar duce la distrugerea vieții pe pămînt. Aceasta, impune «ridicarea tuturor oamenilor cinstiți din lume, — a spus I. P. S. Nicolae Corneanu, — întru apărarea păcii, pacea însemnînd însăși viața planetei noastre». Trebuie să se facă totul în vederea dezarmării și în special a dezarmării nucleare, pentru consolidarea păcii, pentru apărarea dreptului suprem al tuturor popoarelor la viață, la existență liberă și demnă, pentru statornicirea unui climat trainic de înțelegere și colaborare rodnică între națiuni.

Asemenea preocupări se află în atenția cultelor din România ai căror credincioși și slujitori sînt convinși că a lupta pentru pace înseamnă a lupta pentru recunoașterea faptului ca toți oamenii sînt frați între ei, ca fii ai Aceluiași Părinte Ceresc. Viața este bunul cel mai de preț dat de Dumnezeu omului. Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat «ca lumea să aibă viață și s-o aibă încă din belșug» (Ioan 10, 10). A lupta pentru pace, înseamnă a lupta pentru apărarea vieții.

Năzuințele de pace ale cultelor, a subliniat I. P. S. Mitropolit Nicolae, au fost stimulate și de Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste și de conducătorul statului care a adresat și cultelor chemarea «de a face tot ce pot pentru dezarmare și pace», fiecare în parte, sau, în unire cu celelalte culte religioase din lume. I. P. S. Mitropolit Nicolae a declarat că slujitorii cultelor și credincioșii, ca fii ai pașnicului popor român, răspund cu azeziune Apelului Frontului Democrației și Unității Socialiste, convinși fiind că sînt răspunzători pentru viața și pacea lumii atît în fața lui Dumnezeu cît și în fața oamenilor. Cultele vor face totul pentru pace, utilizînd mijloacele lor: rugăciunea, reflecția teologică, propovăduirea Cuvîntului, scrisul, ținuta și exemplul personal, etc.

«Să milităm toți, a spus în continuare I. P. S. Sa, pentru producerea unei mutații radicale din direcția înarmării în direcția unei dezarmări controlate și treptate, pentru ca, în final, omenirea să fie eliberată de orice amenințare și teroare, iar pacea să devină climatul firesc al dezvoltării vieții și al pregătirii *împărăției lui Dumnezeu în inimi și în oameni*» (Rom. 14, 17).

Instaurarea unei noi ordini economice în lume, concepție promovată azi de statul român, este o condiție sine qua non a dezvoltării economice a tuturor statelor lumii, a egalității lor, a respectului reciproc, și în final, a dezarmării. O nouă ordine economică și etică se impune în viața internațională. «În ceea ce ne privește, a spus I. P. S. Sa, avem datoria de a

cultiva în sufletul credincioșilor o conștiință nouă, care să instaureze noi relații între oameni și popoare, relații de respect reciproc, de armonie, de întraajutorare, de cooperare generală, de consens în apărarea valorilor sacre ale umanității, fundament al tuturor acestora fiind iubirea și dreptatea !».

I. P. S. Mitropolit Nicolae a evidențiat faptul că noi creștinii clerici sau mireni avem în tezaurul nostru spiritual învățătura : «Dumnezeu este iubire» (I Ioan 4, 8) și că iubirea este principiul vieții, în ea aflându-se și salvarea. Cu alte cuvinte, în iubire și în Dumnezeu stă garanția vieții și a păcii.

I. P. S. Sa a îndemnat pe cei prezenți să-i ajute pe oameni să deosebească cele două căi : calea vieții și calea morții, adică, în locul suspiciunii și neîncrederii, să se instaureze încrederea, onestitatea și respectarea convențiilor internaționale ; în locul intimidării și teroarei, să se cultive respectul pentru demnitatea și sănătatea omului ; în locul folosirii energiilor umane în slujba distrugerii, aceste energii să fie îndreptate spre țelul lor firesc : dreptatea, libertatea, egalitatea, viața și progresul.

I. P. S. Mitropolit Nicolae a propus ca Adunarea să adreseze un *Apel* către toate Bisericile, religiile și organismele din lume.

După pauză, s-au continuat lucrările, luînd cuvîntul diverse personalități bisericești din țară.

În alocuțiunea sa, I. P. S. Teoctist, mitropolitul Moldovei și Sucevei, a spus că slujitorii lui Dumnezeu și ai oamenilor trebuie să-și unească eforturile în sprijinirea marilor acțiuni întreprinse în toată lumea pentru dezarmare și în primul rînd pentru dezarmare nucleară.

Luînd cuvîntul, I. P. S. Antonie, mitropolitul Ardealului, a ținut să exprime mai întii adeviziunea la raportul prezentat de I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului. I. P. S. Sa a arătat că o îngrijorare profundă și reală provoacă în lume cursa înarmărilor. «Omenirea este amenințată de monstrul numit bomba atomică. Monstrul acesta trebuie legat, anihilat», a spus I. P. S. Sa, și va fi posibil «dacă omenirea, dacă marii conducători ai omenirii vor să-și pună la contribuție rațiunea cea dată de Dumnezeu, și prin rațiune să găsească mijloace prin care să lege, să interzică acest monstru. Aceasta se poate face prin tratate sigure, printr-o ordine etică sigură care să genereze liniștea, siguranța popoarelor pentru azi și pentru totdeauna».

Siguranța și pacea nu se vor realiza fără o ordine economică nouă, după cum a spus în repetate rînduri Președintele țării noastre, d-l Nicolae Ceaușescu.

I. P. S. Mitropolit Antonie a arătat că Bisericile luptă pentru pace. Ele nu au putere armată, «dar au dragoste pentru pace, dragoste pentru om. Ele trebuie să facă rugăciuni pentru pace, rugăciuni pentru conducătorii națiunilor ca Dumnezeu să le lumineze mintea și să lucreze pentru pace, să întreprindă acțiuni pentru pace în spirit de coresponsabilitate pentru viața dată de Dumnezeu».

I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei a arătat că, potrivit învățăturii Bisericii, «războiul este un păcat față de Dumnezeu, față de om, față de toată creatura, pentru că primejduiește cel mai important dintre dreptu-

rile omului, dreptul la pace, dreptul la viață». I. P. S. Sa a arătat pericolul care pîndește viața lumii datorită cursei înarmărilor. Pericolul acesta este o realitate care apasă conștiința oamenilor de bine, dar primejdia catastrofei nucleare nu este o fatalitate, ea poate fi evitată prin lupta unită a popoarelor, a forțelor progresiste, a oamenilor iubitori de bine de pretutindeni. «Stă în puterea și în capacitatea noastră, a tuturor oamenilor de bine de pretutindeni, a spus I. P. S. Mitropolit Nestor, să determinăm pe cei ce dețin destinele omenirii să procedeze de urgență la transformarea arsenalelor atomice în grînare, a rachetelor nucleare în pîinea cea de toate zilele, a bombei cu neutroni în medicamente, a centrelor militare agresive în instituții social-culturale».

Lucrările Adunării au continuat în ședințe întrunite în plen și pe secții. S-au creat patru secții de lucru, fiecare din ele dezbătînd o anumită temă. Secția I-a a dezbătut tema: «Pacea și înțelegerea între oameni și popoare, misiune de înaltă răspundere a cultelor religioase». În secția a II-a s-a analizat tema: «Contribuția cultelor religioase din România la înfăptuirea politicii de pace și dezarmare, în primul rînd, de dezarmare nucleară în Europa și în întreaga lume, promovată de România, de președintele Nicolae Ceaușescu». Secția a III-a a dezbătut tema: «Activitatea cultelor religioase pentru realizarea unei noi ordini economice internaționale», în timp ce secția a IV-a a dezbătut tema: «Preocuparea cultelor religioase pentru statornicirea unui climat de destindere, cooperare și securitate în Europa».



Au luat cuvîntul și și-au exprimat punctele de vedere 140 vorbitori, șefii celorlalte culte din țara noastră, profesori la diversele școli teologice din țara noastră, clericii din administrația bisericească, protoierei

și preoți, delegați ai celorlalte culte, pastori, precum și mulți din oaspeții de peste hotare.

Toți au manifestat îngrijorarea pentru situația creată de escaladarea cursei înarmărilor. Delegații români și mulți din cei străini au salutat politica Președintelui Nicolae Ceaușescu, politica României Socialiste, dusă în scopul dezarmării și păcii. Toți au subliniat necesitatea de a se face ceva concret în vederea încetării cursei înarmării și în special a înarmării nucleare. S-a recomandat de mulți vorbitori ca toți oamenii de bine și luptătorii pentru pace, fiecare acolo unde este, să adune cîți mai mulți oameni în cercul celor ce luptă pentru pace. Rîndurile luptătorilor pentru pace trebuie îngroșate. S-a recomandat ca oamenii religiei să facă presiuni pe lângă personalități influente din țările lor, pe lângă șefii de state și pe lângă guverne spre a-i determina să facă ceva concret în vederea dezarmării și păcii, cu alte cuvinte, în vederea salvării păcii pe planeta noastră.

În dimineața zilei de 18 septembrie, participanții s-au reîntîlnit într-o ședință plenară spre a se lua cunoștință de concluziile dezbaterilor care au avut loc în secții.

Delegații care au participat la lucrările Secției I-a au prezentat în scris îngrijorarea lor privind intensificarea înarmărilor nucleare și militarizarea spațiului cosmic, și-au exprimat adeziunea unanimă la noile inițiative de pace ale Președintelui României și la *Apelul* pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste. Reprezentanții români din această secție au arătat hotărîrea lor fermă de a face tot ce depinde de ei, în strînsă unitate cu poporul român, pentru triumful cauzei păcii și înțelegerii în lume. Ei au arătat că pacea este viețuirea tuturor oamenilor unii cu alții pe baza dreptății, egalității, respectului reciproc, a independenței, dar ea este și un dar de sus, dat oamenilor spre a trăi în armonie unii cu alții.

Culte din țara noastră, s-a arătat în concluziile Secției I-a, condamnă cu hotărîre escaladarea cursei înarmărilor, militarismul, amenințarea cu forța și războiul ca mijloc de soluționare a litigiilor dintre state. Ele luptă împotriva temei și a resemnării. Cultele sînt hotărîte să se mobilizeze exemplar pentru triumful cauzei păcii și înțelegerii.

Secția a II-a a scos în evidență faptul că în ciuda tratatelor îndelungate din ultimii ani, care s-au soldat cu rezoluții referitor la dezarmare, cursa înarmărilor nu numai că nu a încetat, dar a căpătat chiar proporții fără precedent. Amploarea în Europa a rachetelor cu rază medie de acțiune, precum și militarizarea spațiului cosmic sînt dovezi în acest sens. Cheltuielile militare au crescut enorm, în 1985 ele ajungînd la 1.000 milioane de dolari. Mari resurse materiale și umane sînt destinate sistematic scopuri militare. Participanții la lucrările din această Secție au subliniat necesitatea de maximă urgență a opririi cursei înarmărilor și a acționării neîntîrziate la dezarmare.

Ei și-au exprimat îngrijorarea privind impasul în ceea ce privește tratativele pentru dezarmare. În continuare, ei au exprimat adeziunea unanimă la *Apelul F. D. U. S.* privind pacea și dezarmarea, asociindu-se la *apelul* făcut de Președintele României tuturor statelor, factorilor politici, forțelor democratice și progresiste de pretutindeni spre a face totul

ca negocierile de la Geneva dintre U. R. S. S. și S. U. A. să ducă la rezultate concrete și constructive în problema dezarmării.

Culte, se spune în concluziile Secției a II-a, se angajează să facă totul, utilizând mijloacele lor, spre a contribui la acțiunile poporului nostru și ale Domnului Nicolae Ceaușescu pentru înfăptuirea dezarmării, ajungerea la destindere, pace și colaborare internațională.

Participanții la lucrările Secției a III-a au arătat legătura care există între înarmare și subdezvoltare. Urmare a unei ordini economice și politice perimate, popoarele lumii se împart în bogate și sărace. Diferența dintre popoarele lumii este în creștere datorită investițiilor făcute pentru înarmare. Cultele religioase conform învățăturilor lor de credință sînt preocupate de înfăptuirea noii ordini economice internaționale, socotind-o ca o formă de instaurare a împărăției lui Dumnezeu, o împărăție a dreptății și a păcii. Participanții la Secția a III-a de lucru și-au exprimat adevărată deplină la Apelul F. D. U. S., dînd totodată o înaltă apreciere preocupărilor Președintelui României privind instaurarea noii ordini economice internaționale.

În Secția a IV-a toți vorbitorii au reliefat situația critică din Europa, datorită concentrării atîtor arme pe bătrînul continent. Ei au arătat că nu s-a realizat prin Conferința de la Helsinki trecerea de la ascensiunea cheltuielilor pentru înarmare la reducerea lor în scopul dezarmării și păcii. Raportul Secției a IV-a relevă propunerile Președintelui României în vederea luării unor măsuri concrete spre înfăptuirea păcii și dezarmării. Cultele religioase sînt convinse, se subliniază în raportul Secției a IV-a, că trebuie să facă totul, utilizînd mijloacele lor pentru cauza sfîntă a apărării păcii și a vieții. În acest scop, cultele religioase evocă mai întîi temeiurile lor doctrinare: viața ca dar divin și valoare unică — suportul celorlalte valori. Pentru salvarea ei s-a întrupat și jertfit însuși Fiul lui Dumnezeu, națiunile sînt voite de Dumnezeu, progresul națiunilor — care-i sînt, vrînd nevrînd complementare — nu este posibil decît prin colaborare. Colaborarea nu se poate înfăptui însă fără destindere, securitate, la rîndul lor bazate pe încredere, dreptate, respect reciproc și dragoste.

Întrucît armele sînt produs al inteligenței umane, și puse în acțiune de voința acestora, se arată în raportul Secției a IV-a, cultele religioase sînt convinse că fără o mutație în modul oamenilor de a gîndi și a acționa nu se poate înfăptui pacea. Oamenii religiei își vor spori rugăciunile și serviciile divine invocînd pe Domnul vieții să facă o «mutație» în gîndirea și voia conducătorilor, popoarelor, să reverse în inimile tuturor oamenilor duhul păcii și al iubirii ca să se poată respira pretutindeni miresma binefăcătoare a roadelor păcii și iubirii.

Cea de a III-a Adunare a Cultelor religioase din România s-a încheiat cu adoptarea documentelor: *Apelul Adunării Cultelor din Republica Socialistă România către toate Bisericile și organizațiile religioase internaționale*; *Scrisoare către Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite*; *Moțiunea Adunării Cultelor din Republica Socialistă România către Consiliul Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste*; *Telegrama adresată Președintelui Nicolae Ceaușescu*.

În Moțiunea adresată Consiliului Național al F. D. U. S. cultele din România își exprimă adevărată totală la noile acțiuni de pace românești,

declarînd că se angajează cu toată ființa în slujirea idealurilor nobile ale păcii și înțelegerii între popoare. Cultele declară că resping cu hotărîre orice argumente care ar încerca să justifice nesăbuita cursă a înarmărilor și a militarizării spațiului cosmic. În Moțiune, Cultele își exprimă adevărată deplină la Apelul F. D. U. S. pentru pace și dezarmare fiind convinse totodată că propunerile de pace și dezarmare ale României vor contribui la instaurarea unui climat de pace, securitate și colaborare între oameni și popoare.

În telegrama adresată D-lui Javier Perez de Quellar, Cultele din România îl înștiințează pe Secretarul General al O. N. U. de Adunarea de la București, de modul de lucru în care s-au desfășurat dezbaterile și cu privire la rezultatele ei. Îl roagă să facă cunoscut Apelul lor tuturor Statelor membre forurilor Organizației mondiale al cărei Secretar este, precum și chemarea lor fierbinte de a acționa împreună pentru apărarea dreptului sacru al popoarelor la viață, la pace, la existență liberă și demnă.

Lucrările celei de a III-a Adunări a Cultelor din România pentru dezarmare și pace s-au încheiat cu un cuvînt al Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin, care a mulțumit în numele Cultelor din România distinșilor oaspeți, reprezentanți ai diverselor Biserici și Organizații internaționale pentru că au onorat cu prezența lor manifestarea de la București și că s-au alăturat Cultelor din România în lupta lor pentru pace, pentru că au arătat prietenie față de țara și de poporul nostru. Terminînd alocuțiunea Sa, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a rostit urarea : «Fie ca pacea să triumfe, iar viața să înflorească neconținut pe planeta noastră !».

Cea de a III-a Adunare a Cultelor din România pentru dezarmare și pace a arătat încă o dată hotărîrea Cultelor de a-și aduce contribuția la realizarea păcii și buneii înțelegeri între oameni. Cultele și-au arătat prețuirea pe care o acordă politicii României pe tărîmul păcii și înțelegerii între popoare și solidaritatea lor cu eforturile oamenilor de bine de la noi și din alte țări, cu eforturile conducătorilor țării noastre și ale întregului popor român în vederea realizării unei securități reale în lume, în vederea înfăptuirii păcii, stimei reciproce a popoarelor.

**REDACTIA**



## TELEGRAMĂ

Excelenței Sale  
Domnului NICOLAE CEAUȘESCU  
Președintele Republicii Socialiste România

Întruniți în Adunarea consacrată dezarmării și păcii, cu tema: «Pacea înseamnă astăzi însăși viața planetei noastre», desfășurată la București, în zilele de 16, 17 și 18 septembrie 1985, conducătorii și reprezentanții Cultelor din Republica Socialistă România, având alături și reprezentanți ai unor Biserici și organizații religioase internaționale, își exprimă deosebita prețuire pentru neobosită activitate pe care Domnia Voastră, mult stimată și iubite Domnule președinte Nicolae Ceaușescu, o depuneți, de două decenii, în fruntea statului, cu dăruire și înflăcărare patriotică, pentru ridicarea continuă a țării pe culmi tot mai înalte de progres și civilizație, pentru apărarea păcii și vieții pe pământ, pentru dezarmare generală și, în primul rând dezarmare nucleară, pentru colaborare și înțelegere între oameni, între toate popoarele lumii.

Propunerile, inițiativele și acțiunile Domniei Voastre în problemele cardinale ale contemporaneității, consacrate păcii pe planeta noastră, vă conferă prestigiu, stimă și respect în întreaga lume. Popoarele iubitoare de pace și forțele progresiste de pretutindeni dau cea mai înaltă apreciere energiei și consecvenței cu care militați pentru lichidarea stărilor conflictuale și de încordare, pentru abolirea politicii de forță și dictat, pentru soluționarea tuturor litigiilor numai pe calea tratativelor, pentru eradicarea subdezvoltării și instaurării unei noi ordini economice internaționale.

România înfățișează astăzi lumii chipul demn al unei țări libere și independente, care, afirmându-se tot mai mult ca luptătoare dâră pentru marea cauză a păcii și progresului, a asigurării dreptului fundamental al tuturor oamenilor și popoarelor la existență pașnică, la viață, și-a redus cheltuielile militare în favoarea creșterii bugetelor destinate dezvoltării economico-sociale a patriei, învățămîntului, științei și culturii.

Noua și strălucita Dumneavoastră inițiativă de pace, concretizată în Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste adresat partidelor și organizațiilor democratice, guvernelor, tuturor popoarelor din țările europene, din Statele Unite și Canada, exprimă încă o dată, hotărîrea unanimă a întregului nostru popor de a

conlucra cu toate statele și popoarele pentru oprirea cursei înarmărilor pe pământ și prevenirea ei în spațiul cosmic, pentru instaurarea în întreaga lume a unui climat de încredere, securitate, colaborare și pace.

*Animați de convingerea că înflăcărătele Dumneavoastră îndemnuri la rațiune și luciditate, chemarea pe care o adresați tuturor statelor și popoarelor de a se înfăptui dezarmarea și, în primul rînd, dezarmarea nucleară, constituie singura alternativă pentru salvagardarea păcii, călăuziți de învățăturile noastre religioase, noi, conducătorii și reprezentanții Cultelor din România, împreună cu distinși oaspeți de peste hotare, am adresat un stăruitor Apel către Organizația Națiunilor Unite, către Bisericile și organizațiile religioase internaționale pentru a mobiliza forțele progresiste, toți oamenii iubitori de bine de pretutindeni la acțiune unită pentru oprirea cursei înarmărilor și înlăturarea primejdiei nucleare, pentru pace și înțelegere între oameni și popoare.*

*Într-o impresionantă atmosferă de responsabilitate și solidaritate, manifestîndu-și profunda gratitudine pentru condițiile de deplină libertate religioasă, conducătorii și reprezentanții cultelor din România, dînd glas voinței unanime a credincioșilor, în deplin consens cu toți fiii patriei, își reînnoiesc legămîntul ca, urmînd luminosul Dumneavoastră exemplu, să contribuie cu întreaga lor capacitate și dăruire la făurirea unei Românie tot mai prospere, la statornicirea relațiilor de încredere, colaborare și respect reciproc între toate națiunile lumii, la triumful păcii, care înseamnă astăzi însăși viața pe planeta noastră.*

**Adunarea Cultelor din România  
pentru dezarmare și pace**



## A P E L U L

### **Adunării Cultelor din Republica Socialistă România către toate Bisericile și organizațiile religioase internaționale**

*Preocupați de apărarea vieții pe planeta noastră, adânc îngrijorați de intensificarea fără precedent a cursei înarmărilor, conducătorii și reprezentanții Cultelor din România, având alături și personalități ale vieții religioase de peste hotare, s-au întrunit, din nou, la București, în zilele de 16, 17 și 18 septembrie 1985, într-o amplă Adunare consacrată dezbaterii problemelor dezarmării și păcii.*

*Examinând cu luciditate și responsabilitate situația internațională actuală, participanții la Adunare au evidențiat că omenirea se găsește astăzi într-un moment de răscruce pentru existența sa. Niciind în îndelungata sa istorie, lumea nu s-a aflat într-o situație atât de gravă, fiind confruntată cu un ansamblu de probleme deosebit de complexe, bîntuită de furia unor adevărate uragane economice, politice și militare, care produc suferințe adînci, teamă și neîncredere între oameni și popoare. Dar factorul ce întreține și amplifică îngrozitorul coșmar al omenirii îl constituie cursa aberantă a înarmărilor, și în primul rînd acumularea de noi stocuri de armament nuclear, alocarea unor sume tot mai mari din bugetele naționale pentru perfecționarea armamentelor, sporirea efectivelor militare, amplasarea de noi rachete nucleare pe continentul european, militarizarea spațiului cosmic.*

*Deturnînd și irosind uriașe resurse materiale și umane, cursa înarmărilor afectează profund economia mondială, prejudiciază eforturile de dezvoltare națională, modifică volumul și orientarea schimburilor de valori, frînează cooperarea între state și împiedică instaurarea unei ordini economice internaționale pe o bază mai echitabilă. Totodată, cursa înarmărilor menține și încurajează folosirea forței și amenințării cu forța în raporturile dintre state, sporește tensiunea între țări și popoare, generează noi stări conflictuale, subminînd astfel pacea și securitatea internațională. Înarmările nucleare măresc și mai mult pericolul unui nou război mondial, care, în actualele condiții, s-ar transforma, inevitabil, într-un cataclism universal, ce ar distruge cuceririle civilizației umane, însăși viața pe planeta noastră. Inițierea și punerea în practică a unor programe de militarizare a spațiului cosmic agravează și mai mult instabilitatea și încordarea internațională, creează premisele intensificării cursei înarmărilor, accentuînd pericolul declanșării unei catastrofe nucleare, cu consecințe inimaginabile pentru existența umană.*

În acest context, problema fundamentală a epocii noastre o constituie oprirea cursei înarmărilor și trecerea neîntârziată la adoptarea unor măsuri concrete de dezarmare, și în primul rând de dezarmare nucleară. Aceasta pune pregnant în evidență rolul popoarelor, al forțelor progresiste, al tuturor oamenilor doritori de bine de pretutindeni, care, dincolo de convingerile filozofice și politice, de credințele religioase, sînt chemați, astăzi, mai mult ca oricînd, să-și unească eforturile și să militeze activ pentru înlăturarea pericolului de război, instaurarea unui climat de încredere, destindere, cooperare și pace în lume.

Poporul român, consecvent vocației sale de pace, dovedită statornic de-a lungul istoriei, și-a exprimat, în nenumărate rînduri, și mai ales astăzi, prin ample și vibrante manifestări, hotărîrea fermă de a acționa pentru făurirea unei lumi mai bune și mai drepte, fără arme și fără războaie, pentru apărarea dreptului fundamental al oamenilor la viață, la muncă liberă și pașnică.

România, prin inițiativele, propunerile și acțiunile strălucite ale președintelui Nicolae Ceaușescu, și-a cucerit o largă reputație internațională, ca țară care militează neabătut pentru cauza păcii în lume, pentru găsirea celor mai eficiente căi și mijloace de soluționare a oricăror conflicte și litigii între state numai pe cale pașnică, prin tratative pentru înlăturarea definitivă a războiului din viața societății umane.

Noua acțiune românească de pace; inițiată de președintele Nicolae Ceaușescu și concretizată în recentul Apel pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste, reafirmă cu putere dorința fierbinte a poporului român de a trăi într-o lume a păcii și colaborării, precum și voința sa nestrămutată de a-și spori eforturile, împreună cu celelalte națiuni, pentru oprirea cursei înarmărilor și realizarea dezarmării, pentru apărarea vieții și păcii în lume.

Exprimîndu-și adeziunea unanimă la Apelul Frontului Democrației și Unității Socialiste, reprezentanții Cultelor religioase din România, împreună cu întregul popor român, consideră drept o datorie de conștiință de a-și aduce contribuția, în formele și cu mijloacele de care dispun, la promovarea cauzei dezarmării și salvagardarea păcii pe planeta noastră.

Culte din România, potrivit învățăturilor lor de credință, după care apărarea păcii — care astăzi înseamnă apărarea vieții însăși — constituie o misiune și o îndatorire sacră, sînt ferm hotărîte să nu-și precupețească eforturile pentru a face ca în politica internațională să triumfe rațiunea, să se pornească de la necesitatea asigurării dreptului fundamental al oamenilor la existență, la dezvoltarea liberă și demnă, la pace și continuă lor propășire spirituală și materială.

Ne adresăm tuturor Bisericilor, organizațiilor religioase internaționale cu Apelul fierbinte de a ne uni forțele, a ne intensifica acțiunile pentru realizarea unui climat de pace, bună înțelegere și colaborare, pentru înlăturarea pericolului unui război nuclear care pune în pericol însăși viața pe planeta noastră.

Identificându-ne cu aspirațiile și idealurile nobile ale umanității, conștiinți de înalta noastră responsabilitate înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, adresăm Apelul către toate statele membre ale Organizației Națiunilor Unite, la însuși acest forum cu vocație universală, să facă totul pentru a mobiliza popoarele, factorii de decizie politică, la lupta unită pentru dezarmare și pace, pentru edificarea unei lumi mai drepte și mai bune, în care fiecare națiune să se poată dezvolta liber și independent.

Să cerem conducătorilor Uniunii Sovietice și Statelor Unite ale Americii să depună toate eforturile pentru ca negocierile de la Geneva în problema armamentelor nucleare și opririi militarizării Cosmosului, să ducă la realizarea unor acorduri corespunzătoare vizînd încetarea amplasării rachetelor nucleare în Europa, trecerea la retragerea celor existente, pînă la eliminarea lor completă, oprirea experiențelor nucleare și renunțarea la orice acțiune de militarizare a Cosmosului.

Să cerem tuturor statelor să inițieze măsuri pentru înghețarea cheltuielilor militare, reducerea treptată a acestora, precum și a efectivelor militare, iar fondurile, astfel eliberate, să fie folosite pentru impulsivarea dezvoltării economico-sociale și ajutorarea țărilor sărace, pentru fertilizarea pămîntului și nu pentru distrugerea lui.

Să ne unim glasurile cu toți oamenii de bună credință din lume și prin acțiunile noastre comune să determinăm «transformarea săbiilor în pluguri», să facem ca pacea și înțelegerea să se instaureze pe tot pămîntul, știind că numai în pace oamenii se pot bucura de fericirile vieții!

**Adunarea Cultelor din România  
pentru dezarmare și pace**



## TINERETUL ȘI LUPTA PENTRU PACE

După cum se știe, anul 1985 este anul sărbătorit în întreaga lume ca «An internațional al Tineretului», sub deviza profund mobilizatoare: «Participare, Dezvoltare, Pace».

Pentru prima dată în decursul acestui secol atât de dinamic și în același timp, contradictoriu, forul reprezentativ al statelor lumii abordează în mod unitar tema denumită generic «Tineretul și Societatea», preocupându-se de punerea în valoare a statutului participativ al tinerei generații la nivel național, și internațional.

S-a ivit, așadar, necesitatea realizării și consolidării unității de acțiune a tineretului de pretutindeni în lupta împotriva politicii imperialiste, pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru pace, securitate, independență națională, democrație și progres, pentru edificarea unei lumi mai bune și mai drepte. Chiar dacă în unele împrejurări mișcările de tineret cuprind curente, păreri și concepții diferite, în ansamblu, ele au un important rol pozitiv și servesc programului societății, al luptei anti-imperialiste.

Acționînd consecvent în spiritul acestei necesare deschideri către dialog, organizațiile de tineret din Republica Socialistă România întrețin în prezent, contacte și raporturi de cooperare cu peste 550 de organizații și organisme de tineret și studenți — naționale, regionale și internaționale — de diferite orientări politice, filozofice, și religioase din toate țările socialiste, țările în curs de dezvoltare, țările nealiniat și țările capitaliste dezvoltate.

Comunitatea internațională în ansamblul său, guvernele, alți factori de decizie la nivel național și internațional, sînt chemate să privească cu realism și responsabilitate asupra problematicii complexe a tinerei generații, asupra condiției sale contemporane în plan economic, social, politic și cultural.

Credem că nimeni — și cu atât mai puțin factorii de decizie politică — nu și-ar mai putea permite astăzi, într-o societate a conexiunilor și mutațiilor, să ignore sau să subestimeze rolul deosebit de important al tinerei generații, care, în perspectiva anului 2000, va depăși cu mult impresionanta cifră de un miliard.

Să nu uităm însă, că în spatele acestui însemnat capital demografic, realitatea consemnează astăzi în numeroase părți ale globului, situații grave și anacronice, care afectează profund tineretul, reducîndu-i considerabil capacitatea de participare constructivă la viața națională și internațională — șomajul, analfabetismul, subnutriția, violența, drogurile și alte fenomene de condamnabilă «poluare morală».

Anul Internațional al Tineretului cheamă în consecință, pe toți cei care cred în puterea și entuziasmul vîrstei tinere și, în mod prioritar, factorii cu competențe decizionale, trebuie să evalueze fără prejudecăți situația actuală a tinerei generații și numai pe această bază să întreprindă măsuri pertinente de ameliorare radicală a acesteia.

Anul Internațional al Tineretului trebuie să devină prilej de acțiune căci tinerii așteaptă mult de la această manifestare, care le este considerată, dar nu în termenii declarațiilor de intenție mai mult sau mai puțin patetice, ci în sensul programelor cu vocație practică nemijlocită. Programul însuși adoptat încă din 1981 de Adunarea Generală a O.N.U. este conceput și tradus în practică drept un «sumum» de măsuri și activități ce urmasu a fi întreprinse înainte și în timpul Anului Internațional al Tineretului.

În același spirit s-au desfășurat cele cinci reuniuni regionale din anul 1983 în Etiopia, Thailanda, România, Costa Rica și Irak, care au dat expresie fără echivoc opțiunii pentru participare, pentru programe și strategii avînd drept finalitate esențială, soluționarea problemelor complexe care confruntă tineretul, sporirea substanțială a participării acestuia la procesul dezvoltării naționale și la viața internațională.

Cóntexul pregătirii Anului Internațional al Tineretului a prilejuit pentru țara noastră, pentru tineretul român în special, aducerea în atenția opiniei publice a unor inițiative ce trebuie să aparțină exclusiv tineretului.

Între acestea se remarcă organizarea unei Conferințe mondiale privind tineretul în acțiune, care — dobîndind în timp caracter periodic — se poate constitui într-un cadru relevat de abordare și profunzime a marilor probleme ale lumii din perspectiva aportului pe care tînăra generație poate și trebuie să-l demonstreze, cu atît mai mult cu cît ea va trăi și se va afirma în viitor.

Un prim și semnificativ pas în această direcție a fost întreprins prin însușirea pe baza principiului consensului de către Adunarea Generală a O.N.U., a recomandării elaborate de Comitetul Consultativ pentru Anul Internațional al Tineretului la cea de-a III-a reuniune a sa din aprilie 1985, ca reuniunile desfășurate să fie desemnate drept «Conferința Mondială a Națiunilor Unite pentru Anul Internațional al Tineretului». De asemenea, țara noastră a avansat ideea elaborării unui instrument internațional privind drepturile și responsabilitățile tineretului, care să fixeze într-o viziune unitară, statutul tinerei generații. Printr-o decizie a Comitetului Consultativ al O.N.U. secretarul general al Națiunilor Unite a fost invitat să transmită proiectul Declarației privind drepturile și responsabilitățile tineretului tuturor statelor, agențiilor specializate și consiliilor regionale ale Națiunilor Unite, precum și organizațiilor interguvernamentale interesate în vederea formulării de către acestea a unor propuneri ori observații.

Pornind de la importanța pe care o comportă activitatea de cercetare științifică drept premisă a elaborării unor programe și strategii privind tineretul, România a propus crearea unui Centru internațional de cercetare și documentare asupra tineretului — utilizînd ca măsură tranzitorie — infrastructurile deja existente în această direcție, prin funcționarea unor centre de cercetări la nivel național sau regional.

Tot țara noastră este cea care a avansat ideea creării unui organism specializat al O.N.U. pentru problemele tineretului, precum și a unui organism de legătură între O.N.U. și mișcarea de tineret a cărui vocație este de a beneficia de experiențele autentice pozitive, acumulate

în procesul de extindere și diversificare a acestora de comunicare dintre O.N.U. și tineret.

În esența și semnificația lor, toate propunerile românești se subordonează ideii conform căreia Anul Internațional al Tineretului trebuie să se constituie într-un moment de decizii fundamentale, învățând în acest sens, din experiența nu întotdeauna îmbucurătoare a altor ani internaționali lansați sub auspiciile Națiunilor Unite. De aceea, oricât de judicios ar fi pregătită această acțiune, și oricât de larg ar fi reprezentată, ea nu va putea rezolva integral și definitiv ansamblul de probleme, multe din ele fiind reminiscențe ale unor întregi decenii de probleme nerezolvate în materie de tineret.

Deviza Anului Internațional al Tineretului : Participare, Dezvoltare, Pace, posedă în deplinătate calitatea perenității.

*Participarea* este și va rămîne în perspectivă îndelungată însăși noțiunea de a exista a tineretului. Tineret inactiv, non-participativ ar însemna la modul propriu, o contradicție de termeni, o simplă construcție lingvistică care nu poate reda în complexitatea și dinamismul său, statutul tinerei generații, ca realitate și prezență socială.

*Dezvoltarea* constituie un concept al continuității fără limite, sau mai exact spus, conține conștiința necesității de a depăși limitele.

Iar *Pacea*, o dată făurită trebuie întreținută permanent prin acte de bună voie din partea statelor, prin opțiuni clare în favoarea cooperării și înțelegerii internaționale.

Cu aceasta, cei trei parametri ai Anului Internațional al Tineretului — Participare, Dezvoltare, Pace — fixează în perspectivă, statutul, tineretului în societate constituind obiective de natură să stimuleze pe deplin afirmarea acestei generații.

Evenimentul reprezintă nu numai un prilej dar și un cadru susceptibil de a contribui la concretizarea printr-o largă și variată gamă de acțiuni, la diferite niveluri a preocupărilor opiniei publice mondiale, pentru viața și destinul tinerei generații, stimulînd dorința ei de a crea condiții tot mai bune pentru pregătirea și afirmarea în societate.

«Fiecare stat, fiecare popor — sublinia Domnul Nicolae Ceaușescu, președintele țării noastre — are responsabilitatea de a crește și educa tineretul în spiritul muncii și creației pentru patria căreia îi aparține, a nobilelor idealuri ale păcii și prieteniei, al respectului față de marile valori ale civilizației umane».

În contextul acestor eforturi, alături de întregul popor român, tineretul României socialiste este implicat cu toate forțele sale, cu toate energiile sale creatoare, în procesul dezvoltării economico-sociale a țării. Participarea tinerei generații la dezvoltarea multilaterală a societății românești, la luarea deciziilor ce privesc prezentul și viitorul țării, este amplu și convingător ilustrată de prezența activă a tinerilor în toate forurile de decizie politică, în forul legislativ al țării M.A.N., la toate nivelurile mecanismului, organelor puterii și administrației de stat.

Acționînd în spiritul principiilor promovate de Anul Internațional al Tineretului, tineretul român a militat și militează cu consecvență și energie pentru pace și dezarmare, fiind convins că perspectivele sale de formare și afirmare, de muncă și viață, depind nemijlocit de modul

în care sînt abordate și soluționate problemele de stringență gravitate ale epocii contemporane.

În acest sens, România și-a adus o contribuție larg recunoscută pe plan internațional, organizînd o serie de reuniuni de tineret, cu participare internațională. Dintre acestea menționăm : «Tineretul anilor '80», «Reuniunea regională europeană (1983)», Seminarul internațional «Tineretul și studenții», «Conferința europeană a Crucii Roșii de tineret (1984)», Seminarul internațional «Tineretul și dezvoltarea» (1984), «Întîlnirea tineretului și studenților din Balcani» (1984). Comitetul național Român pentru Anul Internațional al Tineretului — creat în 1981 — s-a implicat activ nu numai în obiectivele legate de participarea tineretului la procesul dezvoltării economico-sociale și a acțiunilor în favoarea dezarmării și păcii, dar și în extinderea schimbului de informații existente în prezent în peste 140 de state. De asemeni tineretul român a fost reprezentat, aducîndu-și o contribuție de substanță, la o serie de acțiuni premergătoare între care cele trei reuniuni ale Comitetului Consultativ al O.N.U., pentru Anul Internațional al Tineretului, precum și sesiunile Adunării Generale ale O.N.U. și diferite alte reuniuni organizate sub egida unor instituții specializate din sistemul națiunilor unite.

Tot ca o expresie a preocupării României pentru tineretul său poate fi menționat și faptul că în septembrie 1985 se va organiza la București Conferința Națională a comitetelor unioniste pentru Anul Internațional al Tineretului cu tema «Tineretul anului 2000 — Participare, Dezvoltare, Pace».

Manifestarea de referință însă pentru ansamblul activităților de marcă a Anului Internațional al Tineretului o va constitui Conferința Mondială a Națiunilor Unite ce urmează să se desfășoare la sediul O.N.U. cu prilejul celei de-a 40-a sesiuni a Adunării Generale. În cadrul Conferinței se preconizează adoptarea unor linii directoare pentru programe de viitor în domeniul tineretului și urmărirea punerii lor în aplicare, a căror menire principală este să asigure și după încheierea A.I.T. continuitatea preocupărilor și acțiunilor privind tînăra generație.

În ce privește România socialistă a dovedit și dovedește prin fapte, prin acțiuni concrete că principiile și valorile pe care le promovează constituie expresia organică a unei concepții consecvent umaniste privind nevoile și aspirațiile tineretului, ce-și află originea în practică, în *politica desfășurată de statul nostru atît pe plan național cît și internațional*. Așa înțelege România socialistă, tineretul român să-și onoreze înaltele răspunderi ce le revin în contextul marcării Anului Internațional al Tineretului 1985, astfel încît tînăra generație, conștientă de menirea și uriașul ei potențial — pe deasupra oricăror deosebiri de orientări și concepții politice, filozofice, ideologice și religioase — să-și dea mîna să lucreze mai strîns în lupta pentru menținerea păcii, reluarea cursului spre destindere, înfăptuirea dezarmării și în primul rînd a dezarmării nucleare și să se afirme ca o puternică forță a progresului social și al înnoirii.

Diac. Prof. Marin VELEA



# BISERICA ȘI PROBLEMELE VREMII

---

## RESPONSABILITATEA CREȘTINĂ ÎN FAȚA NOILOR PERICOLE CE AMENINȚĂ VIAȚA PE PLANETA NOASTRĂ

Situația actuală internațională se prezintă într-o stare destul de gravă și complexă din cauza amploarei fără precedent a cursei înarmărilor, îndeosebi a celor nucleare care pun în pericol însăși existența vieții pe planeta noastră. În unele regiuni ale globului se face evidentă politica de forță și de amenințare cu forța, în scopul consolidării și reimpărțirii sferelor de influență și care se concretizează prin conflicte militare și prin sporirea focarelor de tensiune pe diferite meridiane ale planetei. Unele consecințe ale crizei economice mondiale au dus la imprevizibile decalaje economice care apasă asupra țărilor slab dezvoltate în sinul cărora oamenii suferă de hrană, îngrijire medicală și de binefacerile cuceririlor științifice și tehnice. Din cauza decalajelor economice dintre state, multe țări trăiesc în sărăcie și sînt tributare dobinzilor fabuloase ce se impun din partea țărilor dezvoltate care sînt în minoritate, de aceea primele nu se bucură de avantajele marilor transformări pe plan material și spiritual ale epocii noastre.

Cu toate că omenirea în cei 40 de ani de la terminarea celui de al doilea război mondial nu a mai cunoscut ororile unei noi conflagrații la scară planeteară, totuși, în acest răstimp, n-a existat zi să nu se înregistreze conflicte militare. În prezent, un număr de 47 țări se află în stare de război, iar altele 21 sînt angajate în conflicte militare care s-au produs de 122 ori din anul 1945 și pînă azi. Desigur că această statistică ne îngrijorează pe toți, deoarece, în urma războaielor locale, cad zilnic circa 2000 de victime omenesti și se înregistrează mari pagube materiale. Din cauza confruntărilor armate sînt afectate zone largi din Asia, America Centrală și Africa, unde aria războaielor locale depășește perimetrul luptelor propriu-zise și de cele mai multe ori are în vedere menținerea sau modificarea stărilor de influență. În aceste conflicte se experimentează «pe viu» arme din arsenalele unor țări situate geografic la mii de km de focul luptelor și ele contribuie la escaladarea cursei înarmărilor, la producerea de mijloace noi de distrugere cît mai sofisticate, pentru ca ad-



versarul să fie complet contracarat și subjugat. O dată cu intensificarea cursei înarmărilor se dă posibilitatea marilor fabricanți să perfecționeze armele nucleare cele mai periculoase și odioase cu care să distrugă tot ceea ce este viu pe planeta noastră. Producătorii de arme nu au muștrări de conștiință față de cei ce suferă de foame din cauza enormelor investiții de bani pentru înarmare și nici nu-și pun problema unei eventuale degenerări a războaielor locale care pot cuprinde regiuni și întreg continentul și în urma celei de a treia conflagrații mondiale nu vor mai exista nici învingători și nici învinși <sup>1</sup>.

Pentru prevenirea cataclismului nuclear, imperativul fundamental al zilelor noastre este trecerea neîntârziată la dezarmarea nucleară la care aderă nenumărate voci iubitoare de pace, stăpînite de convingerea că viața trebuie să triumfe asupra morții și rațiunea asupra instincțelor de dominare cu forța. În acest context amintim că la Geneva au luat sfîrșit lucrările celei de a III-a Conferințe a statelor participante la Tratatul de neproliferare a armelor nucleare, pentru examinarea modului de îndeplinire a obligațiilor asumate pentru acest document, asigurarea dreptului suprem al oamenilor la existență, libertate, viață și pace. La tratatul de dezarmare nucleară, țara noastră a prezentat un proiect adițional vizînd înghețarea tuturor armamentelor nucleare ca un prim pas spre convenirea unor măsuri de reducere a acestora. Totodată, ea s-a pronunțat pentru intensificarea negocierilor din cadrul diverselor foruri consacrate dezarmării, pentru ca orice problemă internațională să fie rezolvată pe calea tratativilor și nu a armelor. În zilele noastre, statele posesoare de arme nucleare trebuie să dea dovadă de realism și răspundere pentru traducerea în viață a măsurilor de dezarmare nucleară <sup>2</sup>, deoarece arma nucleară slujește morții și nu dă nici o garanție supraviețuirii omului pe pămînt.

Zi de zi, situația internațională este tot mai îngrijorătoare și omenirea este mai neliniștită, deoarece pericolul care amenință viața și planeta noastră nu vine numai de pe sol, ci și din spațiul cosmic, unde se află arme pentru o conflagrație nucleară numită «războiul stelelor». Împotriva cursei înarmărilor, îndeosebi cea nucleară, se ridică milioane de glasuri pe toate meridianele planetei noastre și în rîndurile lor se află creștinii slujitori ai păcii pe acest pămînt. Armamentul nuclear pune în primejdie viața tuturor oamenilor — creștini sau necreștini, de aceea, pentru a evita acest deznodămînt, «omenirea, așa cum a subliniat Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin în «Cuvîntul de deschidere» la cea de a III-a Adunare a cultelor din Republica Socialistă România pentru apărarea păcii în lume, care a avut loc la București între 16—18 septembrie a.c., are datoria sacră să facă uz de dreptul de a trăi, de dreptul său la existență, de dreptul său la viață. O nouă luare de poziție contra cursei înarmărilor a devenit necesară. Cultele religioase ai căror slujitori și credincioși se găsesc în primele rînduri ale propovăduitorilor și făcăto-

1. O valoroasă inițiativă a României, a Președintelui Nicolae Ceaușescu la O.N.U. Necesitatea sporirii responsabilității statelor față de salvagardarea păcii în lume, în «România Liberă», 7 oct. 1985, p. 6.

2. Scînteia, 1 oct. 1985.

rilor de pace, își împlinesc acum o datorie sacră mărturisindu-și din nou, într-un singur glas, hotărârea lor de apăra pacea».

Problemele deosebit de complexe înscrise pe agenda evenimentelor internaționale își pierd din gravitatea lor numai dacă sporește spiritul de responsabilitate dintre state și dintre oameni. În acest sens edificatoare sînt cuvintele «nimeni nu poate să stea pasiv în fața gravului pericol care amenință asupra Europei, a întregii lumi, asupra viitorului popoarelor», menționate de Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Române din Apelul pentru dezarmare și pace, lansat de F. D. U. S. la 23 mai a.c. din inițiativa Președintelui Republicii Socialiste România Dl. Nicolae Ceaușescu.

Inițiativelor și luptei pentru apărarea vieții promovate cu dîrzenie de milioane de minți luminate și sincere li se alătură în mod firesc întreaga creștinătate, mesageră a păcii care înseamnă azi însăși viața planetei noastre<sup>3</sup>.

Tabloul atît de sumbru al situației internaționale se poate schimba într-o imagine plină de viață, dacă toată creștinătatea răspunde cu promptitudine eforturilor tuturor oamenilor pentru a stăvili cursul periculos al încordării și al înarmării nucleare. În fața pericolului de «a fi sau a nu fi» este necesară unirea eforturilor tuturor oamenilor și răspunsul nostru de creștini la rezolvarea problemelor care amenință și planeta trebuie să fie potrivit mijloacelor noastre specifice. Atît viața, cît și natura sînt creaturi ale lui Dumnezeu încredințate omului spre păstrare, nu spre distrugere, de aceea față de ele are o certă responsabilitate. Această responsabilitate are o deosebită valoare în conștiința creștinilor, întrucît Mîntuitorul Hristos este izvorul vieții și El s-a întrupat în lume pentru ca aceasta să se bucure de belșugul vieții. Ea capătă un înțeles mai adînc, dacă avem în vedere faptul că pregătirea pentru viața veșnică începe de pe pămînt și fericirea cerească se moștenește prin fapte de iubire față de semenii. Slujind oamenilor care au în sufletul lor chipul lui Dumnezeu slujim lui Dumnezeu<sup>4</sup>.

Biserica creștină poate folosi în fața noilor pericole ce amenință lumea și planeta temeuri revelaționale, naturale și supranaturale pentru a sublinia responsabilitatea morală a fiilor ei.

### 1. — Temeuri naturale

Omul, prin firea sa, așa cum îl definea filozoful Aristotel, este o «ființă socială» (ζῷον πολιτικόν), de aceea el nu trăiește izolat de semenii săi, ci în colectivitate. În mod firesc, el simte o atracție față de cei din familia din care se naște și față de cei din neamul său cu care se asociază pentru a-și comunica simțămîntele sale de satisfacție sau de nemulțumire.

Istoria multimilerană a umanității ne-a dovedit adevărul că omul nu a fost izolat de colectivitate în sinul căreia și-a adus contribuția sa pentru asigurarea dreptului la viață liberă și prosperă. El a trăit în relații

3. I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, *Pacea înseamnă astăzi însăși viața planetei noastre*, referat la a III-a Adunare a Cultelor din R.S.R., pentru apărarea păcii în lume, București, 1985.

4. I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, *Studii de Teologie morală*, Sibiu, 1969, p. 12.

pașnice cu cei din jurul său și laolaltă cu aceștia și-a dezvoltat potențele sale biologice pe care le-a pus în interesul comunității. Potrivit temperamentului și concepției sale despre lume și viață, omul s-a încadrat în societate în care și-a adus prinosul său spre binele tuturor și și-a manifestat spiritul de solidaritate umană cu ceilalți. Izolarea sa de societate devine pentru el insuportabilă, deoarece în felul acesta nu se poate dezvolta și nici nu este în stare să domine sau să reziste în fața forțelor naturii.

Ca orice ființă creată, omul este limitat în puterile, aptitudinile și posibilitățile sale, de aceea imperfecțiunea firii sale îl determină să caute mediul de viață colectivă în care semenii săi îl pot ajuta ca să-și împlinească perfecțiunile specifice firii sale. De ajutorul material al semenilor el are nevoie în primii ani ai vieții, când nu poate singur să-și câștige existența și această dependență a lui de alții continuă și după ce și-a căpătat vigoarea fizică, întrucât și satisfacerea cerințelor sale spirituale se asigură tot în societate. Cu alte cuvinte, omul are nevoie tot timpul vieții de sprijinul material și spiritual al celor din jurul său cu care vine în contact. Izolarea sa de ceilalți oameni echivalează cu o autodezarmare în fața trebuințelor vieții, de aceea inteligența sa l-a împins la asocierea cu semenii săi, deoarece numai în felul acesta și-a asigurat hrana trupească și sufletească necesară dezvoltării sale psiho-fizice.

Faptul că omul este o ființă socială generează o serie de datorii și răspunderi care reglementează responsabilitatea sa morală față de semenii în societate. El are menirea să trăiască în colectivitate cu semenii săi, să se ajute reciproc și să răspundă cu conștiințiozitate datorii generale cuprinse în iubirea față de aproapele și în dreptate, precum și datorii speciale impuse de anumite forme ale vieții sociale<sup>5</sup>.

Menirea omului de a trăi în colectivitate este atestată și de vorbirea prin intermediul căreia comunică cu semenii săi, le împărtășește gândurile și problemele sale. Cuvîntul are și o sarcină afectivă, pozitivă sau negativă și el se transmite de la subiect la subiect în vederea facerii de bine sau a împotrivirii față de rău. Prin el se exprimă pe de o parte, nu numai legătura statică ci și cea dinamică între oameni, iar pe de altă parte se descoperă dimensiunea de viitor la care gîndește cineva. Oamenii dialoghează între ei, pentru că prin cuvinte își afirmă intențiile lor de viitor spre care nu pot pași separați, ci în colectivitate. Ei pot întreține acest dialog și prin fapte care sînt o mărturie sigură a împlinirii cuvîntului sau un răspuns la chemarea verbală a semenilor. Eficiența cuvîntului se arată în faptă ca realizare a chipului viitor al lucrurilor de către oameni. Fiecare om se află prin cuvînt și faptă într-o legătură ontologică și activă cu aproapele. Datorită dinamismului ce caracterizează dialogul dintre oameni, aceștia se susțin reciproc și dau dovadă de adîncă responsabilitate în procesul spiritual de desăvîrșire. În spiritul responsabilității interumane naturale, oamenii ca subiecte conștiente «formează împreună un fel de diptic aflat într-o mișcare de desăvîrșire a sa, ce se propagă simultan de la fiecare membrană la cea-

5. Prof. C. Pavel, Curs de teologie morală creștină, vol. II (dact.), ed. 1963, p. 178—180.

laltă, înscriindu-se în fiecare prin cealaltă, un desen de tot mai mare finețe. Mai bine zis, fiecare subiect e în nenumărate relații dialogice cu alte subiecte, comunicînd fiecăruia din subiectele cu care se află în relație dialogică bogăție adunată în relația dialogică cu altele»<sup>6</sup>.

În tot timpul vieții, oamenii au trăit în societate care s-a dovedit din punct de vedere material și spiritual în măsura în care ei au fost animați de spiritul de dreptate, adevăr, egalitate și iubire reciprocă. În antichitatea precreștină, concepția despre semen a fost felurit înțeleasă și atunci a fost limitată numai la prieteni sau conaționali, iar cei de alt neam străin sau barbar, erau socotiți oameni nedeplini care nu merită cruțare și nici o considerare, a dispărut spiritul de solidaritate, de iubire reciprocă și responsabilitate umană. Astfel s-a ajuns la limitarea conceptului de aproapele, la ridicarea barierelor dintre oameni și acest lucru se exprimă mai ales prin absența ideii despre Dumnezeu Creator și Părinte al tuturor oamenilor.

Omul lumii vechi a fost stăpînit în general de conceptul îngust al noțiunii de aproapele care l-a făcut să atribuie celor de alt neam calitatea de om imperfect. Mai ales, filozofii au fost cei care au contribuit mai mult la limitarea noțiunii de aproapele, susținînd că există o mare deosebire între omul liber și sclav, considerat de Aristotel «unealtă în-suflețită» fără dreptul de a se considera în rindul celui liber<sup>7</sup>.

Renunțînd voit la ideea că omul, prin firea sa, este o ființă socialabilă și că are o responsabilitate morală față de aproapele său, oamenii au ajuns la negarea dreptului la viață, libertate și egalitate al semenilor pe care i-au subjugat cu forța. Încălcînd drepturile naturale ale semenilor lor, aceștia au devenit iresponsabili față de ei și din cauza egoismului și lăcomiei lor exagerate au trecut la deposedarea bunurilor și la suprimarea libertății celor din jurul lor.

Desigur că istoria umană a dovedit faptul că lipsa de unitate sau de solidaritate dintre semenii este un lucru negativ pentru oameni, deoarece aceasta a dus la inegalitate socială, la confruntări armate și la pierderea de vieți omenești și bunuri materiale. Urmărilor nefaste ale acestei inegalități sociale i-a făcut pe oameni în antichitate și cu atât mai mult în zilele noastre să-și unească glasurile împotriva celor ce dau dovadă de puțin spirit umanitar și atentează la suprimarea drepturilor lor la viață, existență, egalitate și libertate.

Fără a epuiza toate temeiurile naturale pentru fundamentarea responsabilității creștine, considerăm că exemplificările de mai sus sînt clare și suficiente în acest sens, după care vom trece la o nouă argumentare a acestei probleme pe baza mărturiilor revelaționale.

## 2. — Temeiuri supranaturale

În lumina Sfintei Scripturi, pămîntul, viața și omul sînt opera lui Dumnezeu, create din iubirea Sa nemăsurată, pentru ca laolaltă să fie fericite și să preamărească atotputernicia divină. Din paginile cuvîntului dumnezeiesc desprindem obîrșia comună a tuturor oamenilor, fra-

6. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Responsabilitatea creștină, în «Ortodoxia», an. XXII (1971), nr. 2, p. 184.

7. Prof. C. Pavel, *op. cit.*, p. 180—181.

ternitatea tuturor făpturilor raționale prin același Creator și același Răscumpărător Care cheamă pe toți la mîntuire. Cheagul cel mai puternic al acestei chemări în care există responsabilitatea morală alături de solidaritatea umană îl formează propovăduirea și împlinirea iubirii față de Dumnezeu și față de aproapele. În acest sens cităm cuvintele Sf. Evanghelist Ioan care spune: «de ne iubim unul pe altul Dumnezeu rămîne întru noi și dragostea Lui în noi este desăvîrșită» (I Ioan 4, 12). Sau îndemnul Sf. Ap. Pavel care zice: «Purtați-vă sarcinile unii altora și veți împlini astfel Legea lui Hristos» (Galateni 6, 2) <sup>8</sup>.

Potrivit învățăturii Sf. Scripturi, oamenii sînt frați între ei, fiindcă poartă același chip și asemănare a lui Dumnezeu (Facere 1, 27) și tuturor li s-a dat dreptul să folosească și să stăpînească prin muncă bogățiile pămîntului <sup>9</sup>. Această frățietate și egalitate sînt prezentate de Sfințitul Apostol Pavel în contextul tainei Sf. Botez prin cuvintele: «Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber, nu mai este parte bărbătească și parte femeiască...» (Galateni 3, 28).

Indiferent de locul pe care-l ocupă pe terra, oamenii au aceeași menire — moștenirea împărăției cerurilor. Drumul spre această petrecere cerească începe pe pămînt și Dumnezeu dialoghează cu omul la împlinirea poruncilor Sale care implică o dublă responsabilitate — una față de Dumnezeu și alta față de semenii săi. Dacă nu ascultă de aceste porunci, înseamnă că el refuză să răspundă înaintea lui Dumnezeu în viața aceasta și va da socoteală de lipsa de responsabilitate atît față de Ziditorul său, cît și față de semeni la judecata viitoare (Matei 25, 40—46; Romani 16, 12) <sup>10</sup>.

Inepuizabilele temeuri revelaționale pentru fundamentarea responsabilității creștine s-ar putea concentra în viața și activitatea Mîntuitorului Hristos Cel ce și-a oferit viața Sa înaintea lui Dumnezeu ca preț de răscumpărare a întregii lumi de sub osînda păcatului. Fiul lui Dumnezeu a luat firea noastră pentru ca să ne dea pildă cum să prețuim viața și să fim de un real folos semenilor noștri cu care trebuie să păstrăm relații sincere bazate pe virtutea dragostei sau liantul unității, armoniei și frățietății. Venirea sa în lume scoate în evidență valoarea vieții pămîntești în planul mîntuirii divine și chemarea tuturor oamenilor spre unitate tot mai mare și mai profundă care să culmineze în *împărăția veșnică a lui Dumnezeu* (Efeseni 1, 10). Spre această lume, Dumnezeu a revărsat, prin jertfa de pe Golgota, iubirea sa (Romani 5, 5) și umanitatea lui Hristos aparține tuturor credincioșilor <sup>11</sup>.

Urmarea lui Hristos se împlinește dînd dovadă de înaltă responsabilitate morală în slujirea aproapelui nostru în care trebuie să vedem chipul lui Hristos Care s-a identificat cu semenul nostru «întrucît ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut.» (Matei 25, 40). Comentînd acest text, Sf. Simion Noul Teolog arată că Iisus

8. Idem, *Aspectul teologic al solidarității umane*, în «Ortodoxia», an. XIX (1967), nr. 2, p. 183, 189.

9. I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, *op. cit.*

10. Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 186.

11. Idem, *Învățătura ortodoxă despre mîntuire și concluziile ce rezultă din ea pentru slujirea creștină în lume*, în «Ortodoxia», an. XXIV (1972), p. 208—209.

Hristos «a acceptat să asume fața fiecărui sărac și s-a asimilat cu fiecare, ca nici unul din cei ce cred în El să nu disprețuiască pe fratele său, ci fiecare văzînd pe fratele și pe aproapele său, să-l socotească ca pe Dumnezeuul său, să se socotească pe sine atotmic iață de fratele său, ca față de Făcătorul Său și să-l primească și să-l cinstească ca pe Acela și să-și deserte bunurile sale spre slujirea lui, precum și-a vărsat Hristos singele Său pentru mîntuirea noastră»<sup>12</sup>.

Pentru darurile primite atît la creație cît și prin întruparea Mîntuitorului Hristos, creștinii sînt responsabili față de ele și au îndatorirea să le valorifice spre binele lor și al celor cu care vin în contact. Talanții pe care fiecare creștin îi primește ca să slujească lumea în viața aceasta trebuie înmulțiți ca și sluga credincioasă, din Pilda Talanților (Matei 25, 14—30). Aceste daruri sînt valorificate numai atunci cînd sînt întrebuițate spre folosul oamenilor și cel ce face așa devine o unealtă a lui Dumnezeu, prin care El își poate revărsa în lume energiile sale creatoare<sup>13</sup>. Pilda talanților este un imbold către creștini, pentru a sluji binele comun spre care se îndreaptă întreaga omenire în zilele noastre și tînde spre noi valori spirituale care să-i asigure o viață tihnită și prosperă. Această slujire a lumii angajează pe creștini într-o mare și eficientă responsabilitate avînd ca model de orientare cuvintele Mîntuitorului care zice: «ci toate care voiți să vă facă vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este Legea și prorociei» (Matei 7, 12).

În virtutea calității Sale de Fiu al lui Dumnezeu și chip al Tatălui prin excelență, Mîntuitorul Hristos a restabilit calitatea omului de ființă după chipul lui Dumnezeu, de fiu al lui Dumnezeu după har. La această stare nu putea să ajungă omul prin puterile sale, deoarece era cuprins de păcat care-i întunecă chipul dumnezeiesc și nu mai vede în lume înțelepciunea lui Dumnezeu. Relația dintre înțelepciunea divină, înțelepciunea răspîndită în lume și ființa umană a fost astfel subliniată de Sfîntul Atanașie: «Pentru ca lucrurile nu numai să fie ci să fie și bune, Dumnezeu a binevoit ca înțelepciunea Sa să coboare în creaturi... punînd în ele în comun și în fiecare în parte pecetea chipului său, ca să se arate astfel înțelepte și demne de Dumnezeu»<sup>14</sup>. Într-o om și lume există o strînsă legătură în sensul că realitatea lumii e legată de om și acesta nu poate exista real decît în ea. Omul și lumea rămîn doi poli într-o permanentă comunicare și influență reciprocă, de aceea în acest context se poate vorbi și de o certă responsabilitate umană față de natură. Din cauza neascultării primilor oameni de porunca divină în lume s-a strecurat deșertăciunea și stricăciunea (Romani 8, 20—22)<sup>15</sup>.

12. Sf. Simeon Noul Teolog, *Capita practica et theologica* 115, ed. I, vol. II, Atena 1893, p. 165, cf. Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 203.

13. Mgd. Ierod. Irineu Crăciunaș, *Responsabilitatea morală*, în «St. Teologice», an. VII (1955), nr. 3—4, p. 187.

14. Sf. Atanașie, *Oratio II Contra Arianos*, în P.G., vol. XXVI, col. 312, cf. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Chipul lui Dumnezeu și responsabilitatea lui în lume*, în «Orthodoxia», an. XXV (1973), nr. 3, p. 356.

15. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Chipul lui Dumnezeu...*, *op. cit.*, p. 348.

După învierea Sa din morți, Mântuitorul Hristos a trimis pe sfinții Apostoli să vestească învățătura Sa la toate neamurile și să le învețe toate cîte le-a poruncit lor (Matei 28, 19—20). Cuvîntul Sfintei Evanghelii plin de duhul vieții adevărate și al păcii desăvîrșite a dat rod în mijlocul popoarelor păgîne care s-au creștinat și au părăsit credința și practicile lor deșarte. Cei ce au primit mesajul Sfinților Apostoli și-au închinat viața lor slujirii lui Hristos și în sinul Bisericii întemeiată de El au dat dovadă de unitate și au săvîrșit acte de caritate ajutînd pe săraci (Matei 25, 35—36), cercetînd pe bolnavi și susținînd cauza celor slabi (Romani 15, 1). Petrecerea lor în duhul dragostei este voită de Dumnezeu care «a hotărît să avem nevoie unii de alții... pentru a fi uniți cu alții»<sup>16</sup> și acest mod de viață creștină scoate în relief spiritul și responsabilitatea față de care omul și-ar pierde identitatea umanității sale. Intr-adevăr, această umanitate se descoperă numai în slujirea aproapelui cu care creștinul păstrează legături vitale și se completează reciproc. Creștinul care slujește pe semenul său este pe deplin conștient că aceasta o face în numele lui Dumnezeu pentru fratele său și dacă se împotrivește lui, luptă împotriva sa însuși și așa cum afirmă Sfîntul Ioan Gură de Aur «paguba nu se oprește la frate ci el însuși se va păgubi»<sup>17</sup>.

Ca o linie directoare a responsabilității creștine este îndemnul Mîntuitorului Hristos de a răspunde în fața semenilor noștri cu sinceritate, evitînd fățărnicia fariseului și urmînd smerenia curată a vameșului (Luca 12, 1 ; 18, 9—14). Pentru creștinul adevărat este un lucru firesc să răspundă cu promptitudine slujirii binelui, adevărului, dreptății, să se pronunțe cu un DA hotărît pentru promovarea valorilor spirituale și să se împotrivească răului printr-un NU categoric. În consecință, activitatea sa să fie încadrată între acești doi poli de comportare față de lume, ca să evite riscul compromisului față de societate și să nu slujească diavolului ; «ce e mai mult decît acestea de la cel rău este» ne învață Mîntuitorul Hristos (Matei 5, 37). Orientarea activității creștinilor trebuie să tindă spre virtute și nu spre păcat. Prin urmarea virtuții, creștinul își aduce contribuția sa la împlinirea binelui comun de care are nevoie societatea animată de dorința statornicirii unui climat adînc de pace *trainică*, singura cale de manifestare la maximum a libertății și înțelegerii oamenilor pe drumul progresului continuu<sup>18</sup>.

Pentru moștenirea vieții vesnice, regula de aur a responsabilității creștine o formează cuvintele Mîntuitorului : «Nu oricine Îmi zice : Doamne, Doamne va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu din ceruri» (Matei 7, 21). De aici rezultă faptul că fiecare creștin are îndatorirea sfîntă de a da dovadă că poartă chipul lui Dumnezeu

16. Prof. C. Pavel, *op. cit.*, p. 189.

17. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia 31, la Ep. I Corinteni*, P.G., vol. LXI, col. 260, cf. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Slujitori ai lui Dumnezeu, slujitori ai oamenilor*, în «B.O.R.», an. LXXVIII (1970), nr. 3—4, p. 412.

18. Prof. Dumitru Stăniloae, *Despre binele comun și unele virtuți creștine*, în «Mitropolia Banatului», an. XIV (1964), nr. 4—6, p. 142—144.

nu numai prin vorbe, ci și prin fapte bune de care astăzi, mai mult ca oricînd, lumea are nevoie, pentru a birui uneltirile celor ce urăsc viața și frumusețile planetei. În momentul de față angajarea noastră implică o responsabilitate mai activă, solidară cu glasurile iubitoare de pace, de existență sigură și de libertate, drepturi firești ale oamenilor ce sînt puse în pericol de înarmările nucleare. Evenimentele politice internaționale care s-au înregistrat în ultima vreme au provocat o vie îngrijorare din partea forțelor progresiste care fac apel la toți oamenii de bună credință pentru a preveni catastrofa nucleară și a salva viața și planeta. Față de această chemare creștinii nu pot rămîne indiferenți, întrucît opera lui Dumnezeu ar fi amenințată de pieire și starea de pasivitate i-ar face vinovați înaintea Tatălui ceresc. O largă azeziune la înlăturarea pericolului izbucnirii unui nou măcel atomic care depășește pe acel din anul 1945, au manifestat-o reprezentanții Bisericilor creștine la lucrările Conferinței creștine pentru Pace. În anul 1963 Comitetul Consultativ al acestei Conferințe s-a întrunit la Praga și în mod sugestiv și-a intitulat rezoluția finală «A trăi înseamnă astăzi a trăi împreună». Titlul acestei rezoluții este un vibrant apel pe care îl face această Conferință tuturor creștinilor de a acționa în favoarea păcii, căci cerința de pace a lumii este liantul și specificul învățaturii creștine «să caute pacea și s-o urmeze» (I Petru 3, 11) <sup>19</sup>.

Ținînd seama de temeiurile supranaturale, naturale și revelaționale ale Bisericii pe care le oferă în vederea susținerii responsabilității creștine în fața noilor pericole ce amenință viața și planeta, putem contura dimensiunile acesteia în zilele noastre.

### 3. — Dimensiunile responsabilității creștine

Avînd în vedere faptul că omenirea se află într-o epocă de transformare rapidă, că ea este dominată de spiritul de unitate în diversitate și nu în uniformitate, Biserica nu poate fi pasivă față de această situație și fiii săi trebuie să dea dovadă de o angajare responsabilă activă, nu pasivă sau de pură conformare față de preceptele divine, pasivitate care echivalează cu lipsa de interes în relație cu semenii lor. Pentru creștini, omenirea înseamnă o mare familie a lui Dumnezeu în care ei își pot aduce contribuția la rezolvarea frămîntărilor ei <sup>20</sup>. Fiind activi față de lume, ei se încadrează în slujirea firească a umanismului evanghelic, care este prima dimensiune a responsabilității creștine. Această slujire a căpătat o mare actualitate în cadrul Mișcării ecumenice preocupată de noțiunea de «servire». Dacă «servirea» este pentru Mișcarea ecumenică o «nouă dimensiune» a Bisericii opusă atît tendinței de dominare, cît și celei de introvertire pietistă nepăsătoare față de problemele lumii, tendințe care au copleșit chipul autentic evanghe-

19. Pr. Prof. Șt. Alexe, *A trăi înseamnă azi a trăi împreună*, în «Mitropolia Banatului», an. X (1964), nr. 4—6, p. 129—130.

20. I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, *op. cit.*, p. 71, 95.



lic, această slujire a fost practică totdeauna de Biserica ortodoxă însă în limitele în care o făcea posibilă mentalitatea și structura societății<sup>21</sup>.

Așa cum ne învață Biserica creștină, spiritul de responsabilitate angajează pe credincios la slujirea omului ca chip al lui Dumnezeu, de aceea ea trebuie să pornească dintr-un sentiment de frățietate, de ajutorare a semenului, când viața lui e în pericol. Dinamismul acestei slujiri a omului concordă cu principiile Sf. Evanghelii care cheamă la o servire permanentă a creștinilor și la aspirația spre umanitatea în sufletească de dragoste, dreptate și pace care este corolarul acestora<sup>22</sup>.

Răspunzînd cu promptitudine problemelor care frămîntă omenirea, putem identifica o nouă dimensiune a responsabilității creștine, aceea de a contribui la combaterea răului. Cel mai mare rău al zilelor noastre este distrugerea totală a vieții — darul lui Dumnezeu — și care e asemănată de I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei în alocuțiunea sa la cea de a III-a Adunare a cultelor pentru pace, «pridvor al împlinirii virtuților și vrednicilor». În fața acestui pericol, Biserica, prin slujitorii săi, ne arată că nouă ne revine responsabilitatea de a alege viața și a ne uni și spori eforturile «în spiritul marilor acțiuni pentru dezarmare, pentru distrugerea armelor nucleare»<sup>23</sup>.

Precipitarea evenimentelor spre holocaustul atomic trebuie stănată prin pronunțarea noastră fermă pentru pace care trebuie așezată pe niște temelii durabile — lipsa totală a armelor și dreptatea socială. În favoarea păcii s-au pronunțat public în repetate rînduri toți șefii și reprezentanții cultelor din țara noastră<sup>24</sup>.

Participanții la ultima adunare a cultelor din România, examinînd cu luciditate și responsabilitate situația actuală internațională destul de gravă, și-au exprimat prin «Apelul adresat tuturor Bisericilor și organizațiilor religioase internaționale, adeziunea totală la lupta pentru statornicirea unei păci trainice promovată cu multă convingere și hotărîre de țara noastră. De asemenea, ei și-au exprimat totala adeziune față de Apelul pentru pace lansat de F.D.U.S. și consideră ca o datorie de conștiință contribuția lor cu formele și mijloacele de care dispun la promovarea cauzei păcii și dezarmării în lume. Într-o singură simțire și voință reprezentanții cultelor din țara noastră au adresat un vibrant apel către toate statele membre ale O.N.U. și altor foruri internaționale ca să se facă totul pentru dezarmare și pace, climat în care se poate dezvolta liber și independent fiecare națiune. Reprezentanții cultelor au mai cerut și conducătorilor U.R.S.S. și S.U.A. să depună toate eforturile pentru promovarea păcii, fiind absolut necesare înghețarea și reducerea treptată a cheltuielilor militare, fonduri care ar putea fi

21. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Slujire și pro existență*, în «Glasul Bisericii», an. XIV (1964), nr. 4—6, p. 1019—1021.

22. Patriarhul Justinian, *Umanismul evanghelic și responsabilitatea creștină*, în «Ortodoxia», an. XIX (1967), nr. 2, p. 165.

23. I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, Cuvînt în plen la cea de a III-a adunare a cultelor din R.S.R., pentru apărarea păcii în lume, București, 1985.

24. Se vor vedea cuvîntările de la cele 3 adunări creștine pentru pace, București, 1981, 1984 și 1985.

investite în dezvoltarea economico-socială a țărilor sărace. În era atomică războiul a devenit pentru omenire un monstru condamnat de toate religiile și de «oamenii de bun simț» care apără și iubesc pacea<sup>25</sup>.

O altă dimensiune a responsabilității creștine o putem identifica în răspunderea generală a credincioșilor față de toți oamenii și față de natura în care trăiesc. Prin prisma acestei dimensiuni creștinii sînt conștienți de faptul că existența lor depinde de existența celorlalți. În sprijinul înțelegerii acestei dimensiuni avem termenul de proexistență, noțiune nouă apărută în dezbaterile comisiilor Conferinței creștine pentru Pace de la Praga, care înseamnă «existență pentru altul». Acest termen reliefează numai un aspect al cuvîntului «coexistență» și el se referă la o comunitate oarecare de existență.

Cel mai grăitor exemplu de trăire în spiritul proexistenței este pentru creștini Mîntuitorul Hristos Care pentru a ridica pe om la nivelul cunoașterii și înțelegerii lui Dumnezeu S-a așezat într-o relație de reciprocitate cu el și l-a făcut părtaș operei sale de mîntuire. Fiul lui Dumnezeu a luat firea omenească și-a pus sufletul pentru oameni, pentru ca prin El să devină fii ai lui Dumnezeu după har și să se sfințească în adevăr (Ioan 7, 19). Pentru aceasta, așa cum ne învață Sf. Evanghelist Ioan «datori sîntem și noi să ne punem sufletul pentru frați» (I Ioan 3, 16), deoarece în felul acesta contribuim la înălțarea vieții semenilor noștri și lucrează în noi duhul iubirii creștine<sup>26</sup>. Deci, după învățătura Bisericii, responsabilitatea creștină are în acest sens un caracter universalist față de omenire și în cadrul ei putem include și răspunderea față de natură, creatură a lui Dumnezeu în care toți oamenii au aceeași locuință și trudesc în timp la desăvîrșirea lor proprie și la transformarea universului într-un «cer nou și pămînt nou» (Apoc. 21, 1).

În mijlocul acestei naturi trăiesc toți oamenii și după învățătura creștină ei săvîrșesc fapte bune, ca să poată moșteni viața veșnică. Fără această lume materială nimeni nu poate intra în împărăția cerurilor, de aceea creștinii nu trebuie să rămînă pasivi în fața pericolelor care amenință planeta cu distrugerea totală, ci să-și aducă contribuția la lupta pentru prevenirea cataclismului nuclear.

Din cele prezentate pînă acum, putem formula următoarele concluzii :

Situația internațională deosebit de încordată în vremea noastră angajează mai mult ca oricînd pe creștini la lupta celor ce depun eforturi susținute pentru promovarea păcii și a edificării unei lumi mai bune și mai drepte în care să domine spiritul de colaborare pașnică, dreptate, egalitate și libertate între toate popoarele. Pentru prevenirea cauzelor care contribuie la declanșarea ostilităților pe plan mondial cu urmări nefaste pentru viața și planeta noastră, unul din mijloacele eficiente este și «necesitatea sporirii responsabilității statelor față de salvagardarea păcii», propunere recentă românească la Organizația Națiunilor

25. I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Cuvînt în plen la cea de a III-a Adunare a cultelor din R.S.R., București, 1985.

26. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Slujire...*, op. cit., p. 1019, 1027—1029.

Unite și care își are originea în concepția realistă, novatoare și profund umanistă a Președintelui Nicolae Ceaușescu.

În fața pericolelor care amenință viața și planeta noastră, Biserica creștină are multiple temeuri revelaționale naturale și supranaturale, îndeamnă pe fiii săi să acționeze hotărît, cu mijloacele lor specifice, în vederea creșterii potențialului uman de a stăvili procesul de înarmare nucleară și de neîncredere între oameni. Felul lor de a acționa nu trebuie mărginit numai la simple dialoguri cu semenii, ci mai ales la fapte care contribuie foarte mult la ameliorarea stărilor periculoase.

Prin prisma învățăturii Bisericii, responsabilitatea creștină este mult mai mare și potrivită atunci când lucrezi pentru binele și fericirea altuia. Cu atât mai mult cu cât este vorba de realizarea dezideratelor majore ale omenirii — pacea și dezarmarea —, căile sigure ale propășirii vieții pe planeta noastră.

Viața și planeta sînt creaturi ale lui Dumnezeu, care trebuie salvate și apărate de toți creștinii. De aceea, indiferentismul lor față de pericolul ce se abate asupra acestor creaturi nu-și găsește nici o scuză sau motivare în fața opiniei publice cu atât mai mult înaintea lui Dumnezeu.

Angajarea creștinilor în acțiuni de promovare a căilor de înțelegere și cooperare dintre semeni nu este incompatibilă cu mesajul Sf. Scripturi, dimpotrivă ea este conformă dimensiunii verticale și orizontale a activității Bisericii. Una din acțiunile concrete a slujirii intereselor majore ale omenirii este rugăciunea pentru pace și triumful vieții. Atunci cînd rostim aceste rugăciuni către Domnul dăm expresie credinței noastre ferme că Dumnezeu pe care Îl adorăm este Domnul păcii și că pacea nu poate fi străină preocupărilor noastre.

Slujirea intereselor majore ale omenirii este o datorie firească a tuturor oamenilor, deoarece prin ele se urmărește ridicarea vieții pe noi culmi de progres și civilizație, adică de desăvîrșire spirituală pe care Biserica de veacuri o propovăduiește în lume.

Descătușarea omenirii de forțele potrivnice drepturilor ei naturale se realizează prin solidaritatea și responsabilitatea tuturor oamenilor în lupta pentru înlăturarea oricărei manifestări sau practici de dominare și exploatare. Universalitatea responsabilității creștine este una din trăsăturile fundamentale ale slujirii lui Hristos pe care Biserica o propovăduiește.

Dacă în decursul secolelor creștinii au dovedit responsabilitate față de Dumnezeu, ei înșiși și aproapele, cu atât mai mult trebuie să o facă acum cînd deasupra lor și a întregii omeniri planează amenințarea cu moartea și distrugerea totală a planetei.

Fiind creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, omul, așa cum îl învață Biserica, are îndatorirea sfîntă să colaboreze cu semenii săi, să stăpînească natura, fără s-o distrugă. De darurile pe care le-a primit la creație se face responsabil înaintea lui Dumnezeu și pentru a nu primi osînda divină în viața viitoare, ele trebuie puse în slujba aproapelui său.

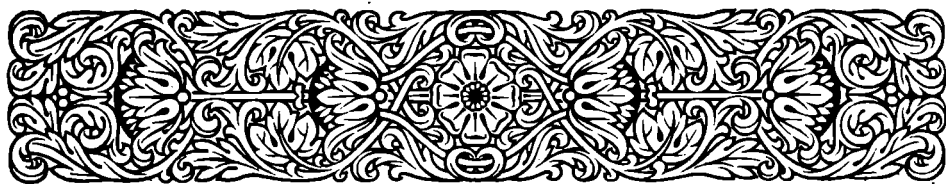
Slujitorii Bisericilor trebuie să cultive în conștiința credincioșilor spiritul de responsabilitate în fața problemelor actuale ce le pune omenirea și să le trezească încrederea că și ei pot aduce o contribuție reală la cauza păcii și a propășirii vieții pe planeta noastră. Ei trebuie să fie totdeauna pregătiți să spună un DA categoric în promovarea valorilor spirituale și printr-un NU ferm să se împotrivescă răului. Prin fapte ei vor arăta că poartă chipul lui Dumnezeu.

Față de perioada dificilă prin care trece astăzi lumea, Biserica nu poate rămâne pasivă și nici nu se poate limita la reamintirea preceptelor divine referitoare la pace și dreptate între oameni. Creștinii trebuie să dea dovadă de o slujire dinamică conformă cu principiile evanghelice care cheamă la o permanentă servire a semenului și la aspirația spre umanitatea însuflețită de dragoste, dreptate, frățietate, pace etc.

În Apelul și Motiunea semnate, cultele din țara noastră la cea de a treia Adunare pentru dezarmare și pace, și-au exprimat hotărît adeziunea totală la lupta pentru dezarmare și pace. Aceste Documente le angajează solemn pe făgașul eforturilor întregii omeniri de a sluji viața pe planeta noastră și ele devin o chemare dinamică și responsabilă a tuturor creștinilor pentru statornicirea păcii în lume.

**Diac. Prof. EMILIAN CORNÎTESCU**





# ÎNDRUMĂRI PASTORALE ȘI OMILETICE

---

## DUMINICA A 6-a DUPĂ RUSALII (Paraliticul din Capernaum)

După ce locuitorii din Nazaret s-au lepădat de Mântuitorul, ba încă au voit să-l arunce jos de pe stîncile orașului, El a venit și s-a stabilit la Capernaum, pe malul Ghenezaretului, pe care îl numește și «Cetatea Sa». Aici El făcu multe minuni și oamenii Îi ascultau cu nesaț învățăturile. O dată, venind din ținutul Ghenezaretului unde vindecase un îndrăcit, Iisus intră într-o casă din Capernaum și mulțimea atît de mult se îngrămădea să-L asculte sau să vină cu bolnavii lor pentru a fi vindecați, încît nu mai era posibil să intre cineva la El, prin uși. Tocmai atunci veniră patru inși, purtînd pe un pat, un om paralizat. Desigur el nu se putea mișca nicidecum, avînd atît mîinile cît și picioarele, paralizate. Încercarea lor de a pătrunde în casă, în fața Mîntuitorului s-a dovedit zadarnică. Atunci, urcînd patul cu bolnavul, pe o scară prin spațele casei, ajungînd pe acoperiș, și făcînd o spărtură în el (acoperișul era plan), lăsară patul, cu frînghii în mijlocul casei, chiar în fața Mîntuitorului. Sf. Evanghelist istorisește : «Și văzînd Iisus credința lor, a zis slăbănogului : «Îndrăznește, fiule, iertate sînt păcatele tale» (Marcu 2, 5). Fiind de față niște cărturari, aceștia cugetau : «Omul acesta hulește ; cine poate ierta păcatele fără numai unul Dumnezeu ?» Dar Iisus cunoscînd cu Duhul Lui, că așa cugetau, le-a zis : «De ce cugetați acestea în inimile voastre ? Ce este mai ușor : a zice slăbănogului : Iertate sînt păcatele, sau a zice : Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă ? Dar să știți că Fiul Omului are putere a ierta păcatele pe pămînt, a zis slăbănogului : zic ție, scoală-te, ia-ți patul și mergi la casa ta». Și s-a sculat îndată și luîndu-și patul, a ieșit înaintea tuturor, încît erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu zicînd : «Asemenea lucruri n-am văzut nicicînd» (Marcu 26, 12).

Această minune, pe lîngă faptul că Îl arată pe Mîntuitorul ca Fiul al lui Dumnezeu care, pe lîngă faptul că vindecă orice neputință, dar iartă și păcatele, este plină de anumite învățăminte pentru noi.

Să observăm mai întâi pe cei patru prieteni ai paralticului, care plini de credință și dragoste, cu mari eforturi, îl aduc pe acesta înaintea Mîntuitorului. Ca și Mîntuitorul care spune «văzînd credința lor», ei stîrnesc și credința noastră. De cîte ori trecem nepăsători pe lîngă suferința omenească, care are nevoie de prezența noastră, ajutorul nostru sau rugăciunea noastră. Aceasta în ce privește bolile fizice. Dar sînt boli sufletești cu mult mai grele și care au nevoie de ajutorul nostru. Sf. Ioan Hrisostom spune că, de am avea ochi de îngeri și am privi lumea aceasta am vedea-o ca un cîmp de bătaie după ce s-au retras trupele. Unul strigă după ajutor fiindcă n-are un picior sau o mînă, altul e rănit și nu se poate mișca, peste tot brațe întinse după ajutor. Bineînțeles e vorba de suferințele sufletești : paralizie, orbire, surzenie, desfriu, beție etc., etc., Ei bine, toți aceștia au nevoie de dragostea noastră, de îngrijirea și salvarea sufletelor lor de la moartea veșnică.

Prin cuvintele Mîntuitorului «Îndrăznește fiule, iertate sînt păcatele tale», să înțelegem mai întâi că boala de care suferea paralticul se datora păcatelor, pe care acesta cunoscîndu-le și consimțînd și puterea dumnezeiască a Mîntuitorului, vine cu smerenie și pocăință înaintea Lui. Iată cum Mîntuitorul ne învață că înainte de a cere tămăduirea trupezască, e de trebuință curățirea de păcate. «De este bolnav cineva dintre voi să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungîndu-l cu untdelemn în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mîntui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate, se vor ierta lui» (Iacob 5, 14—15). Deci, înainte de a căuta medicul trupezesc, mergi la cel sufleteș și cere-i să te ierte prin spovedanie și să se roage pentru tine.

Să observăm apoi iubirea Mîntuitorului pentru paraltic. Îl numește «fiule» deși fusese un păcătos, și-i iartă păcatele, pentru smerenia și pocăința lui. Iubirea Mîntuitorului pentru păcătoși, se arată de multe ori : cînd iartă pe femeia păcătoasă din casa fariseului Simon, cînd iartă pe Zahau, pe tîlharul de pe cruce, pe cei ce-L răstignesc, ba încă rugîndu-se pentru ei «Părinte, nu le socoti lor păcatul acesta». Deci, să alergăm cu îndrăzneală la milostivirea Lui și să-I cerem iertarea păcatelor și însănătoșirea trupezască.

Un alt adevăr ce se desprinde din pericopa evanghelică este clevetirea fariseilor care socoteau blasfemie faptul că Mîntuitorul iartă păcatele paralticului. Este adevărat că numai Dumnezeu poate ierta păcatele, dar ei nu știau că Mîntuitorul este Dumnezeu. Se știe că Mîntuitorul, prin jertfa Sa de pe cruce ne-a asigurat nu numai mîntuirea obiectivă la care putem participa prin dorință și voință toți oamenii, dar și mîntuirea subiectivă, adică fiecăruia dintre noi, care prin fapte bune, rugăciune, milostenie și spovedanie ne nevoim spre această mîntuire. Și, după cum zice Sf. Ioan Hrisostom, nu e nevoie să mergi pe jos pînă la locurile sfinte, sau să-ți chinui trupul în sihăstrie, ci e de trebuință ceea ce se găsește în fiecare biserică, adică un duhovnic, căruia mărturisindu-i cu părere de rău păcatele tale și cu dorința fermă de a nu le repeta, capeți mîntuirea de la Cel care a zis : «Cîte veți lega pe pămînt vor fi legate și în ceruri și cîte veți dezlega pe pămînt, vor fi dezlegate și în cer». Și aceasta a făcut-o Domnul nu din iubire

pentru Apostoli sau urmașii acestora, cărora li s-a dat această putere dumnezeiască, ci din iubire pentru oameni, căci și ierarhii și preoții au nevoie de duhovnic, în fața cărora trebuie să-și mărturisească păcatele.

Există o paralizie trupească, boală destul de grea, când nu poți face nici o mișcare fără să fii ajutat de altul; există însă și o paralizie sufletească, care nu se vede, dar se cunoaște la orice chemare pentru a merge la rugăciune, pentru a fi hrănit cu sfânta împărtășanie, pentru a fi mîntuit. Să ne asemănăm brancardierilor din Sf. Evanghelie, care cu dragoste și credință au dus la Mîntuitorul pe prietenul lor și au obținut nu numai vindecarea trupească ci și mîntuirea sufletească. Făcînd aceasta vom salva sufletele de la pieirea veșnică și ne vom acoperi și nouă mulțime de păcate, cum zice același Sf. Iacob: «Să se știe că cel ce a întors de păcătos de la rătăcirea căii lui va mîntui sufletul din moarte și va acoperi mulțime de păcate» (Ioan 5, 20).

Pr. OCTAVIAN POPESCU

## CUVÎNT LA SCHIMBAREA LA FAȚĂ

Cu cîteva săptămîni în urmă, Biserica noastră a sărbătorit pomemirea celor doi mari sfinți apostoli ai Mîntuitorului Iisus Hristos, pe Petru și pe Pavel — «cei ce au fost între apostoli mai întii pe scaun șezători și lumii învățători», pe corifeii soborului apostolesc, pe primii strategii ai Evangheliei lui Hristos.

Cu acest prilej, prin pana sfîntului evanghelist Matei, a răsunat cuvîntul Mîntuitorului, Care a pus o întrebare cheie celor din jurul său, a pus o întrebare la care trebuie să răspundă întreaga ființă omească și întreaga istorie a mîntuirii.

Apropiindu-Se, pe drumul Betsaidei spre Cezareea lui Filip, pe Iisus nu-L încîntă nici noile așezări ridicate pe ruinele din provincia Dan, unde se afla pe vremuri peștera zeului Pan, și nici ruinele ce se vedeau și mărturiseau vechimea cetății. Se oprește ca și alt eșdăți, la poalele Hermonului, în văile căruia Iordanul umple cu umbrării și zgomotul apelor sale ambanța tăcerii. Acolo Iisus Se roagă în liniștea Sa dumnezeiască. Mai tirziu cheamă pe ucenicii Săi, ce se aflau în apropiere și-i întrebă: «Cine zic oamonii că sînt Eu, Fiul Omului?».

Răspunsul dat este foarte trist. Apostolii mărturisesc că nimeni în poporul lui Israel nu recunoaște în Iisus pe Mesia. Unii, cuprinși de aceeași teamă ca a lui Irod cel Mare, cîndva, luau pe Iisus drept Ioan Botezătorul, Ilie, Ieremia sau un altul din prooroci.

— «Dar voi, cine ziceți că sînt?».

Iată marea întrebare. Aceasta pune în dificultate oarecum pe ucenici. Petru însă, luînd cuvîntul, răspunde: «Tu ești Hristosul, Fiul Dumnezeului celui viu». Prin aceste cuvinte Îl numește pe Iisus Fiul al lui Dumnezeu, egal și de o ființă cu Tatăl, adică Dumnezeu însuși.

Dacă prin aceste cuvinte se atinge cerul cu mărturisirea dumnezeirii lui Iisus, iar sufletele lor sînt pline de bucurie, Domnul le arată că mai înainte de a ajunge la fericirea supremă, vor veni zile de lupte

și de suferințe, mai întâi pentru El, fiind persecutat, înconjurat de dușmani, trădat, vîndut, răstignit și mort, adică le arată clipele patimilor Sale, dar, după toate acestea, a treia zi va învia. Era pentru prima oară cînd Iisus le vorbea despre aceste suferințe.

Pentru a le acorda certitudinea acestui adevăr, după șase zile Iisus, însoțit de trei dintre apostolii mai apropiați, Petru, Iacob și Ioan — pătrunde în ascuns, printre dealurile de dincolo de apele strălucitoare ale Mării Tiberiadei și urcă în munte înalt «deosebi» ca să se roage. După tradiție muntele acesta este Taborul.

Pentru pelerinul ce se nevoiește a vizita Locurile Sfinte, Taborul rămîne ca o înălțime materială și spirituală desăvîrșită. Plecînd din Nazaret — orașul copilăriei lui Iisus — spre răsărit, te îndrepti spre Valea Ezdreonului și, privind spre înălțimi vezi un mare altar al lui Dumnezeu, la o înălțime de 235 m. deasupra Nazaretului, 305 m. deasupra văii Ezdreonului și 562 m. deasupra Mării Mediterane. Totul apare într-o plantație verde, de unde nu lipsesc bananii, portocalele și mandarinele. Aici S-a urcat Iisus să se roage și, pe cînd Se ruga, S-a schimbat la față înaintea lor, încît a strălucit fața Lui ca soarele și hainele Lui s-au făcut albe ca lumina. Și iată s-au arătat Moisi, venind din valea lui Moab, unde dispăruse cu 2.000 ani mai înainte și proorocul Ilie, coborînd din carul său de foc, în care fusese răpit în vremea lui Ahab și a Izabelei. Amîndoi vorbeau cu Iisus, unul stînd de-a dreapta și altul de-a stînga Sa.

Minunate și sfinte clipe pentru sufletele noastre însetate de pace, de liniște și de fericire!

De la poalele muntelui nevăzut, spre culmile căruia caută să se urce, să zboare dorul nostru de mîntuire, acolo unde luminează lumina lui Hristos, fața Lui strălucea ca soarele și hainele Lui ca lumina.

Pe culmile contemplației și ale transformării totale ale «eului» tău lăuntric în asemenea clipe simți pe Hristos că vine în tine și tu vii spre El.

Pe virfurile înalte ale sublimului divin, Hristos, oferă reprezentanților lumii, ucenicilor Săi, icoana dumnezeiască a atotstăpînirii Sale. Oferă tuturor ce privesc la tabloul sfînt al Taborului adevărul că El este Domnul, Stăpînul Legii, pe care o reprezenta Moisi și al proorocilor, care aveau în acea clipă, reprezentant pe Ilie. Oferă vieții și conștiinței umane însetate de dorul tăcerilor și al luminilor, simțămîntul unei purificări nespuse și sorbirea unei puteri ce venea de sus și cu ea te puteai ridica și mai sus, și mai sus și a ridica și pe alții.

În clipa aceea de înaltă convorbire între Iisus Mîntuitorul și cele două personaje biblice din Vechiul Testament, se revarsă din înălțimi și rămîne în istoria mîntuirii neamului omenesc confirmarea dumnezeirii lui Iisus. Dar imaginea este întărită și mai mult. Cum am văzut la început Sfîntul Petru a dat răspunsul pe care l-am arătat: «Tu ești Hristosul, Fiul Dumnezeului Celui viu». Dar la această întrebare mai răspunde Cineva. Cine? — Însuși Dumnezeu Tatăl, Ziditorul lumii, Atotfiitorul, Făcătorul cerului și al Pămîntului. Căci s-a auzit glas din ceruri zicînd: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în care bine am voit;



pe Acesta să-L ascultați». Și ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimîntat foarte.

Cine ar putea să micșoreze cu ceva această confirmare cerească? Cine ar putea să nege această măreață și necuprinsă adevărare? Cine ar putea să mai zică de acum că Iisus ar putea să fie altceva sau alt-cineva? Același glas care a răsunat la botezul Domnului, cînd mîna de lut a unui muritor, Sfîntul Ioan Botezătorul, a turnat peste creștetul Său apă din Iordan, cînd Treimea dumnezeiască s-a arătat în lume, același glas al Tatălui zicînd: «Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care bine am voit», iar Duhul Sfînt, în chip de porumbel, zbura deasupra Fiului Celui născut din Fecioară pentru mîntuirea tuturor.

...Moment solemn în istoria mîntuirii noastre. Confirmare netăgăduită că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, Mîntuitorul lumii.

În fața lui Iisus, ca persoană a Sfintei Treimi, se pleacă toate. Legea dată în Sinai, reprezentată de Marele Moisi, se pleacă smerită în fața Dătătorului Legii. Cele douăzeci de veacuri în care acesta a condus pe poporul ales la răscrucea mîntuirii, acum vin și se închină în fața Stăpînului.

Cohorte de prooroci, — mari sau mici —, vase alese ale iconomiei divine, prin care Părintele ceresc a vorbit cu poporul Său, vin acum, în persoana Marelui Profet Ilie, să aducă omagiul împlinirilor și al desăvîrșirii, Fiului Celui născut din Tatăl, mai înainte de veci. Noul Adam, Care prin jertfa Sa, «S-a adus ca o oaie spre junghiere, pentru mîntuirea tuturor», aduce mîntuire tuturor fiilor lui Adam celui dintîi. Legea și Proorocii și-au îndeplinit misiunea lor seculară. Iisus, venit odată în lume, poate a adus și pentru ei simțămintele de mulțumire și de rugă, picurate de pe buzele Bătrînului Simion, cînd a luat în brațe pe Pruncul ceresc și cînd a zis: «Acum slobozește pe robul Tău Stăpîne». Hristos, schimbîndu-se la față și arătînd tuturor puterea Sa, a dăruit la toți conștiința sfîntă a mîntuirii. De aceea, și Sfîntul Petru, gustînd din bucuria și fericirea de a fi aproape de Iisus, a zis: «Doamne, bine este să fim aici; să ridicăm trei colibe: una Ție, una lui Moisi și alta lui Ilie». Într-adevăr, ce lucru poate fi mai bun decît a fi mai aproape de Hristos, de a fi cît mai sus, mai sus, spre culmile dumnezeirii, spre țara liniștită a păcii și a fericirii.

Și iată că dorința Sfîntului Potru s-a împlinit într-o măsură oarecare. Coliba pe care a vrut să o construiască pentru Hristos este în mijlocul nostru. Ea este Sfînta noastră Biserică, unde sălășluiește Mîntuitorul în taina sfîntă a Euharistiei și unde este prezent permanent Duhul cel Sfînt.

Ca o colibă în care dăinuiește căldura minunată a dragostei frățești și în care rugăciunile, murmurate din buze și din inimi, se urcă mereu spre culmile Taborului spiritual, aici sînt oblăduiți și mîngiați, aici sînt încălziți cu focul sfînt al harului, aici sînt iertați, aici sînt mîntuiți credincioșii.

Aici are loc schimbarea la față a fiecăruia din noi, transfigurarea minunată pe care o primim prin credință și rugăciune fierbinte. Aici cad lacrimile noastre de pocăință și ne spălăm conștiințele și, lumi-

nîndu-ne, ne hrănim cu merindea duhovnicească și sfîntă Însuși Trupul și Sîngele Domnului.

Aici Hristos ne luminează fețele și conștiințele, aici lumina cerească a Taborului celui nevăzut, a bucuriei și a trăirii în Hristos, ne îndeamnă și pe noi, de veacuri, cu moșii și strămoșii noștri, să mărturisim : «Doamne, ce bine este să fim aici».

Pr. DAVID POPESCU

---

## CUVÎNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ DESPRE DATORIA CREȘTINULUI DE A CUNOAȘTE DREAPTA ÎNVĂȚĂTURĂ A BISERICII

### 1. Pregătirea apercetivă.

Biserica pe care Domnul a cîștigat-o «cu scump Sîngele Său» (Fapte 20, 28) și a întemeiat-o la Cincizecime prin pogorîrea Sfîntului Duh, ca să formeze Trupul Său tainic (I Corinteni 12, 27), reprezintă «stîlpul și temelia adevărului» (I Timotei 3, 15) mîntuitor. Biserica este Una, dreptmăritoare, «zidită pe temelia Apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos» (Efeseni 2, 20), este «slăvită, neavînd pată, nici zbîrcitură, sau altceva de acest fel, ci este sfîntă și fără prihană» (Efeseni 5, 27). Ea păstrează cu fidelitate și sfîntenie, «Cuvintele Vieții» (Ioan 6, 63), învățîndu-i pe credincioși să păzească toate cîte Domnul a poruncit și a învățat (Matei 28, 20).

### 2. Anunțarea temei.

Ca membri ai Bisericii Ortodoxe, avem datoria să cunoaștem învățătura pe care Biserica o păstrează și ne-o transmite spre dobîndirea mîntuirii.

### 3. Tratarea.

Vom urmări temeiurile care indică necesitatea ca toți credincioșii să cunoască învățătura Bisericii pe care o mărturisesc și prin care ajung la mîntuirea sufletului.

1. Învățătura Bisericii are un caracter divin, întrucît ea reprezintă Descoperirea sau Revelația lui Dumnezeu. Cartea Sfîntă ne arată că «în multe rînduri și în multe chipuri grăind Dumnezeu odinioară părinților noștri prin prooroci, în zilele acestea din urmă ne-a grăit nouă prin Fiul, care fiind strălucirea slavei și chipul Ființei Lui și ținînd toate cu cuvintele puterii Sale, făcînd prin Sine însuși curățirea păcatelor noastre...» (Evrei 1, 1—3). Biserica asistată de Duhul Sfînt este păstrătoarea fidelă a învățăturii Domnului, ca și a harului divin mîntuitor. Ea este «Trupul tainic al Domnului» (I Corinteni 14, 22) pe care Fiul lui Dumnezeu întrupat «a cîștigat-o cu scump Sîngele Său» (Faptele Apostolilor 20, 28). Revelația sau Descoperirea Fiului lui Dumnezeu o găsim în Sfînta Scriptură a Noului Testament, precum și în Sfînta

Tradiție, care reprezintă predania orală a dumnezeieștii Învățăturii pe care Domnul și Sfinții Apostoli ne-au lăsat-o în Biserică.

2. Numai cunoscând Descoperirea, sau Revelația divină păstrată cu fidelitate de Biserică ca Învățătură a ei, putem ajunge la credința mîntuitoare. «Credința, spune Sfîntul Apostol Pavel, este din auzite, iar auzirea prin cuvîntul lui Dumnezeu» (Romani 10, 17). Sfinții Apostoli au avut trimitere din partea Mîntuitorului de a merge, de a propovădui Evanghelia în toată lumea, de a-i sfinți pe cei ce cred și de a-i învăța să cunoască temeinic credința Lui mîntuitoare (Matei 28, 19—20). De aici vedem că toți cei care prin Botez au devenit membri ai Bisericii aveau obligația de a se întruni, de a cunoaște temeinic învățătura cea nouă care redă conținutul credinței lor. Necunoscînd credința, nu o pot nici mărturisi și nu vor ști să se orienteze asupra mijloacelor prin care vor dobîndi în continuare harul sfințitor. Aceasta pentru că nu orice învățătură este aducătoare de credință mîntuitoare. De aceea, Apostolul îndeamnă stăruitor pe Timotei: «Ia seama la tine însuși și la învățătură, stăruie în acestea pentru că făcînd acestea, te vei mîntui și pe tine și pe cei ce ascultă» (I Timotei 4, 16).

3. Cunoașterea învățăturii Bisericii duce la statornicirea în credința cea adevărată. Membrii Bisericii se simt legați de înaintașii lor, a căror origine o găsim la Mîntuitorul și Sfinții Apostoli; ei vor crește necontenit spre desăvîrșirea credinței și viețuirii creștinești temeluită pe învățătura și propovăduirea Mîntuitorului și a Sfinților Apostoli. În acest sens Sfîntul Apostol Pavel accentuează necesitatea statorniciei în învățătura Domnului, «ca să nu mai fim prunci aruncați pe valuri și purtați de tot vîntul învățăturii, în amăgirea oamenilor, întru vicleșug, spre uneltirea înșelăciunii; ci ținînd adevărul în dragoste, să creștem în toate întru El, care este Capul Hristos» (Efeseni 4, 14—15). De aceea Apostolul îl îndeamnă pe Timotei: «Tu însă rămii în cele ce ai învățat și de care ești încredințat, deoarece știi de la cine le-ai învățat» (II Timotei 3, 14). Aceasta pentru a evita contactul cu «oamenii răi și amăgitori» (II Timotei 3, 13).

4. De aici vedem că avînd statornicie în cunoașterea învățăturii celei adevărate, nu vom cădea pradă atîtor rătăcirii, pe care am văzut că Sfîntul Apostol Pavel le numește «amăgitoare, viclene și înșelătoare». De fapt Mîntuitorul a atras atenția zicînd: «Vedeți să nu vă amăgească cineva. Căci mulți vor veni în numele Meu, zicînd: «eu sînt Hristos, și pe mulți vor amăgi» (Matei 24, 4—5; 23—24). Sfîntul Apostol Pavel luîndu-și rămas bun de la «presbiterii Bisericii din Efes», la sfîrșitul celei de a treia călătorii misionare, le atrage atenția foarte categoric: «Drept aceea, luați aminte la voi și la toată turma, în care Duhul Sfînt v-a pus episcopi... căci eu știu aceasta că după plecarea mea vor intra între voi lupi răi, care nu vor cruța turma; și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați, grăind lucruri sucite, ca să tragă pe ucenici după ei. Pentru aceea, privegheați...» (Faptele Apostolilor 20, 28—31).

5. Statornicia în învățătura cea dreaptă a Bisericii, aduce după sine siguranța credinței mîntuitoare. Această siguranță dă putere duhovnicească credincioșilor, pe de o parte să poată oricînd da răspuns

pentru credința pe care o mărturisesc, după cum spune Sfântul Apostol Petru : «Să fiți oricând gata de răspuns oricui vă cere socoteală de nădejdea voastră» (I Petru 3, 15). Pe de altă parte, acest răspuns bazat pe cunoașterea credinței adevărate, va fi după cum arată Apostolul : «totdeauna plăcut, dres cu sare» (Coloseni 4, 6), «cu blindețe și bună cuviință» (I Petru 3, 15). Siguranța cunoașterii dreptei învățături aduce pacea conștiinței, «de a păstra taina credinței în cuget curat» (I Timotei 3, 9), cât și pacea cu cei din jur, indiferent de convingerile lor religioase, ferindu-se «de întrebările nesocotite și fără noimă, care nasc certuri ; căci un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie plăcut cu toți, învățător, îngăduitor» (II Timotei 2, 23—24 ; Tit 3, 9—10).

6. Cunoașterea dreptei învățături a Bisericii nu are numai un aspect teoretic, ea înseamnă deschiderea drumului de dobândire a sfințeniei vieții creștine prin harul mântuitor al Sfințelor Taine, al Cuvîntului lui Dumnezeu și al rugăciunii. Prin cunoașterea învățăturii Bisericii «cuvîntul lui Hristos locuiește din belșug» în viața duhovnicească a credincioșilor (Coloseni 3, 16), iar «ei se sfințesc prin cuvîntul lui Dumnezeu și rugăciune» (I Timotei 4, 5). De aceea, Apostolul îndeamnă stăruitor pe ucenicul său : «De vei învăța acestea, vei fi bun slujitor al lui Hristos, hrănit cu cuvintele credinței și ale bunei învățături căreia ai urmat» (I Timotei 4, 6).

#### 4. *Recapitularea (Fixarea).*

De ce este necesar ca să cunoască creștinii învățătura Bisericii ? (Fiindcă ei trebuie să-și cunoască credința pe care o mărturisesc în calitatea lor de membri ai Bisericii). Care este caracterul învățăturii Bisericii ?

(Învățătura Bisericii are un caracter divin). De ce ? (Fiindcă reprezintă Descoperirea Fiului lui Dumnezeu). Unde este cuprinsă această Descoperire ?

(În Sfînta Scriptură, unde avem cuvîntul învățăturii Domnului scris sub inspirația Duhului Sfînt și în Sfînta Tradiție, care reprezintă Predania orală a Învățăturii Domnului, viața Duhului Sfînt în Biserică, sau «memoria vie a Bisericii»). Ne putem mîntui fără a cunoaște învățătura Bisericii ?

(Nu ne putem mîntui, fiindcă învățătura Bisericii ne arată care este credința mîntuitoare, pe care să o urmăm în viațuirea duhovnicească. Credința vine din auzirea propovăduirii învățăturii Domnului, păstrată și răspîndită de Biserică). Sub aspectul credinței, care este efectul cunoașterii învățăturii Bisericii ? (Cunoașterea învățăturii Bisericii duce la statornicia în credință). Ce importanță are aceasta pentru viața creștinească ?

(Ne menține în adevărul de credință mîntuitor și nu ne lasă pradă altor învățături greșite propovăduite de preinșii și neadevărații prooroci). Avînd statornicia și siguranța credinței mîntuitoare, urmînd învățătura Bisericii, creștinul se va război cu cei de alte concepții religioase ?

(Nu se va război, ci va păstra în pacea sufletului «taina credinței în cuget curat»). Care este efectul practic al cunoașterii învățaturii de credință a Bisericii ?

(Cunoașterea învățaturii Bisericii nu are numai un caracter teoretic, ci reprezintă un angajament duhovnicesc de cultivare a sfințeniei vieții, prin harul mîntuitor al cuvîntului lui Dumnezeu și al Sfintelor Taine).

### 5. *Aprecierea.*

În general cunoașterea este o calitate a sufletului omenesc. Noi intrăm, de pildă, în comuniune și comunicare cu cineva după ce l-am cunoscut. De altfel, orice relație cu lumea înconjurătoare se bazează pe cunoașterea realităților înconjurătoare. La fel stau lucrurile și în domeniul credinței. Noi vom putea progresa în viața duhovnicească spre mîntuire, dacă în primul rînd vom cunoaște credința. «Fără credință, nimeni nu poate fi plăcut lui Dumnezeu» (Evrei 11, 6), spune Apostolul. Dar fără cunoașterea și mărturisirea credinței nu putem să ne numim creștini. Cunoașterea credinței creștine nu exclude însușirea ei prin predarea și învățarea mai întii pe cale rațională. În acest sens, unor creștini într-o anume perioadă de timp, fiindcă multe din adevărurile de credință întrec posibilitatea minții de a le înțelege, preferau să le primească fără a le cunoaște temeinic, obișnuind să spună : «cred, fiindcă este absurd», sau a îndemna : «crede și nu cerceta!». Nu s-a putut generaliza însă această formulă, fiindcă cei mai luminați dintre mărturisitorii Domnului, au intervenit și au arătat credincioșilor că «religia noastră dă mai multă importanță convingerilor logice, decît credinței simple» (Origen) ; iar alți Părinți ai Bisericii îndemneau ca și adevărurile ținute prin puterea credinței, să fie apoi cercetate și înțelese prin lumina rațiunii» (Fericitul Augustin) ; putîndu-se astfel spune ca un principiu general de cunoaștere a învățaturii creștine : «cred ca să înțeleg, înțeleg ca să cred!» (Mihail Pselos), (Credo ut intelligam).

### 6. *Asocierea.*

Pentru a fi cit mai deplină, Sfinții Părinți arată că adevărata cunoaștere a învățaturii Bisericii trebuie unită, asociată cu curățirea sufletului de păcat și cu creșterea neconținută în virtute, adică în săvîrșirea faptelor bune. Și aceasta pentru că păcatul întunecă mintea, asemeni pielței care duce la orbire, sau ruginii care se fixează pe oglindă și o întunecă (Teofil al Antiohiei). De aceea arată Sfintul Grigorie de Nazianz că «nu este în puterea oricui să filozofeze despre Dumnezeu, fiindcă lucrul acesta pot să-l facă cei care s-au cercetat cu de-amănuntul și care au înaintat pas cu pas în calea contemplației și care înainte de aceste îndeletniciri, și-au curățit și sufletul și trupul , sau care cel puțin se silesc să se curețe» (A se vedea : Nicolae, Mitropolitul Banatului, «Datoria creștinului de a cunoaște dreapta învățătură a Bisericii», în *Îndrumătorul Bisericesc al Mitropoliei Banatului*, nr. 4/1983, p. 27—31).

Privind al doilea aspect, cel al faptelor bune, al împlinirii voii lui Dumnezeu, al creșterii în virtute pentru adîncirea cunoașterii drepte învățaturi a Bisericii, ne stau mărturie înseși cuvintele Mîntuitorului : «Nu oricine îmi zice mie : Doamne ! Doamne ! va intra în împărăția ce-

rurilor, ci cel ce face voia Tatălui meu, care este în ceruri» (Matei 7, 21). La fel și Sfântul Iacob ne spune categoric că: «credința fără fapte este moartă» (Iacob 2, 20). (Nicolae, Mitropolitul Banatului, o.c.p. 31).

### 7. Generalizarea.

Cunoscând dreapta învățătură a Bisericii vom dobîndi mîntuirea veșnică, prin comuniunea cu Dumnezeu prin Biserică și prin Sfintele Taine conform cuvintelor Sale: «Aceasta este viața veșnică: să Te cunoască pe Tine unicul Dumnezeu adevărat și pe Cel pe care L-ai trimis, pe Iisus Hristos» (Ioan 17, 3).

### 8. Aplicarea.

1. Putem cunoaște dreapta învățătură a Bisericii îndeplinind poruncile ei, care ne îndeamnă să participăm cu regularitate la serviciile religioase ce se oficiază în biserică, unde putem cunoaște voia lui Dumnezeu și adevărul de credință al Bisericii tălmăcit prin cuvînt de învățătură de către sfinții ei slujitori.

2. Putem adînci cunoașterea credinței noastre, împărtășindu-ne cu harul sfinților al Sfintelor Taine în Biserică, spre curățirea de păcate și creșterea duhovnicească în săvîrșirea faptelor bune, aducătoare de mîntuire.

**Pr. Prof. SORIN COSMA**

## CUVÎNT LA ADORMIREA MAICII DOMNULUI

*«Apostoli de la margini, adunîndu-vă aici în satul Ghetsimani, îngropați trupul meu. Iar Tu, Fiule și Dumnezeul meu, pri-mește duhul meu».*

Așa șoptea Maica Domnului, Pururea Fecioara Maria, cînd, întinsă în pat, în cetatea sfîntă a Ierusalimului, își petrecea ultimele clipe pe acest pămînt, unde suferise atît de mult. Se părea că durerea și suferințele întregii lumi și întregii istorii a mîntuirii, se concentraseră în cea mai sfîntă și mai curată, cea mai neprihănită fiică a lumii; tot ceea ce putea să fie mai frumos, dar și mai sfînt în lume, — în Fecioara Maria.

În aceste clipe îi veneau în minte ei, așa precum ne revin și nouă astăzi, după aproape 2.000 de ani, toate evenimentele și faptele cele mai însemnate petrecute în viața sa, de la Buna Vestire a Îngerului din Nazaret, de cuvintele Arhanghelului care îi spusese «Bucură-te Cea plină de dar, Domnul este cu tine», de Simeon bătrînul, care în poarta templului cerea «slobozire, pentru că văzură ochii lui mîntuirea și slava poporului Israel». Își amintea Maica Domnului de drumul greu pînă la Betleem, de nașterea minunată, de steaua magilor și de darurile primite de la aceștia; de minia lui Irod care urmărea «viața Pruncului», de Iisus copil, de frumoasa copilărie după întoarcerea din Egipt în cetatea Nazaretului. Îi apărea în fața ochilor icoana lui Iisus la 12 ani, stînd

de vorbă cu învățații Scripturii în templul cel mare, iar mai târziu, de prima minune săvârșită la Cana Galileii, la nunta la care participase și ea și unde Mîntuitorul transformase apa în vin, și la toate celelalte minuni săvârșite. Își amintea de cuvintele profetice ale lui Simeon că «prin inima ei va trece sabie». A trecut prin fața ei toată epopeea jertfei și a mîntuirii noastre.

Și iată că într-o zi ca aceasta, același Înger al Bunei Vestiri — Arhanghelul Gavriil vine și-i aduce din nou un crin din grădinile raiului și-i spune cuvintele Mîntuitorului: «Este vremea de a chema pe Maica Mea la Mine». Auzind acestea Fecioara aduse la cunoștința celor din jur această nouă Bună Vestire. Cere ca apostolii și ucenicii Fiului Său să vină fiecare din locurile unde se împrăstiaseră la propovăduirea Evangheliei, la patul ei. Împarte cele câteva haine ce avea la femeile din jur, așteptînd venirea apostolilor.

Rugămîntea ei, murmurată din inimă, a fost auzită de toți ucenicii. Tradiția noastră relatează că au fost aduși, într-o clipită, ca pe norii cerului, în frumoasa grădină Ghetsimani, acolo unde Iisus S-a rugat mai înainte de patima Sa, iar lacrimile Sale s-au transformat în picuri de sînge. Erau toți, în afară de Toma.

Înlăcrimați, toți au căzut în fața Maicii Domnului, iar Sfîntul Petru a zis: «După înălțarea la cer a Fiului Tău și Stăpînului Nostru, pe tine te aveam bucurie și mîngiere. Acum dacă pleci ce ne vom face noi fără prezența ta?» .Și Maica a răspuns: «Nu fiți triști că merg la iubitul meu Fiu și Dumnezeu, că și de acolo vă voi ajuta pe toți». Apoi încet, fără durere, ca o floare, a pus miinile pe piept și a adormit.

Înmormîntarea ei a fost cu totul deosebită. Dușmanii credinței au căutat chiar să răstoarne sicriul cu trupul Pururea Fecioarei, dar miinile celui ce a atins sicriul au fost lipite de el și nu se mai putea desface. La tinguirea lui, Sfîntul Petru s-a rugat și s-au dezlipit, iar acest iudeu, după aceasta a crezut în Hristos.

\*

După adormirea sa Maica Domnului a intrat în stăpînirea fericirii și măreției sale. Așa cum nașterea sa a fost minunată, așa cum a născut Fiu fără de durere, așa a și adormit fără de durere. Adormirea sa este sfîntă și scumpă nu numai înainte de Dumnezeu, dar și a noastră a credincioșilor, nu numai pentru virtuțile sale, dar și pentru darurile dumnezeiești care o însoțeau. Cum am spus, unul dintre aceste daruri pe care îl avea Maicia Domnului este și acela că nu a avut sau simțit senzațiile morții, pe care le întîmpinăm, în general noi toți cei muritori. Întrii cuvintele Sfîntei Scripturi se împlinesc desăvîrșit cînd zic: «Sufletele celor dreți sînt în mîna lui Dumnezeu și durerile morții nu le ating».

S-a prezentat în fața Fiului Său cu comoara de virtuți agonisite, dar mai ales cu florile curățeniei, ale adîncii sale smerenii și ale nemăsuratei ei iubiri. Acestea sînt faptele pe care le dorește Dumnezeu. Lumea, însă, cuprinsă uneori de orbire, de strălucirea aceasta trecătoare, ne aduce onoruri și închinăciuni mincinoase. O naștere în familie nobilă, un nume strălucit, o reputație deosebită în societate, titlu, credit, auto-

ritate, anumite calități ale spiritului, abilitate, etc.; toate acestea, ne atrag respectul din partea oamenilor, dar pentru a ne apropia de Dumnezeu un singur lucru ne trebuie, credința împletită cu iubire și smerenie», deoarece «Dumnezeu răsplătește pe cei smeriți cu inima», iar «inima curată și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi». De unde putem lua pildă și putere pentru aceasta? — De la Mîntuitorul Iisus Hristos și de la Prea Curata Sa Maică, Sfînta Fecioară Maria, care, încă de la Buna Vestire, a spus Îngerului: «Iată roaba Domnului; Fie mie după cuvîntul Tău».

Întreaga Biserică, de 2.000 de ani, aleargă la ajutorul Maicii Domnului, care se roagă neîncetat Fiului Său pentru împlinirea acestor rugă. În timp ce noi ridicăm gîndurile și rugăciunile noastre către Maica Domnului, ea pogoară asupra noastră darurile sfînte și înrourările cerești ale împlinirilor. Așa ne împletim mereu rugile noastre cu implorarea repetată «Prea Sfîntă Născătoare de Dumnezeu miluiește-ne pe noi» sau «Bucură-te cea plină de dar, Domnul este cu Tine». De aceea, să ne împletim gîndurile în buchete de recunoștință și cu florile prețurii și supravenerării Maicii Sfînte, Pururea Fecioara Maria.

Astăzi, odată cu pelerinul anonim ce se îndreaptă spre Ghetsimani, întîlnim pe stînga, lăsînd în urmă vechiul turn al lui David din cetatea sfîntă Ierusalim, mormîntul, de două ori milenar, al Maicii lui Iisus Mîntuitorul, unde a fost așezată de sfinții Apostoli. După trei zile de la îngroparea ei, a sosit și Toma tîrzielnicul. Plînge nespun adormirea Maicii. Cere să-i vadă mormîntul și să i-l deschidă. Deschizînd mormîntul, trupul Pururea Fecioarei nu se mai afla acolo. După tradiția noastră, Fiul ei nu a răbdat ca trupul care îi fusese leagăn, care se transformase o vreme în cer, care cuprinsese pe cea de a doua persoană a Treimii, să fie cuprins de stricăciune. De aceea a fost luată la cer și așezată la locul de cinste.

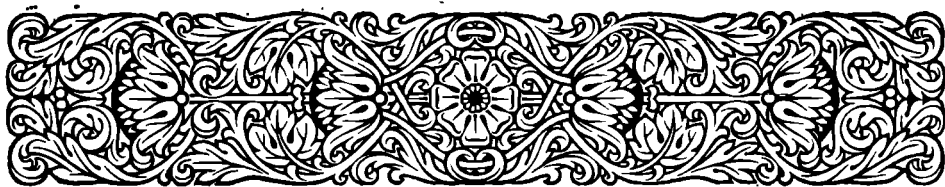
Mormîntul Maicii este totdeauna plin de flori și candelile aprinse. În noaptea Praznicului pietatea creștină împodobește acest mormînt cu zeci de candelile aprinse ce strălucesc în noapte, luminînd calea credincioșilor care se îndreaptă spre rugăciune, spre Ghetsimani sau spre Muntele Măslinilor.

Astăzi este ziua Maicii Domnului. Ajutătoarea mamelor și surorilor noastre. Astăzi mamele îngerunche în fața icoanei Măicuței Domnului și se roagă pentru copiii lor. Femeile din întreaga lume creștină îi aduc prinos de recunoștință. Întreaga fire se pleacă în fața ei, așa precum se aplecau pomii în grădina Ghetsimani atunci cînd trecea Maica lui Hristos. Crinii cîmpului îi aduc parfumul lor nespun. Munții și pădurile, în freamăt de frunze, ar vrea să-i murmure un imn de laudă, iar apele să povestească în susuritul lor, mulțumirea recoltelor de toamnă. Iar noi creștinii, aducîndu-i jertfa rugilor și a inimilor noastre, să-i murmurăm, cu glas dulce de acatist:

«Bucură-te cea plină de dar, care, întru adormirea ta, nu ne lași pe noi».

Pr. DAVID POPESCU





# DIN SCRIERILE SFINȚILOR PĂRINȚI

---

(15 august)

## CUVÎNTUL LA FACERE

**Nu sintem pedepsiți din pricina lui Adam.**

**Dacă luăm seama de noi înșine, mai mari sînt bunătățile ce le primim  
decît relele aduse de Adam.**

**Împotriva celor care trec cu vederea pe săracl<sup>1</sup>,**

**de**

**Sfîntul Ioan Gură de Aur**

1. Poate că voi socotiți că am spus tot ce trebuia spus despre stăpînire; eu, însă, văd că a mai rămas încă mult rod de cules. Să nu vă descurajați, vă rog, pînă ce nu culegem tot rodul. Și vierii, cînd văd butucii de vii plini de frunze și încărcăți de mult rod, nu taie numai strugurii care se văd, ci intră înăuntru butucului, dau la o parte coardele și ridică frunzele, ca să nu rămînă ascuns sub frunze nici o bobîșă de strugure. Să nu păreți mai leneși, ca vierii, nici să plecați pînă nu culegeți tot rodul. Mai ales că osteneala e a mea, iar rodul, al vostru.

Am invinuit ieri pe femei, dar mai bine spus nu pe femei, ci pe Eva, că prin păcatul ei a adus pe pămînt robia.

Femeile m-ar putea întreba :

— Pentru ce sintem noi osîndite, cînd Eva a păcătuit? Păcatul a fost al unei singure persoane. Pentru ce atunci osînda se întinde peste tot neamul?

— Asta ar putea-o spune și robii: Pentru ce a trecut pedeapsa la tot neamul omenesc, cînd numai Hanaan a insultat pe tatăl lui? La fel ar putea obiecta și cei care se tem de stăpînitori: Pentru ce să plecăm noi gîtul sub jugul stăpînirii, cînd alții sînt răi?

Ce le putem răspunde tuturor acestora? Răspunsul la toate aceste întrebări este unul: Cei de mai înainte au păcătuit, iar prin neascultarea lor au adus pe lume robia, și o dată adusă pe lume, cei de mai tîrziu, prin păcatele lor, au întărit robia care a fost adusă. Dacă aceștia ar putea dovedi că n-au făcut nici un păcat, poate că obiecția lor ar părea bună. Dar dacă și ei sînt vinovați de multe păcate, cuvîntul lor de apărare este de prisos. Eu n-am spus că păcatul nu mai aduce de aici înainte robie, ci că orice păcat este legat împreună cu robia și că însuși

---

1. Migne, *Patrologia greacă*, vol. 54, col. 599—604.

păcatul este de vină, nu cutare fel de păcat. După cum toate boalele de nevindecat aduc moartea, dar nu toate boalele sînt de aceeaşi natură, tot aşa şi păcatul; toate nasc robia, dar nu toate sînt de aceeaşi natură. A păcătuit Eva atingîndu-se de pom şi a fost osîndită pentru asta. De aceea caută să nu faci tu iarăşi alt păcat mai cumplit poate decît acela.

Asta se cuvine să fie spus şi robilor şi celor supuşi stăpînitorilor. Cei dintîi au adus păcatul; dar cei care au venit după ei au menţinut puterea robiei prin păcatele lor.

Dar pot şi în alt chip să apăr cuvintele Scripturii, aname prin aceea că mulţi, întorcîndu-se spre virtute, au scăpat de robie.

Şi dacă vrei, să vorbim întîi de femeii, ca să vedeţi că fericitul Pavel, care a pus lanţuri în jurul femeii, însuşi el le dezleagă lanţurile. «*Dacă o femeie are bărbat necredincios*, spune el, *şi acesta voieşte să locuiască cu ea, să nu-l lase*»<sup>2</sup>.

— Pentru ce ?

— Pentru că spune mai departe Pavel: «*Ce ştii, femeie, dacă îţi vei mîntui bărbatul* ?<sup>3</sup>.

— Dar cum poate mîntui femeia pe bărbat ? aş putea fi întreat.

— Învăţîndu-l, catehizîndu-l, povăţuindu-l către buna credinţă.

— Dar ieri spuneai, fericite Pavel: «*Femeii nu-i îngădui să înveţe*»<sup>4</sup>. Cum o faci iarăşi învăţător bărbatului ?

— Cînd spun asta nu mă contrazic deloc, ci sînt în deplin acord cu mine însumi, răspunde Pavel.

Ascultă pentru care pricină nu-i îngăduie femeii să înveţe pe alţii şi pentru care pricină o urcă iarăşi pe scaunul învăţătoresc, ca să vezi înţelepciunea lui Pavel.

Bărbatul să înveţe pe femeie ! spune Pavel<sup>5</sup>.

— Pentru ce ?

— Pentru că bărbatul n-a fost înşelat ! «*Adam*, spune Pavel, *n-a fost înşelat*»<sup>6</sup>.

Femeia, spune mai departe Pavel, să fie învăţată de alţii.

— Pentru ce ?

— Pentru că «*femeia a fost înşelată*»<sup>7</sup>. Cînd femeia, spune Pavel, a fost înşelată a ajuns călcătoare de poruncă. Acum, însă, dimpotrivă; cînd bărbatul este necredincios şi femeia credincioasă, deci să înveţe femeia pe bărbat.

— Pentru ce ?

— Pentru că nu este înşelată, e credincioasă. Aşa că bărbatul să fie învăţat de ea, pentru că a fost înşelat, pentru că e necredincios ! «*S-au schimbat, învăţătorii, să se schimbe şi stăpînirea*», spune Pavel.

Ai văzut că în toate cazurile robia este o urmare a înşelăciunii, a păcatului, nu a firii. La început a venit înşelăciunea la femeie şi înşelăciunii i-a urmat supunerea. S-a mutat mai tîrziu înşelăciunea la bărbat, s-a mutat şi supunerea. După cum la început Dumnezeu a încredinţat bărbatului mîntuirea femeii, pentru că a fost înşelată, grăind aşa : «*Către bărbatul tău intoarcerea ta şi el te va stăpîni*»<sup>8</sup>, tot aşa şi aici, cînd femeia e credincioasă şi are bărbat necredincios, Pavel încredinţează femeii mîntuirea bărbatului, zicînd : «*Ce ştii femeie, dacă îţi vei mîntui bărbatul* ?»<sup>9</sup>. Poate fi, oare, o dovadă mai puternică decît asta, că robia este o consecinţă a păcatului, nu a firii ?

Acelaşi lucru se poate spune şi despre robi.

2. I Cor. 7, 13.

3. I Cor. 7, 16.

4. I Tim. 2, 12.

5. I Cor. 14, 35.

6. I Tim. 2, 14.

7. I Tim. 2, 14.

8. Fac. 3, 16.

9. I Cor. 7, 16.

«Ai fost chemat, fiind rob? Nu te îngriji!»<sup>10</sup>, spune Pavel. Vezi că arată iarăși că robia este un simplu nume, când are alături de ea virtutea? «Ci folosește-te mai mult, chiar dacă ai putea să devii liber»<sup>11</sup>, adică: «Rămii rob».

— Pentru ce?

— «Pentru că cel ce este chemat rob în Domnul este liberat al Domnului»<sup>12</sup>.

Ai văzut că robia este numai un nume, pe când libertatea este o realitate?

— Dar pentru ce l-a lăsat să rămână rob?

— Pentru ca să afli măreția libertății. După cum a fost un lucru mai minunat păstrarea nevătămată în mijlocul focului a trupurilor celor trei tineri decât stingerea focului cuptorului<sup>13</sup>, tot așa este cu mult mai mare și mai minunat să fii liber rămânând rob decât să pui capăt robiei. De aceea Pavel spune: «Folosește-te mai mult, chiar dacă ai putea să ajungi liber»<sup>14</sup>. Cu alte cuvinte Pavel spune: «Rămii rob, că ai libertatea cea adevărată!».

2. Vrei să vezi că același lucru se petrece și cu cei supuși stăpînitorilor? Împărat era Nabuhodonosor; a aprins cuptorul tare de tot și a adus înaintea lui pe cei trei tineri; erau tineri, singuri, fără apărare, robi, prinși de război, fără patrie.

— Și ce-a spus împăratul?

— «Este, oare, adevărat, Serdah, Misac, Avdenago că zeilor mei nu slujiți și nici chipului celui de aur, pe care l-am ridicat nu vă închinați?»<sup>15</sup>.

— Și ce au răspuns aceia?

— Uită-te că virtutea i-a făcut mai împărați decât împăratul și le-a arătat mai înălțat cugetul! Că n-au vorbit ca unui împărat, ci i-au răspuns cu atîta îndrăznire, ca și cum ar fi vorbit cu un supus. «Nu este lucrul nostru, au spus ei, să răspundem împăratului pentru cuvîntul acesta<sup>16</sup>. Îți vom face dovadă nu cu cuvîntul, ci cu faptele. Este Dumnezeu în ceruri puternic să ne izbăvească»<sup>17</sup>.

I-au adus împăratului aminte de binefacerea pe care le primise de la Daniil, că au grăit aceleași cuvinte, pe care le grăise atunci și profetul.

— Dar ce-i spuse Daniil?

— «Cuvîntul pe care îl cere împăratul nu este răspunsul dat de magii gazarinenilor și haldeilor! Ci este Dumnezeu în cer, Care descoperă tainele»<sup>18</sup>.

Cei trei tineri, deci, li amintesc aceste cuvinte, ca să-l imblînzească. Apoi spun: «Iar de nu, cunoscut să-ți fie fie împărate, că zeilor tăi nu slujim și chipului de aur, pe care l-ai ridicat, nu ne închinăm»<sup>19</sup>.

Uită-te la înțelepciunea tinerilor acelora! Pentru ca cei de față să nu aducă vină lui Dumnezeu că este slab, dacă s-ar întimpla să moară cînd vor fi aruncați în cuptor, luînd-o înainte au mărturisit puterea Lui, spunînd: «Este Dumnezeu în ceruri Care poate să ne izbăvească»; și iarăși, ca să nu creadă că slujesc lui Dumnezeu pentru plată și răsplată, cînd ar scăpa din ghearele focului, au adăugat: «Iar dacă nu, cunoscut să-ți fie fie, împărate, că zeilor tăi nu slujim și chipului de aur, pe care l-ai ridicat, nu ne închinăm». În același timp au predicat și puterea Lui și au arătat și îndrăznirea sufletului lor, ca să nu-i grăiască cineva de rău, așa cum diavolul l-a grăit de rău pe Iov.

— Dar ce a spus diavolul despre Iov?

10. I Cor. 7, 21.

14. I Cor. 7, 21.

18. Dan. 2, 27—28.

11. I Cor. 7, 21.

15. Dan. 3, 14.

19. Dan. 3, 18.

12. I Cor. 7, 22.

16. Dan. 3, 16.

13. Dan. 3, 8—28.

17. Dan. 3, 17.

— «Nu în zadar Te cinsteşte Iov! Ai ocrotit cele din afară şi cele dinlăuntru ale lui»<sup>20</sup>.

Deci, ca să nu poată spune cineva şi despre ei tot aşa, tinerii aceia au luat-o înainte şi au închis gura cea neruşinată.

Dar, după cum spuneam, dacă eşti virtuos eşti mai împărat decât toţi împăraţii, chiar de-ai fi prins de război, chiar de-ai fi rob, chiar de-ai locui în pământ străin.

Ai văzut că este desfiinţată şi robia femeilor şi a slugilor şi a supuşilor? Haide să-ţi arăt că scapă omul şi de frica fiarelor! L-au aruncat cândva pe Daniil în groapa cea din Babilon<sup>21</sup>; leii, însă, nu îndrăzneau să se atingă de el. Au văzut în el strălucind icoana aceea veche şi împărătească, au văzut în el trăsăturile acelea pe care le vedeau fiarele în Adam înainte de păcat; au venit la Daniil cu aceeaşi supuşenie cu care veniseră la Adam atunci când le-a pus nume. Şi nu numai cu Daniil s-a întâmplat lucrul acesta, ci şi cu fericitul Pavel. A căzut şi el într-o insulă locuită de barbari şi stătea lângă foc de se încălzea; apoi din gătejele puse pe foc a sărit o viperă şi s-a prins de mîna lui<sup>22</sup>.

— Şi ce s-a întâmplat?

— A căzut vipera îndată. N-a găsit păcat, aşa că nici n-a putut să muşte; ci după cum noi, când vrem să ne suim pe o stîncă netedă şi nu găsim de ce să ne prindem, călăm îndată în marea sau prăpastia de sub picioarele noastre, tot aşa şi fiara aceea, avînd dedesubtul ei focul şi negăsind sprijin păcatului unde să-şi infigă dinţii, a căzut în foc şi a pierit.

Vrei să-ţi spun şi al treilea chip de apărare al cuvintelor Scripturii? Cel dintîi chip este că n-au păcătuit numai cei dintîi oameni, ci şi cei de după ei. Al doilea chip, că cei care săvîrşesc fapte de virtute simt mai uşoară povara jugului robiei, chiar cînd sînt în viaţa aceasta; dar mai bine spus scapă chiar cu totul de robie, aşa cum am arătat şi cu femeile, şi cu supuşii şi cu fiarele. Al treilea chip, că Hristos, la venirea Lui, ne-a făgăduit bunătăţi mai mari decît bunătăţile pe care ni le-au pierdut cei care au păcătuit la început.

«Spune-mi, pentru ce te plîngi? spune Hristos. Că păcatul lui Adam te-a scos din paradis? Fă fapte bune, rîvneşte virtutea, şi-ţi deschid nu paradisul, ci cerul! Nu te las să suferi vreo pagubă din pricina neascultării celui întîi-zidit! Te plîngi că ţi s-a luat stăpînirea asupra animalelor? Iată îţi supun demonii, dacă eşti cu luare aminte. *Călcaţi peste şerpi şi peste scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşului*»<sup>23</sup>.

N-a spus ca despre fiare: «Stăpîniţi», ci: «Călcaţi»; a dat o stăpînire şi mai mare.

3. De aceea şi Pavel n-a spus: «Dumnezeu va supune pe satan sub picioarele voastre», ci: «Dumnezeu va zdrobi pe satan sub picioarele voastre»<sup>24</sup>. Nu ca mai înainte: «El va pîndi capul tău şi tu vei pîndi călcîiul lui»<sup>25</sup>, ci biruinţa deplină, victorie curată, pierdere, zdrobire, pieire desăvîrşită a vrăjmaşului.

«Te-a supus, spune-măi departe Hristos, femeie, Eva bărbatului? Dar Eu te fac egală nu numai cu bărbatul, ci, dacă vrei, egală chiar cu îngerii! Te-a lipsit de viaţa aceasta? Dar Eu îţi dăruiesc şi pe cea viitoare, cea fără de bătrîneţe şi fără de moarte, cea plină de nenumărate bunătăţi!»

Nimeni, deci, să nu se socotească păgubit de cei de mai înainte. Că dacă am vrea să trecem pe dinainte toate bunătăţile cite vrea să ni le dea Dumnezeu, vom găsi că bunătăţile acestea sînt cu mult mai mari decît cele pe care le-am pierdut. Cele spuse pînă acum fac lămurite şi pe celelalte. Adam a adus pe lume o viaţă plină

20. Iov, 1, 9—10.

21. Dan. 6, 16—23.

22. Fapte, 28, 1—6.

23. Luca, 10, 19.

24. Rom. 16, 20.

25. Fac. 3, 15.

de trudă ; Hristos ne-a făgăduit o viață de unde a fugit durerea, întristarea și suspinarea ; făgăduiește că ne dăruiește împărăția cerurilor. «*Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, spune El, de moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Că am ilămnzit și Mi-ați dat să mănînc ; am însetat și Mi-ați dat să beau ; străin am fost și M-ați primit ; gol am fost și M-ați îmbrăcat ; în temniță și ați venit la Mine*»<sup>26</sup>.

Auzi-vom și noi, oare, aceste fericite cuvinte ? N-aș putea susține cu tărie. Că mare este nepăsarea noastră față de săracii ! E vreme de post ; multe sînt sfaturile și învățăturile mintuitoare, neîntrerupte rugăciunile, iar slujbele în fiecare zi. Și care-i folosul unei atît de mari strădăni ? Nici unul ! Plecăm de aici, văzînd pe săraci rînduiți în șir unul după altul de o parte și de alta, dar trecem fără milă, ca și cum am vedea coloane, nu trupuri omenești ; așa ne grăbim spre casă, ca și cum am vedea statui neînsuflețite, nu oameni care răsufliă.

— Foamea ne silește, mi se poate răspunde.

— Tocmai foamea ar trebui să te convingă să rămîi. Dar, după cum spune proverbul, sătutul nu crede celui flămînd. Cei flămînzi, însă, o cred și din propria lor nevoie de hrană și din nevoia de hrană a altoșă. Dar mai bine spus, cei flămînzi nici așa n-o pot cunoaște în întregime. Tu alergi la masă întinsă și nu vrei să stai măcar o clipă ; săracul, însă, stă pînă seara și se străduiește, se silește să-și strîngă hrana cea de toate zilele ; și văzînd că s-a împlinit ziua și nu s-au împlinit banii îndestulători pentru hrana cea de toate zilele, e cuprins de durere, se aprinde și e silit să îndrăznească mai mult decît îl ține puterea. De aceea seara ne atacă mai cu înverșurare ; se jură, înjură, se tînguie, geme, întinde mîinile și este silit să facă și alte fapte pline de rușine. Se teme ca nu cumva să plece toți acasă, iar el să rătăcească prin oraș ca într-un pustiu. Și după cum cei care suferă ziua un naufragiu, dacă se prind de vreo scîndură se grăbesc să ajungă în port înainte de lășarea serii, ca nu cumva rămînînd pe mare la venirea nopții să li se mărească primejdia de înec, tot așa și săracii, temîndu-se de foame ca de înec, se silesc să adune înainte de lășarea serii banii trebuincioși pentru hrana lor, ca nu cumva plecînd toți acasă să rămînă în afară de port. Că port sînt pentru săraci mîinile celor ce-i ajută !

4. Pe noi, însă, nu ne mișcă suferințele lor nici cînd sîntem pe stradă, nici cînd ședem în casă. Masa ne stă înainte întinsă, adeseori plină de mii și mii de bunătați — o, dacă am putea numi bunătați pe acelea pe care le mîncăm spre osîndirea neomeniei noastre ! — masa ne stă întinsă, îi auzim jos pe săraci cum pășesc pe ulițe, cum strigă cu voce tare la răspîntii, cum se jeluie în plină noapte, în pustietate mare și nici așa nu ni se înmoaie inima ! Iar noi ne îmbrăcăm mai departe și ne ducem la culcare, îi auzim și în pat cum se plîng cu voce tare, dar noi, ca și cum am auzi un urlet de ciîne, nu o voce omenească, ne întoarcem pe cealaltă parte. Nu ne mișcă nimic ! Nu ne mișcă nici timpul, că săracul plînge singur noaptea tîrziu cînd toți dorm și se odihnesc ; nu ne mișcă nici mica cerere ce ne-o face ; că nu ne cere nimic mai mult decît pușină plină și cîțiva bănuți ; nu ne mișcă nici suferința lui mare, că se luptă neconținut cu foamea ; nu ne mișcă nici bunătața cerșetorului, că nu vine la ușa noastră, nici nu îndrăznește să vină aproape, deși-i silit de o nevoie atît de mare, ci stînd jos, la mare depărtare, cerșește și se roagă. De primește ceva, ne umple de mii de binecuvîntări ; de nu primește, nu scoate din gură cuvînt de ocară, nu ocărăște, nu birfește pe cei ce pot da, dar nu dau. După cum un osîndit, tîrît la moarte de călău, întinde mîna și roagă pe cei pe care-i întîlnește, dar nu capătă nici un ajutor, ci tîrît cu neîndurare la moarte, tot așa și săracul, tîrît de foame ca de un călău spre noapte și spre o stare de veghe plină de suferință, întinde mîinile și roagă cu glas

26. *Matei*, 25, 34—36.

tare pe cei ce stau sus în case, dar nu întilneşte nici un pic de omenie, ci-i îndepărtat fără milă şi cu mare cruzime. Pe noi, însă, toate acestea nu ne mişcă; ba dimpotrivă, după atîta lipsă de omenie, îndrăznim să întindem mîinile la cer, li vorbim lui Dumnezeu de milă, li cerem să ne ierte păcatele şi nu ne temem, ca după o rugăciune ca aceasta să nu se coboare trăznit peste noi, după o atît de mare cruzime şi neomenie. Spune-mi, te rog, cum putem să ne ducem la culcare şi la odihnă, cum nu ne temem că are să ne apară în vis săracul, slab, murdar, îmbrăcat în zdrenţe, plîns şi cu lacrimi pe obraji, învinuindu-ne pentru cruzimea noastră? Am auzit adeseori pe mulţi spunînd că dacă în timpul zilei au trecut cu nepăsare pe lîngă săraci şi nu i-au ajutat, s-au văzut noaptea în vis legaţi cu frînghii, tîrîţi de mîinile săracilor, sffşiaţi şi chinuţi. Dar asta în somn şi în vis! Pedepsă trecătoare! Spune-mi, te rog, nu ne temem, oare, să nu vedem cumva şi noi în sinurile lui Avraam pe săracul care a plîns, a strigat şi s-a văîtat, ca altă dată bogatul acela pe Lazăr? <sup>27</sup> Las pe seama conştiinţei voastre cele spuse de Scriptură, acele chinuri amare şi fără mîngiere; că a cerut apă, că n-a căpătat nici o picătură, că i se pîrjolea limba, că se ruga cu stăruinţă fără să dobîndească iertare şi că se chinuia veşnic. Dar să nu dea Dumnezeu ca noi să încercăm acestea; să le auzim cu cuvîntul, ca să scăpăm de ameninţarea cu fapta; şi, arătîndu-ne vrednici de iubirea strămoşului Avraam, să stăm în acelaş loc cu el, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Caré Tatălui cînte, slavă şi putere, împreună cu Sffntul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

## CUVÎNTUL VI LA FACERE

**Despre pomul din rai. Dacă Adam a dobîndit cunoştinţa binelui şi răului după ce a mîncat din pom sau dacă a avut această cunoştinţă înainte de a minca.  
Despre post. Trebuie să cugetăm acasă la cele spuse în Biserică <sup>1</sup>,**

**de  
Sffntul Ioan Gură de Aur**

1. Mi-i drag postul, că este mama castităţii şi izvorul întregii filosofii. Mi-i drag postul şi pentru voi şi pentru dragostea voastră, că postul mi-a strîns această sffntită şi sffntă adunare, că-mi dă prilej să văd iarăşi feţele voastre dorite şi mă face să mă desfăiez în tihnă în această cîntită zi de prăznuire şi de sărbătoare. N-ar greşi cineva de-ar numi adunarea voastră şi prăznuire şi sărbătoare şi pricină a mii şi mii de bunătaţi. Dacă te duci în piaţă şi te întilneşti cu un prieten, arunci adesea tristeţea din suflet; noi, însă, nu ne întilnim în piaţă, ci în biserică şi nu ne întilnim cu un singur prieten, ci cu atîţia şi atîţia fraţi şi părinţi! Cum, deci, să nu aruncăm din suflet toată tristeţea? Cum, deci, să nu fim cuprinşi de multă bucurie? Adunarea de aici din biserică e mai bună decît adunările din oraş, nu numai prin mulţimea oamenilor, ci şi prin natura celor ce se grăiesc aici. Cei care se adună în piaţă şi stau strînşi în cerc unul lîngă altul, vorbesc adeseori de lucruri nefolositoare, aduc vorba de lucruri fără însemnătate şi flecăresc de lucruri care nu se cuvin. Că obişnuim, aşa cum se întîmplă de cele mai multe ori, să iscodim şi să ne interesăm

27. Luca, 16, 23.

1. Migne, *Patrologia greacă*, vol. 54, col. 604—607.

cu mult zel de treburile altora. Nu vreau să spun acum că e vătămător și primejdios să rostești, să auzi și să iei cu tine astfel de cuvinte, că adeseori mulți de pe urma unor astfel de adunări au adus în casele lor furtuni! Nimeni nu mă va contrazice, că la niște adunări ca acestea toate discuțiile sînt fără de folos, zadarnice și lumesti și că nicidecum nu poate să se spună acolo vreun cuvînt duhovnicesc. Aici, în biserică, nu-i așa; ci cu totul dimpotrivă: orice vorbă fără de folos e izgonită și sînt aduse în loc numai învățăturile duhovnicești. Aici în biserică vorbim de sufletul nostru, de bună-tățile convenite-sufletului, de cununile găsite în ceruri, de viața oamenilor străluciți, de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, de purtarea Lui de grijă de univers și de toate celelalte învățături care au mai cu seamă legătură cu noi: pentru ce ne-am născut, ce soartă vom avea după plecarea din lumea aceasta și în ce vor fi atunci cele ale noastre. La adunarea aceasta a noastră nu luăm parte numai noi, ci și profeții și apostolii. Și ceea ce-i mai mult decît toate e că în mijlocul nostru stă însuși Stăpînul universului, Iisus. El a zis: *«Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu acolo sînt și Eu în mijlocul lor»*<sup>2</sup>. Dacă unde sînt doi sau trei adunați în numele Lui, Iisus este în mijlocul lor, apoi cu mult mai mult este în mijloc acolo unde sînt atîția bărbați, atîtea femei, atîția preoți, apostoli și profeți!

De aceea și eu predic cu mai multă rîvnă, pentru că mă bucur de ajutorul Lui și vă împlinesc făgăduința. Făgăduisem să vă vorbesc mai întîi despre pomul din rai, dacă Adam a dobîndit cunoștința binelui și răului după ce a mîncat din pom sau dacă avea această cunoștință înainte de a mîncă.

Indrăznesc să spun acum, că Adam avea această cunoștință înainte de a mîncă. Dacă n-ar fi știut ce este binele și ce este răul ar fi fost mai fără de minte decît animalele; stăpînul ar fi fost mai prost decît robii. Nu-i, oare, absurd ca oaia și capra să știe care iarbă le este folositoare și care le este vătămătoare, să știe să nu se ducă la toate ierburile ce le ies în cale, ci să le cunoască, să știe bine care din ele e vătămătoare și care folositoare, iar omul să fi fost lipsit de această siguranță? Dacă n-ar fi avut această cunoștință n-ar fi fost vrednic de nimic; ar fi fost mai prejos de toate făpturile. Mai de preferat i-ar fi fost să trăiască în întuneric, să i se fi scos ochii, să fi fost lipsit de lumină decît să nu știe ce este binele și ce este răul. Dacă iei din viața noastră cunoștința aceasta, ai distrus întreaga noastră viață, ai amestecat totul. Că prin aceasta ne deosebim de cele necuvîntătoare, prin aceasta sîntem superiori animalelor, că știm ce este viciul și virtutea, că știm ce este răul, că știm ce este binele. Iar dacă noi știm acum lucrul acesta — și nu numai noi, ci și scîiții și barbarii — apoi cu mult mai mult știa lucrul acesta omul acela, înainte de păcat. N-ar fi rămas lipsit de capul bunătaților cel care fusese cinstit cu atîtea cinstiri, de plîmă cu plămăuirea lui după chip și asemănare<sup>3</sup>, și cu celelalte binecuvîntări? Numai aceia care sînt din fire lipsiți de rațiune, numai aceia nu cunosc binele și răul. Adam, însă, era plin de multă înțelepciune; cunoștea și binele și răul. Că era plin de înțelepciune duhovnicească, ascultă dovada! *«A adus Dumnezeu, spune Scriptura, la Adam fiarele, ca să vadă ce nume le va pune. Și numele pe care l-a dat Adam, acela a fost numele lor»*<sup>4</sup>. Gîndește-te de cîtă înțelepciune era plin Adam, că a putut pune nume, și nume deosebite, atîtor feluri de animale, așa de deosebite și de felurite, de dobitoace, de tîrtoare și de păsări! Dumnezeu a găsit așa de bune numele date de Adam, că nu le-a mai schimbat, nici n-a voit să piardă numele lor cînd omul a păcătuit. *«Că numele pe care l-a dat Adam, acela a fost numele lor»*, spune Scriptura.

2. Matei, 18, 20.

3. Fac. 1, 26.

4. Fac. 2, 19.

2. Nu ştia, dar, Adam ce este binele şi ce este răul? Cum o poţi spune? Şi iarăşi. Dumnezeu a adus pe femeie la Adam; când a văzut-o îndată a cunoscut că este de aceeaşi fire cu el.

— Ce a spus Adam?

— *«Iată acum os din oasele mele şi trup din trupul meu»*<sup>5</sup>. Dumnezeu îi aduse lui Adam cu puţin înainte toate animalele; Adam, voind să arate că fiinţa aceasta nu-i una din animalele acelea, a zis: *«Iată acum os din oasele mele şi trup din trupul meu»*. Unii comentatori spun că Adam n-a vrut să arate numai lucrul acesta, ci şi felul creaţiei ei; că un chip ca acesta de naştere nu va mai fi iarăşi pentru femeie; de aceea Adam a spus: *«Iată acum»*; cuvinte pe care un alt traducător al Scripturii, interpretându-le mai exact, le traducea: *«Iată, o dată pentru totdeauna»*, ca şi cum ar fi spus: «Numai acum s-a făcut femeia din bărbat; mai târziu nu va mai fi aşa, ci din amândoi». *«Os din oasele mele şi trup din trupul meu»*. Dumnezeu, luând o bucată din toată frământătura, aşa a plăsmuit pe femeie, ca în toate să fie la fel ca bărbatul. *«Aceasta se va numi femeie, că din bărbatul ei s-a luat ea»*<sup>6</sup>. Vezi că de aceea i-a dat acest nume, ca numele să te înveţe că amândoi sînt de aceeaşi fire; iar învăţătura aceasta a comuniunii după fire şi felul creaţiei să fie temei de dragoste neîntreruptă şi legătură a unirii dintre ei. Apoi ce spune? *«Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa»*<sup>7</sup>. N-a spus: «se va uni», ci *«se va lipi»*, pentru a arăta o unire desăvîrşită: *«Şi vor fi cei doi un trup»*<sup>8</sup>.

Te întreb acum: Nu ştia, oare, Adam ce e binele şi ce e răul, el, care ştia atîtea? Cum se poate spune? Dacă n-ar fi ştiut ce e binele şi ce e răul înainte de a mânca din pom, ci a învăţat lucrul acesta după ce a mâncat, atunci păcatul i-a fost dascăl de înţelepciune, iar şarpele n-a mai fost un înşelător, ci un sfătuitor spre bine, că l-a făcut din fiară om. Dar să nu se gîndească una ca aceasta! Nu-i aşa, nu-i aşa! Dacă Adam nu ştia ce e binele şi ce e răul, cum a primit porunca? Nimeni nu dă o lege cuiva care nu ştie că e un rău călcarea de lege; iar Dumnezeu a şi dat lege şi a şi pedepsit pe cel ce a călcat legea. Dumnezeu n-ar fi făcut şi una şi alta, dacă nu l-ar fi făcut pe Adam dintru început cunoscător al binelui şi al răului, al virtuţii şi viciului.

Ai văzut că totul ne dovedeşte că Adam cunoştea binele şi răul, nu după ce a mâncat din pom, ci îl cunoştea şi înainte de asta?

Să ţinem minte, dar, iubiţilor, toate aceste învăţături; şi cînd ajungem acasă să întindem două mese: o masă cu mîncări şi altă masă cu învăţăturile pe care le-ai auzit. Bărbatul să spună cele ce s-au spus aici; femeia să le înveţe, iar copiii să le audă! Să nu fie lipsite nici slugile de auzirea lor. Fă biserică din casa ta! Că eşti răspunzător şi de mîntuirea copiilor tăi şi de mîntuirea slugilor tale! Şi după cum eu voi da socoteală de voi, tot aşa şi fiecare din voi va da socoteală şi de slugă şi de femeie şi de copil. După nişte învăţături ca acestea vom avea vise plăcute şi vom scăpa de nălucirile de noapte; că de obicei aceea visăm noaptea, ce gîndim ziua. Dacă păstraţi cele ce vă spun în fiecare zi, eu nu voi mai avea nevoie de multă osteneală; predicile viitoare vă vor fi mai clare, iar eu voi cuvînta mai cu drag.

Deci ca să am cîştig şi eu şi voi, eu de pe urma cuvîntului de învăţătură, iar voi de pe urma ascultării cuvîntului, să întindeţi o dată cu masa cu bucate şi masa cea duhovnicească. Ele vă vor fi tărie şi podoabă, iar Dumnezeu va îndrepta viaţa

5. Fac. 2, 23.

6. Fac.<sup>1</sup> 2, 23.

7. Fac. 2, 24.

8. Fac. 2, 24.



voastră spre folos și toate vă vor fi ușoare și lesnicioase. Că spune Domnul : «Căutați mai întâi împărăția cerurilor, și acestea toate vi se vor adăuga vouă»<sup>9</sup>. Să căutăm, dar, iubiților, împărăția cerurilor, ca să dobândim și bunătățile de aici și cele de acolo, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care slavă Tatălui și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

## CUVÎNTUL VII LA FACERE

**Pentru ce pomul din rai a fost numit pomul cunoștinței binelui și răului ? Ce înseamnă : «Astăzi vei fi cu mine în rai» ?<sup>1</sup>**

de

**Sfântul Ioan Gură de Aur**

Mult am rugat ieri dragostea voastră să țineți minte cele spuse în predică, iar seara să întindeți două mese : o masă cu mâncare și o masă cu învățăturile predicii. Ei ? Ați făcut asta ? Ați întins aceste două mese ? Știu că ați făcut-o ! Ați întins nu numai masa cu bucate ci ați mâncat și din masa cea duhovnicească. Că nu aveți să fiți nepăsători față de masa cea mai bună, când vă străduiți alfa pentru masa cea de mai puțin preț ! Da, e mai bună masa cea duhovnicească decât masa cu bucate ! Pe una au pregătit-o mâinile bucătarilor ; pe cealaltă au gătit-o limbile profesilor. Una are pe ea roadele pământului, cealaltă rodul Duhului. Bucatele unei mese duc la stricăciune, ale celeilalte la nestricăciune ; o masă ține viața noastră de aici, cealaltă ne conduce la cea viitoare. Știu că după masa aceea ați întins și masa aceasta ; o știu, și n-am întrebat pe cineva de lângă voi sau sluga voastră, ci pe un vestitor mai bun decât aceștia.

— Care ?

— Aplauzele voastre la predica mea de ieri, laudele ce le-ați adus cuvintelor mele de învățătură ! Când am spus ieri : «Fiecare din voi să-și facă din casă biserică» !, ați aplaudat furtunos, arătând prin asta bucuria pentru cele grăite. Iar cel care ascultă cu bucurie ce i se spune, acela este gata să și facă ce aude. De aceea și astăzi îmi încep cu mai multă râvnă cuvîntul de învățătură.

Dar fiți cu mintea trează și acum ! Nu trebuie să fie cu mintea trează numai cel ce vorbește, trebuie să fie plini de zel și cei ce ascultă. Și mai mult ascultătorii decât vorbitorul. Eu am o singură grijă : să pun în mâinile voastre banii Stăpînului ; munca voastră e mai mare : trebuie să-i și primiți și să-i și păstrați cu strășnicie. După ce ați auzit predica, puneți ușilor sufletului vostru lacăte și zăvoare ! Puneți de jur împrejurul sufletului vostru, ca niște păzitori, gânduri care să răspîndească groaza. Furul este nerușinat ; priveghează mereu și mereu atacă. Cu cât nu reușește, cu atât atacă mai des. Să răspîndească, dar, paznicii groaza ! De vor vedea pe diavol venind și voind să ia ceva din banii puși în mâinile voastre, să-l alunge cu strigăte puternice ! De năvălesc griji lumești, să le oprească ! De le pierde uitarea firească, să le împospăteze amintirea cu cugetarea celor primite. Nu-i mică primejdia să pierzi banii Stăpînului ! Dacă sînt pedepsiți adesea la moarte cei care risipesc banii incredințați lor, apoi ce pedeapsă nu vor primi cei care au primit și au pierdut cuvinte cu

9. Matei, 6, 33.

1. Migne, *Patrologia greacă*, vol. 54, col. 607—616.

mult mai de preţ ca banii? În ce priveşte banii sînt răspunzători de paza lor numai cei ce i-au primit, nimeni altul; trebuie să dea înapoi atît cît au primit; mai mult nimeni nu le cere. În ce priveşte, însă, cuvintele lui Dumnezeu sîntem răspunzători nu numai de păzirea lor, ci şi de înmulţirea lor. Nu ni s-a poruncit numai să dăm cît am primit, ci să aducem Stăpînului îndoit decît am primit. Multă osteneală şi multă grijă ar trebui de-ar fi vorba numai de păzirea lor! Gîndeşte-te, însă, cîtă osteneală şi cîtă grijă trebuie să aibă cei cărora li s-au încredinţat cuvintele lui Dumnezeu, cînd Stăpînul le mai porunceşte să le şi înmulţească? De aceea cel ce a primit cinci talanţi n-a adus numai cît a primit, ci şi alţii tot pe atîta. Cei cinci talanţi au fost semnul iubirii de oameni a Stăpînului<sup>2</sup>. Trebuia, dar, ca şi sluga să-şi arate rîvna sa. La fel şi cel ce a primit doi talanţi a mai cîştigat alţi doi; şi pentru aceasta Stăpînul l-a învrednicit cu aceeaşi cinste. Altuia i s-a încredinţat un talant şi a adus înapoi ce i s-a încredinţat; n-a micşorat, n-a împuţinat talantul, n-a adus jumătate; dar pentru că nu l-a neguţătorit, pentru că n-a adus îndoit decît a primit, a primit cea mai mare pedeapsă. Şi pe bună dreptate. «Dacă aş fi voit, spune Stăpînul, numai să-mi păstrez talanţii şi să nu mai cîştig nimic cu ei, nu i-aş mai fi pus în mîinile robilor Mei!». Tu, însă, uită-mi-te la iubirea de oameni a Stăpînului! Cel căruia i s-au încredinţat cinci talanţi, a adus alţi cinci talanţi; cel căruia i s-au încredinţat doi, a adus alţi doi. Şi s-a bucurat fiecare de aceeaşi răsplăţi. După cum celui cu cinci talanţi i-a spus: «*Bine slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune*»<sup>3</sup>, tot aşa spune şi celui ce a adus doi talanţi: «*Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune*»<sup>4</sup>. Numărul talanţilor nu-i acelaşi, dar plata aceeaşi; aşa că şi cel cu doi talanţi a fost învrednicit de aceeaşi cinste.

— Pentru ce?

— Pentru că Dumnezeu nu se uită la cantitatea celor aduse, ci la voinţa şi la puterea celor care aduc. Fiecare din aceştia a adus cît a putut. Numărul mai mare de talanţi adus de unul şi numărul mai mic de talanţi adus de celălalt nu se datoreşte nici trîndăviei acestuia din urmă, nici rîvnei celui dintîi, ci numărului de talanţi primit de fiecare. Unul a primit cinci talanţi, a mai adus alţi cinci; celălalt a primit doi, a mai adus alţi doi, întru nimic micşorat în ce priveşte rîvna. Că şi unul şi altul au adus îndoit de cît primiseră. Cel de al treilea a primit unul şi a adus numai unul. De aceea a şi fost pedepsit.

2. Aţi auzit, deci, cîtă pedeapsă este gătită celor ce nu neguţătoresc banii Stăpînului? Aşadar să-i şi păzim să-i şi neguţătorim; să facem mare neguţătorie cu ei. Să nu spună nimeni: «Sînt un om de rînd, sînt ucenic, nu am însuşirea de a *învăţa, că sînt neînvăţaţi şi de nimic vrednic*». De-ai fi om de rînd, de-ai fi ucenic, dar dacă ţi s-a încredinţat un singur talant, neguţătoresc ce ţi s-a încredinţat şi vei primi aceeaşi plată ca şi dascălul. Sînt, însă, deplin încredinţat că păziţi cele spuse şi le ţineţi cu toată grija.

Dar ca să nu vorbesc toată predica numai despre lucrul acesta, haide să adaug dragostei voastre continuarea celor spuse ieri, răsplătindu-vă astfel pentru rîvna cu care păstraţi cuvintele prediciei. Cel care păstrează cele ce i s-au încredinţat mai înainte, merită să mai primească şi altele.

Despre ce v-am vorbit ieri? V-am vorbit despre pomul din rai şi am dovedit că omul cunoştea binele şi răul înainte de a mînca din pom; am arătat că omul era

<sup>1</sup> 2. Matei, 25, 14—30.

<sup>3</sup> 3. Matei, 25, 21.

<sup>4</sup> 4. Matei, 25, 23.

plin de multă înțelepciune, pentru că a pus nume animalelor, pentru că a cunoscut pe femeia lui, pentru că a spus: *«Iată acum os din oasele mele»*<sup>5</sup>, pentru că a vorbit de căsătorie și de naștere de copii, de căsnicie, de tată, de mamă; pentru că a primit poruncă; că nimeni nu dă poruncă și lege de ce trebuie făcut și nu trebuie făcut unuia care nu știe ce e bine și ce e rău.

Astăzi trebuie neapărat să vă spun pentru ce pomul din rai a primit numele de pomul cunoștinței binelui și răului<sup>6</sup>, dacă omul n-a luat cunoștință de la acest pom? Că nu-i puțin lucru să știm pentru ce are și pomul acest nume.

Diavolul a spus: *«În ziua în care veți mânca din pom, se vor deschide ochii voștri și veți fi ca niște dumnezei, cunoscând binele și răul»*<sup>7</sup>.

— Cum spui, dar, aș putea fi întrebat, că pomul n-a dat cunoștința binelui și răului?

— Spune-mi, te rog, cine i-a dat-o? Oare diavolul?

— Da, mi se răspunde, când a spus: *«Veți fi ca niște dumnezei, cunoscând binele și răul»*.

Îmi aduci, dar, mărturia dușmanului, a uneltitorului? Diavolul a spus: *«Veți fi dumnezei»*. Au ajuns, oare, dumnezei? După cum n-au ajuns dumnezei, tot așa n-au luat nici atunci cunoștința binelui și răului. Diavolul este mincinos și nu rostește ceva adevărat. *«N-a stat în adevăr»*<sup>8</sup>, spune Domnul.

Să nu aducem mărturia vrăjmașului, ci să vedem chiar din fapte, pentru ce a fost numit pomul acesta pomul cunoștinței binelui și răului.

Dar să cercetăm mai întâi, dacă vrei, ce este binele și ce este răul. Ce este binele? Ascultarea! Ce este răul? Neascultarea.

Dar deocamdată, ca să nu greșim, să definim natura răului și a binelui cu vintele Scripturilor. Că acesta este binele și răul o spune profetul. Ascultă. *«Ce este binele și ce cere Domnul Dumnezeu de la tine? Spune ce este binele? Să iubesci pe Domnul Dumnezeul tău»*<sup>9</sup>. Vezi că ascultarea este binele? Că ascultarea vine din dragoste. Și iarăși: *«Două rele, spune Domnul, a făcut poporul acesta al Meu: M-a părăsit pe Mine, izvorul apei vii și și-au săpat loruși gropi surpate, care nu vor putea ține apă»*<sup>10</sup>. Vezi că neascultarea și părăsirea sînt răul? Deocamdată să reținem aceasta că binele e ascultarea, iar răul, neascultarea. Așa vom ști și ce voim să aflăm. Pomul din rai a fost numit pomul cunoștinței binelui și răului, pentru că de acest pom era legată porunca aceea, care avea să încerce ascultarea și neascultarea lui Adam. Adam știa și mai dinainte că binele este ascultarea, iar răul neascultarea; a aflat, însă, mai bine aceasta prin însăși experiența lucrurilor. La fel ca și Cain. Cain știa că e un rău uciderea de frate chiar înainte de a-și ucide fratele. Că știa că fapta asta este un rău, o spune el însuși. Ascultă! *«Haide să ieșim la câmp!»*<sup>11</sup>. Pentru ce îl tragi la câmp, desprinzîndu-ți fratele de brațele părintești? Pentru ce îl duci într-un pustiu? Pentru ce îl lipsești de purtarea de grijă părintească? Pentru ce îl duci departe de privirea părintească? Pentru ce ascunzi îndrăzneția faptă, dacă nu te temi de păcat? Pentru ce, după ce ai ucis, te superi și minți când ești întrebat? Dumnezeu te-a întrebat: *«Unde-i Avel, fratele tău?»* și tu ai spus: *«Sînt eu, oare, păzitorul fratelui meu?»*<sup>12</sup>. De aici se vede că știa bine că uciderea e un rău și înainte de săvîrșirea ei. După cum, dar, Cain știa și înainte de a ucide că uciderea e un rău, dar a aflat-o mai bine după asta, când a primit pe-deapsa și a auzit. *«Gemînd și tremurînd vei fi pe pămînt»*<sup>13</sup>, tot așa și tatăl lui avea

5. Fac. 2, 23.

6. Fac. 2, 9.

7. Fac. 3, 5.

8. Ioan, 8, 44.

9. Mih. 6, 8.

10. Ier. 2, 13.

11. Fac. 4, 8.

12. Fac. 4, 9.

13. Fac. 4, 12.

cunoştinţa binelui şi răului înainte de a mânca din pom, chiar dacă nu o avea aşa de clară cum a avut-o după ce a mâncat din pom.

Ce vreau să spun cu asta? Iată! Cu toţii ştim ce este răul, chiar înainte de a face răul; dar cunoaştem lucrul acesta mai lămurit după ce facem răul; şi cu mult mai lămurit când sintem pedepsiţi. Tot aşa şi Cain. Ştia că uciderea de frate este un rău şi înainte de asta; dar a cunoscut mai bine mai târziu după pedeapsa primită. Şi noi ştim că sănătatea e un bine şi boala un rău înainte de a ne îmbolnăvi; dar cunoaştem cu mult mai bine deosebirea dintre una şi alta când cădem la pat.

3. În acelaşi chip ştia şi Adam că ascultarea este un bine, iar neascultarea un rău; mai târziu, însă, când a gustat din pom şi a fost izgonit din rai, când a pierdut fericirea aceea a ştiut asta mai bine. Când a fost pedepsit pentru că gustase din pom, cu toate că Dumnezeu îl oprise, pedeapsa l-a învăţat mai bine prin experienţă ce mare rău este neascultarea de Dumnezeu şi ce mare bine ascultarea. De aceea se numeşte pomul cunoştinţei binelui şi răului.

— Dar pentru ce atunci pomul acesta a fost numit pomul cunoştinţei binelui şi răului, dacă natura acestui pom nu avea puterea de a da cunoştinţa binelui şi răului, ci omul a cunoscut binele şi răul mai bine din pedeapsa dată lui din pricina neascultării prilejuită de pomul acesta?

— Este obiceiul Scripturii să numească locurile şi timpurile cu numele faptelor care se petrec în acele locuri şi timpuri. Şi ca să lămuresc mai bine spusele mele, mă voi folosi de o pildă. Isaac a săpat odată fântini. Vecinii au încercat să surpe aceste fântini. Din pricina asta s-a născut o duşmănie între el şi vecini şi a numit fântina Vrajbă<sup>14</sup>, nu pentru că fântina învrăjbea, ci pentru că vrajba s-a întimplat cu prilejul facerii fântinii. Tot aşa şi pomul din rai a fost numit pomul cunoştinţei binelui şi răului, nu pentru că el dădea cunoştinţa aceasta, ci pentru că el a prilejuit ca să se vădească mai mult cunoştinţa binelui şi răului. O altă pildă. Avraam a săpat o fântină şi Abimelec i-a întins curse; s-au împăcat, au pus capăt duşmăniei, şi-au făcut jurăminte unul altuia şi au numit fântina aceea Fântina Jurământului<sup>15</sup>. Nu pentru că fântina a jurat, ci pentru că jurământul s-a făcut lângă fântină. Vezi, dar, că nu locurile sînt pricina faptelor, chiar dacă ele iau numele faptelor! Dar este mare nevoie să înmulţesc pildele, ca să lămuresc şi mai bine spusele mele. Altă pildă. Iacov a văzut îngeri care-l întîmpinau şi tabără a lui Dumnezeu şi a numit locul acela Tabără<sup>16</sup>. Şi doar locul nu era tabără; dar a fost numit locul tabără, pentru că acolo a văzut Iacov tabăra. Vezi că a numit locul după fapta care s-a petrecut în acel loc? Tot aşa şi pomul din rai a fost numit pomul cunoaşterii binelui şi răului, nu pentru că el avea cunoştinţa binelui şi răului, ci pentru că pomul a făcut dovada cunoştinţei binelui şi răului, pentru că el a pus la încercare neascultarea şi ascultarea. Altă pildă. Iacov a văzut pe Dumnezeu, atît cît era cu putinţă unui om să-l vadă, şi a dat locului acela numele: Vederea lui Dumnezeu<sup>17</sup>.

— Pentru ce?

— *«Pentru că am văzut pe Dumnezeu»*<sup>18</sup> spune Iacov. Şi nu era locul vedere a lui Dumnezeu, ci a primit numele acesta de la faptul petrecut în acel loc. Vezi cu cîte pilde ţi-am dovedit că Scriptura obişnuieşte să dea nume locurilor de la faptele petrecute în acele locuri? Acelaşi lucru obişnuieşte să facă şi cu timpurile.

14. Fac. 26, 21.

17. Fac. 32, 30.

15. Fac. 21, 31—32.

18. Fac. 32, 30.

16. Fac. 32, 1—2.

Dar ca să nu vă obolesc, haide să mutăm cuvîntul de la aceste lucruri grele la altele mai vesele. Da, am obosit mintea voastră cu aceste gînduri adîncî. De aceea e bine să o odihnesc, punîndu-i înaintea gînduri mai ușoare și mai plăcute.

Să ne întoarcem la lemnul mîntuitor al crucii. Acesta, da acesta, a dezlegat toate relele pe care le adusese pe lume celălalt lemn, pomul din rai. Dar mai bine spus, n-a adus acela relele, ci omul a adus toate relele pe care mai tîrziu Hristos le-a dezlegat cu multă prisosință, aducînd în locul lor bunătăți cu mult mai mari. De aceea spune Pavel: «Unde s-a înmulțit păcatul, a prisosit harul»<sup>19</sup>, adică e mai mare darul decît păcatul. De aceea spune iarăși: «Dar cu harul nu este cum este cu greșala»<sup>20</sup>. N-a păcătuit omul cît a dăruit Hristos; nu e atît de mare paguba cît de mare e neguțătoră; nu e atît de mare paguba naufragiului cît e de mare cîștigul. Mai mari sînt bunătățile decît relele. Și pe bună dreptate. Relele le-a adus pe lume un rob, și erau mai mici; bunătățile le-a dăruit Stăpînul, de aceea erau și mai mari. Pentru aceasta spune Pavel: «Dar cu harul nu este cum este cu greșala». Apoi adaugă și deosebirea: «Că judecata dintr-unul este spre osîndire, iar harul din multe greșeli spre îndreptare»<sup>21</sup>. Cuvintele acestea nu sînt destul de clare. Este neapărată nevoie, dar, să le lămuresc. «Judecata, adică: osînda, pedeapsa, moartea; «dintr-unul» adică: din păcat. Un singur păcat, spune Pavel, a adus pe lume un atît de mare rău; harul, însă, nu a dezlegat numai păcatul acela, ci și altele multe. De aceea spune Pavel: «Iar harul din multe greșeli spre îndreptare». De aceea striga și Ioan Botezătorul: «Iată Mielul lui Dumnezeu», nu Cel Care ridică păcatul lui Adam, ci: «Cel Care ridică păcatul lumii»<sup>22</sup>. Ai văzut că nu este cu harul cum este cu greșala? Ai văzut că lemnul acesta al crucii a adus pe lume mai multe bunătăți decît relele aduse la început?

4. Am spus acestea ca să nu socotești că ai fost nedreptățit de cei dinții părinți. L-a scos pe Adam diavolul din rai, l-a băgat Hristos pe tîlhar<sup>23</sup>. Uită-te la deosebire! Diavolul l-a scos din rai pe omul care nu avea păcat, ci o pată de neascultare; Hristos l-a băgat în rai pe tîlharul, care era încărcat cu mii și mii de poveri de păcate.

— Dar numai aceasta este minunea că l-a băgat pe tîlhar în rai? Altceva nimic?

— Pot să-ți spun și altceva mai mult! Minunat lucru este nu numai că l-a băgat pe tîlhar în rai, ci că l-a băgat înainte de întreaga lume, înainte de apostoli, ca nimeni din cei de mai tîrziu să nu-și piardă nădejdea intrării în rai, nici să se deznădăjduiască de mîntuirea lui, odată ce vede plimbîndu-se în curțile împărătești pe unul care era plin de mii și mii de rele. Dar să vedem, nu cumva tîlharul a avut oarecare osteneli, fapte bune, roade? Nici asta n-o putem spune! Cu un singur cuvînt, cu credința numai, a sărit în rai înainte de apostoli, ca să vezi că nu vrednicia aceluia a biruit, ci iubirea de oameni a Stăpînului a făcut totul. Ce a spus tîlharul? Ce a făcut? A postit? a lăcrimat? Și-a sfîșiat hainele? A făcut pocăință vreme îndelungată? Deloc! Ci chiar pe cruce, îndată ce a grăit a și dobîndit mîntuire! Cîtă iuteală! De pe cruce în cer! De la osîndă la mîntuire!

— Care sînt cuvintele acelea? Cîtă putere au, că i-au adus atîtea bunătăți?

— Iată-le! «Pomeneste-mă întru împărăția Ta!»<sup>24</sup>.

— Și ce-i cu asta? A cerut să i se dea bunătăți, n-a arătat fapte!

— Da! Dar Cel Care știa inima lui, nu s-a uitat la cuvinte, ci la starea sufletului lui. Iudeii se desfătaseră cu învățăturile profeților, văzuseră minunile lui Hristos

19. Rom. 5, 20.

20. Rom. 5, 15.

21. Rom. 5, 16.

22. Ioan, 1, 29.

23. Luca, 23, 43.

24. Luca, 23, 42.

şi spuneau de Hristos: «*Are drac*»<sup>25</sup> şi: «*Amăgeşte mulţimea*»<sup>26</sup>. Tîlharul, însă, nu auzise nici pe profeti, nu văzuse nici minunile lui Hristos. L-a văzut răstignit pe cruce şi nu s-a uitat nici la ocară, n-a văzut nici batjocura, ci a văzut Dumnezeirea şi a zis: «*Pomeneşte-mă întru împărăţia Ta!*» Nou şi minunat lucru şi acesta! «*Ai văzut, omule, crucea şi pomeneşti de împărăţie? Ce ai văzut vrednic de împărăţie? Ai văzut doar un om răstignit, lovit peste obraz, batjocorit, învinuit, scuipat, biciuit! Spune-mi, acestea sînt semne ale împărăţiei?*».

Vezi că tîlharul a văzut cu ochii credinţei şi nu s-a uitat la cele ce se vedeau? De aceea nici Dumnezeu nu s-a uitat numai la vorbele lui! După cum tîlharul a văzut Dumnezeirea, tot aşa şi Dumnezeu a văzut inima tîlharului şi a spus: «*Astăzi vei fi cu Mine în rai*»<sup>27</sup>.

Luăţi aminte la aceste cuvinte. Ele pun o problemă nu de mică însemnătate. Maniheii, cîinii acestia muţi din naştere şi turbaţi, arată ehip de blîndeţe, dar au pe dinăuntru furie de cîini şi ascund lupul în piele de oaie. Să nu te uii, însă, la ce se vede, ci caută fiara ascunsă înăuntru.

Aceştia, interpretînd locul acesta din Scriptură spun: «*Hristos a spus: «Amin, amin, zic ţie: Astăzi vei fi cu Mine în rai», deci răsplata faptei lui bune i s-a şi dat, aşa că învierea e de prisos! Dacă tîlharul a primit răsplata în ziua aceea, iar trupul lui n-a înviat nici pînă astăzi, atunci nu va mai fi învierea trupurilor. Aţi înţeles bine cuvintele Scripturii sau este, oare, nevoie să vi le spun din nou? «Amin, Amin, zic ţie: Astăzi vei fi cu Mine în rai!». Deci, continuă maniheii, tîlharul a intrat în rai fără trup. Cum putea intra cu trup, cînd trupul nu-i fusese îngropat, nici nu i se prefăcuse în pulbere? Nicăieri, apoi, nu se spune că l-a înviat Hristos. Iar dacă Hristos l-a băgat în rai şi s-a bucurat de bunătăţile raiului fără de trup, atunci e lămurit că nu este înviere. Dacă ar fi învierea trupului, n-ar fi spus: «*Astăzi vei fi cu Mine în rai*», ci ar fi spus: «*la sfîrşitul lumii, cînd va fi învierea trupurilor*». Iar dacă l-a şi băgat în rai pe tîlhar, iar trupul i-a rămas afară stricăcios, e lămurit că nu este învierea trupurilor.*

Aşa spun maniheii. Auziţi acum şi cuvintele mele; dar, mai bine spus, nu ale mele, ci ale dumnezeieştii Scripturi! Că nu spun gîndurile mele, ci gîndurile Sfinţului Duh. Ce spui? Nu ia trupul parte la cununi? A luat parte la osteneli şi să fie lipsit de răsplată? Cînd e vorba de lupte să ia parte cel mai mult la sudori, iar cînd e timpul cununilor, să se încununeze numai sufletul? Nu auzi pe Pavel spunînd: «*Ioşi trebuie să ne întărim înaintea judecării lui Hristos, ca să aducă fiecare cele proprii trupului după cele ce a făcut, fie bine, fie rău*»<sup>28</sup>. Nu-l auzi iarăşi pe el zicînd: «*Că trebuie ca acesta muritor să se îmbrace în nemurire, şi acesta stricăcios să se îmbrace în nestricăciune*»<sup>29</sup>. Care «*acesta muritor*»? Sufletul sau trupul? Ne-greşit trupul, că sufletul este prin fire nemuritor, pe cînd trupul prin fire muritor.

Maniheii, însă, taie multe texte din Scriptură. Dar chiar cu textele rămase am să dovedesc că ele se înrudesc cu cele tăiate.

— Tîlharul a intrat în rai, spune maniheul.

— Ei şi ce-i cu asta? Acestea sînt, oare, bunătăţile pe care ni le-a făgăduit Dumnezeu?

5. Nu auzi ce spune Pavel de acele bunătăţi? «*Ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit*»<sup>30</sup>. Raiul, însă, l-a văzut şi ochiul lui Adam, urechea l-a auzit şi inima omului l-a primit. Despre el am vorbit atîtea zile.

25. Matei, 11, 18.  
29. II Cor. 15, 53.

26. Ioan, 7, 12.  
30. I Cor. 2, 9.

27. Luca, 23, 43.

28. II Cor. 5, 10.

Cum poți spune, dar, că țilharul a primit bunătățile? Nu în rai ne-a făgăduit Dumnezeu să ne bage, ci în cer! N-a predicat împărăția raiului, ci împărăția cerurilor! «A început să predice și să spună: *Pocățiți-vă că s-a apropiat — nu împărăția raiului, ci — împărăția cerurilor*»<sup>31</sup>. Ai pierdut raiul. Dar Dumnezeu ți-a dat cerul, ca să-și arate bunătatea Sa și să muște pe diavol. A arătat că chiar dacă ar uneli diavolul de mii și mii de ori împotriva neamului omenesc, nu câștigă nimic, pentru că Dumnezeu ne urcă totdeauna la și mai mare cinste. Ai pierdut raiul, dar Dumnezeu ți-a deschis cerul! Ai fost osândit la o muncă vremelnică, dar ai fost cinstit cu viață veșnică. A poruncit pământului să scoată spini și ciulini, dar sufletul ți-a odrăslit rodul Duhului. Ai văzut că mai mare câștigul decît paguba? Ai văzut că mai mare e bogăția?

Iată ce vreau să spun. Dumnezeu a plăsmuit pe om din pământ și apă și l-a pus în rai. N-a ajuns bun ce a făcut, ci s-a stricat. Dumnezeu, deci, nu-l mai plăsmuiește a doua oară din pământ și apă, ci din apă și din Duh; nu-i mai făgăduiește raiul, ci împărăția cerurilor. Ascultă cum! Nicodim, căpetenie a iudeilor, se descurajase de cuvintele Domnului cînd a întrebat de nașterea de aici și a spus că e cu neputință ca un bătrîn să se nască din nou<sup>32</sup>. Dar iată că Hristos îi descoperă chipul acestei nașteri: «*Dacă nu se va naște cineva din apă și din Duh nu va putea intra în împărăția cerurilor*»<sup>33</sup>. Deci, dacă, Hristos a făgăduit împărăția cerurilor, iar pe țilhar l-a băgat în rai, atunci nu i-a dat încă bunătățile făgăduite.

Alții, însă, în afară de asta, mai spun altceva:

— Prin rai Hristos n-a vorbit aici de rai, ci prin rai vorbește de împărăția cerurilor. Hristos vorbea cu un țilhar, cu un om care nu auzise nici o învățătură mai înaltă, nu știa nimic de profeții; cu un om care trăise tot timpul în pustietăți, săvîrșise omoruri, nu îngenunchiasse niciodată într-o biserică, nu auzise nici o predică, nici nu știa ce este împărăția cerurilor. De aceea i-a spus: «*Astăzi vei fi cu Mine în rai*». Cu un nume mai cunoscut, mai obișnuit, raiul, arată împărăția cerurilor.

— Fie!

— Deci, a intrat în împărăția cerurilor!

— De unde se vede asta?

— Din cele ce a spus: «*Astăzi vei fi cu Mine în rai*».

— Dar dacă explicația aceasta este forțată și eu voi aduce una mai bună?

— Care?

— Hristos a spus: «*Cel ce nu crede în Fiul este și judecat*»<sup>34</sup>.

— Ce? Este și judecat? Doar nu-i încă învierea, nu-i încă osînda și pedeapsa!

Cum dar este și judecat?

— Prin păcatul său!

Mai departe: «*Cel ce crede în Fiul s-a mutat din moarte la viață*»<sup>35</sup>. N-a spus: «Se va muta», ci: «*s-a mutat*». Și acesta iarăși prin faptele sale bune, precum acela prin păcatul său. Deci, după cum acela este judecat, cînd nu-i încă judecat, tot așa și celălalt s-a mutat în viață, cînd încă nu-i mutat; unul prin faptele lui bune, celălalt prin păcatul lui. Și Hristos vorbește de niște fapte ca întimplate cînd încă nu s-au întimplat. La fel a vorbit și cu țilharul. Doctorii fac la fel. Cînd văd pe cineva că nu mai are nădejde de viață, spun că a și murit, că e și mort, deși îl văd că mai răsufără. După cum bolnavul acela este ca și mort pentru doctori, pentru că nu mai are nădejde de viață, tot așa și țilharul a intrat în cer, pentru că nu mai

31. Matei, 4, 17.

32. Ioan, 3, 4.

33. Ioan, 3, 5.

34. Ioan, 3, 18.

35. Ioan, 5, 24.

putea să se întoarcă pe căile pierzării. La fel și Adam a auzit : *«În ziua în care veți mînca din pom, cu moarte veți muri»*<sup>36</sup>. Ce, a murit Adam în ziua aceea? Deloc! A mai trăit după ziua aceea încă nouă sute de ani și mai bine!<sup>37</sup>

— Dar cum a spus Dumnezeu : *«În ziua aceea veți muri»* ?

— Cu hotărîrea, nu cu fapta! Tot așa a intrat în cer și tîlharul. Ascultă ce spune Pavel! El arată că nimeni n-a primit încă răsplata bunătăților. După ce vorbește de profeți și de drepti a adăugat : *«În credință au murit toți neprimind fîgăduințele, ci văzîndu-le de departe și îmbrățișîndu-le»*<sup>38</sup>, Dumnezeu rînduînd ceva mai bun pentru noi, ca să nu ajungă la desăvîrșire lără noi»<sup>39</sup>.

Păstrați în sufletul vostru cuvintele acestea! Aduceți-vă aminte de ele și spuneți-le celor ce nu le-au auzit. Fiecare să cugete la ele în biserică, în oraș, acasă. Nimic nu-i mai dulce decît cuvîntul lui Dumnezeu! Ascultă ce spune profetul despre el! *«Cît sînt de dulci gîtlejului meu cuvintele Tale! Mai dulce decît mierea și fagurul în gura mea»*<sup>40</sup>. Acest fagure pune-l la masa cea de seară, ca masa toată să fie plină de bucurie duhovnicească! Nu vedeți pe oamenii bogați că după ce mîncă aduc cîntăreți din lăută și din flaut? Aceia fac teatru din casa lor! Tu fă-ți cer din casa ta! Și-o vei face, fără să schimbi pereții, fără să muți temeliele! O vei face, de chemi la masa ta pe Stăpînul cerurilor! Dumnezeu nu se rușinează de astfel de oștepe! Unde-i învățătură duhovnicească, acolo-i și cumințenie, cinste, bunătate! Unde bărbatul, femeia și copiii trăiesc în înțelegere și dragoste, unde sînt legați cu legăturile virtuții, acolo în mijloc este și Hristos! Hristos nu caută acoperiș de aur, nici coloane sclipitoare, nici frumuseți de marmoră, ci frumusețea sufletului, frumusețea gîndului, masă plină de dreptate, care să aibă rod milostenia. De vede Hristos o masă ca aceasta, vine îndată la masă și se așează la ea. Că El este Cel Ce a spus : *«M-ați văzut hămînd și M-ați hrănit»*<sup>41</sup>. Cînd auzi, dar, jos în stradă un sărac strigînd în gura mare, și dai din cele de pe masa ta celui ce cere, ai chemat la masă prin rob pe Stăpînul, ai umplut toată masa de binecuvîntări. Ai făcut prin pîrga asta temei nespus de mare ca Stăpînul să-ți umple cămările tale cu multe bunătăți; iar Dumnezeu păcii, Cel Ce dă pline spre hrană și sămînță semănătorului, să înmulțească sămînța voastră, să crească roadele dreptății<sup>42</sup> în voi toți dîndu-vă harul Lui și să vă învrednicească de împărăția cerurilor, pe care face Dumnezeu ca noi toți să o dobîndim, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care slavă Tatălui și Sfintului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

Trad. Pr. Dr. D-tru. FECIORU

36. *Fac.* 2, 17.

37. *Fac.* 5, 5.

38. *Evr.* 11, 13.

39. *Evr.* 11, 40.

40. *Ps.* 118, 103.

41. *Matei*, 25, 35.

42. *II Cor.* 9, 10.





# DIN TEZAURUL CREDINȚEI ORTODOXE

---

## PURIFICAREA DE PATIMI PRIN VIRTUȚI ÎN LUMINA PATERICULUI

Patericul devenit celebru în lumea călugărească este o «comoară și vistierie» neprețuită<sup>1</sup> ce cuprinde frumoase pilde și învățături ale Cuvioșilor Părinți care au strălucit prin sfințenia vieții lor, ridicându-se din pasiunile egoiste și lipsite de orizont, legate exclusiv de timpul și lumea trecătoare, la o trăire conștientă, cât mai aprofundată cu Hristos. Sentințele patericale, adinci și palpitate sînt rodul unor aplicări serioase a preceptelor creștine și al unor profunde experiențe duhovnicești. Aproape fiecare sentință, pildă, povăță sau cuvînt este un fulger care pune în lumină adîncimi de gînduri și de viață de o mare frumusețe. Scrise sau spuse de mari maestri ai vieții duhovnicești, cuvintele Patericului, asemenea unor ierburi mirositoare ce oferă deliciu simțurilor și veselie ochilor, îl deșteaptă din apatie, «îl aprind către urmarea nevoîntelor și îl povățuiesc pe calea care duce la împărăția cerurilor»<sup>2</sup>.

Tipărit în mai multe ediții românești și avînd un bogat conținut teologic-moral, Patericul «este foarte gustat nu numai în cercurile monahale, ci și în cele ale credincioșilor mireni»<sup>3</sup>.

Sentințele și povețele patericale sînt socotite, în general, ca privind pe asceți, pe cei retrași din lume. În realitate, însă, majoritatea acestor (povețe) însemnări și reguli se referă la toată lumea, la toți cei care sînt preocupați și doritori să se purifice de patimi ca, astfel «să vină în întîmpinarea harului care li se împărtășește de Hristos, prin Sfintele Taine în Biserică»<sup>4</sup>.

---

1. Patericul, (*Prelață*) ed. III-a, Rm. Vilcea, 1930, p. 3.

2. *Ibidem*.

3. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Primirea tradiției în timpul de azi, din punct de vedere ortodox*, în «Studii teologice», XXVII (1975), nr. 1—2, p. 10.

4. Pr. lector. D. Gh. Radu, *Caracterul ecleziologic al Sfintelor Taine și problema intercomuniunii*, teză de doctorat, în «Ortodoxia» XXX (1978), nr. 1—2, p. 70.

Maestrii duhovnicești ai Patericului arată cum poate fi dusă lupta pentru purificarea de patimi care este, de fapt, un act de chenoză ce provine din distrugerea voluntară a egoismului și «din dorința de împlinire continuă a conținutului vieții»<sup>5</sup>.

## I. VIAȚA OMULUI CUPRINS DE PATIMI

Deși prin Taina Sfântului Botez omul s-a eliberat de păcatul strămoșesc, totuși în sufletul său a rămas o debilitate și «diavolul exercită asupra lui o influență de la periferie prin concupiscentă»<sup>6</sup>. Așa se nasc cu ușurință patimile care, prin caracterul lor amăgitor și irațional, aruncă ființa umană într-o stare de pasivitate și prin aceasta, în încruntare și zbucium. Fiindcă lumea și lucrurile finite spre care aspiră omul pătimăș sunt o țintă inconsistentă care nu pot să-i satisfacă aspirația după infinit «patimile reprezintă cel mai coborât nivel la care poate cădea o ființă omenească»<sup>7</sup>.

Patimile produc descumpănire și îndrumă energiile ființei umane «zăgăzuite de păcatul adamice într-o singură direcție, cea indicată de plăcerea urmărită»<sup>8</sup>. Și această direcție este lumea și lucrurile ei mărginite care îl supune pe om celor mai urite pasiuni, îl corupe prin poftele și plăcerile ei rele, îl face egoist și mort pentru lucrarea virtuții. Căci atunci când ucidem, când desfrinăm, profanăm, nedreptățim, ne fixăm în tiparele unei lumi incremenite și stingem orice elan sau duh de înnoire. Un bătrîn din Pateric, identificînd lumea cu patimile, redă plastic acest adevăr, spunînd: «Cel ce are lumea, adică patimile, măcar de are lumea, nimic nu are, fără numai patimile ce-l stăpînesc pe el»<sup>9</sup>.

Patimile, punînd pe fugă duhul iubirii, îi coboară pe oameni într-o existență bolnavă de egoism, produc și întrețin haosul în raporturile dintre ei. De aceea Mîntuitorul Hristos a spus: «Faceți bine celor ce vă urăsc pe voi și rugați-vă pentru cei ce vă supără și vă prigonesc» (Matei V, 44). Iar Avva Antonie dă același îndemn de a nu răsplăti răul cu rău spunînd: «De te va lovi cineva peste obrazul drept, întoarce-l și pe celălalt. De nu poți întoarce și pe celălalt, măcar pe aceea una s-o suferiți. Dacă nici aceasta nu puteți, nu dați în locul aceleia ce ați luat»<sup>10</sup>.

Patima se întinde ca boală contagioasă, motiv pentru care Avvii din Pateric mai recomandă și distanțarea (depărtarea) de subiectul vreunei patimi ca să nu-ți frînezi sporul duhovnicesc: «De-mi va fi cineva foarte iubit și voi cunoaște că mă duce în vreo greșeală, îl tai

5. Episcop Antonie Plămădeală, *Biserica slujitoare în Sfînta Scriptură, Sf. Traditie și în teologia contemporană*, teză de doctorat, în «Studii teologice», XXIV (1972), nr. 5—8, p. 618.

6. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Doctrina ortodoxă, catolică despre păcatul strămoșesc*, în «Ortodoxia» IX, (1957), nr. 1, p. 27.

7. Idem, *Teologia morală ortodoxă*, vol. III, București, 1981, p. 55.

8. Prof. Const. Pavel, *Patimile omenești, predică în calea mîntuirii*, în «Studii teologice», 1953, nr. 7—8, p. 474.

9. Cap. XVII, *Pentru milostenie*, 19, Pateric..., p. 393.

10. Avva Antonie, 21, Pateric..., p. 11.

(il înlătur) de la mine»<sup>11</sup>, afirmă hotărît un părinte, iar altul îndeamnă : «Nu locui în locul unde vezi pe unii că au zavistie asupra ta. Iar de nu, nu sporești»<sup>12</sup>.

### 1. Cauzele patimilor și efectele lor

Omul care poartă în sine chipul lui Dumnezeu și care în întreaga zidire are «poziția de centru»<sup>13</sup> trebuie să tindă spre absolut. Minteia lui trebuie să-l caute pe Dumnezeu și să-l cunoască pe El. Cînd mintea uită de menirea ei proprie, de a-l cunoaște pe Dumnezeu, singurul care poate să-i satisfacă setea de infinit, slăbește și se întunecă. Posibilitatea acestui lucru ne-o arată Sf. Antonie cînd zice : «Sufletul (adică mintea) coborîndu-se în trup, îndată se întunecă de întristare și de plăcere și se pierde»<sup>14</sup>. O minte neîntărită poate să fie cauza multor patimi. Se cere (impune) examinarea ei : «Dacă desfrîul se luptă cu trupul său — spun Părinții patericali — cearcă din care pricină s-a pornit războiul asupra ta și o îndreptează... sau din mîndrie, sau te socotești pe tine mai bun decît altul, sau ai osîndit pe cineva, că afară de acestea nu se luptă omul spre curvie»<sup>15</sup>. De aici rezultă că patima are drept cauză o minte slăbită, care se clatină de pe poziția ei și care nu caută decît superficialul și plăcerea într-o lume devenită pătimăș opacă și refractară chiar pūterii și comunicării lui Dumnezeu.

Slăbind, mintea se pune în slujba simțurilor, preferînd să aibă «dulceața păcatului cea trecătoare» (Evr. XI, 25). Se produce o scindare între cugetare și acțiune. Lucrarea de percepție simțuală iese din subordinea minții ; lumea atrage simțirea prin aspectele ei voluptuoase și prin făgăduințele ei sensibile și dulci și prin simțire atrage și mintea și o subordonează ei. Așa se naște patima, pentru că necălăuzit de o minte luminată și liberă de rătăcirii, omul nu poate să făptuiască binele. Acest adevăr îl exprimă Avva Ilie astfel : «De nu va cînta mintea împreună cu trupul, în zadar este osteneala»<sup>16</sup>.

Acesta ar fi al doilea factor care produce patimile în om.

Simțirea poate sesiza anticipat prin lucrarea ei de percepție atît plăcerile cît și durerile pe care le pot oferi lumea materială și lucrurile lumii. Nu e de conceput ca în această lume răul să fie darnic, iar binele zgîrcit în bucurii. Există numai o deosebire. Răul începe cu momeala plăcerii și sfîrșește în durere, în timp ce binele începe cu osteneală și încercări și apoi se încununează prin bucurie și răsplată. Și tocmai de aceea lumea văzută prin aspectele ei voluptuoase e primejdioasă și producătoare de patimi, că simțirea necontrolată și nedirijată de rațiune, va alege întotdeauna numai plăcerea și va fugi șperiată de durere. În

11. Avva Agathon, 23, *Pateric...*, p. 29.

12. Avva Pimen, 18, *Pateric...*, p. 170.

13. Pr. lector D. Radu, *Aspectul comunitar-sobornicesc al mîntuirii*, în «*Orthodoxia*», XXVI (1974), nr. 1, p. 105.

14. Sf. Antonie cel Mare, cap. 95, *Filocalia*, vol. I, ed. I, trad. în românește de Prof. D. Stăniloae, Sibiu, 1946, p. 17.

15. Cap. VI, *Pentru multe leluri de patimi...*, 42, *Pateric...*, p. 315.

16. Avva Ilie, 6, *Pateric...*, p. 86

acest sens un Avvă bătrîn spune că «dragostea lumii acesteia ne desparte pe noi de dragostea lui Dumnezeu»<sup>17</sup>.

Pentru pătimaș lumea este ceea ce satisface lăcomia pîntecelui, sau sursă de îmbogățire, sau prilej de desfriu. Călugărul îmbunătățit și creștinul autentic evită plăcerea produsă de patimi, știind că patimile oferă lumii un sens fără sens. Avva Pior, întreat fiind de ucenicii săi de ce mîncă umblind, a răsput : «Nu voiesc să am mîncarea ca un lucru», iar către altul a spus : «Voiesc ca nici cînd mînc să nu simtă sufletul meu dulceața trupească»<sup>18</sup>.

Aceste trei cauze : slăbirea și întunecarea minții în lucrarea ei, percepția simțială ieșită din subordinea minții și preferarea exclusivă și irațională a plăcerii se împletesc strins, se întrepătrund și toate împreună anchilozează, paralizează spiritul uman, se odată cu el slăbește și trupul prin epuizarea resurselor vitale produsă de patimi dezonorante. Și astfel omorit de faptele pierzătoare, omul e supus rușinii și durerii iar viața lui se transformă în chin și remușcare.

Fiindcă patimile, susținute de plăcere, dizolvă unitatea și armonia lăuntrică, Dumnezeu a legat de plăcere totdeauna o durere, ca prin aceasta omul să evite plăcerea. De aceea ființa pătimașă, la o încercare oarecare, trebuie să aibă conștiința vinovăției proprii, încît să se învinuiască numai pe sine, zicînd : «Pentru păcatele mele mi se întimplă aceasta»<sup>19</sup>. «Pomii de nu vor lua ierni și ploi, nu pot face roadă... și împărăției cerurilor nu vom putea să ne facem părtași fără numai prin multe necazuri și ispite»<sup>20</sup>. Toate aceste asperități trebuie să le privească omul ca mijloace îngăduite de Dumnezeu pentru a-l elibera din sclavia plăcerilor ucigătoare. Aceste dureri și încercări au în ele energiile sfințitoare ale Duhului Sfint, care ard și purifică spiniile patimilor, transfigurează patimile, convertindu-le din înclinări orientate spre o nesățioasă cursă de desfătări în înclinări orientate către bunurile cerești. Lui Avva Apollo, care căzuse în păcat îi spune un părinte al pustiei : «Dumnezeu ți-a iertat păcatul... dar te lasă în durere, că este de folos sufletului tău»<sup>21</sup>.

Dar cînd omul se aruncă din plăcere în plăcere pentru a scăpa de ghimpele durerii, atunci viforul patimilor întunecă «cerul» (Sf. Isaac Sirul) sau lumina dumnezeiască din el. Această este o existență cenușie, monotonă și de suprafață, o închistare egoistă. Această stare e rodul patimilor pe care Avva Antonie cel Mare o consideră o adevărată «nebuție»<sup>22</sup>. Omul stăpînit de patimi, alternîndu-și viața între voluptățile plăcerii și chinurile durerii, își alterează fondul său sufleteț. Datorită împătimirii, se înstrăinează de Dumnezeu, izvorul vieții, și fără Dumnezeu viața lui nu e viață, ci desnădejde și întuneric, care poate merge, dincolo de nebuție, pînă la sinucidere. De aceea monahul

17. Cap. I, *Pentru liniște și tăcere*, 7, *Pateric...*, p. 244.

18. Avva Pior, 2, *Pateric*, p. 216.

19. Avva Or, 12, *Pateric...*, p. 241.

20. Amma Teodora, 2, *Pateric...*, p. 96.

21. Avva Apollo, 2, *Pateric...*, p. 40.

22. Avva Antonie, 27, *Pateric...*, p. 12.

și orice creștin consideră că are datoria sfântă ca printr-un efort plin de fermitate «să nu lase conștiința să-l învinuiască în nici un lucru»<sup>23</sup>. Aceasta este o invitație subțire la întărirea simțurilor deviate prin patimi, pentru ca duhul omenesc, dezlegat din mirajul și teroarea patimilor, să meargă liber, potrivit firii sale, către adevăr, bine și frumos.

## 2. Stîrnirea patimilor și împătîmirea.

În Pateric, ca în toate scrierile duhovnicești se arată că patimile se stîrnesc astfel: Satana ne momește, aruncînd în mintea noastră un gînd de păcat. Aceasta este o răsărire a gîndului că am putea săvîrși cutare faptă păcătoasă. Uneori se stîrnește dintr-o dată ca un foc ce ne cuprinde imediat. Căci păcatul e ca o piatră de moară care ne trage întotdeauna în jos. Și dacă cedăm în fața lui îl vom dori mereu. Cugetarea trebuie să ia atitudine pentru a alunga gîndul păcatului din prima clipă. În felul acesta puterea Satanei se topește «ca ceara de la fața focului» (Psalm) și scăpăm de săvîrșirea faptei păcătoase. Această realitate este exprimată de un alt bătrîn al pustiei prin cuvintele: «Satan este împletitor de funii, pe cît îi dai lui șuvițe și el împletește. Iar aceasta o zic pentru gînduri, că pe cît le primești pe ele, pe atîta se înmulțesc și asupra ta se întăresc»<sup>24</sup>. Aproape toți maestrii vieții spirituale din Pateric vorbesc mult despre această luptă a duhurilor rele împotriva noastră, dhuri care atrag pe oameni într-un minus al existenței, în violența pasiunilor care slăbesc spiritul și vederea lui Dumnezeu.

Vrînd să atragă pasiunile unor oameni spre persoane sau lucruri, duhurile rele se cuibăresc în suprafața exterioară a lucrurilor, iradiază din aparențele atractive așezate pe suprafața acelor persoane sau lucruri. Fiind apropiați de oamenii cu diferite pasiuni și susținînd aceste pasiuni, demonii au în ei ceva înrudit cu acestea. Ei de pe suprafața persoanelor sau a lucrurilor trimit gînduri de păcate diferite în cugetul nostru și se deosebesc după cei stăpîniți de pasiuni diferite. Ca și Sfîntul Ioan Casian și Avva Daniil spune că «fiecare în ce patimă cade, acel fel de diavol și are, care urmează după om și «îi vorbește în minte»<sup>25</sup>. Fiecare patimă are diavolul ei; acești diavoli lucrează în solidaritate, pentru că și patimile se țin în lanț.

Diavolul îl necăjește în chilie pe Avva Arsenie, care scapă de el prin rugăciune fierbinte<sup>26</sup> și încearcă să-l lovească cu secera pe Avva Macarie, care-l îndepărtează cu arcul smereniei<sup>27</sup>. Trei diavoli vin la schit să-l ispitească pe Avva Teodor, dar pe toți trei îi leagă și-i îngrozește prin puritatea inimii sale<sup>28</sup>. Pentru a duce lupta împotriva duhurilor rele se cere rațiunii o subțirime pentru a le surprinde și o tenacitate neobosită pentru a nu se lăsa luată în stăpînire de ele și din primul moment să respingă mișcarea poftii ce răsare în conștiință ca

23. Avva Agathon, 2, *Pateric...*, p. 26.

24. Cap. XXV, *Pentru socotință*, 67, *Pateric...*, p. 462.

25. Avva Daniil, 13, *Pateric...*, p. 63.

26. Avva Arsenie, 3, *Pateric...*, p. 15.

27. Avva Macarie, 11, *Pateric...*, p. 135.

28. Avva Teodor al Fermei, 26, *Pateric...*, p. 92.

ea să nu devină patimă. A alimenta o poftă înseamnă a o aprinde ca pe o flacăra care nu se mai poate stinge niciodată.

Această fermitate o cere însuși Domnul unui pustnic căruia i se arată imediat după dispariția diavolului și-l consolează spunându-i «De nu se va osteni cineva nu poate să aibă pe Dumnezeu cu sine, că El pentru noi s-a răstignit»<sup>29</sup>.

Părinții Patericului recomandă omului metode de luptă pentru a-și întări facultățile sufletești și a nu cădea pradă pornirilor pasionale, care sărăcesc spiritul, legându-l de lucruri finite. «De te vei îngreui cîndva cu mîncarea — zice un bătrîn — atunci nevoiește-te cu un lucru oarecare, încît să-ți ostenești trupul tău pentru a se ușura înainte de noapte, și nu vei vedea năluca și visuri rele în somnul tău. Și așa fii luptător, viteaz împotriva diavolului și dincotro te lovește el pe tine, de acolo lovește-l și tu pe el. De te îngreuiază cu mîncarea, îngreuiază-l pe el cu privegherea. Iar de te slăbește cu somnul, slăbește-l și tu cu osteneala trupului. Iar de te înșală cumva cu înălțarea fă și tu un lucru oarecare, prin care să te necinstească oamenii; căci să știi aceasta, că de nimic nu se scribește, nu se necăjește și nu se topește Satana mai mult, ca la aceasta, cînd dorește însuși omul și își iubește necinstea și smerenia»<sup>30</sup>.

Pentru ca omul să poată ține în friu tendințele exagerate ale poftei simțuale se cere evitarea prilejului de păcat. «De la locul în care ți se întîmplă adeseori poticnirea și căderea în spurcatul păcat și minii pe Dumnezeu — îndeamnă un bătrîn părinte — fugi și te depărtează pentru că la acel loc nu vei putea să te pocăiești»<sup>31</sup>.

Omul care se leagă de suprafața exterioară a lucrurilor ca la ultima realitate este rob al lumii și este atras într-o existență opacă, fără sens, care sfîrșește în moarte. Prin împătîmire se împletește cu lumea și își consumă existența în așteptarea și căutarea de plăceri și în teama de dureri prezente și viitoare. Aceste așteptări și temeuri sînt lanțurile robiei, produsă de împătîmire. Cînd grija pentru lucruri nu-l mai frămîntă, aceste lanțuri se rup, omul scapă de patimi și cum spune un avvă — «Domnul locuiește în el»<sup>32</sup>. Cel pătimaș fiind legat de lucruri prin grijă nu este disponibil pentru Dumnezeu. Păcatul ascunde fața lui Dumnezeu (Cf. Isaia 59, 2). Nu poate fi nici o legătură acolo unde este păcatul. «Precum nu este cu puînță a-și vedea cineva fața sa în apă tulbure, așa și sufletul de nu se va curăți de gîndurile cele străine nu poate să se roage cu mintea»<sup>33</sup>. Deci, un suflet bolnav, otrăvit de gînduri străine sau «pătimașe» nu este capabil să intre în dialog cu Hristos, sau cu valorile binelui și adevărului. Iar fără dialog, fără conlucrarea între Dumnezeu și voința liberă «curățită», nu-i posibilă înnoirea. Cînd gîndul se purifică, se luminează și intră în comuniune cu Dumnezeu cel atotluminos care-i dă putere să crească în viața virtuoașă.

29. Avva Ilie, 7, *Pateric...*, p. 86.

30. Cap. II, *Pentru umilință*, 23, *Pateric...*, p. 39.

31. Cap. VI, *Pentru multe teluri de patimi*, 26, *Pateric...*, p. 305.

32. Avva Pimen, 60, *Pateric...*, p. 175.

33. Cap. XXII, *Pentru rugăciune*, 23, *Pateric...*, p. 439.

## II. PURIFICAREA PRIN SĂDIREA ȘI DEZVOLTAREA VIRTUȚILOR

Trupul lăsat în voia patimilor se războiește în interiorul său, căci «trupul pofteste împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului» (Gal. V, 17). Dezrădăcinarea completă a tendinței spre rău din om va fi opera morții, când într-adevăr gândurile răului se vor șterge<sup>34</sup>. Dar deși lupta dintre carne și duh continuă atita vreme cît viața este în trup, totuși stă în puterea omului a domina plăcerile sau a da friu liber pasiunilor sale. Aceasta pentru că în ființa lui «binele este înrădăcinat mai adînc decît păcatul».

Pofta nemăsurată după sensibil «acest pathos morbid», îndepărtează pe om de la Dumnezeu nepătimitoare a cărei imagine el ar trebui să o reflecte<sup>35</sup>. Dar creștinul poate să se elibereze din tirania egoismului, să se purifice de patimi și să se întărească în bine prin strădaniile propriilor sale puteri. Acest lucru se realizează cînd omul credincios lucrează virtuțile contrare patimilor și împlinește poruncile dumnezeiești. În acest fel harul bapțialmal iese la lumină de sub ruinele omului vechi, și în trupul spiritualizat prin virtuți se zămislește omul nou. «Așa participăm încă de aici la viața dumnezeiască, prin virtute»<sup>36</sup>.

Urcușul duhovnicesc spre culmea «bărbatului desăvîrșit» (Filip. III, 14) se face în trepte descrise substanțial, de Părinții Patericului clasic. Se știe că afectul devine patimă atunci cînd slăbește lucrarea înțeleghătoare a rațiunii. Credința trebuie prin urmare să fie condiția primordială a purificării pentru a face fermă rațiunea, pentru a o curăți de tot ce o îngustează, de tot ce este egoist.

### 1. Credința și pomenirea numelui lui Iisus Hristos

Mai întii de orice virtute trebuie să avem credința sădită în noi prin Taina Sfintului Botez. Prin ea se face începutul comunicării noastre cu Dumnezeu și înaintarea spre asemănarea tot mai deplină cu El. Credința teologică — spune Diadoh al Foticeii — este «cugetare nepătimașă despre Dumnezeu»<sup>37</sup>. Temeiul credinței noastre este Iisus Hristos fiindcă Dumnezeu s-a făcut cunoscut omului în mod plinar și ființial prin Iisus Hristos care face posibilă comunicarea omului cu Dumnezeu. Prezența credinței covîrșește durerea în necazuri. Credința fiind un proces dinamic de viață în Hristos, trebuie să fie concretizată în fapte. Omul credincios este omul dragostei și al jertfei ca Avva Agathon care spunea: «De mi-ar fi fost cu putință să găsesc un bubos și să-i dau trupul meu și să-l iau pe al lui, bucurie aș fi avut...»<sup>38</sup>.

Pentru a crește în credință omul trebuie să aibă gândurile sale mereu așintite la Dumnezeu ca la Cel de care depind toate și care îl poate

34. J. Farges, *Les idées morales et religieuses de Méthode d'Olympe*, Paris, 1929, p. 112—113.

35. M. Lot-Borodine, *La déilication de l'homme selon la doctrine des Pères grecs*, Paris, 1970, p. 71.

36. Pr. lector D. Radu, *Characterul ecleziologic al Sf. Taine...*, p. 84.

37. Diadoh al Foticeii, *Cuvînt ascetic*, Filocalia vol. I..., p. 334.

38. Avva Agathon, 26, *Pateric...*, p. 29.

ajuta în lipsurile sale. Pomenirea neîncetată a lui Dumnezeu înseamnă rugăciune și această pomenire sau rugăciune permanentă nu dă loc gândurilor de plăcere, gândurilor egoiste, să intre în cuget. Căci «rugăciunea — spune Avva Nil — este izgonirea întristării și mîhnirii»<sup>39</sup>. Pomenind, deci neîncetat pe Dumnezeu, uităm de cele înguste, care produc întristare, și de noi înșine și ne lărgim ca să cuprindem infinitatea Lui și totul în iubirea noastră. Așa se întărește și se luminează rațiunea încît nu mai aderă atît de ușor la săvîrșirea păcatului. Credința, întărind rațiunea, crește pe măsura împlinirii poruncilor. E prezentă de la început, dar crește prin toate virtuțile ce le dobîndim ulterior. De altfel, fiecare virtute, o dată dobîndită, nu se mai pierde dacă stăruim pe calea ascendentă a vieții creștine duhovnicești.

Pomenirea deasă a lui Dumnezeu printr-un nume oarecare («Doamne» sau «Iisuse») sau numai printr-o concentrare a gândului la un astfel de nume sau printr-o rugăciune lină, alimentează credința, și implicit, ajută rațiunea să-și îndeplinească rolul de cirmuitoare a urcușului duhovnicesc. De aceea, aici și îndemnul: «Roagă-te blînd și lin... și vei fi ca un pui de vultur, purtîndu-te în slavă!...». Căci «rugăciunea este mai mare decît toate faptele bune»<sup>40</sup>. Este mai mare pentru că întreține credința, condiția primordială a purificării. Această credință rămîne în tot timpul vieții și crește calitativ prin realizarea virtuților noi. Credința sporește mai ales înfrînindu-ne și acționînd din frică.

## 2. Frica de Dumnezeu și gîndul la judecată.

Frica de Dumnezeu este primul rod care se naște din credință căci ca să-ți fie frică de Dumnezeu, mai întîi trebuie să crezi în El. Cel ce are frică de Dumnezeu posedă adevărată înțelepciune care îl ajută pe om să se detașeze de lume. Cei începători în viața duhovnicească au o frică de robi, frică de pedeapsa lui Dumnezeu. Cei avansați au o frică din iubire, frică de a nu leza dragostea infinită a Celui ce este iubire, frică de a nu se lipsi de bunătatea Celui iubitor care și-a dat viața pentru mîntuirea noastră. Această frică autentică îl caracterizează pe Avva Arsenie. Cînd era pe patul de moarte l-au văzut frații plîngînd, ne relatează Patericul, și l-au întrebat: «Și tu te temi, părinte?» la care Avva le-a răspuns: «Într-adevăr, frica ce este cu mine în ceasul acesta, cu mine este de cînd m-am făcut călugăr»<sup>41</sup>. Aceasta e frica curată care alături de credință întărește mintea (rațiunea) iar mintea îngenunchată sub frica lui Dumnezeu nu e micșorată ușor de cei ce o clatină. Cel ce se teme de Dumnezeu își dă seama de nimicnicia lumii și nu se teme că va pierde fericirea fragilă pe care o oferă lumea păcatului. «Acela, spunea un avvă bătrîn, are o vistierie plină de toate bunătățile, pentru că frica de Dumnezeu păzește pe om de tot păcatul»<sup>42</sup>.

Cel ce se teme de Dumnezeu se teme să nu cadă în brațele lumii și ale răului avînd conștiința unei primejdii, nu imediate, ci viitoare,

39. Avva Nil, 3, *op. cit.*, p. 158.

40. Cap. XXII, *Pentru rugăciune*, 30, 31, p. 440.

41. Avva Arsenie, 40, *Pateric...*, p. 24.

42. Cap. II, *Pentru umilință*, 17, *Pateric...*, p. 258.



ca prin judecata eshatologică va pecetlui soarta noastră pe vecie. În acest sens frica de Dumnezeu e nedezlipită de judecata din urmă. Unii părinți ai Patericului recomandă gândul la moarte și la judecată ca un mijloc de purificare, că cel ce se gindește la acestea știe că după ele urmează viața eternă fericită pentru cei ce s-au nevoit și nefericită pentru păcătoși. «De trei lucruri mă tem — a zis Avva Ilie — când va vrea să iasă sufletul meu din trup, când voi vrea să întîmpin pe Dumnezeu și când va fi să iasă hotărîrea asupra mea»<sup>43</sup>. Cel ce se gindește la moarte este mereu activ în lucrarea mîntuirii. Acest lucru rezultă din întrebarea pe care un părinte o adresează altui părinte mai bătrîn. «Pentru ce niciodată nu te-ai trîndăvit?» ? la care acesta din urmă răspunde : «Pentru că în fiecare zi aștept să mor»<sup>44</sup>.

În acest fel frica de Dumnezeu și gândul la judecată întretine în om conștiința trează a păcătoșeniei proprii și dorința de a se curăți prin pocăință de balastul păcatelor.

### 3. Pocăința și lacrimile.

Pocăința, odrăslită din credință și frica de Dumnezeu, este o virtute prin care se reinnoiește Botezul, prin care omul se liberează de păcat, curățîndu-și conștiința. Părinții patericali cunosc două forme ale pocăinței : pocăința ca Taină și pocăința ca lucrare permanentă în suflet. Dar puterea virtuții vine din Taină. Pocăința este o întîlnire foarte profundă a penitentului cu Hristos, fiindcă ea trebuie să aducă nu numai iertarea păcatelor ci și reactualizarea comuniunii cu Hristos. « Ea nu se termină niciodată cît trăim, fiind mijlocul de continuă desăvîrșire a noastră, de permanentă izbăvire din închistarea egoistă în care ne aruncă păcatul în fiecare clipă. Avînd rolul de judecător pocăința nu acoperă nimic ; chiar și pe virtuți le examinează dacă au fost făcute bine sau ar fi putut fi realizate mai bine. Un avvă din Pateric arată că ni se cade nouă pururea a plînge (a ne pocăi) în viața aceasta și a zice : «Vai și amar mie că am scîrbit pe Dumnezeul meu»<sup>45</sup>.

Numai în acest fel omul credincios se eliberează de sub complexul vinovăției sale, iese din lincezeala morții sufletești și caută să se depășească pe sine printr-un dinamism ascendent. Prin căință Dumnezeu nu ne lasă să ne mulțumim cu ceea ce am făcut ci ne cheamă mereu mai sus. De aceea Avva Pimen spune că cel ce poartă chipul lui Hristos, monah sau credincios de rînd «trebuie de-a pururea să aibă plîns întru sine»<sup>46</sup> ca o manifestare a pocăinței. De aici rezultă că Avvii din Pateric pun în strînsă legătură cu căința și lacrimile, ca semn al milei lui Dumnezeu cu care s-a învrednicit sufletul omului în pocăința lui.

Sînt de folos și lacrimile fricii de la început și lacrimile iubirii de pe treptele superioare. Lacrimile neîncetate sînt semnul ieșirii minții la viața cea nouă, ca arvună a veacului viitor. Ele apar după ce pocăința a scos inima din impietare și a înmuiat-o. Avva Diodor fiind văzut de ucenicul său plîngînd și mărturisindu-i că-și plînge păcatele, acesta din urmă îi spune : «Nu ai păcate părinte !» la care bătrînul îi răspunde :

43. Avva Ilie, 1, *Pateric...*, p. 85.

44. Cap. XI, *Pentru răbdare*, 16, *Pateric...*, p. 358.

45. Cap. IV, *Pentru smerenie și umilință*, 1, *Pateric...*, p. 204.

46. Avva Pimen, 26, *Pateric...*, p. 171.

«Cu adevărat, fiule, de mă vei lăsa să văz păcatele mele, nu sînt de ajuns alți trei sau patru să le plîngă pe ele»<sup>47</sup>.

Lacrimile sînt o concretizare a căinței, că cine plînge își spală întinăciunea trupului și a sufletului, produsă de păcat și se eliberează de patimi.

#### 4. Înfrînarea și postul.

Înfrînarea înseamnă nu numai depărtarea de la cele opt patimi trupești enumerate de Sfinții Părinți ai Filocaliei și Patericului: lăcomia pîntecelui, iubirea de avuție, curvia, minia, întristarea, lenea, slava deșartă și mîndria, ci mai înseamnă abținerea de la alte multe păcate care se pot săvîrși cu gîndul, cu cuvîntul sau cu fapta și de la tot ce le poate prilejui. Omul pătimaș, neînfrînat devine sclavul lumii, își pierde suveranitatea în mijlocul ei întrucît lucrurile și persoanele îi devin opace.

Numai prin frînarea impulsurilor sale inferioare omul limitează patimile și își restabilește libertatea spirituală în sine însuși prin Duhul Sfînt care «ne curățește de toată întinăciunea». Acest lucru îl explicitează Avva Longhin printr-o analogie plastică: «Femeia atunci cunoaște că a zămislit, cînd i se va opri sîngele — spune el. Așadar și sufletul atunci cunoaște că a primit Duh Sfînt cînd i se vor opri patimile cele ce curg jos din dinsul»<sup>48</sup>. Dar pentru a birui poftele prin înfrînare se cere o tenacitate neobosită. «Un frate a întreat pe Avva Pimen: Ce voi face că sînt luptat spre curvie și mă răpesc la minie? Și i-a răspuns bătrînul: Pentru aceasta zicea David că pe leu îl batem și pe urs îl sugrumăm (I Împ. XVII, 33), care înseamnă că pe minie o tăiem iar pe curvie cu osteneli o strîmtoăm»<sup>49</sup>. Deci, deși pofla e amestecată cu căldura inferioară a poftei după cele trupești sau lumesti, încingerile ispitei, nevoințele unei vieți curate poartă în ele frumuseți și bucurii nepieritoare și neegalate de nici o plăcere simțuală.

În privința mîncărilor părinții recomandă monahului și oricărui creștin cumpătare și post. Creștinul stăpînind prin post instinctul de hrană și celelalte pofte trupești se curăță de patimi și mintea lui se concentrează mai ușor la cele dumnezeiești. În condiții<sup>o</sup> de post omul poate ușor să crească în Hristos, prin realizarea binelui întrucît «postul este friu asupra păcatului»<sup>50</sup>.

Postul pe lingă faptul că slăbește poftele trupești are ca efect păstrarea neprihănirii. Postul nu este numai o renunțare voluntară de la anumite mîncări și băuturi, ci și o înfrînare de la vorbă multă, minciună, clevetire și alte fapte externe păcătoase. Dacă lipsesc acestea postul este inutil, precum rezultă din cuvintele: «Bine este a mîncă carne și a bea vin, și a nu mîncă cu clevetirile cărnuri de frați»<sup>51</sup>.

Avvii Patericului arată limpede că pînă nu ne-am deprins să biruim mișcările pătimașe din noi e bine a întrebuița un mijloc de înfrînare externă, acela de a închide simțurile dinspre lucrurile din afară, adică paza minții, sau păzirea fiecărui gînd pentru a nu fi răpit de asociații pătimașe.

47. Avva Dioscor, 2, *Pateric...*, p. 666.

49. Avva Pimen, 115, *Pateric...*, p. 184.

51. *Ibidem*, 3.

48. Avva Longhin, 6, *Pateric...*, p. 130.

50. Avva Iperehie, 3, *Pateric...*, p. 235.

### 5. Paza minții sau a gândurilor.

Paza minții prin care se realizează curățirea gândurilor este un pas important spre nepătimire, o actualizare treptată a inimii celei bune, a lui Hristos, care locuiește în ea de la Botez. Întrucât gândurile rele izvorăsc din inimă din minte, și fac ineficace practicile externe de înfrinare, se cere omului să vegheze asupra gândurilor sale. «Mulți neapropiindu-se de trupuri, cu mintea au curvit — spune Avva Gherontie. Pentru aceasta bine este, o iubitorilor, să faci fiecare ceea ce este scris și cu toată păzirea să-și păzească inima»<sup>52</sup>. Toate gândurile noastre trebuie să le raportăm la Hristos care locuiește în noi. «Să nu faci ceva mai înainte pînă a nu cerceta inima ta, de a face după Dumnezeu ceea ce vrei să faci»<sup>53</sup>. Mai mult decît atît se cere ca gândurile bune să le aducem lui Hristos drept jertfă curată pentru că ele sînt pîndite de gândurile noastre pătimate și murdare care le vatămă frumusețea și puritatea. Pentru aceasta trebuie o înfrinare de la gândurile rele, pizmașe și pline de griji, dornice de plăceri care nu dau pace, care se cer împlinite și prin împlinire primesc o nouă putere. Cel prudent și înțelept face aceasta ca Avva Siluan, care spune: «Niciodată n-am lăsat în inima mea un cuget care întărită pe Dumnezeu»<sup>54</sup>.

### 6. Îngăduința și răbdarea necazurilor.

Părinții Patericului arată că Dumnezeu conduce pe om spre culmile desăvîrșirii nu numai prin providență, ci și prin judecată, care cuprinde pedepsele ce ni le trimite Dumnezeu de pe urma păcatelor ca să ne atragă de la rele sau alte încercări, ispite și necazuri. Răbdarea sau suportarea acestora au menirea să slăbească patimile miniei și să vestejească mișcările poftei, ridicîndu-l pe monah sau pe credinciosul, de mir la starea de ostaș al lui Hristos. «Stejarul de nu va fi clătinat de vinturi — zicea un părinte oarecare nici nu va crește, nici rădăcină nu va slobozi. Așa și Călugărul de nu va pătimi, nici va răbda nu poate să fie ostaș al lui Hristos»<sup>55</sup>. Cel ce biruie se face mai tare în lupta împotriva necazurilor, durerilor și ispitelor — cum arată Avva Pimen: «Bună este ispitirea — afirmă el — că aceasta face pe om mai lămurit»<sup>56</sup>.

Răul începe cu momeala plăcerii și sfîrșește în durere, în timp ce binele începe cu osteneală, încercări, ispite, uneori chiar un fel de cruce, dar se încununează cu bucurie și răsplată cu prezența radioasă a Sfîntului Duh, precum arată un alt părinte paterical: «Ceara de nu se va înfierbînta în foc ca să se moaie — zice el — nu se va putea tipări pecetea ce vei pune peste ea. Așa și omul, de nu va fi muiat de fierbințeala focului scîrbelor, a bolilor, a ostenețiilor, a suferințelor și a ispitelor, nu se poate tipări în el pecetea Sfîntului Duh»<sup>57</sup>. Suferințele

52. Avva Gherontie, 1, Pateric..., p. 51.

53. Cap. XXV, Pentru socolință, 54, Pateric..., p. 456.

54. Avva Siluan, 6, Pateric..., p. 219.

55. Cap. XI, Pentru răbdare, 3, Pateric..., p. 353.

56. Avva Pimen, 24, Pateric..., p. 171.

57. Cap. XI, Pentru răbdare, 7, Pateric..., p. 355.

și necazurile vin din îngăduința lui Dumnezeu pentru întărirea noastră, dar și răbdarea vine din puterea cu care Hristos a răbdat crucea și moartea. De aceea fiecare faptă bună, fiecare osteneală săvârșită în răbdare poartă în ea rod și răsplată, bucurie și farmec, frumusețe și iradiere. Așa se încununează virtutea răbdării sau spiritul de sacrificiu.

### 7. Nădejdea.

Din răbdarea necazurilor se naște nădejdea, care este un pas mai departe spre comunicarea cu Dumnezeu, spre imprimarea tot mai deplină a chipului lui Hristos în viața morală creștină.

Creștinul care rabdă are speranță vie că e imposibil să nu primească mîngiere și răsplată, dacă nu pe pămînt măcar în lumea cealaltă. Nădejdea este firească omului care în mod natural este orientat spre viitor. Creștinul trăind cu nădejdea realizării depline a unirii sale cu Dumnezeu, prin Hristos în Duhul Sfînt, participă de acum la viața de veci.

Grija aduce frămîntare iar nădejdea liniște, siguranță și putere pe care le primește de la Cel nădăjduit. Cel ce nădăjduiește în Dumnezeu știe că aici nu avem cetate stătătoare (Evr. XIII, 14) și aceasta îl determină pe adevăratul creștin să-și modeleze și remodeleze zilnic voia sa cu voia lui Dumnezeu și să-și crezeze la mintuirea lui «cu frică și cu cutremur» (Filip. II, 12). Un frate deznădăjduit și întristat spune unui bătrîn că îl supără gîndul că «fără de vreme s-a lepădat de lume» și nu poate să se mîntuiască. La aceasta bătrînul pustnic îi adresează un răspuns prin care îi insuflă nădejde: «Măcar de nu vom putea să intrăm în pămîntul făgăduinței, dar mai bine este să cadă oasele noastre în pustie, decît să ne întoarcem în Egipt»<sup>58</sup>. Creștinul care nădăjduiește nu dă înapoi, ci aleargă mereu spre o țintă consistentă, spre Iisus Hristos, nădejdea lumii (Filip. III, 14), răbdînd orice necaz și strîmtoare cu speranța vie și nebiruită că Hristos va lua chip în el (Gal. IV, 19). Prin nădejde omul credincios se face părtaș veșniciei și trăiește în ceruri.

### 8. Blîndețea și smerenia.

Blîndețea și smerenia sînt florile care răsar din răbdarea necazurilor și din nădejde. Prin răbdare firea se eliberează de patimile miniei, de întristare și supărare, și așa se naște blîndețea. Omul blind învinge tulburările ce vin de la lume și nu se teme de uneltirile celui viclean. Dacă Sfîntul Ioan Scărarul spune că în inima celor blînzi se odihnește Domnul, iar sufletul turbulent este scaunul diavolului<sup>59</sup>, Avva Isidor răspunde unui frate că n-are frică de demoni pentru că de cînd s-a făcut călugăr s-a ostenit să nu lase minia să pună stăpînire pe el<sup>60</sup>. Cel bun și blind nu se minie și nu răzbună jignirile primite, nu cîrtește împotriva lui Dumnezeu, nici a oamenilor, ba mai mult îi iubește și pe cei

58. Cap. XVI, *Pentru primirea de străini*, 11, *Pateric...*, p. 385.

59. Sf. Ioan Scărarul, *Scara, Treapta 24*, P.G. LXXX, col. 980—984.

60. Avva Isidor, 2, *Pateric...*, p. 107.

ce îi pricinuiesc necazuri sau îl ofensează (Mt. V, 44). Omul blind a înlăturat toate obstacolole care-l separau de semenii, a tămăduit ura și a desființat distanța de semenii lui. Blindețea este cea mai bună cale de a topi răutatea din lume, precum arată Avva Pimen: «Răutatea pe răutate nu o surpă nicidecum spune el, ci dacă cineva îți va face rău, fă-i tu bine, ca prin facerea de bine, să surpi răutatea»<sup>61</sup>.

Și așa prin blindețe sufletul se apropie de simplitate, de smerenie, că a răsplăti răul cu binele este un act de chenoză. A fi smerit înseamnă a te socoti mic în fața lui Dumnezeu, a semenilor și chiar a făpturii întregi, a-ți recunoaște greșelile și neputințele. Numai atunci poți progresa în virtute când ai conștiința trează că te găsești undeva jos, că n-ai ajuns pe culmea desăvârșirii. Smerenia se situează, astfel, în fruntea tuturor virtuților precum arată Avva Longhin: «Socotesc — zice el — că precum mândria este mai mare decât toate patimile, încît a putut de a surpat pe unii și din cer, așa și smerita cugetare este mai mare decât toate faptele bune pentru că poate să scoată pe om din adîncuri, măcar de ar fi păcătos ca un drac (demon). Pentru aceea și Domnul mai înainte de toți, fericește pe cei săraci cu duhul»<sup>62</sup>. Smerenia este o condiție sine qua non în urcușul duhovnicesc, «întrucît ostenelele și faptele cele bune ale omului îl pierd, dacă nu va avea smerenie, căci ostenelele și faptele cele bune pe mulți i-au tras la mîhnire și au pierit»<sup>63</sup>.

Smerenia este o adevărată asemănare a omului cu Cuvîntul întrupat. Prin ea stăpînește peste toate căci în Dumnezeu sîntem liberi de toate. Desăvîrșirea este conștiința nedesăvîrșirii noastre. De aceea Fericitul Augustin spunea atît de frumos: «Cel dintîi drum este smerenia al doilea smerenia, al treilea smerenia și ori de cîte ori mă vei întreba îți voi răspunde aceasta»<sup>64</sup>. Sufletul care se îngrijește de răutățile sale — cum arată un pustnic îmbunătățit — dobîndește smerenia<sup>56</sup> ca drum ce duce sigur la starea nepătimașă, de desăvîrșire.

### 9. Nepătîmirea sau starea nepătîmașă.

Creștinul care a luptat lupta cea bună împotriva pornirilor rele și prin statornicia sa pe calea binelui a cîștigat cele mai desăvîrșite virtuți, își îmbunătățește viața sa morală și se eliberează de tirania viciilor și de dominația egoismului. El ajunge să fie liber de orice patimă, ceea ce înseamnă că a dobîndit virtutea NEPĂTİMIRII (ἀπαθεια). Cel ce a atins nepătîmirea nu mai păcătuiește ușor nici cu fapta, nici cu gîndul, iar mînia și pofta nu i se mișcă ușor spre păcat. Eliberat de toate patimile și împodobit cu toate virtuțile, nepătîmitorul se simte împărat în această lume care a devenit transparentă pentru că el Avva Iosif fiind surprins de frați învăluit de razele unei negrăite bucurii le spune: «Eu împărat sînt astăzi, că am împărățit peste patimi»<sup>66</sup>. Nepătîmirea

61. Avva Pimen, 176, *Pateric*, p. 191.

62. Avva Longhin, 3, *Pateric*, p. 129.

63. Cap. IV, *Pentru smerenie și umilință*, 15, p. 279.

64. Fer. Augustin, *Comentar în Psalm*, 130, 14, P. L. XXXVII, col. 1714.

65. Cap. X, *Pentru smerenie*, 34, *Pateric...*, p. 351.

66. Avva Iosif, 10, *Pateric...*, p. 113.

este astfel, o participare la demnitatea împărătească a lui Hristos. Curățit de orice îngroșare a egoismului, omul vede cum persoanele umane ca ființe care solicită un ajutor, o consacrare din partea lui; privește lumea cu o dragoste dezinteresată și cu interes pentru mîntuirea semenilor lui. Omul nu mai este acum stăpînit de lume, ci de Dumnezeu. Aceasta pentru că, avînd iubire curată, vede în ea pe Dumnezeu, Creatorul și susținătorul lumii și lucrurilor ei sensibile.

Nepătimirea este începutul experienței acelei nestrîcaciuni pe care a adus-o firii omenescii Iisus Hristos, e viața Sfinților care «avînd pe Dumnezeu întru sine și pe cele de aici le moștenesc, adică nepătimirea, și pe cele de dincolo»<sup>67</sup>. Nepătimirea este puritatea plenară, plină de puterea lui Dumnezeu care copleșește durerea pătimirii mucenicești și strivește șerpilor și scorpioniilor. Acest lucru ni-l arată Patericul unde citim că Avva Paul prindea în mîinile sale șerpi veninoși și îi rupea în două, iar celor nedumeriți de această putere le spunea: «Iertați-mă, părinților, de va cîștiga cineva curățenie, toate se supun lui, ca și lui Adam cînd era în rai, mai înainte de a călca porunca»<sup>68</sup>. Acesta este stadiul maturității duhovnicești, cînd omul eliberat de păcate și înfrumusețat cu nepătimirea și iubirea, își vede sensul și valoarea lui fiindcă s-a ridicat de la chipul lui Dumnezeu restabilit în el prin Botez, la asemănarea cu Dumnezeu.

Culmea la care se ajunge prin curăția de patimi este libertatea sufletului de lanțurile, de poverile lor, și odată cu aceasta, învierea sau ridicarea peste toate legile și puterile înrobitoare. Acest lucru este posibil prin Hristos cel înviat întru care «avem puterea să murim și noi patimilor și poftelor egoiste, să murim nouă înșine și să trăim o viață nouă, biruitoare în toată ființa noastră, de dăruire cu Hristos lui Dumnezeu»<sup>69</sup>.

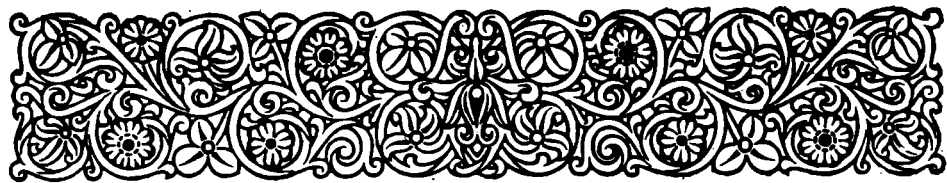
Cine ajunge la această culme a nepătimirii gustă bucuria deplină și în veci neîntreruptă. De acum viața creștinului este cu adevărat o viață în Hristos, e starea de liniște și de odihnă a sufletului în care el poate exclama: «Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine» (Galateni II, 20).

Ierom. Drd. IRINEU POP

67. Cap. XVII, *Pentru milostenie, 19, Pateric...*, p. 393.

68. Avva Pavel, 1, *Pateric...*, p. 203.

69. Pr. lector D. Gh. Radu, *Caracterul ecleziologic al Sfintelor Taine*, p. 51.



# MĂRTURII ALE TRECUTULUI

## OPERA LUI KEKAUMENOS ȘI IMPORTANȚA EI PENTRU ISTORIA ROMÂNILOR (VLAHILOR) \*

Pentru istoria imperiului bizantin în secolul al XI-lea, în general, și pentru aceea a spațiului sud-est-european, în particular, opera cronicarului bizantin Kekau-  
menos prezintă o deosebită importanță. Deși cronicarii scriau mai mult despre omul  
bizantin de atunci, în calitatea sa de romeu-cetățean al imperiului multinațional, to-  
tuși ei acordau atenție și etniilor din granițele statului lor. Acest lucru se întilnește  
și la Kekaumenos, fapt pentru care lucrarea sa, intitulată «Sfaturi și povestiri»<sup>1</sup>,  
poate alcătui un punct de plecare pentru problema încă puțin cercetată a popoarelor  
din cadrul imperiului bizantin<sup>2</sup>.

### I. --- Autorul și opera, în general

Cu toate că despre viața și activitatea acestui scriitor bizantin nu se știe aproape  
nimic, este sigur faptul că descindea din marea familie thesaliotă Kekaumenos, de  
origine armeană. Familia lui s-a stabilit definitiv la Larisa, între anii 980—983, în  
urma colonizărilor făcute de guvernul imperial sau, mai degrabă, datorită expansiunii  
arabe în Orient<sup>3</sup>. Până și numele grecesc Kekaumenos («arsul») arată această stră-  
mutare prin traducerea numelui corespunzător armenesc, după cum confirmă și o  
inscripție cu numele de familie KH XKATZI<sup>4</sup>. De fapt, în lucrarea sa, Kekaumenos  
amintește că bunicul său a fost «toparch de Tibion», oraș care trebuie să fi existat  
în districtul Taiq (Tao) din granițele imperiului și nu în Armenia arabă, identificat  
cu orașul Dvin<sup>5</sup>. Această familie armeano-georgiană s-a înrădăcinat în Ellada prin

\* Lucrare de seminar întocmită și susținută la specialitatea Bizantinologie, în  
cadrul cursurilor pentru doctorat, sub îndrumarea D-lui Prof. Dr. Emilian Popescu,  
care a dat și avizul pentru publicare.

1. *Soveti i raskazi Kekavmena. Socinenie bizantiiskogo polkovodča XI veka*, ed.  
G. G. Litavrin, Moscova, 1972.

2. N. S. Tanașoca, *George Murnu — istoric al românilor de peste Dunăre*, în  
*George Murnu, Studii istorice privitoare la trecutul românilor de peste Dunăre*. Ed.  
Acad. R. S. R., București, 1984, p. 38.

3. M. Gyóni, *L'oeuvre de Kékauménos source de l'histoire roumaine*, în «*Revue  
d'histoire comparée*», XXIII, N. S., III, 1945, nr. 1—4, p. 112.

4. P. Lemerle, *Prolégomènes à une édition critique et commentée des «Conseils  
et Récits» de Kékauménos*, în «*Mémoires de la Classe des Lettres...*», t. LIV, fasc. 1,  
Bruxelles, 1960, p. 31—32.

5. Kekaumenos, *Vademecum des byzantinischen Aristokraten. Das sogennante  
Strategikon des Kekaumenos*, übersetzt, eingeleitet und erklärt von H. Beck, Graz-Wien-  
Köln, 1956, p. 158, n. 43. Pentru argumentele împotriva acestei ultime localizări, vezi  
P. Lemerle, *op. cit.*, p. 29.

înrudiri cu familiile marilor proprietari Polemarchos din Thesalia și Niculiță, acesta din urmă cu mari domenii în cîmpia dintre Larisa și Pharsalos <sup>6</sup>.

Kekaumenos — autorul, nepot al primului Kekaumenos strămutat, a ocupat mai multe demnități, căpătînd o experiență variată, capabilă să înlocuiască în parte «educația elenică», pe care el regretă că nu a primit-o. Ca orice contemporan a primit o educație religioasă temeinică, lucru vădit din referirile sale la texte biblice, patristice, aghiografice și istorice <sup>7</sup>. El recomandă tuturor citirea Sfintei Scripturi, chiar și soldaților și adaugă, în ordinea importanței, pe Părinți, amintindu-l în chip deosebit pe Sf. Ioan Damaschinul, deși în lucrare are predilecție pentru Sf. Grigore de Nazians, din care citează de două ori <sup>8</sup>. Nu se poate vorbi însă de o anume teologie la Kekaumenos, ci numai de credința lui religioasă. Ecourile acesteia se fac prezente în cuvinte ca: «nu te lăsa intimidat, ci încrede-te în Dumnezeu; El îți va ajuta și îți va primi străduințele tale care vin din inimă» <sup>9</sup>.

Tot în lumina celor scrise se pot întrezări cunoștințele sale în probleme de astronomie și de medicină. Astfel, pentru îngrijirea sănătății îi sfătuiește pe apropiații săi să folosească remediile homeopatice, în special ceaiurile, se pronunță împotriva băuturilor alcoolice, recomandă inotul în trei luni ale anului și siesta zilnică, după fiecare masă. Într-o astfel de postură, Kekaumenos face chiar exces de zel, poate fi nemulțumit de medicii timpului său. Față de aceștia manifestă o mare nemulțumire, recomandînd evitarea lor, deoarece «ei nu fac altceva decît să exploateze pe cei care le-au căzut în mînă» <sup>10</sup>.

Kekaumenos a avut o carieră preponderent militară, participînd la mai multe expediții, cum a fost și cea din Bulgaria, în anul 1041. Revenit la Constantinopol în 1042, de Paști, a primit funcția de strateg în Ellada. În această calitate și, mai ales, ca om credincios, a întreținut bune relații cu episcopul Ioan al Larisei, despre care spune: «eu însumi l-am cunoscut și am fost împreună cu el, fiindcă pe atunci am avut o comandă în acel ținut al Elladei». Kekaumenos a locuit în Larisa, a fost tată a trei fii și trăia încă în anii 1075—1078 <sup>11</sup>.

Competența lui în problemele militare a făcut pe unii cercetători <sup>12</sup> să-l identifice cu vestitul strateg Katakalon Kekaumenos, o vreme conducător și în thema Paristrion, a cărui carieră militară este binecunoscută. Răspunsurile date de N. Bănescu <sup>13</sup> împotriva acestei teze, precum și alte studii ulterioare, au dus la concluzia

6. Liste genealogice complete au fost alcătuite de M. Gyoni, *op. cit.*, p. 125; P. Lemerle, *op. cit.*, p. 56 și G. G. Litavrin, *op. cit.*, n. 1142, p. 580—581.

7. Cunoaște cazul episcopului Casian, numit de el Βασανός, după la sinodul al IV-lea ecumenic de la Chalcedon (451). Vezi *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, ed. Ed. Schwartz, t. II, vol. I, partea a III-a, p. 45, 1—33 (Actio XII, 7), cf. H. Grégoire, *Hellenica et Byzantina*, în «Zbornik Radova Vizantološkog Instituta», XXI (1952), I, p. 6.

8. H. G. Beck, *op. cit.*, p. 88, 160, n. 74 și 164, n. 22.

9. *Ibidem*, p. 22.

10. N. Iorga, *Médaillons d'histoire littéraire byzantine. I. Les historiens*, în «Byzantion», t. II (1925), p. 8; P. Mutafchiev, *Bulgares et Roumains dans l'histoire des pays danubiens*, Sofia, 1932, p. 278; H. Grégoire, *op. cit.*, p. 4.

11. H. G. Beck, *op. cit.*, p. 107, P. Lemerle, *op. cit.*, p. 37.

12. G. Buckler, *Authorship of the Strategikon of Cecaumenos*, în «Byzantinische Zeitschrift», t. XXXVI (1936), p. 7—26; Idem, *Can Cecaumenos be the Author of the Strategikon?*, în «Byzantion», XIII (1938), p. 139—141; idem, *Writings familiar to Cecaumenos, ibidem*, XV (1940/1941), p. 133—134; G. Moravosik, *Byzantinoturcica I. Die byzantinischen Quellen der Geschichte der Türkvölker*, 2. Aufl., Berlin, 1958, p. 350—351; H. G. Beck, *op. cit.*, p. 16.

13. N. Bănescu, *A propos de Kekaumenos*, în «Byzantion», t. XIII (1938), p. 129—138; idem, *Dampōis ou Diakéné?*, în «Bulletin de la Section historique de l'Académie



că în actualul stadiu de cercetare identitatea scriitorului bizantin cu generalul amintit nu mai poate fi susținută. Acest lucru este bine confirmat și de o informație a lui Skilitzes-Kedrenos. Într-o cuvîntare, împărăteasa Teodora (1042, 1055—1056) l-a elogiat pe Kekaumenos-strategul, arătînd că nu se trage dintr-o familie aristocratică, ci din oameni simpli și că s-a ridicat la rangul său prin merite personale remarcabile<sup>14</sup>, fapt care se află în clară opoziție cu situația lui Kekaumenos-atorul. De asemenea, credem că știrile sărace din opera sa privind situația de la Dunărea de Jos sînt și mai concludente, excluzînd posibilitatea guvernării autorului nostru în Pa-ristrion.

Cît privește unitatea operei sale, au existat de asemenea păreri diferite. Cei dintii editori ai manuscrisului, V. Vasilievski și V. Jerustedt<sup>15</sup>, au împărțit lucrarea în două: partea parenetică, numită apoi multă vreme, în mod greșit, *Strategikon* și partea ultimă, cu un titlu, *Staturi către împărat*, atribuind-o unui autor anonim, altul decît Kekaumenos. Studiile care au urmat au arătat că e vorba de o singură lucrare, cu caracter parenetic, scrisă de un singur autor. Titlul vechi era însă nejustificat, fiindcă opera lui Kekaumenos nu se aseamănă cunoscutelor manuale tactice și strategice. De aceea, el a fost înlocuit cu *Vademecum al aristocraților bizantini*, și apoi, mai potrivit, cu *Staturi și povestiri*, la ultima editare<sup>16</sup>.

Opera lui Kekaumenos este, după cum el însuși o spune, «fructul reflecțiilor sale și al experienței proprii»<sup>17</sup>. Ea nu se adresează numai fiului său și militarilor, ci întregii societăți bizantine, împăratului<sup>18</sup>, oamenilor de tot felul, bogați și săraci, oficiali, proprietari, clerici. Celui care deține o funcție mai importantă, i se recomandă exercitarea ei cu prudență sau mai degrabă evitarea ei, adică rămîinerea pe domeniile proprii, a căror stăpînire și exploatare nu oferă pericole. Pledează de asemenea pentru supunere față de «împăratul din Constantinopol», fiindcă este cel care totdeauna învinge.

Atunci era împărat tînărul Mihail al VII-lea Dukas, căruia îi sînt destinate cîteva sfaturi în partea ultimă a lucrării. Kekaumenos i se adresează astfel: «Dumnezeu te-a înălțat la puterea imperială prin harul care ți s-a dat, cum se spune, ca un

---

Roumaine» (de aici BSH), t. XXVI (1945), 2, p. 186—191; idem, *Autour de Kekaumenos*, în «Revue des études byzantines», VI (1948), p. 191—194. Ele au fost însușite de P. Lemerle, *op. cit.*, 26 și M. Gyoni, *op. cit.*, p. 128.

14. *Georgios Cedrenos Ioannis Scylitzae ope ab I. Bekkero suppletus et emendatus*, II, Bonn, 1839, p. 615. De remarcat este faptul că N. Bănescu, deși a citat din acest text în lucrarea *Un duc byzantin du XI-e siècle: Katakalon Kekaumenos*, BSH, t. XI (1924), p. 34, nu l-a folosit în disputa sa științifică cu G. Buckler, fiind sesizat în cele din urmă de J. Karayannopoulos, *Zur Frage des Autorschaft am Strategikon des Kekaumenos*, în «Byzantinische Zeitschrift», 54 (1961), p. 265.

15. *Cecaumeni Strategicon et incerti scriptoris De officiis regis libellus*, ed. V. Vasilievski, V. Jernstedt, Petersburg, 1896. De la acești autori, V. Valdenberg a preluat și părerea greșită că numele autorului ar fi fost acela de Niculiță. Vezi, *Nikoulitzza et les historiens byzantins contemporains*, în «Byzantion», III (1926), p. 97. Nedocumentată este afirmația că partea a doua a lucrării îl are ca autor pe Niculiță; «atribuită azi lui Niculitzas, contemporan cu Kekaumenos», la dr. Gh. Vlăduțescu, *Gîndirea politică în Bizanț*, în *Mică enciclopedie de politologie*, București, 1977, p. 205—206.

Pentru problema raportului de rudenie între Kekaumenos și Niculiță, vezi *supra*, nr. 6.

16. Vezi *supra*, n. 1 și 5.

17. H. G. Beck, *op. cit.*, p. 48.

18. G. Moravcsik, *op. cit.*, p. 225. N. Iorga a fost de părere că lucrarea n-a fost prezentată împăratului de atunci Mihail al VII-lea Dukas (1071—1078), datorită stilului ei mai puțin elevat. Vezi *op. cit.*, p. 279.

Dumnezeu pe pământ, pentru a face și a împlini ceea ce tu vorești»<sup>19</sup>. Principiul teocratic se afla atunci pentru societatea bizantină în faza maximă de dezvoltare. În cuvintele scriitorului bizantin se disting două elemente: originea dumnezeiască a puterii imperiale și divinizarea acestei puteri în cultul personalității imperiale, obișnuită fiind numirea împăratului bizantin drept «Dumnezeu pe pământ»<sup>20</sup>. În această distincție subtilă Kekaumenos dezvăluie realitatea socială trăită de el și de contemporanii săi. Dacă originea divină a puterii imperiale implică, cel puțin pentru purtătorul ei, o anumită responsabilitate morală, divinizarea puterii, dimpotrivă, nu aduce cu sine decât iredponsabilitate absolută<sup>21</sup>.

Vrînd ca tânărul Mihail al VII-lea să nu-și însușească această practică, îl dă ca exemplu pe împăratul roman Augustus, care, cunoscîndu-și defectele, avea în preajmă un consilier înțelept (παίδων γωγός) pentru a-i supraveghea conduita și a-i critica acțiunile. Intre altele, îi mai recomandă pentru buna administrare să viziteze personal provinciile (τὰ Θέματα), asigurîndu-se la fața locului de situația în care se găsea.

În privința problemelor administrativ-militare, Kekaumenos nu menționează nici sistemul *pronoia*, cu semnificație militară abia în timpul Comnenilor, și nici pe mercenari, care se vor bucura de o poziție specială în perioada imediat următoare. În centrul atenției erau stratiotii. Ca recompensă pentru serviciile militare, în afara terenurilor agricole, ei mai primeau solda (ἡ ῥογα) și rația de pline (τὰ σιτηρέσια). Scriitorul bizantin atrage atenția asupra riscurilor micșorării soldei: «stratiotul care primește de la tine această soldă te vinde», recomandînd oferirea de gradații (ἀξιώματα), «nu tuturor, ci numai acelor care se disting»<sup>22</sup>.

Printre sfaturile lui Kekaumenos se întîlnesc și unele adresate clericilor, în special călugărilor. Astfel, cei care vor să intre în cler sînt sfătuiți să nu accepte ușor înaltele demnități bisericesti, cum ar fi cele de episcop, mitropolit sau patriarh, fără a fi avizați de o descoperire de sus, de o viziune profetică<sup>23</sup>.

Opera lui Kekaumenos mai cuprinde reguli morale, de viață și de bună purtare, atît pentru societatea mai aleasă, de la curte, cît și pentru orice provincial. Lucrarea a fost scrisă, în ansamblul ei, între anii 1075 și 1078, întrucît vorbește despre patriarhul Ioan Xiphilinos ca fiind în viață și, de asemenea, despre împăratul Mihail al VII-lea, «împăratul care domnește»<sup>24</sup>. Ca izvoare, în afară de experiența personală, Kekaumenos s-a mai folosit de Dio Cassius pentru perioada antică și mai ales de tradiția vremii sale, cunoscut fiind faptul că, pentru fiecare bizantin, o garanție luată din tradiție era mai de valoare decît experiența proprie<sup>25</sup>.

Stilul lui Kekaumenos este plin de autenticitate, chiar dacă, lipsit de mărturisirea-i bază de formare clasică, este mai puțin elevat. Prin conținutul parenetic al lucrării el se aseamănă întrucîtva cu cărțile sapiențiale ale Vechiului Testament<sup>26</sup>.

19. H. G. Beck, *op. cit.*, p. 135.

20. H. Ahrweiler, *L'idéologie politique de l'Empire byzantin*, Paris, 1975, p. 138.

21. V. Valdenberg, *op. cit.*, p. 97, 109.

22. H. G. Beck, *op. cit.*, p. 137; G. Ostrogorsky, *Pour l'histoire de la féodalité byzantine*, Bruxelles, 1954, p. 25.

23. H. G. Beck, *op. cit.*, p. 94—95. Despre frecvența acestei teme la Sf. Simeon Noul Teolog, mai ales în *Scrisoare asupra mărturisirii*, P.G. 95, col. 304, vezi J. Darrouzès, *Bulletin critique. Kékauménos et la mystique*, în «Revue des études byzantines», XXII (1964), p. 283. Autorul citat opinează că îndemnul lui Kekaumenos sînt un ecou al învățăturii Sf. Simeon despre vocație.

24. G. G. Litavrin, *op. cit.*, p. 285; P. Lemerle, *op. cit.*, p. 20.

25. H. G. Beck, *op. cit.*, p. 16 și 154, n. 13.

26. G. Murnu, *op. cit.*, p. 79; H. G. Beck, *op. cit.*, p. 8.

Limba nu este cea de cultură, a literaţilor, ci ea reprezintă limba vorbită, deosebindu-se de celelalte monumente literare ale epocii, care urmează strict modelele clasice.

## II. — *Importanţa operei lui Kekaumenos pentru istoria românilor (vlahilor).*

De o mare însemnătate istorică în «Sfaturi şi povestiri» sînt informaţiile despre alcătuirea etnică a imperiului bizantin în secolul al XI-lea. Dacă ştirile despre bulgari, pecenegi<sup>27</sup> şi selgiucizi sînt mai puţin detaliate, în schimb cele privitoare la vlahi sînt deosebit de amănunţite şi importante. Ca şi în alte izvoare bizantine, românii apar la Kekaumenos sub numele de vlahi (Βλάχοι). Acest etnikon, preluat de cronicari de la populaţia slavă după o anterioară circulaţie în lumea germană, satisfăcea în mare măsură orgoliul bizantin, care nu-i putea desemna şi pe români sub numele de «romei», deşi, ca popor neolatin, ar fi fost îndreptăţiţi la aceasta cu prisosinţă. O recunoaştere singulară se întîlneşte la împăratul cărturar Constantin al VII-lea, Porfirogenetul (912—959), care, în lucrarea *De administrando imperio*, înţelege prin numele de Ρωμαιοι, deosebiţi astfel de bizantini (Ρωμαίοι), pe vlahi. Totuşi, termenul *Romanus* s-a păstrat pînă azi în limba română sub formele de «român» în dialectul daco-român, «aromân», şi «armân» în dialectul aromân şi megleno-român şi de «rumer» în cel istro-român, arătînd originea nobilă a poporului nostru.

Vorbînd despre vlahii din Thesalia. Kekaumenos ne transmite şi unele tradiţii bizantine privind originea lor şi migrarea de la nordul spre sudul Peninsulei Balcanice. Românii sînt, după autorul bizantin, «aşa-numiţii daci, zişi şi besi, care locuiau mai întîi lîngă fluviul Dunăre şi Saos «Sava» şi s-au împrăştiat în tot Epirul şi toată Macedonia, iar cei mai mulţi dintre ei s-au aşezat în Ellada»<sup>28</sup>. Pasajul este de o importanţă capitală pentru abordarea problemelor legate de continuitatea noastră pe aceste meleaguri, încît D. Onciul l-a înscris pe Kekaumenos la loc de cinste, considerîndu-l «nu numai cel mai vechi, ci totodată cel mai însemnat scriitor din evul mediu»<sup>29</sup>, care vorbeşte de români. Aceste informaţii, cit şi cea referitoare la războiul dintre împăratul Traian şi regele Decebal, ne dovedesc că scriitorul bizantin citise opera lui Dio Cassius sau una dintre prelucrările acesteia, probabil cea a patriarhului Ioan Xiphilinos. În mod sigur, exista o preocupare în timpul lui Kekaumenos pentru acest autor clasic<sup>30</sup>.

Acelaşi orgoliu bizantin îl împiedică să afirme direct originea daco-romană a vlahilor. Pentru Kekaumenos, românii au numai o origine dacă, Decebal fiind «regele lor», deşi menţionează că «au fost supuşi de Traian». Legătura dintre vlahii contemporani şi textul folosit nu o putea face însă Kekaumenos fără a folosi şi o tradiţie mai întinsească, naţională, pe care o cunoscutea prin contactul său şi al familiei sale cu românii şi cu bulgarii<sup>31</sup>.

27. Invasia pecenegilor din 1048 şi înfrîngerile bizantinilor din 1049 şi 1053 sînt descrise drept efect al «nepriceperii oştenilor de la hotar», făcîndu-se aluzie la rolul lui Mihail strateg al themei Paristrion în primirea pecenegilor conduşi de Kegen. Vezi, G. G. Litavrin, *op. cit.*, n. 239, p. 370; *Fontes Historiae Daco-Romanae* (de aici FHDR), III, p. 23—25 şi 153 (Skylitzes-Kedrenos).

28. FHDR, II, p. 663.-

29. G. G. Litavrin, *op. cit.*, p. 268, 270.

30. D. Onciul, *Scrieri istorice*, I, Bucureşti, 1968, p. 202.

31. W. Tomaschek, *Zur Kunde der Hämus-Halbinsel*, în «Sitzungsberichte der Wiener Akademie der Wissenschaften», 99 (1881), p. 493. Pentru felul cum Ioan Xiphilinos, contemporanul lui Kekaumenos, a păstrat sau nu însemnările lui Dio Cassius, vezi FHDR, I, p. 683—697 şi R. Vulpe, *Dion Cassius et la campagne de Trajan en Mésie Intérieure*, în «Studii clasice», VI (1964), p. 212—213.

32. D. Onciul, *op. cit.*, I, p. 195.

Prin numele de daci ( $\Delta\acute{\alpha}\kappa\alpha\iota$ ), mai ales în contextul luptelor dintre Traian și Decebal, Kekaumenos nu se putea referi decît la românii nord-dunăreni, din Dacia traiană, iar prin cel de besi ( $\beta\acute{\epsilon}\sigma\sigma\iota$ ) la tracii romanizați din Peninsula Balcanică, cu elementul politic dominant din perioada respectivă, slav, bulgar sau peceneg<sup>35</sup>. Acest lucru este confirmat și de alte izvoare bizantine. Astfel, în *Lexiconul lui Suda* și, foarte probabil, în *Alexiada* Anei Comnena, romanitatea de la nordul Dunării apare sub numele de daci<sup>34</sup>, în timp ce românii sud-dunăreni mai sînt desemnați prin numele de misieni<sup>35</sup>. De asemenea, înaintea lui Kekaumenos, întîlnim în *Chronographia* lui Theophanes Mărturisitorul pe un  $\text{Μαυρος } \acute{\omicron} \text{ πατριχίος } \acute{\omicron} \text{ Βέσσοσ}$ ,<sup>36</sup> probabil identic cu Mavros din *Minunile Sfîntului Dumitru*, căruia recentul editor P. Lemerle, îi atribuie însă o origine bulgară. Acesta cunoștea toate limbile folosite în regiune și apare într-un sigiliu drept «arhonte al sermesienilor și bulgarilor»<sup>37</sup>. Faptul că știa mai multe limbi, precum și exercitarea acestei funcții într-o zonă puternic romanizată, pledează mai degrabă pentru originea străromână a lui Mauroș și deci, pentru un urmaș al celor despre care vorbește Kekaumenos.

Foarte importantă este știrea despre mișcarea populației românești de la nord către sud, adică invers față de felul în care o susțin adepții tendențioasei teze a imigrării românilor<sup>38</sup>, cunoscută sub numele de teoria lui Rösler. Totuși, este mai greu de precizat cînd s-au petrecut cele relatate de Kekaumenos privind răspîndirea vlahilor în Epir, Macedonia și Ellada, intrucît evenimentele, transpuse în epoca împăratului Traian datorită subiectivismului autorului, tendinței de arhaizare și de simplificare a expunerii, constituie, fără îndoială, un anacronism.

În abordarea acestei probleme trebuie avută în vedere o perioadă mai mare, de mari schimbări demografice în sud-estul european, datorate popoarelor în migrație: avari, slavi, bulgari și unguri, precum și faptul că procesul de etnogeneză a poporului român s-a dezvoltat paralel și în dreapta Dunării, pe un teritoriu care cuprindea Pa-

33. S. Manguica, *Walach oder Vlach*, în «Romänische Revue», V (1889) p. 220; D. Onciul, *op. cit.*, I, p. 196, cf. A. Armbruster, *La Romanité des Roumains. Histoire d'une idée*, Bucarest, 1977, p. 26, n. 27. Despre populația besilor și despre activitatea misionară a Sfîntului Niceta de Remesiana în aceste locuri, vezi Sf. Paulin, *Carmen XVIII*, v. 17—19, ed. Hartel, în *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, vol. XXX, pars II, Viena 1894, p. 82, W. Tomaschek, *op. cit.*, p. 499—507 și Aslst. Ștefan Alexe, *Sfîntul Niceta de Remesiana și ecumenicitatea patristică din secolele IV—V*, în «Studii Teologice», XXI (1969), nr. 7—8, p. 472, n. 85, cu toată bibliografia problemei.

34. FHDR, II, p. 698; St. Brezeanu, *Les «daces» de Suidas. Une réinterprétation*, în «Revue des études sud-est-européennes», XXII (1984), nr. 2, p. 122; FHDR, III, p. 117. G. Moravcsik îi identifică pe aceștia din urmă cu ungurii, *op. cit.*, II, p. 116.

35. Cronicarul Nichita Chonistea († 1213) spune despre ei că «mai înainte se numeau misieni, iar acum se cheamă vlahi», în FHDR, III, p. 255.

36. *Theophanis Chronographia* recensuit C. de Boor, I, Leipzig, 1883, p. 379, 18.

37. P. Lemerle, *Les plus anciens recueils des miracles de Saint Démétrius et la pénétration des slaves dans les Balkans*, II, Paris, 1981, p. 152. St. Brezeanu s-a pronunțat pentru originea romanică a lui Mavros, urmînd ca argumentarea să fie făcută în cadrul unei comunicări la Societatea română de studii bizantine, informații pentru care îi mulțumim și pe această cale. Această părere se întîlnește vag formulată și de I. Russu, *Elemente traco-gelice în Imperiul roman și în Byzantium*, București, 1976, p. 160.

38. N. Stoicescu, *Continuitatea românilor*, București, 1980, p. 195. Adepții mai noi ai teoriei nu ezită să denatureze adevărul istoric nici cînd scriu pe marginea acestor opere, interpretînd situația drept «L'erreur géographique de Kékauménos» sau prezentînd-o fără discernămint științific, după vechile tipare. Vezi, M. Gyoni, *op. cit.*, p. 167—180; H. G. Beck, *op. cit.*, p. 161, n. 95; G. Stadtmüller, *Geschichte Südosteuropas*, ed. a II-a, München-Wien, 1976, p. 205, 208.

nonia Inferior, Dacia aureliană și ambele Moesii<sup>39</sup>. Populația străromână a fost împinsă spre regiunile muntoase din sud sau purtată de valul slav în Macedonia și Grecia continentală. Astfel, vechii locuitori au fost dislocați în trei grupuri mari. Primul grup, cel sudic, a avut nucleul în Thesalia și munții Pindului, cu ramuri în Epir, Macedonia și munții Rodope. Cel de-al doilea grup a fost cel nordic, din Haemus, cu prelungiri pînă la Dunăre și în Rumelia, iar ultimul, cel vestic, s-a stabilit între coasta dalmată, Drava și Morava<sup>40</sup>.

Densitatea acestei populații este consemnată de Kekaumenos pentru Epir, Macedonia, Bulgaria, «cei mai mulți dintre ei, așezându-se în Ellada<sup>41</sup>. Vlahii contemporani lui Kekaumenos erau concentrați în partea nordică a themei, populind valea râului Salambria, munții învecinați (Pindul și Zigos) și chiar capitala, Larisa, situată spre granița de nord. De altfel, Kekaumenos se referă mai mult la Thesalia, regiune parțial integrată themei Ellada, care în secolul al XII-lea era numită Vlahia Mare (Μεγάλη Βλαχία), denumire folosită și de rabinul Veniamin de Tudela (ținutul Balakhia — בלכיה) în jurul anului 1173<sup>42</sup>.

Primele știri asupra prezenței populației romanice, în ținuturile indicate de Kekaumenos le întâlnim în *Minunile Sfîntului Dumitru*. Această populație căuta revenirea la Thesalonic, venind din «ținuturile dunărene», adică din cele două Panonii și Dacii sud-dunărene, după ce o parte fusese instalată mai întîi în dreapta Dunării, de unde a primit și numele de sermesiani. Deportările masive din izvorul hagiografic au fost făcute de avari între 614 și 619<sup>43</sup>. Aceeași sursă dă mărturie despre rolul creștinismului în conservarea etnică și despre prezența unei conștiințe romane antice, întoarse către trecut: «acești copii, într-adevăr, sînt considerați drept romei, sînt botezați, părinții lor le vorbesc despre țară, trezesc în ei dorința de a se întoarce», asemănându-i cu evreii în Egipt, sub faraoni<sup>45</sup>.

Alte schimbări intervin odată cu venirea bulgarilor în Balcani. Astfel, tribul severilor, alcătuit probabil din populație romanică, este strămutat după trecerea Dunării de către Asparuch, în anul 679<sup>46</sup>. Știri asemănătoare întâlnim în *Cronica preotului*

39. Gh. Ștefan, *Formarea poporului român și a limbii sale*, București, 1973, p. 15; Emilian Popescu, *Continuitatea daco-română. Procesul de formare a poporului român și a limbii române. Rolul creștinismului*, în «Glasul Bisericii», XXXIX (1980), nr. 6—9, p. 576; M. D. Peyfuss, *Die Aromunische Frage, Ihre Entwicklung von den Ursprüngen, bis zum Frieden von Bukarest (1913) und die Haltung Osterreich—Ungarn*, S Viena, 1974, p. 17. După P. P. Panaitescu, pînza de populație romanică se întindea pînă în Pind și la Thesalonic. Vezi *Introducere la istoria culturii românești*, București, 1969, p. 212, 211.

40. St. Brezeanu, *De la populația romanizată la vlahii balcanici*, în «Revista de istorie», 29 (1976), nr. 2, p. 211.

41. FHDR, III, p. 41.

42. M. Gyoni, *op. cit.*, p. 133—134; G. Murnu, *op. cit.*, p. 74, n. 1; G. G. Litavrin, *op. cit.*, p. 563, n. 1071.

43. J. Lelewel, *Examen géographique des voyages de Benjamin de Tudèle de 1160—1173, f.a.*, p. 7. Odată cu începutul stăpînirii turcești, numele de Vlahia devine sinonim al Thesaliei. Nu este exclus ca pe timpul rabinului să fi existat chiar o themă aparte cu acest nume. Vezi *Tabula Imperii Byzantini, I. Hellas und Thessalia*, von J. Koder und Fr. Hild, Wien, 1976, p. 40—41.

44. P. Lemerle, *Les plus anciens recueils...*, II, p. 138—140. O expunere amănunțită a acestor evenimente a se vedea la Em. Popescu. Pe marginea unei noi lucrări despre *Minunile Sfîntului Dumitru din Thesalonic*, în «Glasul Bisericii», XLIV (1985), sub tipar.

45. P. Lemerle, *op. cit.*, II, p. 141, însă cu traducerea inexactă a etniconului multinațional Ρωμαίοι cu Grecs.

46. FHDR, II, p. 621. Despre paralelismul acțiunilor lui Asparuh și ale fratelui său Kuber, la Thesalonic, urmate de înființarea themei Thracia, vezi P. Lemerle, *op. cit.*, II, p. 161.

anonim din Diocleea, scrisă către anii 1160—1170, unde se menționează despre cucerirea Macedoniei (*tota Macedonia*) și a întregii romanități balcanice (*provincia Latinarum*)<sup>47</sup>. În orașul Larisa, pe care Kekaumenos îl desemnează drept centru al răscoalei din 1066, bulgarii mai pricinuiseră și alte schimbări de populație. De aici, țarul Samuel (976—1014) a deportat foarte mulți greci, colonizându-i în Bulgaria. În locul acestora a fost adusă o populație bulgară care s-a amestecat cu cea românească, rămasă pe loc. Tradiția bulgară, consemnată de Paisie Hilandorski, se referă chiar la anumite colonizări de vlahi în timpul aceluiași țar, probabil tot cu scopul de a repopula regiunile de unde luase populația grecească<sup>48</sup>.

O scurtă însemnare athonită, de la mănăstirea Costamonitu, cuprinde cea mai veche știre despre vlahi, în care sînt menționați, sub numele de vlahorinhini, românii de pe valea râului Rhynchos, din apropierea Thesalonicului<sup>49</sup>. Avîndu-se în vedere proaspăta amintire a iconoclasmului din această știre, răspîndirea vlahilor spre Peninsula Chalcidică și dobîndirea unei poziții mai bune în Macedonia, trebuie datată în prima jumătate a secolului al IX-lea, sau, cu mai puțină probabilitate, chiar în a doua jumătate a secolului al VIII-lea.

Unii istorici au fost de părere că mișcarea demografică relatată de Kekaumenos a fost mult mai recentă, numai de la sfîrșitul secolului al IX-lea, odată cu venirea ungarilor în Panonia<sup>50</sup>. Astfel, într-un alt izvor medieval, *Descriptio Europae Orientalis*, autorul anonim a consemnat în anul 1308, existența poporului vlahilor (Blazi), «foarte mare și răspîdit» între Macedonia, Achaia și Thesalonic. De asemenea, se spune că vlahii au fost alți dată «păstori ai românilor» (*Romanorum pastores*), dar au ajuns în acele părți, fiind izgoniți (*expulsi*) de unguri<sup>51</sup>. Zona geografică de origine și apoi cea în care s-au mutat vlahii, precum și ocupația lor predominantă — păstoritul, se aseamănă mult cu descrierea făcută în «Sfaturi și povestiri».

Kekaumenos nu se putea referi însă la o mișcare de populație intervenită numai odată cu sfîrșitul secolului al IX-lea ci, fără îndoială, el a avut în vedere și fazele mai vechi, toate înlocuite, pentru simplificarea-i interesantă, cu timpul domniei lui Traian. Cert este faptul că în viziunea autorului bizantin vlahii alcătuiau un popor deosebit, atît ca origine cit și ca rost politic «în tot Epirul, în toată Macedonia...», în Ellada, precum și în Bulgaria<sup>52</sup>.

Importanța etniei românești este relevată mai întîi în scrierea lui Kekaumenos prin redarea unui act semnat de împăratul Vasile al II-lea Macedoneanul (976—1025), adresat bunicului lui Kekaumenos, Niculiță. Acesta a primit conducerea vlahilor din Ellada (*ἡ ἀρχὴ τῶν Βλάχων Ἐλλάδος*) în locul funcției de comandant al excubitelor de care o deținuse pînă în anul 979. Excubiții alcătuiau un regiment de gardă din orașul imperial, iar comandantul lor primea și titlul de *δομεστικός*. Formațiuni asemănătoare

47. Presbyter Diocleatis, *Regnum Slavorum*, la I. G. Swandtner, *Scriptores rerum Hungariorum... ceterae ac genuni*, III, Viena, 1748, p. 478.

48. Apud P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 120.

49. FHDR, IV, p. 7; N. Iorga, *Histoire des Roumains et de la romanité orientale*, II, București, 1937, p. 412; M. Lascaris, *Les Vlachorynchines*, în «Revue historique du sud-est européen», 20 (1943), p. 189; Th. Capidan, *Les Macédo-Roumains*, București, 1943, p. 16.

50. B. P. Hașdeu, *Strat și substrat*, în «Analele Academiei Române», seria a II-a, Memoriile secției literare, t. XIV (1892), p. 253; N. Drăganu, *Românii în veacurile IX—XIV*, București, 1933, p. 22; G. Popa-Lisseanu, *Izvoarele istoriei Românilor*, II, București, 1934, p. 8.

51. Ibidem, p. 17, 42.

52. FHDR, III, p. 43.

existau și pentru strategii themelor, în orașele de reședință<sup>53</sup>. Nu este exclus ca Niculiță să fi primit comanda unei astfel de formațiuni militare în thema Ellada, alcătuită numai din vlahi. Poate fi vorba însă și de cu totul altceva, de o subdiviziune militară<sup>54</sup>, care să fi slujit interesele războinicului împărat macedonean. Vlahii erau, de altfel, recrutați pentru diverse expediții militare și, după cum s-a consemnat în *Annales Baresnes*, ei au fost folosiți în Sicilia de către fratele lui, împăratul Constantin al VIII-lea (1025—1028), în anul 1027<sup>55</sup>.

Vlahii reprezentau în această perioadă o etnie cu un cuvânt de spus în viața Bizanțului. Ei s-au integrat acestei vieți, dar au abordat și o poziție anti-imperială, atunci când drepturile lor sociale au fost neglijate. Kekaumenos prezintă într-un mod mai amănunțit participarea vlahilor la răscoala din anul 1066, alături de bulgari și de locuitorii greci din Larisa<sup>56</sup>. Inrudirea cronicarului cu Niculiță, nepotul celui căruia i se încredinșase conducerea vlahilor din Ellada, a imprimat o notă de subiectivitate în cele consemnate despre răscoală, în sensul că el a căutat în mod vădit să-și disculpe ruda, aruncând toată vina pe vlahii participanți la această mișcare.

Cauza nemulțumirii răsculaților din 1066 a constat în frecvențele măririi de impozite. Împăratul de atunci, Constantin al X-lea Dukas (1059—1067) era cunoscut pentru avariția sa, avea o armată de burocrati și ținea mult la luxul de la curte. De asemenea, incursiunile de pradă făcute peste Dunăre de către pecenegi și uzi, precum și atacurile normanzilor<sup>57</sup>, solicitau mulți bani pentru mercenari în vederea expedițiilor militare. Toate acestea au implicat o politică financiară necorespunzătoare care a afectat pe toți cetățenii imperiului<sup>58</sup> și în special pe agricultori și pe păstori. Aceștia nu mai puteau plăti impozitele «în natură», din produsele lor, întrucât erau obligați s-o facă în bani (νομίσματα). Situația era foarte grea, dacă se are în vedere valoarea taxelor obișnuite, impozitul plătit pe familie (καπνικόν) și dijma de animale (δεκατία).

Kekaumenos îi arată constant pe vlahi drept instigatori și organizatori, deși, în faza de început, revolta s-a bazat pe o colaborare a tuturor celor afectați de mărirea impozitelor, vlahi, greci și bulgari. Lupta cu forțele imperiale a făcut totuși ca elementul grec și bulgar să scadă pe parcursul răscoalei, fără a dispărea în totalitate.

Conducătorii răscoalei, spune Kekaumenos, se adunau în casa unui român din Larisa, numit Verivoi Vlahul. Niculiță, strategul themei<sup>60</sup>, știa de aceste întruniri și, în calitate sa de reprezentant local al autorității imperiale, a încercat să aplaneze nemulțumirile, adresându-se împăratului. Cum el n-a fost primit de către împărat, răsculații i-au cerut cu insistență să devină conducătorul lor. În aceste condiții, Niculiță a făcut o ultimă încercare, trimițând o scrisoare împăratului, dar nici aceasta n-a găsit răspuns. Situația respectivă l-a făcut pe Niculiță să se alăture răsculaților, luând conducerea mișcării. Noua sa poziție se înscrie de altfel într-o tendință generală a autorităților provinciale de a scăpa de sub controlul administrației centrale<sup>61</sup>. Colaborarea

53. H. G. Beck, *op. cit.*, n. 7, p. 163.

54. Termenul folosit are și sensul de corp de armată, companie militară. Vezi M. A. Bailly, *Dictionnaire grec-français*, ed. a IX-a, Paris, p. 281.

55. *Monumenta Germaniae historica*, V, p. 53.

56. FHDR, III, p. 27—43.

57. F. Chalandon a presupus chiar o înțelegere între revolta vlahilor și Robert Guissard (1059—1085). Vezi *Les Comnènes II*, Paris, 1912, p. 60, 85—86.

58. \*\*\* *La Macédoine et les macédoniens dans le passé*, Scopje, 1970.

59. Moneda bizantină se devalorizase, ajungând atunci în prag de prăbușire, la numai 8 carate din cele 24, de la Constantin cel Mare.

60. P. Lemerle crede că a fost numai un mare proprietar, *Prolegomènes...*, p. 47—50.

61. FHDR, III, p. 29, n. 28.

lui cu forțele răsculașilor a dus la obținerea unei serii de victorii, după care s-au adresat împăratului printr-un ultimatum, cerind pentru liniștirea lucrurilor numai renunțarea la sporirile de dări. De data aceasta Niculiță a primit un răspuns, aducându-i-se, pe lângă jurământul răposatului împărat, și două icoane ca dar pentru împăcare.

Niculiță a acceptat încetarea ostilităților, dar marea majoritate a răsculașilor n-a fost de acord cu acest lucru. Așa se face că Slavota Carmalakes, căpetenia a vlahilor, căruia Kekaumenos îi atribuie și titlul de arhonte, este arestat de la început, alături de Teodor Scribon Petastos. Aceștia doi și foarte probabil, alte căpetenii ale vlahilor și larisenilor<sup>62</sup>, au fost duși la Katepanul Bulgariei Andronic Philokales și apoi la Constantinopol. Autorul bizantin încheie aici descrierea răscoalei, fără a mai spune dacă cererea răsculașilor a fost împlinită. El a consemnat numai faptul că Niculiță nu a fost tratat cum trebuia, fiind ținut patru luni la Constantinopol, ca apoi să fie surghiunit în thema Armeniakon, deși patriarhul Ioan Xiphilinos<sup>63</sup> se pronunțase pentru respectarea jurământului făcut de împărat. Nici prietenul său, împăratul Roman Diogene (1067—1071) nu l-a repus în funcția avută înainte de răscoală, reapărînd în viața politică abia în timpul lui Mihail al VII-lea Dukas (1071—1078).

Adevăratele cauze ale pedepselor suportate de Niculiță se pare că n-au fost nici ele mărturisite de Kekaumenos. Legătura lui cu răsculașii trebuie să fi fost mult mai puternică, unii istorici fiind de părere că el însuși era român<sup>64</sup>. Cert este însă faptul că vlahii au avut un rol dominant în ultima parte a răscoalei, fapt care-l determină pe Kekaumenos să vorbească foarte pătimăș la adresa lor, stimulat considerabil și de dorința de a-l dezvinovăți pe Niculiță; «neamul vlahilor este cu totul necredincios și stricăț, neavînd credință dreaptă nici față de Dumnezeu, nici față de cineva, nici față de împărații cei de demult ai romeilor». Kekaumenos îi are în vedere aici și pe vlahii din Bulgaria și atrage atenția asupra lor, ca un adevărat profet al imperiului vlaho-bulgar. Scrisul lui Kekaumenos trădează însă ostilitatea bizantinilor față de acele populații din cuprinsul imperiului, care își păstrau cu tărie particularitățile lor etnice. Acest lucru este vădit în altele scrieri bizantine și pentru armeni, sîrbi, bulgari, etc.<sup>65</sup>.

Afirmația lui Kekaumenos că vlahii nu aveau credință dreaptă față de Dumnezeu este cu totul gratuită pentru o perioadă cînd ei se aflau sub jurisdicția arhiepiscopului de Ohrida (1020) și aveau să-și desăvîrșească organizarea bisericească în timpul lui Alexios I Comnenul (1081—1118), prin înființarea unei episcopii proprii<sup>66</sup>. Un alt argument îl constituie faptul că, spre deosebire de celelalte popoare ale Peninsulei Balcanice, românii din dreapta Dunării nu au trecut la islam decît foarte rar, în secolele care au urmat<sup>67</sup>.

Deosebit de importante sînt și informațiile lui Kekaumenos privind viața de toate zilele. Vlahii sînt prezenți nu numai ca păstori transhumanți, ci și ca agricultori, folo-

62. Textul prezintă neclarități, dar cum «căpeteniile vlahilor și larisenilor» se găsesc menționate de două ori, fără calitatea de ἀρχων, este mai puțin probabil să se refere numai la cei doi conducători arestați. Vezi FHDR, III, p. 37—39.

63. Împăratul l-a trimis la patriarh pentru ridicarea afurisaniei pe care o primise în timpul răscoalei, cf. F. Dölger, *Regesten der Kaiserkunden des Oströmischen Reiches von 565—1453*, II, p. 16, n. 969; cf. H. G. Beck, *op. cit.*, n. 102, p. 123.

64. N. Iorga, *op. cit.*, p. 13, 53; G. Murnu, *op. cit.*, p. 84.

65. *Ibidem*, p. 124—129.

66. FHDR, IV, p. 25.

67. J. Cvijic, *La péninsule Balkanique*, Paris, 1918, p. 163.



sind valea Pleresului, rlu cu mai multe izvoare în munții Pindului<sup>68</sup>, «care are de o parte și de alta o cîmpie mare și care trece prin mijlocul vlahilor». Numai așa se explică faptul că în dialectul aromân s-au păstrat o serie de termeni de origine latină, legați de această ocupație: aratru, agru, ar, trier, minuliciu<sup>69</sup>, etc. De asemenea, prin traiul pastoral al românilor, locuitorii greci au preluat unele cuvinte, păstrate pînă astăzi<sup>70</sup>. O altă parte a vlahilor, mai puțin numeroasă, s-a îndeletnicit probabil cu negoțul. Un om înstărit, orășean, cum ni-l prezintă Kekaumenos pe Verivoi Vlahul, nu putea fi decît negustor, valorificînd produsele conașionalilor săi. De altfel, «țara vlahilor» era atinsă de negoțul mare al vremii, fiind străbătută de un drum imperial spre Larisa și Athena și de un altul care ducea la Vojusa spre Marea Adriatică<sup>71</sup>.



În încheiere, se poate spune că opera lui Kekaumenos este o oglindă destul de fidelă a societății bizantine din a doua jumătate a secolului al XI-lea. Prin conținutul ei parenetic, se înscrie în dorința de a contribui la progresul bizantinului contemporan, atît în viața civilă și militară, cît și în cea bisericească.

Ca informație istorică și etnografică, de o deosebită importanță sînt știrile referitoare la etniile din sud-estul european, aflate în granițele imperiului bizantin. Între acestea, populația românească avea o vitalitate deosebită, descrisă prin participarea vlahilor la răscoala din 1066 ca primă pagină de istorie pentru «Țara românească» din Thesalia. Kekaumenos a alcătuit și o scurtă preistorie a românilor-thesalioți, exprimînd pentru prima dată identitatea lor daco-romană, indiferent de teritoriile locuite<sup>72</sup>.

Populația românească atestată de acest izvor bizantin nu s-a pierdut în negura istoriei. Ea se estimează în zilele noastre la circa 400.000 de aromâni, răspîndiți în tot răsăritul Europei<sup>73</sup>, jumătate dintre ei continuînd să trăiască pe locurile în care i-a văzut și i-a descris Kekaumenos, primul lor cronicar.

Drd. MIHAIL SPĂTĂRELU

## O MARE DESCOPERIRE PRIVIND ISTORIA ȘI CULTURA ROMÂNEASCĂ

### Manuscrisul original al «Istoriei Imperiului Otoman» de Dimitrie Cantemir

Revista «Tribuna României» (Anul XIII, nr. 280/984, pag. 12—13) ne prezintă una dintre marile descoperiri culturale ale istoriei literare universale și anume: aflarea de către profesorul universitar Dr. Virgil Cîndea, în Biblioteca Universității Harvard S.U.A., a manuscrisului original al uneia dintre operele de seamă ale mare-

68. *Tabula Imperii Byzantini...*, p. 244.

69. G. Murnu, *op. cit.*, p. 88.

70. N. Iorga, *op. cit.*, p. 413. O analiză amănunțită a cuvintelor românești intrate în limba neogreacă, vezi la G. Murnu, *Rumänische Lehnwörter im Neugriechischen mit historischen Vorbemerkungen*, București, 1977, p. 15, n. 42.

71. P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 213.

72. Această Tradiție se va păstra pînă la unul din ultimii cronicari ai Bizanțului, Leonie Chalcocondil: «neamul care locuiește din Dacia și pînă în Pind și care se întinde în Thesalia; vlahi se numesc și unii și ceilalți». Vezi FHDR, IV, p. 453.

73. M. D. Peyfuss, *op. cit.*, p. 13, n. 16.

lui cărturar român — Dimitrie Cantemir -- fost domnitor al Țării Moldovei, scrisă la începutul secolului XVIII, figură pur umanistă, cunoscută și apreciată de cultura universală : «*Istoria creșterii și descreșterii Imperiului Otoman*».

Descoperitorul acestui tezaur literar — eruditul profesor Virgil Cândea, doctor în filosofie, este un cercetător îndrăgostit de scrierile sud-est europene, un apreciat și remarcabil propagator al umanismului românesc. Legat aproape organic de operele marilor clasici ai culturii Patriei noastre, de scrierile unor pionieri ca Nicolae Milescu, Constantin Cantacuzino și, în special de Dimitrie Cantemir, a alcătuit o ediție ad-hoc de înaltă ținută a operelor cantemirene.

Invitat la mai multe universități și Institute din Europa și America, Profesorul Virgil Cândea a onorat și onorează cultura patriei noastre de la cel mai ridicat nivel. Pentru capacitatea sa deosebită a fost secretar al Comitetului Național de studii Vest-europene, din 1977 și secretar al Asociației «România» din 1972. În ultima vreme s-a ocupat cu «rolul culturii românești în introducerea tiparului în lumea arabă».

Autorul articolului din revistă — fiind descoperitorul manuscrisului — arată importanța acestui manuscris pentru cultura vremii care a atras atenția unor specialiști din toate domeniile: istorici, filosofi, teologi, muzicieni, fiind tradus în limbile rusă, engleză, franceză, germană și italiană, în mai multe ediții, între 1734 și 1745.

Era o lucrare prezentată științific, folosind o metodă nouă, cuprinzând, nu numai texte turcești, dar și observații critice și mărturii proprii, cu o viziune de istoric al civilizațiilor, descriind nu numai faptele politice, dar și realitățile sociale, instituțiile, cultura și moravurile.

Autorul articolului amintește că, printre altele, Dimitrie Cantemir, în lucrarea sa «*Monarhiarum phisica examinatio*», demonstrând tema «creșterii și descreșterii imperiului turcesc concluziona că declinul Semilunei a fost hotărât de legi naturale, iar în lucrarea «*Sistema religiei mahomedane*» scrisă în latinește, zugrăvea, amplu, tabloul culturii, credinței și moralei poporului mahomedan.

Referindu-se la drumul acestui manuscris, Profesorul V. Cândea, arată că după moartea scriitorului din 1723, acesta a rămas în mâinile lui Antioh Cantemir, fiul fostului domnitor, care l-a luat cu el la plecarea din Rusia la Londra, unde a fost trimis ca ministru plenipotențiar, iar după o vreme la Paris, în aceeași calitate, când moare în anul 1744.

Bunurile sale au fost cumpărate la licitație de contele Thomson, care a vrut să le trimită în Rusia. După moartea acestuia, ele au fost donate de soția sa nepotului ei Avraam Kaau Boerhave, fost profesor de istorie la Academia din Petersburg. În 1811 apar în Biblioteca acelei Academii, cunoscută sub numele de «Filiala din Leningrad a Institutului de orientalistă al Academiei de Științe a U.R.S.S.». O parte din alte opere s-au risipit în Europa, și nu toate s-au întors în Rusia.

Manuscrisul descoperit la Universitatea Harvard, este în limba latină având 1080 de pagini mari (54+532+286+208) pe format de 31,7 cm × 20 cm, într-o frumoasă caligrafie cu cerneală neagră și rareori roșie, având multe citate în limba turcă și arabă. Cuprinde cele trei cărți : Prefatio (49 pagini) textul istoriei și manuscrisul lui Antioh : Viața Principelui Dimitrie Cantemir, în 36 pagini. Întregul

volum are 1116 pagini, este legat în catifea roșie, iar coperțile sînt prinse în două panglici de mătase albastră, decolorate de vreme.

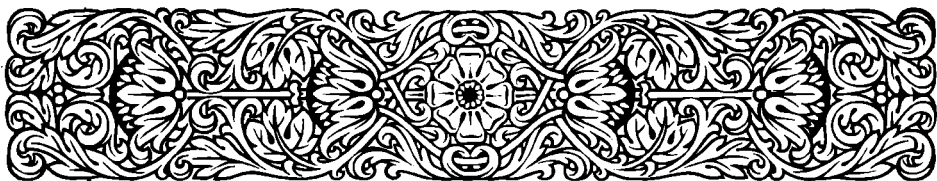
Importanța acestei lucrări pentru cultura secolului al XIX-lea este deosebită, fiind menționată de personalități majore ale vremii. Nicolas Tindati, renumit cărturar englez, a făcut și o traducere a manuscrisului latin. A fost cunoscut de regina Carolina a Angliei, de Prințul Frederik Louis de Wales, de Voltaire și de Abatele Prevost, precum și de mulți membri ai Academiei Franceze.

Despre această lucrare marele profesor istoric al neamului nostru Nicolae Iorga spunea: «Aceasta a fost opera largă, variată, plină de o dorință imensă de a ști mai mult a unui om care a iubit știința, mai mult decît această domnie pe care de două ori soarta i-a dat-o pentru a i-o răpi brusc și crud; a unui suflet care putea fi mîndru de atîtea cunoștinți și de atîta muncă, dar care, nu o dată se smerește, în greutatea urmării adevărului, a unui puternic al lumii, prețuit și cerut în multe părți, dar care a rămas și în locuri atît de îndepărtate, un om al țării sale».

Am însăilat aceste rînduri, cu bucuria de a sublinia valoarea științifică a acestei descoperiri, făcută de unul din respectații și iubiții cercetători de cultură, apropiat Bisericii noastre și rînduielilor ei, săritor la toate chemările noastre în desfășurarea lucrărilor pe care le săvîrșim.

**Pr. DAVID POPESCU**





## ȘTIRI ECUMENICE

### A ȘASEA ADUNARE GENERALĂ A CONFERINȚEI CREȘTINE PENTRU PACE

Praga 2—7 iulie 1985

Între 2—7 iulie 1985 a.c. s-au desfășurat la Praga lucrările celei de a 6-a Adunări Generale a Conferinței Creștine pentru Pace la care a participat și o delegație a reprezentanților Bisericilor din România membre în această organizație internațională creștină pentru pace. La lucrări au participat peste 800 delegați, invitați, jurnaliști și observatori ai unor organizații ecumenice, mișcări pentru pace și eliberare, reprezentanți ai altor religii din peste 90 de țări ale lumii.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au participat I.P.S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, conducătorul delegației, I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei, P. S. Episcop Timotei al Aradului, P. C. Arhim. Nifon Mihăiță, Consilier Patriarhal și P. C. Preot Ilie Georgescu, Consilier Cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Din partea Bisericii Reformate din România a participat Dl. Episcop Laszlo Papp de la Oradea și pastor Szekely Karoly, iar din partea Bisericii Evanghelice Luterane C.A., Dl. Prof. Michael Gross, de la Institutul Unic Protestant — Secția Sibiu.

Tema sub care s-au întrunit reprezentanții Bisericilor creștine angajați în mișcarea mondială pentru pace a fost: *«Dumnezeu ne cheamă să alegem viața; Timpul nu așteaptă!»*, iar ca subtitlu, «Creștinii sint chemați la lupta contra forțelor morții, pe calea păcii și a dreptății pentru toți». Toate acestea au fost puse sub semnul devizei biblice care reia cuvintele Mântuitorului Hristos, Domnul Păcii: *«Sint venit ca lumea viață să aibă, și încă din belșug»* (Ioan 10, 10).

Lucrările s-au deschis în seara zilei de 2 iulie printr-un serviciu religios ecumenic condus de Arhiepiscopul Walter Paul K. Makhulu din Botswana, președintele Conferinței Panafricane a Bisericilor care a rostit și un cuvânt de meditație biblică bazat pe textul Sf. Apostol Ioan amintit mai sus.

Lucrările fiecărei zi de lucru în ședințe plene s-au deschis printr-un cult cuprinzând o meditație la un text biblic dat. Vineri, 5 iulie, meditația biblică de dimineață a fost prezentată de P. S. Episcop Timotei al Aradului bazându-se pe textul paulin din epistola I către Timotei, cap. 2, vers. 1—2, și a vorbit despre necesitatea rugăciunii pentru toți oamenii.

În vederea desfășurării lucrărilor au fost constituite de Adunare mai multe comisii. Menționăm că I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei a fost numit membru

în comisia de validare a mandatelor, iar P. C. Pr. Ilie Georgescu a fost ales membru în comisia de redactare a documentelor finale ale Adunării.

În cadrul serviciilor religioase organizate pentru ziua de 8 iulie în numeroase biserici pragheze, amintim că delegația Bisericii Ortodoxe Române a participat la Sfânta Liturghie săvârșită în catedrala ortodoxă din Praga Sf. Chiril și Metodie. În cadrul acestei slujbe ortodoxe I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei a prezentat P. F. Dorotei Mitropolit de Praga și a toată Cehoslovacia, salutările și darurile oferite Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Surori din Cehoslovacia de către Prea Fericitul Părinte Patriarh IUSTIN al Bisericii Ortodoxe Române. Cultul ecumenic din acea zi s-a desfășurat în biserica Salvator a Fraților cehi, cultul fiind condus de Pastorul Miroslav Novak, Patriarhul Bisericii cehoslovace (biserică creată după primul război mondial), iar predica fiind prezentată de pasteurul reformat din Madagascar Richard Adriamanjato, unul dintre vicepreședinții Conferinței Creștine pentru Pace, fost președinte al Conferinței Panafricane a Bisericilor și primar al orașului Tananarive.

Lucrările Adunării Generale s-au desfășurat în ședințe plenare și pe grupe de lucru. Amintim că au fost constituite următoarele grupe de lucru în timpul acestei Adunări Generale.

— Grupa de lucru A, cu tema: «*Amenințare globală pentru umanitate — strategie globală pentru pace*», cu următoarele subteme:

a) Reaua folosire a potențialului uman, risipirea resurselor și lupta pentru dezarmare (foame, sărăcie, sub-dezvoltare, boli, etc.);

b) Discriminare și lupta pentru dreptate (rasism, exploatare);

c) Armamentul și problemele economice — cauze și consecințe (complexe militare-industriale, proiecte de militarizare a spațiului, cauzele și consecințele cursei înarmărilor, strategiile militare, etc.);

— Grupa de lucru B, cu tema: «*Bisericile creștine și misiunea lor pentru pace*», avînd ca subtemă: «Angajamentul Bisericilor pentru pace, ce semnificație îmbracă el astăzi? (teologie, mărturisire de credință, structuri ale activității bisericilor, ecumenism, etc.)»;

— Grupa de lucru C, cu tema: «*Coresponsabilitatea forțelor pacifiste în depășirea obstacolelor păcii*», avînd ca subtemă: «Buna și reaua folosire a mesajului biblic (eshatologia și falsele apocalipse, centralismul și politicizarea nejustificată a Bibliei).

— Grupa de lucru D a avut drept temă: «*Coexistența pașnică și eliberarea*», cu subtemele:

a) *Eliberare și coexistență pașnică* (măsurî pentru creșterea încrederii mutuale, Conferința pentru securitate și coexistență în Europa, structuri ale O.N.U. și influența lor asupra mișcărilor de eliberare);

b) *Eliberare și dezarmare* (aspecte militare-economice, militarizarea «Lumii a treia», exploatare și înarmare etc.);

— Grupa de lucru E a fost în realitate «Comitetul de program pentru elaborarea raportului asupra activității Conferinței Creștine pentru Pace — structuri și metode de lucru, dezvoltarea cooperării în lupta pentru pace».

În timpul lucrărilor Adunării Generale au fost prezentate mai multe mesaje sau cuvinte de salut. În cadrul acestora, I.P.S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, conducătorul delegației Bisericii Ortodoxe din România a prezentat cuvîntul de salut adresat participanților la lucrările Adunării Generale de către Prea Fericitul Părinte Iustin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu următorul conținut:

MESAJUL PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH IUSTIN trimis celei de a VI-a Adunări Generale a Conferinței Creștine pentru Pace — Praga, 2—9 iulie 1985.

*Iubiți frați în Iisus Hristos, Domnul nostru,*

Reuniunea celei de a VI-a Adunări Generale a Conferinței Creștine pentru Pace, în acest minunat oraș, devenit în aceste zile simbol al dorinței de pace, de prietenie și dragoste între toți oamenii, ne oferă o deosebită ocazie de a transmite salutul nostru, al Sfintului Sinod, al clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române participanților veniți la Praga din toată lumea, pentru a face cunoscută voința fermă a creștinilor de pretutindeni și pentru a-și aduce contribuția lor constantă la efortul general de menținere și consolidare a păcii în lume.

Exprimându-și admirația pentru activitatea pe care Conferința Creștină pentru Pace o desfășoară de ani de zile, fără odihnă, în slujba păcii, Biserica Ortodoxă Română, prin noi, transmite salutul său tuturor aceluia care lucrează pentru realizarea PĂCII — marele ideal al lumii. Biserica noastră asigură cea de a VI-a Adunare Generală a Conferinței că va continua să-și aducă aportul său la lupta pentru apărarea păcii.

Sintem fericiți să facem cunoscut membrilor Adunării Generale, că Biserica Ortodoxă Română și Cultele religioase din România își dezvoltă activitatea lor într-un climat de «*deplină înțelegere*» în mijlocul poporului nostru, un popor care iubește sincer pacea.

Rugăm pe Dumnezeu să dăruiască Harul Său, pentru încheierea cu succes a lucrărilor celei de a VI-a Adunări Generale a Conferinței Creștine pentru Pace. În același timp transmitem toate doririle de bine participanților acestei Adunări.

† IUSTIN  
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Cuvîntul Întîistătătorului Bisericii Ortodoxe Române a fost primit de întreaga asistență cu însuflețire, întrucît venea din partea uneia din Bisericile fondatoare a Conferinței Creștine pentru Pace, iar Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a făcut parte ani îndelungați din organele de conducere a Conferinței Creștine pentru Pace.

Principalul discurs asupra temei principale a fost pronunțat de Mitropolitul Paulos Mar Gregorios, vicepreședinte al Conferinței Creștine pentru Pace. În cuvîntarea sa, mitropolitul Mar Gregorios caracterizează lumea în care trăim astăzi drept o lume aflată sub amenințarea distrugerii datorită politicii de înarmare care în același timp contribuie la sărăcirea popoarelor ce nu pot ține pasul cu nebuneasca cursă a înarmărilor. De asemenea, consecințele unui război nuclear, așa numita «*iarnă atomică*», ar distruge întreaga viață a planetei, de aceea se impune acum, mai mult decît oricînd în trecut, o coordonare a tuturor forțelor păcii pentru a se opune politicii de înarmare și de escaladare a cursei nefaste a înarmărilor. Războiul trebuie eliminat din viața popoarelor, spiritul uman și valorile create de el de-a lungul mileniilor nu trebuie să fie zdrobite de forța armelor. Aberanta cursă a înarmărilor nu poate duce decît la distrugere. În afara războiului cu armele, omnirea trece astăzi prin războiul sărăciei. Milioane de ființe umane sînt victime ale foamei, ale bolilor. În fața acestei situații dezastruoase se impune de asemenea constituirea unui front al credincioșilor, pentru a ajuta pe cei ce suferă de lipsuri, precum și pentru a alunga nedreptatea, exploatarea și opresiunea care există în unele părți ale globului, cum se întîmplă în Africa de Sud.

În concluzie, ierarhul indian afirmă necesitatea elaborării unei noi interpretări a credinței, declarînd: «*Avem nevoie de o nouă eclesologie în contextul unei*

noi antropologii». Cheia acestei noi eclesiologii și antropologii o constituie înțelegerea reînnoită a faptului că nu numai fiecare individ, ci întreaga omenire este făcută după chipul lui Dumnezeu. Conceptul patristic de «pleroma» adică de plenitudine a umanității ca plenitudine în Hristos și în Dumnezeu, se cere a fi studiat în profunzime.

La rîndul său, Conferința Creștină pentru Pace a progresat în toate domeniile. De la o mișcare născută în estul Europei, astăzi a devenit o mișcare cu adevărat ecumenică, mondială creștină, asumînd o mare importanță pentru viitorul Bisericii lui Hristos și al lumii. Conferința a demonstrat că Biserica este capabilă și se poate pronunța pentru consolidarea climatului de înțelegere, cooperare internațională și pace.

Mitropolitul Filaret de Kiev și Galiția, Exarh patriarhal al Ucrainei și președintele Comitetului de continuare a lucrărilor Conferinței a tratat subiectul «*Amenințare globală pentru umanitate — strategie globală pentru pace*».

În cuvîntul său, înaltul ierarh rus a afirmat că problemele lumii de azi sînt globale întrucît ele privesc întreaga umanitate iar încercările de a le rezolva se cer adoptate de tot globul, spre a nu fi sortite eșecului. Prevenirea războiului nuclear și oprirea cursei înarmărilor constituie problema numărul «unu» între celelalte probleme globale pe care le ridică astăzi omenirea. Toate religiile lumii recunosc că viața este un dar sacru al lui Dumnezeu, viața fiind sacră nu numai prin originea ei, ci și prin țelul său prevăzut de Dumnezeu.

Vorbitorul a făcut apel la o contribuție specială a tuturor creștinilor la lupta pentru pace și dreptate în lume. Creștinii sînt chemați să fie făcători de pace respingînd orice strategie militară care caută să stabilească o pace lipsită de dragoste. Dragostea înseamnă recunoașterea profund religioasă a aproapelui nostru ca frate creat după chipul lui Dumnezeu.

Episcopul sud-american Sergio Mendez Arceo a tratat tema privind «*coexistența pașnică și eliberarea*». În cuvîntul său, episcopul metodist a făcut apel la toți creștinii să militeze pentru crearea unei societăți egalitare a păcii și înțelegerii. Creștinii sînt chemați să-și manifeste solidaritatea cu toți cei ce suferă din cauza nedreptăților sociale și a exploatării.

Prof. Dr. Walter Kreck din R. F. Germania s-a ocupat de «*Bisericele creștine și misiunea lor pentru pace*», scoțînd în evidență mai întii consecințele păcii pe care Dumnezeu a încheiat-o cu pămîntul prin Iisus Hristos și sarcina Bisericii în vederea realizării păcii pe pămînt în fața cursei înarmărilor care amenință întreaga Creație. Vorbitorul afirmă că este necesar să se insiste asupra adoptării unor decizii fără *echivoc în problema destinderii, cerîndu-se principalilor responsabili ai accelerării cursei înarmărilor să renunțe la descurajarea nucleară ca politică de securitate*. A venit momentul, afirmă vorbitorul, pentru ca Bisericele să respingă concepția onorată că războiul s-ar afla în planul lui Dumnezeu. Creștinii sînt datori să ceară oprirea imediată a cursei înarmărilor și reducerea treptată a arsenalelor militare.

De asemenea, prof. Kreck a adîncit ideea contribuției creștinilor la lupta pentru eliminarea exploatării, considerată o cauză principală a conflictelor ce pot duce la război.

Episcopul Dr. Karoly Toth (Ungaria), președintele Conferinței Creștine pentru Pace a rostit de asemenea un discurs în care a declarat că lupta ce se desfășoară astăzi în lume pentru pace și dreptate se poate rezuma la două cuvinte: «supraviețuire și subzistență». Pe de o parte raporturile Est-Vest s-au deteriorat prin creșterea nemăsurată în competiția cursei înarmărilor, iar pe de altă parte se adîncește prăpastia între țările bogate și cele în curs de dezvoltare.

Astăzi, pentru grupările și Bisericile creștine se conturează cu claritate consensul condamnării fără echivoc a războiului nuclear. Gândirea teologică ne îndrumă spre o nouă spiritualitate a păcii și a slujirii practicii pentru pace. Pacea nu poate fi considerată un subiect secundar al gândirii creștine. Ea se află în însăși inima Evangheliei, constituind o temă fundamentală a teologiei.

Pentru Președintele Conferinței Creștine pentru Pace, sarcinile acestora în împrejurările actuale sînt: Apelul către toți membrii credincioși de «a alege viața», căci timpul nu așteaptă, și de a milita pentru a se pune capăt cursei aberante a înarmărilor, susținînd toate propunerile realiste, oricît de limitate ar fi ele, precum și organizarea unui Conciliu pentru pace al Bisericilor, pentru ca Bisericile creștine să nu se mai confrunte, ci să-și manifeste o prezență binefăcătoare în dezvoltarea istorică a omenirii.

În cadrul discuțiilor la ședințele plenare și pe grupe de lucru I.P.S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei, precum și ceilalți membri ai delegației Bisericilor din R. S. România au expus punctul de vedere al Statului și al poporului român în problema păcii și a dezarmării, a destinderii și a cooperării între popoare. Vorbitorii din România au evidențiat voința de pace și înțelegere care animă poporul român, constructor pașnic al unei noi societăți pe care o vrea ferită de amenințarea distrugerii și a războiului. Delegații români au făcut cunoscută politica de pace a Statului nostru, prezentînd Adunării Generale una din ultimele acțiuni în această direcție, și anume Apelul Consiliului Național al F.D.U.S. pentru dezarmare și pace din mai a.c.

În urma lucrărilor au fost elaborate și adoptate de Adunarea Generală o serie de documente finale: Apelul către creștini; Mesajul către Biserică; Rezoluția asupra dezvoltării și eliberării; Declarația asupra situației din zonele de criză, Scrisori către Președintele Ronald Reagan și Președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S. Andrei Gromiko, etc.

Redăm în continuare *Mesajul către Biserici și creștini*: «În numele Domnului nostru Iisus Hristos — Domnul Păcii — vă salutăm cu dragoste frățească.

În numele Său, peste 800 de creștini veniți din 90 de țări și din toate continentele, împreună cu reprezentanți ai altor mari religii mondiale ne-am întrunit de la 2—9 iulie 1985, în Praga de aur, cu prilejul celei de a VI-a Adunări Generale creștine pentru pace.

Tema generală asupra căreia toți participanții au meditat în aceste zile a fost: «Dumnezeu ne cheamă să alegem viața — timpul nu așteaptă».

Această Adunare Generală se desfășoară în anul în care cu toții comemorăm cea de a 40-a Aniversare a Victoriei forțelor aliate asupra fascismului precum și a Declarației de la San Francisco prin care a luat naștere Organizația Națiunilor Unite, ca și împlinirea a 10 ani de la semnarea Actului Final de la Helsinki.

Împreună, noi am meditat asupra sarcinilor pe care le implică pentru noi și pentru Bisericile noastre mărturisirea Evangheliei în lumea de azi. Această mărturisire ne obligă să considerăm lupta pentru pace, dreptate și viață, cea mai importantă sarcină a noastră în lumea de azi.

Sîntem conștienți că mai mult decît oricînd lumea se află astăzi în fața dilemei deuteronomice de a alege între viață și moarte (Deut. 30, 19): «Ca martori înaintea voastră iau astăzi cerul și pămîntul; viață și moarte îi-am pus astăzi înaintea, binecuvîntare și blestem. Alege viața ca să trăiești tu și urmașii tăi».

Împreună cu participații la cea de a 6-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor întrunită la Vancouver în 1983, afirmăm că producerea, staționarea și folosirea armelor nucleare constituie o crimă contra umanității. De asemenea, noi respingem doctrina falsă care urmărește să ne facă să credem că cre-



dința în Dumnezeu, Creatorul, Răscumpărătorul și Mîntuitorul poate fi potrivită cu amenințarea «unui șantaj nuclear» spre a oprima alte țări, precum și cu amenințarea folosirii eventual a armelor nucleare în scopul menținerii păcii. În afară de aceasta, facem apel la oprirea imediată a cursei înarmărilor și la reducerea progresivă sub controlul internațional a acestor arme, pînă la eliminarea lor totală. Vă rugăm să protestați împotriva oricărui fel de militarizare a spațiului prin care se urmărește și mai multe dezechilibrarea echilibrului militar.

Condamnăm orice guvern care vrea să utilizeze credința creștină la legitimizarea unui război nuclear, și considerăm că o asemenea tentativă constituie o corupție a credinței și o putem considera a fi o acțiune anticreștină.

Noi, creștinii, manifestăm credința noastră în dragostea lui Hristos care a venit spre a împăca creatura cu Creatorul său, pentru ca «lumea să aibă viață, și să aibă plenitudinea vieții» (Ioan 10, 10).

Ne simțim solidari cu toți oamenii care se devotează pentru respectul demnității umane; suferim cu cei ce suferă, ne bucurăm cu cei ce se bucură.

Evanghelia ne îndeamnă să ajutăm aproapele, susținînd pe toți cei ce suferă sau sînt oprimați din cauza nedreptății sau a căror viață este amenințată de lipsuri de orice natură.

Ne simțim solidari cu toți aceia care luptă pentru o viață mai bună bazată pe dreptate și pace.

Ne simțim solidari cu toate grupările și mișcările care desfășoară o luptă împotriva neînfrînatei curse a înarmărilor și care refuză o sinucidere în masă a omenirii. Duhul lui Dumnezeu ne îndeamnă să împăcăm iubirea de aproapele cu lupta noastră pentru recunoașterea demnității sale. De aceea, noi respingem orice discriminare bazată pe rasă, sex, origine etnică sau culturală, religie sau filosofie.

Afirmînd că «Hristos este Pacea noastră» (Efeseni 2, 14), ne angajăm să slujim pacea. Cu ajutorul lui Dumnezeu ne angajăm să realizăm această pace în noi înșine și în relațiile noastre cu aproapele. Sîntem fericiți pentru că interesul pentru pace a crescut tot mai mult, atît la teologi cît și în ecumenism. Lăudăm eforturile urmărite în această direcție în special de Consiliul Ecumenic al Bisericilor și rugăm pe Bunul Dumnezeu să ne dea putere spre a continua și a dezvolta această lucrare.

Astăzi, cea mai mare cerință a umanității — ca și pentru creștini și Biserici — în lupta pentru pace și dreptate se poate rezuma în cuvintele — existență și subzistență. Alfel spus rasa umană trebuie să acționeze pentru propria sa supraviețuire.

Pacea nu înseamnă numai lipsa războiului. Pacea nu poate exista fără dreptate. Cu mare durero recunoaștem că majoritatea oamenilor din lumea în care trăim suferă de sărăcie, foame, lipsuri, exploatare sau oprire sub orice formă.

Ne exprimăm neliniștea văzînd renașterea în unele țări a ideilor fasciste, xenofobe și rasiste, legate în mare parte de imposibilitatea rezolvării crizei economice. Această criză antrenează nu numai din ce în ce mai mult insecuritatea socială pentru milioane de bărbați și femei dar și căderea într-o «nouă sărăcie» pentru membrii cei mai lipsiți ai societății.

Sîntem scandalizați de cursa neînfrînată a înarmărilor și de sumele din ce în ce mai mari care li sînt alocate.

Ne temem din cauza procesului sofisticării și creșterii rapide a producerii noilor arme de distrugere masivă, care pune în pericol nu numai milioane de vieți umane ci și echilibrul ecologic al planetei.

În legătură cu aceasta trebuie denunțat asaltul permanent împotriva mediului înconjurător natural — rod al creației lui Dumnezeu.

În preajma unui nou mileniu sîntem conștienți de urgența luptei pentru ocrotirea creației lui Dumnezeu. Ca ucenici ai Domnului nostru Iisus Hristos trebuie să urmăm calea păcii. Călăuziți de proclamarea Împărăției lui Dumnezeu să pregătim calea Domnului, în realizarea acțiunilor noastre de pace.

Din ce în ce mai mult trebuie să rămînem vigilenți.

Fiind creștini, apelăm la toți creștinii pentru ca împreună să luptăm pentru pace.

În numele lui Hristos vă îndemnăm să vegheați ca niște străjeri gata a suna alarma la cel mai mic pericol.

Vă rugăm să sprijiniți neobosit orice inițiativă în orașul în care locuiți și în țara voastră spre a promova pacea și a se realiza o mai multă dreptate.

Vă rugăm să participați activ la conștientizarea aproapelui și la propagarea informațiilor asupra pericolelor care amenință omenirea, în ceea ce privește problema păcii ca și educația pentru pace, pentru ca anul 1985 — declarat Anul internațional al păcii — să cunoască succesul meritat.

A sosit momentul unirii tuturor forțelor pentru ca ideile lansate acum 50 de ani de Dietrich Bonhoeffer de a se realiza un Conciliu Mondial al Bisericilor pentru Pace să se poată realiza.

Timpul nu mai așteaptă! A venit momentul pentru ca toți creștinii, toate Bisericele, toate persoanele care sînt de bună credință să se înțeleagă și să se supună chemării Dumnezeului Celui Viu: «alegeți viața!».

Alegeți viața pentru voi înșivă — alegeți viața pentru copiii voștri — alegeți viața pentru ca noi să o putem trăi și să o împărtășim generațiilor viitoare.

Alegeți viața pentru întreaga creație binecuvîntată de Dumnezeu, Creatorul și Domnul Păcii».

În încheierea lucrărilor Adunării Generale a Conferinței Creștine pentru Pace s-au făcut realegeri în conducerea Conferinței. Episcopul Dr. Karoly Toth din Biserica Reformată Ungară a fost reales președinte al Conferinței Creștine pentru Pace. Filaret Mitropolit de Kiev și Galiția (U.R.S.S.) a fost reales președinte al Comitetului de continuare a lucrărilor, iar pastorul Dr. Lubomir Mirejovski a fost reales secretar general.

Dintre delegații români, I.P.S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei, P.S. Timotei Episcopul Aradului și P.C. Pr. Ilie Georgescu au fost aleși membri în comitetul de continuare a lucrărilor, I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei a fost reales membru în Comitetul de lucru și vice-președinte, iar Pr. Ilie Georgescu a fost reales membru în Secretariatul internațional.

Prin participarea la lucrările celei de a 6-a Adunări Generale Creștine pentru Pace reprezentanții Bisericilor din R. S. România au demonstrat încă o dată voința de pace și cooperare cu alte Biserici creștine și cu grupări religioase în vederea creșterii încrederii, a mai bune cunoașteri și a colaborării pentru realizarea dezarmării, a destinderii și a înțelegerii între popoare și consolidarea climatului de pace în întreaga lume.

**Pr. ILIE GEORGESCU**

---

## ORTODOXIA ÎN CANADA

Istoria creștinismului din Canada este legată de istoria cuceririi Americii de europeni și a populării ei de către emigranții europeni. În istoria emigrației creștine în Canada, ortodocșii apar relativ tîrziu. Prezența ortodocșilor în Canada s-a simțit pe la jumătatea secolului al XIX-lea. Parohiile ortodoxe s-au organizat în marea lor majoritate la sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului nostru, cu Glasul Bisericii

ocazia venirii familiilor și rudelor celor care veniseră, câteva decenii mai devreme. După cele două războaie mondiale numărul ortodocșilor a crescut considerabil. Aceasta face ca ortodocșii din Canada să se considere ca fiind prima generație. Timpul relativ scurt de când ortodocșii s-au stabilit în Canada explică și lipsa instituțiilor extra-parohiale, cum ar fi seminarile și mănăstirile, lucru care poate fi văzut la celelalte confesiuni creștine mai de mult prezente în Canada.

În ceea ce privește numărul actual al ortodocșilor din Canada, o statistică făcută de creștinii ortodocși în 1984 arată că în Canada ar fi cca. 440.000 de creștini ortodocși (adulți și copii) care aparțin la 500 de parohii, reprezentând 2% din numărul creștinilor canadieni.

«World Christian Encyclopedia» consideră că în anul 1985 populația ortodoxă se va cifra la 688.000, reprezentând 2,8% din cele 22 de milioane de creștini declarați oficial în Canada (p. 211). Catolicii ar fi 11,5 milioane (cca. 52,2%), iar protestanții 9,8 milioane (44,5%) din populația țării.

Din punct de vedere al organizării lor, ortodocșii canadieni sînt grupați în cca. 12 jurisdicții, organizate în mare parte după criteriile etnice. Această modalitate de organizare nu a picat bine patriarhatelor de Constantinopol, Alexandria și Antiohia, care în 1872 au condamnat drept erezie a filetismului, organizarea ortodocșilor canadieni după criteriile etnice. Bineînțeles că această condamnare nu a influențat viața ortodocșilor canadieni.

Majoritatea comunităților ortodoxe sînt membre în SCOPA (Standing Conference of Canonical Orthodox Bishops in America — Conferința permanentă a episcopilor canonici ortodocși din America), grup consultativ format în 1980 pentru a promova unitatea canonică. Membrii acestei organizații trăiesc în comuniune sacramentală și spirituală deplină între ei, și cu Ortodoxia generală.

Dintre cele mai importante comunități, amintim :

1) Episcopia ortodoxă-greacă, din Canada, care face parte din Arhiepiscopia ortodoxă greacă din America de Nord și de Sud. Această episcopie numără cca. 250.000 de credincioși organizați în mai mult de 60 de parohii. Comunitatea se află într-o continuă creștere. Episcopul ei este P.S. Sotirios.

2) Biserica ortodoxă ucrainiană din Canada, organizată în 1918, grupează mai mult de 100.000 de credincioși în mai mult de 300 de parohii. Nu este membră a Conferinței permanente a episcopilor ortodocși canonici din America, dar se găsește în relații foarte bune cu celelalte comunități ortodoxe cu care colaborează la numeroase proiecte comune.

Singurul seminar ortodox din Canada, «Sfîntul Andrei» din Winnipeg, este condus de această Biserică.

3) Biserica ortodoxă rusă în America, declarată autocefală de Patriarhia Moscovei în 1970, numără peste 60 de parohii în episcopia ei din Canada. Unele din cele mai vechi comunități organizate aparțin acestei episcopii, formate nu numai din ruși și bucovineni, ci și din ruteni și cîțiva români. Cu începere din 1981, dioceza din Canada a Bisericii autocefale ruse din America este condusă de Mitropolitul Teodosie.

4) Arhiepiscopia ortodoxă antiohiană numără 10 parohii în cele mai mari orașe și mai mult de 10.000 de credincioși. În timpul ultimilor zece ani, această arhiepiscopie și Biserica ortodoxă din America au inițiat negocieri urmărind să unească mai multe slujbe în sinul celor două Biserici.

5) Biserica ortodoxă română și Biserica ortodoxă sîrbă au amîndouă mai mult de 12 parohii în Canada și fiecare numără mai mult de 10.000 de credincioși.

În ultimii ani au fost organizate parohii misionare care utilizează în cult, fie limba franceză, fie limba engleză. Aceste parohii au fost organizate la Montreal, Kingston, London și Toronto și Edmonton.

În principalele centre mitropolitane au fost organizate asociații ale clerului, care reunesc preoți în scopul unei colaborări comune în slujirea celor din lagăre, închisori și spitale.

În ceea ce privește formația teologică a slujitorilor Bisericii Ortodoxe din Canada, se observă un interes crescând. În afara tinerilor care studiază la seminarul «Sf. Andrei» din Winnipeg, mai sînt și alți tineri care studiază în alte centre cum ar fi: Sf. Vladimir (New York), Sf. Tihon (în Pennsylvania) și Holy Cross (în Massachusetts). Vocațiile femeilor care studiază teologia sînt frecvente la ortodocși. Diplomele obținute le permit să lucreze în biserică în calitate de profesoare sau în alte servicii necesitate de Biserică.

Viața monahală a început să atragă în mod deosebit atenția. Centrul cel mai promițător în acest sens este schitul Transfigurării din Magog (Québec).

(S.O.P. nr. 99, 1985, p. 20—21)

#### *Noul secretar al Conferinței Bisericilor Europene*

Reuniunea comună a Prezidiului și a Comitetului Consultativ al Conferinței Bisericilor Europene a ales la 25 aprilie 1985 noul secretar general al organizației internaționale bisericesti mai sus amintite. Este vorba de laicul elvețian Jean Eugène Fischer. El va succede pastorului Glen Garfield Williams, intrînd în funcție la 1 ianuarie 1987.

Noul ales s-a născut în Tunis în 1933. Are formația de inginer mecanic. Și-a făcut studiile la Winterthur, la Școala superioară a cantonului Zürich. După terminarea studiilor a intrat în Societatea misiunilor evanghelice din Paris care l-a trimis la Barotseland (localitate care pe atunci se găsea în Rodhesia de nord, actualmente gă-sindu-se în Zambia). A lucrat acolo împreună cu soția sa, Nicole Fischer-Duchable, opt ani.

În 1964, Jean Fischer a intrat la Comisia pentru întrajutorare și slujire a Bisericilor din Consiliul Ecumenic al Bisericilor, în calitate de secretar pentru Africa. În 1969, organizația la Abidjan a doua Adunare a Conferinței Bisericilor din Africa. Mai tîrziu, el a devenit director al Comisiei pentru întrajutorare și slujire între Biserici, post ocupat între 1977—1982. Din 1982 funcționează ca secretar pentru Elveția romandă a Comisiei de întrajutorare protestantă elvețiană (E.P.E.R.).

(La Documentation Catholique nr. 1899/1985, p. 714)

#### *Biserica Ortodoxă Rusă*

Biserica Ortodoxă Rusă va avea un nou centru administrativ. El va fi instalat în vechea mînăstire Danilov, lăcaș de cult construit în 1282. Lucrările de restaurare au început deja. Lucrările vor fi terminate în 1988 cînd Biserica Ortodoxă Rusă va serba un mileniu de existență.

(La Documentation Catholique, 4 august 1985, p. 848—849)

#### *Organizații bisericesti internaționale*

Consiliul Ecumenic al Bisericilor și-a mărit numărul Bisericilor membre de la 303 la 310. Ultimele șapte Biserici au fost primite ca membre în Consiliul Ecumenic al Bisericilor la întrunirea Comitetului Central al C.E.B. care a avut loc la Buenos Aires în august 1985. După ultimele statistici, numărul credincioșilor care aparțin Bisericilor membre în C.E.B. se cifrează la 400 milioane.

(Okumenische Information, 14 august 1985, p. 8)

\*

Federația Luterană Mondială și-a mărit numărul în vara aceasta de la 99 de Biserici membre la 104. Au fost primite în organizație Bisericile luterană din Bangladesh, Zairul de Est, El Salvador, Venezuela, Botswana. Alianța luterană mondială numără 54 milioane de creștini luterani.

(Okumenische Information, 4 septembrie 1985, p. 9)

**VASILE RĂDUCA**



# VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI UNGROVLAHIEI

---

## ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

### CONFERINȚA PENTRU PACE A CLERULUI DIN ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

Înțelegînd că de la un capăt pînă la altul al omeniirii, popoarele iubitoare și luptătoare pentru pace, colaborare, dezarmare și progres, sînt din ce în ce mai îngrijorate de starea încordată a lumii în relațiile internaționale și politice, din cauza întesirii cursei înarmărilor și, în special, a celei nucleare, Biserica Ortodoxă Română și preoțimea ei au privit cu seriozitate și cu adîncă și conștientă responsabilitate, chemările Frontului Democrației și Unității Socialiste, precum și Apelul lansat către toate guvernele lumii și tuturor organizațiilor democratice și progresiste, organizațiilor obștești și tuturor oamenilor, indiferent de orînduirea socială, concepții, filosofie sau religie.

Conferința s-a ținut, pe județe, și a fost prezidată de Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomîțeanu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Au fost de față toți preoții din cuprinsul Arhiepiscopiei și au ascultat cu atenție cuvintele P.S. Sale Pentru însemnătatea și seriozitatea problemei celei mai acute a vieții contemporane, ca și pentru competența cu care a prezentat tema, spîcîndu-și din cele arătate de P.S. Sa. La prototieria Pleșești spunea preoților din Județul Prahova la 30 iulie: «În multe părți ale globului au izbucnit conflicte acute și au căzut multe victime omenești. Astăzi asistăm la o cursă a înarmărilor nemaicunoscută în istorie, prin aglomerarea bazelor militare, amploarea cheltuielilor și perfecționarea armamentelor. Uriasele arsenale de arme nucleare ar putea să distrugă de mai multe ori întreaga omeniire și civilizație, amenințînd chiar existența pe pămînt.

Poporul român, conștient de acest pericol, prin glasul Președintelui Țării, a arătat în fața tuturor guvernelor și popoarelor lumii, pericolul mare pe care îl reprezintă acumularea de noi arme și, mai ales cele nucleare. Opinia publică mondială este din ce în ce mai îngrijorată de acest lucru. De aceea, F.D.U.S. a elaborat vibrantul Apel dat publicității, de care am luat cunoștință și care cuprinde aspirațiile noastre, ale credincioșilor și întregului popor și care credem că va contribui la statornicirea păcii în lume.

Realizarea unei fraternități internaționale este scopul societății iubitoare de pace, dar este și scopul Bisericii, ce se sprijină pe porunca cea mare a iubirii de aproapele, pentru că «dragostea niciodată nu pierde». Credincioșii noștri știu că Dumnezeu ne-a dăruit viața, iar noi sintem datori să o păstrăm și să o desăvârșim.

Pentru aceasta clerul și credincioșii noștri, alături de întregul popor, exprimându-și la conferințele protopopești și la Adunările tuturor cultelor, adeziunea totală, și-au luat angajamentul să aducă o contribuție activă la înlăturarea pericolului unui nou război. La marile forum-uri ale păcii delegații Bisericii noastre, au expus de la înaltele tribune dorințele iubitoare de pace și de înfrățire ale întregului nostru popor.

Au luat cuvântul un important număr de preoți care, în intervențiile lor, au ofilit principiile criminale ale războaielor — așa cum le consideră Cartea O.N.U. — ilustrând cu exemple și subliniind ideile de pace, colaborare, prietenie și respect reciproc dintre oameni și popoare.

Astfel, Preotul Bărbuleanu Haralambie, de la parohia Sfântul Spiridon Nou din București, spunea: «Religia creștină, fiind religia iubirii, este, în același timp și religia păcii. Pentru a merita numele de creștin, trebuie să fii un iubitor de pace. În prezent pacea este amenințată și în această situație a răsunat din nou glasul României, adresat tuturor popoarelor, cerându-le să depună efort pentru dezarmare și pentru înfăptuirea unei păci durabile».

Preotul Mihail Marinescu, consilier mitropolitan, după ce reliefează situația din lume, din punct de vedere al cursei înarmărilor, arată că țara noastră prin Președintele ei, duce o activitate neobosită pentru apărarea păcii și dezarmare.

Preotul Victor Vlăduceanu, de la parohia Mavrogheni București, spunea: «Omenirea trăiește astăzi timpuri de răscruce istorică prin amenințarea cu un nou război, cu declanșarea unei noi conflagrații mondiale, dar popoarele iubitoare de pace și progres se pronunță pentru pace. Noi preoții ne dăm toată adeziunea și susținem Apelul dat de F.D.U.S.».

Preotul Dinu Proviaan, consilier mitropolitan, spune: «Țara noastră, prin glasul Președintelui ei, Domnul Nicolae Ceaușescu, cheamă din nou la rațiune pe toți oamenii de bine. Biserica are o mare răspundere pentru așezarea păcii pe un teren solid. Slujitorii Bisericii vor lupta neobosit pentru realizarea ei».

Preotul Costică Dumitru, protoiereul Circ. Cîmpina — Prahova, spune: «Apelul pentru pace al F.D.U.S. este apelul nostru al tuturor, apelul întregului popor adresat conștiinței umanității, tuturor popoarelor iubitoare de pace. Încredințăm conducerea de Stat de adeziunea noastră totală și sinceră, pentru noile inițiative pentru pace și dezarmare, constituind un jurământ depus pe altarul sfînt al Patriei, că vom acționa ca glasul înțelepciunii să fie ascultat pretutindeni».

Preotul M. Pătrașcu de la parohia Sfînta Ecaterina Ploiești, spune: «Ca cetățeni ai Patriei ne bucură faptul că țara noastră a dat lumii o nouă expresie a vocației sale pentru pace. Pentru noi, slujitorii Bisericii Ortodoxe slujirea păcii este o misiune sfîntă, deoarece aceasta este voia și porunca lui Dumnezeu. Avem datoria de a păstra marele dar pe care ni l-a dat Dumnezeu — Viața — de o cultiva și de a o înfrumuseța».

La toate conferințele ținute pe județe preoțimea noastră și-a exprimat adeziunea totală față de Apelul F.D.U.S. care a găsit un ecou adînc și puternic în inimile lor. Pentru concretizarea acestor sentimente s-au trimis Conducerii de Stat, Președintelui R. S. România, Domnului Nicolae Ceaușescu telegrame omagiale, din care spicuim: «Clerul ortodox întrunit în ședință omagială, cu profundă convingere și neslăbită dragoste de Țară, își exprimă deplina aprobare și totală adeziune la noile inițiative de pace ale Dvs și la Apelul pentru dezarmare și pace al F.D.U.S. din 23 mai 1985.

Integrăți în realitățile sociale și naționale ale poporului și Patriei și noi, slujitorii Bisericii Ortodoxe Române ne alăturăm glasul cu deplină satisfacție și mândrie patriotică întregului popor care omagiază în aceste zile împlinirea a 20 de ani de când vă aflați în fruntea Țării noastre, perioadă în care s-a realizat o vastă operă de transformare radicală a societății, de ridicare permanentă a nivelului de trai material și spiritual al întregului nostru popor.

Alături de toți cetățenii Patriei, prin muncă, luptă și cuvânt, vom milita neobosit pentru fericirea noastră și a copiilor noștri, pentru pacea noastră și a lumii întregi, spunând un «Nu» hotărât războiului, înarmărilor, rachetelor de orice fel, pentru scoaterea în afara legii a tuturor armelor de distrugere în masă».

Conferința pentru pace a clerului din Arhiepiscopia Bucureștilor a constituit o manifestare unitară, cetățenească și patriotică, o subliniere a îndatoririlor noastre și un nou angajament de muncă, avânt și luptă pentru viață și pace.

**Pr. DAVID POPESCU**

## **CEA DE A III-A CONFERINȚĂ PREOTEASCĂ A CLERULUI DIN ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR**

**(19 septembrie — 3 octombrie 1985)**

Marile evenimente ale poporului, patriei și Bisericii noastre, petrecute în frământata istorie a neamului nostru, la aniversările lor au constituit momente de aducere aminte, meditație, studii și hotăriri, cu angajamente deosebite, atât pentru întregul nostru popor cât și pentru Biserica și credincioșii noștri.

La aceste aniversări, însușite cu căldură de Conducerea Bisericii Sfântul Sinod a rânduit teme anumite pentru amintirea și sărbătorirea lor. De aceea, ținând seama că în anul acesta s-au sărbătorit două mari momente ale istoriei Bisericii Ortodoxe Române — Centenarul autocefaliei Bisericii și aniversarea a 60 de ani de la înființarea Patriarhiei Române, Sfântul Sinod a rânduit ca temă de tratare a Conferinței preoțești din luna septembrie subiectul: Momente importante din viața Bisericii Ortodoxe Române (cu prilejul centenarului Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și cea de a 60-a aniversare de la înființarea Patriarhiei).

Aceste două evenimente care reprezintă două titluri de onoare și de răspundere pentru Biserica noastră, titluri cucerite și dobândite cu atâtea osteneți și nevoi multisekulare, strălucesc astăzi ca o cunună pe fruntea ei, ca o împlinire.

Ele stau la temelia dezvoltării și prestigiului actual al Bisericii Ortodoxe, nesurprinzând unitatea dogmatică, cultică și canonică a Ortodoxiei, în general. Dacă Ortodoxia reprezintă o realitate a vieții Bisericii, datînd din timpul Sfinților apostoli (potrivit canoanelor 34, 35 și 37 apostolic, patriarhatul este forma cea mai înaltă a organizării Bisericii Ortodoxe, care consfințește autocefalia).

Aceste două mari evenimente ale Bisericii noastre au fost sărbătorite de întreaga noastră Biserică solemn, marcînd deosebit acest moment istoric.

Astfel Conferința s-a desfășurat pe cele 20 de protoierii, sub președinția delegatului Centrului eparhial, între 19 septembrie și 3 octombrie 1985, după cum urmează :

La protoieria III Capitală, II Capitală și Urziceni a prezidat P.S. Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor.

La protoierile I Capitală, Găiești și Videle a prezidat P.C. Preot Octavian Popescu, Vicar mitropolitan.

La protoieria Alexandria a prezidat P.C. Preot Consilier mitropolitan Dinu Proviaan.

La protoierile Ploiești, Vălenii de Munte, Sectorul Agricol Ilfov și Slobozia a prezidat P.C. Preot consilier mitropolitan Ilie Georgescu.

La protoierile Titu, Giurgiu, Oltenița a prezidat P.C. Preot consilier mitropolitan Nicolae Turcu.

La protoierile Cîmpina, Cîmpulung Muscel și Tirgovîște a prezidat P.C. Preot consilier mitropolitan Vasile Bria.

La protoieria Călărași a prezidat P.C. Preot Vasile Diaconescu, inspector eparhial.

La protoieria Ciorogirla a prezidat P.C. Preot Profesor Dumitru Radu, Prorectorul Institutului Teologic.

Toate referatele susținute de către preoții delegați au fost foarte documentat și bine întocmite, la subiect și tratate cu multă competență. Ele au fost urmate de discuții și completări deosebit de interesante și pe marginea temei.

Astfel, referatul preotului Dincă Benone de la protoieria III Capitală a fost completat de preotul Victor Vlăduceanu de la parohia Mavrogheni, care a zis: «Autocefalia și Patriarhatul au impus o trăire mai adîncă a vieții ortodoxe. Aceasta înseamnă viață și viața presupune «Pace». De aceea preoții au sarcina, pe teren social, de a activa permanent în lupta pentru apărarea păcii și de a fi împreună cu poporul și a-l sprijini în toate năzuințele sale.

Preotul Ionel Ilie de la parohia Manasia Ialomița, a vorbit despre reformele făcute de Domnitorul Cuza ca: înființarea episcopiei Dunării de Jos, organizarea învățămîntului religios, reglementarea monahismului, unificarea celor două Biserici — munteană și moldoveană, avînd în frunte un mitropolit primat cu reședința în Capitala Țării și secularizarea averilor mînăstirești, începînd cu cele închinat.

Preotul Boroancă Silviu, de la parohia Licuriciu Ialomița a vorbit despre revenirea credincioșilor greco-catolici la Biserica Mamă și la relațiile actuale dintre Biserica și Stat.

Referindu-se la același subiect, preotul Dobrescu Nicolae, de la parohia Cotroceni din București, a subliniat că «secularizarea averilor mînăstirești a constituit un act de dreptate și binefacere pentru Biserica ortodoxă. Au fost puse la păstrare multe documente istorice, care au fost predate Muzeului Național, iar nu duse peste hotare. Ca act social menționează eliberarea robilor care lucrau gratuit pe moșiile acestor mînăstiri.

Preotul Vasile Troșan — Videle, arată că «niciodată Biserica nu a fost mai la mare înălțime ca astăzi cînd are deplină libertate să se organizeze. Trebuie să păstrăm tot ceea ce s-a realizat în patria noastră, fiind o legătură trainică între Biserica și năzuințele poporului».

Părintele Vicar Octavian Popescu, a spus că «noi dorim ca preoții să fie modele de urmat pentru toți credincioșii». Amintește că în luna septembrie s-a ținut Conferința pentru pace a cultelor din Patria noastră, la care au participat și numeroși delegați de peste hotare. Cu această ocazie s-a adoptat o telegramă către secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, în care se exprimă dorința tuturor cultelor pentru dezarmare și pace. Vorbînd despre activitatea primilor trei patriarhi anteriori și în mod deosebit de a Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin arată că activitatea Bisericii Ortodoxe Române a fost apreciată de marile Organizații religioase internaționale. Avem îndatorirea de a ne reaminti, cu respect, de cei ce au luptat pentru dobîndirea autocefaliei Bisericii noastre.



Preotul Florin Stoian, de la protoleria Călărași a vorbit despre unitatea națională a poporului român (1 decembrie 1918) și însemnătatea ei, ca premiză, la înfăptuirea Patriarhatului, care este o împlinire a autocefaliei, ce oferă independență suverană a Bisericii și a poporului Român, în organizarea și desfășurarea vieții lui religioase.

Preotul Ion Vasiliu, de la parohia Gura Văii, Prahova a spus: «De-a lungul istoriei sale Biserica Ortodoxă Română a avut totdeauna conștiința unității sale naționale și a păstrat neîntrerupt legătura dogmatică, liturgică și canonică, cu Patriarhia ecumenică și cu celelalte Biserici autocefale. Să aducem un prinos de admirație și cinstire actualului nostru patriarh, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, prin a cărui muncă, stăruință și înțelepciune, Patriarhia Română s-a ridicat la prestigiul de care se bucură astăzi, în țară și peste hotare».

Cu ocazia conferințelor din luna septembrie, preoțimea din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, conștientă de greutățile vremii pe care o trăim, când primejdia unui nou război amenință viața și însăși existența lumii, își intensifică lucrarea de pace, slujitorii Bisericii fiind ca și în trecut, lângă poporul pe care îl iubesc, sfătuind, îndrumând și dând exemplu în activitatea lor.

Astfel Conferința preoțească din luna septembrie care a comemorat cele două aniversări ale Bisericii noastre, a adus și un prinos de cinstire și de recunoștință, tuturor aceluia care, de-a lungul veacurilor, s-au ostenit în muncă fără preget și în luptă neînfrântă, uneori pînă la sacrificiul de sine, pentru apărarea drepturilor și libertăților poporului român și ale Bisericii Ortodoxe Române.

**Pr. D. P.**

## O NOUĂ SERIE DE CURSURI PENTRU MUZEOGRAFI

Și în anul acesta — ca și în trecut — Arhiepiscopia Bucureștilor a organizat o nouă serie de cursuri de perfecționare a muzeografilor, ghizilor și îndrumătorilor de muzee, de la unitățile bisericești din cuprinsul Patriarhiei Române, în afară de Arhiepiscopia Iașilor, care a organizat aceste cursuri aparte, avînd un mai mare număr de obiective.

S-au desfășurat, cu binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin, în cursul verii, la sediul Sanatoriului Preoțesc de la Techirghiol, prin grija Sectorului Cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Subiectele prezentate de către specialiști: profesori universitari, arhitecți, istorici, delegați ai Institutelor de Istorie și artă, literați binecunoscuți, au fost audiate cu mult interes de către cei 98 de cursanți care au participat.

Seria de conferințe a fost deschisă de către P. S. Episcop, Vasile Coman al eparhiei Oradea, care a vorbit cursanților despre «Epoca Ceaușescu — douăzeci de ani de împliniri». P.S. Sa a ilustrat, în mod elocvent realizările întregului nostru popor, sub înțeleapta conducere a Președintelui Țării Noastre, Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu.

Temele pe care invitații le-au supus cunoștinței și discuțiilor care au urmat după fiecare subiect, au fost: «Centenarul Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române» și «60 de ani de Patriarhat — istoric Patriarhiei Române». (P. C. Pr. Prof. Onorar N. Șerbănescu).

P.C. Pr. Profesor onorar Ioan Rămureanu a prezentat tema: «Contribuția elementului românesc la procesul de creștinare a popoarelor din jur».

Prof. Dr. Alexandru Duțu a tratat temele: «Circulația Cărții românești în toate provinciile românești, factor în adâncirea conștiinței unității naționale și a unificării limbii», precum și: «Etapе majore în istoria poporului și culturii românești».

Dr. Constantin Preda a prezentat subiectul: «Contribuția cercetărilor arheologice la cunoașterea civilizației daco-romane».

Profesorul Arhitect Gheorghe Curinschi a avut ca temă: «Arhitectura în Țara Românească» și «Monumente de artă bisericească din Moldova intrate în patrimoniul cultural artistic universal».

D-na Zoe Dumitrescu-Buşuleanga, profesor universitar onorar, a vorbit despre: «Valori perene ale culturii românești».

D-na Dr. Arhitect Eugenia Greceanu a prezentat tema: «Arhitectura românească din Transilvania, expresie a originalității și a spiritului creator al poporului român», precum și tema: «Romanic și gotic în arhitectura feudală în România».

Dr. Gabriel Strempeț a tratat subiectul: «Norme și modalități de conservare și depozitare a bunurilor de arhivă».

Dr. Mihail Fătu a vorbit despre: «Înfrângerea Germaniei hitleriste răscruce în istoria lumii contemporane», precum și despre: «Nordul Transilvaniei în anii ocupației hortiste».

Prof. Dr. Victor Simion a dezvoltat tema: «Pictura monumentală românească în secolul al XVIII-lea», și «Capodopere ale artei universale în muzeele din România».

D-na Ana Dobjanschi a prezentat temele: «Broderia românească în colecțiile noastre» și «Pictura de șevalet în secolul XVIII-lea și începuturile laicizării în pictura românească».

Prof. universitar Gheorghe Stoian a vorbit despre: «Realizări recente ale științei și tehnicii românești, prestigiul creației științifice a poporului nostru» și «Lupta pentru dezarmare, sarcină prioritară pentru toate popoarele».

Profesorul Alexandru Paleologu a tratat: «Începuturile laicizării în pictura murală a secolului XVIII».

Dr. Ioan Voicu a prezentat următoarele subiecte: «Inițiative românești adoptate de O.N.U.» și «Pace, înțelegere și colaborare în gândirea Președintelui Nicolae Ceaușescu».

D-l Arhitect Cristian Moiseșcu a vorbit despre: «Preocupări și principii privind restaurarea și conservarea monumentelor de arhitectură și a picturii murale».

Domnul Prof. Aurel Moldoveanu a vorbit din partea Consiliului Culturii și Educației socialiste».

P. C. Arhim. Nifon Mihăiță a prezentat tema: «Momente de afirmare bisericească românească în cursul anului 1984, pe plan extern».

P. C. Arhim. Chesarie Gheorghescu a vorbit despre: «Viața monahală în Biserica Ortodoxă Română».

La sfârșit s-a făcut o evaluare a muncii depusă în tot timpul desfășurării cursurilor, împreună cu delegatul Departamentului Cultelor.

\*

Astfel noua serie de cursuri de perfecționare a muzeografilor de la unitățile bisericești din Patriarhia Română a constituit, pe lângă un prilej de completare a cunoștințelor, în același timp și o nouă ocazie de apropiere, de schimburi, de informații, de legături de prietenii și schimburi de experiență, valoroase pentru toți participanții.

Pr. D. P.

## ADORMIȚI ÎN DOMNUL

### Ic. St. ALEXANDRU N. DELCEA

A decedat, în ziua de 17 august 1985, după o lungă și grea suferință, Preotul Iconom Stavrofor Alexandru N. Delcea de la Biserica Sf. Nicolae-Vlădica din București, dirijorul Coralei Preoților din Capitală.

S-a născut la 7 noiembrie 1908, în localitatea Tigănești, județul Teleorman, din părinți: tata, Neda, agricultor, mama, Maria, casnică, primul din zece copii.

După școala primară din comuna natală, Alexandru Delcea a urmat Liceul «Alexandru Ghica» din Alexandria (1921—1924), Școala de ofițeri din Sibiu (1925) și, la dorința părinților ca să fie preot (mama era fiică de preot), Seminarul «Sf. Grigore Decapoliul» din Craiova (1926—1930).

La Seminar s-a afirmat elev excepțional, dotat cu cert talent muzical. A înființat și a condus, cu succese deosebite, corul Seminarului. La fel, ca student la Facultatea de Teologie din București (1930—1934), pe care a absolvit-o (în iunie 1935), cu lucrarea de licență despre *Viața lui Paisie — starețul sîntelor mănăstiri Neamț și Secu*, apreciată cu calificarea «Cum laude».

S-a căsătorit în toamna anului 1935, cu fiica preotului din Putinei-Teleorman și, în noiembrie 1935 a fost hirotonit preot pentru parohia Putinei. Remarcîndu-se prin calitate și merite parohiale personale superioare în 1941 a obținut transferarea la Biserica «Buna-Vestire Bellu» din București, unde a desfășurat o activitate pastorală-socială deosebit de fructuoasă. În 1952 s-a transferat la Biserica «Sf. Nicolae Vlădica».

În București a înființat și a dirijat, în 1948, Corala Preoților din Capitală. La primul ei concert, prezentat, în decembrie 1949, în Biserica Sf. Spiridon Nou, onorat cu prezența Prea Fericitului Patriarh Justinian, însoțit de colaboratorii Săi principali de la Sf. Patriarhie. Pr. Prof. Dr. Ioan G. Coman a vorbit despre *Nașterea Domnului în Colinde*. Prea Fericitul Patriarh Justinian a apreciat concertul Coralei Preoților din Capitală ca «un examen de maturitate, trecut cu succes» și pe dirijorul ei, Preotul Alexandru N. Delcea că «a știut să adune elemente bune în ansamblul coral alcătuit, să le revădie în suflete dragoste pentru muzică, prin exemplul său personal de sacrificiu, și să le cîștige pentru această frumoasă acțiune» («Glasul Bisericii», nr. 1—2/1950). De atunci, în fiecare an, la Recepțiile festive de Crăciun și Anul Nou, de la Sf. Patriarhie, Corala Preoților din Capitală, pregătită și dirijată de Preotul Alexandru N. Delcea, a prezentat concerte de colinde și cîntece (printre ele și compoziții ale dirijorului).

Pentru merite însemnate, i s-au încredințat Părintelui Alexandru N. Delcea posturi și funcțiuni de conducere — Protoiereu al Raionului «N. Bălcescu», în Consistoriul eparhial (zece ani). I s-au acordat distincții — Iconom Stavrofor, în 1945, și Crucea Patriarhală, de către Patriarhul Nicodim, Protopop pe viață, în 1954, Crucea Patriarhală de Patriarhul Justinian.

În toți acești ani, Preotul Alexandru N. Delcea s-a ocupat intens de muzică, cu numeroase realizări de armonizare și compoziții personale (dăm subliniar câteva titluri

de acestea). A colaborat cu articole la publicații laice și bisericești (a scris despre conjudețeanul său Părintele Grigorie Gala Galaction, cu care a întreținut legături strânse).

Slujba pogribaniei s-a săvârșit marți, 20 august 1985, ora 12, în Biserica «Sf. Nicolae-Vlădica», de către Prea Sfințitul Roman Ialomițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și de un sobor de douăzeci și cinci de preoți, dintre care distingem pe P. C. Pr. Octavian Popescu — vicar administrativ arhiepiscopesc, P.C. Pr. Vasile Diaconescu — inspector arhiepiscopesc, P.C. Pr. Constantin Staicu — parohul Bisericii «Sf. Nicolae-Vlădica», P.C. Preoți Toma Tudoran — Craiova, Gheorghe Daniescu — Tg. Jiu, Gheorghe Netcu — Turnu Măgurele (colegi de Seminar), Alexandru Lungu și Dumitru Radu (de la parohia Țigănești), preoți din Capitală, șase diaconi. Răspunsurile s-au dat de un cor bărbătesc format din Corala Preoților (dirijată de P.C. Pr. Victor Frangulea) și corul Bisericii Albe din București (dirijat de ing. Tică Anastasiu). O numeroasă asistență — familia, rude și credincioși din Țigănești, membrii Consiliului și Comitetului parohial, enoriași și credincioși bucureșteni.

La sfârșitul prohodului preoțesc, deosebit de evlavios, impresionant și măreț, au făcut panegirice :

P.C. Pr. Paroh Constantin Staicu, care, după prezentarea datelor biografice, a arătat, cu fapte, calitățile sufletești, etice, umane, și meritele bisericești și parohiale ale Preotului Alexandru (Sandu) Delcea, stimat și iubit de colegi, de enoriași și de toți cei care l-au cunoscut. A evidențiat grija devotată a soției (preoteasa Victoria) care i-a fost «inger ocrotitor și păzitor» îndeosebi în lunile de boală grea.

P.C. Pr. Gheorghe Daniescu a relatat împrejurări școlare de la Seminarul «Sf. Grigorie Decapolitul» din Craiova, în care s-a remarcat elevul excepțional Sandu Delcea.

P.C. Pr. Ion Tonciu de la Biserica «Buna-Vestire — Bellu» și secretarul Coralei Preoților din Capitală, a vorbit despre activitatea muzicală a Preotului Alexandru N. Delcea, care timp de 37 de ani a condus-o, cu abnegație și dăruire totală, cștițind și menținnd dragostea «coraliștilor». Asigură că-i vor păstra o amintire înflorită. A comunicat dorința ca la conducerea Coralei Preoților să-i urmeze P.C. Preot Victor Frangulea de la Biserica Nan.

P.C. Pr. Alexandru Lungu de la Parohia Țigănești a arătat legăturile strânse și permanente ce le-a avut Părintele Alexandru Delcea cu locul natal și sătenii, în fiecare vară vizitndu-și părinții, care s-au bucurat de o viață lungă.

Prof. univ. dr. Alexandru Dan Petru — episcopul Bisericii «Sf. Nicolae-Vlădica», din partea Consiliului Parohial și a enoriașilor, a făcut mărturie despre comportarea exemplară, distinsă, demnă, permanent etică și umană, a Preotului Alexandru Delcea, «Rămîne o pildă luminoasă de preot și om».

A încheiat Prea Sfințitul Roman Ialomițeanul, care a transmis binecuvîntarea și condoleanțele Prea Fericitului Patriarh Iustin. În continuare Prea Sfinția Sa a observat că sfârșitul vieții este privit de oameni în chip diferit, corespunzător vârstei. Pentru tineri, moartea este o noțiune abstractă, inexistentă; maturii, predominați de problemele și grijile vieții, nu se gîndesc la ea; bătrînii o simt și o vād în realitate concretă, cu scadență apropiată. Creștinii au un puternic sprijin și întărire în credința și certitudinea Învierii Mîntuitorului Iisus Hristos, Biruitorul morții și, prin Învierea Lui, învierea și viața veșnică a tuturor celor ce cred în El, a sfârșit Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul.

Inhumarea s-a făcut în Cimitirul Bellu, după care familia (preoteasa Victoria-Vica) a oferit o tradițională agapă.

Lucrări muzicale ale Preotului compozitor și dirijor Alexandru N. Delcea :

*Lerui Ler* (de Traian Costea), *Sus în casa lui Crăciun* (de Gheorghe Șoima), *Iată vin colindătorii* (de Tiberiu Brediceanu), *Floriciă* (de Francisc Hubic), aranjate pentru cor bărbătesc de Pr. Alexandru N. Delcea (tipărite de Diac. conf. Dr. Nicu Moldoveanu, în *Repertoriu coral*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1985, p. 336—340).

*Iubită Republică* (text de Eugen Frunză), *România* (text de G. Lesnea), *Evocare* — I.P.S. Patriarh Justinian (text de G. Lesnea), *Păpușa mea* (și textul de Pr. Al. Delcea), *Păstoriița* (text de G. Coșbuc), *Țin cadența* (text de Eugen Frunză), *Domnul este luminarea mea* (Psalm), *Graiurile mele, Să se umple gurile noastre* (cântări liturgice), *Imn de Paște* (concert), *Cîntă-mi fluiet* (text de Eugen Frunză), *Descîntec de dragoste* (text de Otilia Cazimir), *Și tu dragoste* (text de Mihai Beniuc), *Floarea iubirii* (text de Traian Iancu), cîntece populare — *Foaie verde de mîlin, Dobrogea mîndră grădină, Foaie verde lir mohor, Unduirea Ianurilor, Foaie verde ghiociei* și altele, peste cincizeci, compoziții, prelucrări, aranjări, armonizări, pentru cor, voce pian, multe înregistrate pe discuri (după *Lucrări muzicale*, de Pr. Al. Delcea, 3 volume manuscrise, în păstrarea soției).

Pr. GH. CUNESCU

#### † Preotul PETRE F. ALEXANDRU

În ziua de 1 August 1985, s-a stins din viață, pe neașteptate, — pe unul din paturile Spitalului Fundeni, — Preotul Petre F. Alexandru — slujitor la Biserica Izvorul Nou din București.

În ziua de 3 august 1985, a avut loc prohodirea părintelui Petre F. Alexandru în biserica «Izvorul Nou» în prezența credincioșilor care l-au iubit atât de mult.

Un sobor numeros de preoți cu diacon sub conducerea P.S. Episcop Roman Ialomiteanul, însoțit de P.C. Vicar Octavian Popescu și P.C. Consilier Dinu Provian, au oficiat slujba înmormîntării.

La sfîrșitul acesteia au luat cuvîntul, arătînd meritele adormitului întru Domnul și durerea că li părăsește un părinte și un prieten bun : P.S. Roman Ialomiteanul, P.C. Pr. David Popescu de la Centrul Eparhial și P.C. Pr. Dincă Benone parohul bisericii care a spus următoarele :

«În această atmosferă de rugăciune și cîntări sfinte, ne-am adunat, ca să dăm ultima cinstire și să conducem la locul de veci rămășițele pămîntești ale celui ce a fost Preotul Petre F. Alexandru».

S-a născut la 20 mai 1908 în Orașul Constanța, unde tatăl său — C.F.R.-ist — avea în acea vreme serviciu în gara Constanța.

La vîrsta de 6 ani se mută în comuna Călui, Județul Romanați, locul de obîrșie al părinților săi, Filip și Floarea Alexandru.

Școala primară o face în comuna Călui între anii 1915—1920. Urmează cursurile Seminarului «Nifon Mitropolitul» din București, ca bursier, între anii 1920—1928 și apoi cursurile Facultății de teologie din București între anii 1928—1932. În același timp urmează și cursurile Conservatorului de muzică din București ca elev al Profesorului Gheorghe Cucu. Își ia licența în Teologie cu *media 10*. Urmează și Seminarul Pedagogic pe care-l absolvă în anul 1932 cu *media 9,00*.

În timpul studenției este pedagog la Seminarul Nifon, iar de la 1 ianuarie 1928, elev de Seminar fiind încă, este numit cîntăreț la biserica Sfîntul Elefterie din Capitală, unde rămîne tot timpul studenției.

În toamna anului 1932 primește o bursă la Facultatea de Teologie catolică din Strasbourg — Franța, unde urmează cursurile de doctorat timp de doi ani. Înapoiat în țară în toamna anului 1934, urmează în continuare cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie din București, trecându-și examenul de admisibilitate cu calificativul «Distincție».

La 12 ianuarie 1936 se căsătorește cu Domnișoara Sultănică Vîrgolici, colegă cu el de Conservator.

La 26 ianuarie 1936 este hirotonit diacon pe seama Catedralei fostei Episcopii a Hușilor. După un an este hirotonit Arhidiacon la aceeași Catedrală, iar la 1 octombrie 1939 este hirotonit preot pe seama Catedralei Episcopiei Hușilor.

Din toamna anului 1936 și pînă în anul 1942 funcționează ca profesor de muzică vocală și bisericească la Școala de cîntăreți bisericești de pe lângă Episcopia Hușilor, iar din toamna anului 1938 este și Director al acestei școli.

De la data hirotoniei în preot, 1 octombrie 1939, este numit protoiereu al județului Fălciu, iar la 15 martie 1942 este numit consilier referent la Sectorul Cultural al Episcopiei Hușilor, calitate pe care o deține pînă la 15 februarie 1945 cînd se transferă la parohia nou înființată, Parcul Berindei din Capitală, desprinsă din parohia Izvorul Nou. De la 15 august 1946 parohia sa se unește cu parohia mamă Izvorul Nou, el trecînd astfel preot la această biserică, la care a slujit nefcetat pînă la decesul său.

Din anul 1950 a fost Președintele Consistoriului Protopopesic al Capitalei. În anul 1952 a fost numit membru în Consistoriul Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, iar în ianuarie 1935, Președinte al acestui Consistoriu.

De la 1 iulie 1955 a fost numit Consilier administrativ la Sfînta Arhiepiscopie a Bucureștilor, unde funcționează fără întrerupere 22 de ani, pînă la 1 august 1977, la Sectoarele Cultural și Economic II, cînd, potrivit prevederilor Legii pensiilor este pensionat pentru limită de vîrstă, rămîind însă în continuare preot slujitor la biserica sa, Izvorul Nou.

Din aprilie 1960 este Președintele Casei de Ajutor Reciproc a Clerului din Arhiepiscopia Bucureștilor.

La Huși a colaborat la revista eparhială «Cronica Hușilor», pe care a și condus-o în calitate de Consilier Cultural și în care a scris zeci de articole. În timpul cît a fost Consilier administrativ la Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor, în calitate de Consilier Cultural (12 ani) a condus revista «Glasul Bisericii» în care a scris multe articole, mai ales redacționale și cronici.

De asemenea, în anii diaconatului și în primii ani de preoție a scris și tipărit următoarele lucrări: «Originea omului după religie și ființă», «Concepția Sfîntului Ioan Hrisostom asupra bunurilor materiale», «Religia și morala în concepția școlii sociologice franceze» și «Oștirea de geniu a Bisericii», toate recenzate și apreciate în termeni elogioși de presa bisericească din acea vreme.

Pr. Dincă Benone, parohul bisericii, ilustrînd figura răposatului, a spus: «Proorocul David spune în psalmul său: «Anii noștri s-au socotit ca pînza unui păianjen: zilele anilor noștri sînt șaptezeci de ani, iar ce este mai mult decît aceștia e osteneală și durere» (Ps. 89, 10—11).

Dar cu toate acestea, trecerea și strămutarea la cele veșnice a celor ce pleacă dintre noi pentru totdeauna, ne prilejuiește nouă celor rămași, durere, întristare și suspinare, cu toate că avem convingerea că același sfîrșit inevitabil al vieții pămîntești, căci mai curînd sau mai tîrziu, fiecare dintre noi vom pleca pe aceeași cale.

Dar reazemul nostru cel mai puternic în aceste momente de întristare și durere pe care ni le prilejuiește despărțirea de cei dragi îl găsim în credința noastră cres-

tină ortodoxă: moartea trupească nu este și nu înseamnă sfârșitul vieții, ci numai trecerea — din viața pămîntească la viața veșnică, numai despărțirea temporară a sufletului de trup la obșteasca înviere, cînd se va uni din nou cu sufletul, care acum îl părăsește numai temporar, pînă la venirea a doua a Domnului.

Moartea, această neschimbată lege a firii, a pus stăpînire pe trup, dar niciodată nu va reuși să pună stăpînire pe suflet.

Sufletul cald, al colegului nostru, bun și plin de delicatețe și sensibilitate creștinească, de desăvîrșit slujitor al Sf. Altar, va stăruii permanent în conștiința tuturor celor ce l-au cunoscut și prețuit, fiindcă valorile spirituale nu pier niciodată din amintirea noastră.

Colegul nostru de slujire, Pr. Petre pleacă dintre noi, la vîrsta de 77 ani cînd s-ar mai fi putut bucura de frumusețea și sensul vieții, dar noi știm că nu vîrsta dimensionează valoarea omului, ci faptele pe care acesta le lasă urmașilor și modul cum a știut să dea sens vieții pămîntești.

Și noi știm că Pr. Petre prin însăși misiunea sa, a înțeles rostul creștinesc al acestei vieți.

A înțeles că fie slujitor devotat al Sf. Altar, să-și îndeplinească cu conștiințozitate sarcinile de serviciu de-a lungul zecilor de ani în Administrația Patriarhală.

A înțeles să fie iubitor, blînd și foarte sensibil cu cei din jur, sfătuitor, mobilizator, atașat cu trup și suflet de casa lui Dumnezeu, în care îi aducea laude prin glasul său frumos care va stăruii multă vreme în auzul tuturor.

Florile ce-l înconjoară, încercăm să le stropim cu lacrimile noastre de mulțumire și recunoștință.

Chipul bun și blînd de Preot nu se va șterge din sufletele slujitorilor și credincioșilor acestei parohii.

Pentru noi slujitorii și credincioșii bisericii Izvorul Nou, Pr. Petre a fost colegul de slujire sincer și devotat, părintele nostru de vîrstă, îndrumătorul spiritual al nostru și al credincioșilor.

A slujit acestui sfînt altar timp de 39 ani, timp în care zeci de generații de credincioși am primit prin mîinile sale darurile Sf. Duh, zeci de generații s-au îndestulat din vasta cultură, din vasta experiență duhovnicească pe care a experimentat-o dealungul anilor de pastorație.

De acum încolo — inima sa rece — va continua să bată dincolo de neguri pentru fiecare din cei care l-au prețuit, rugîndu-i ca în rugăciunile lor să nu-l uite, ca Părintele cerească să-l învrednicească de răsplata gătita aloșilor săi.

Acum cînd Pr. Petre pleacă în veșnicie, lasă tuturor o icoană a iubirii, a respectului față de oameni și societate, o icoană a cinstei, a muncii, a devotamentului și a sacrificiului.

Bunul Dumnezeu să-l ierte de tot ce a greșit ca om în această viață și să-l așeze în loc de odihnă, de pace și fericire în cămările sfinte ale veșniciei.

După ocolirea bisericii și sunetul trist al clopotelor și al glasurilor sugrumate de plîns și lacrimi ale credincioșilor care intonau «Sfinte Dumnezeule», scriul cu corpul neînsuflețit al Părintelui Petre F. Alexandru, a fost transportat la cimitirul «Sf. Lazăr» din incinta mînăstirii Cernica unde a fost așezat lîngă scumpa sa soție Sultănica Alexandru, spre veșnică odihnă.

**Pr. BENONE DINCA**  
**Parohul Bisericii «Izvorul Nou»**

### PREOTUL IOV CARP

Duminică, 4 august a.c., după o lungă și grea suferință, a încetat din viață preotul pensionar Iov Carp fost paroh al parohiei Modest din Galați.

Născut în anul 1904, în comuna Băleni din jud. Galați dintr-o familie de buni agricultori și buni creștini, a urmat școala primară în satul natal, Seminarul Teologic Sf. Ap. Andrei din Galați și Facultatea de Teologie, fiind hirotonit preot în anul 1928 pentru parohia Dăeni din jud. Tulcea, unde a păstorit pînă în anul 1982, cînd s-a pensionat.

În timpul celor 54 de ani de serviciu, preotul Iov Carp, s-a dovedit a fi la înălțimea tuturor așteptărilor, atît din punct de vedere misionar pastoral, administrativ-bisericesc și economico-gospodăresc, cît și din punct de vedere social-cetățenesc, fiind prețuit de autoritatea bisericescă și de credincioși.

În ziua înmormîntării, marți 6 august 1985, multîme mare de enoriași din parohia Dăeni-Tulcea, au venit la Galați, ca să conducă la locul de veșnică odihnă pe bunul lor păstor, părintele Carp. De asemeni, credincioșii în număr mare, atît din parohia Modest, cît și din întreg Galațiul, au ținut să conducă la locul de veșnică odihnă pe acela ce-a fost părintele Iov Carp, cunoscut și regretat de majoritatea credincioșilor din Galați.

Rînduiala înmormîntării a fost săvîrșită de un impresionant sobor de preoți, în frunte cu Protoiereul de Galați. Ca delegat al Înalț Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim Nica al Tomisului și Dunării de Jos, care a rostit și cuvîntarea funebă, scoțînd în relief viața și bogata activitate a Părintelui Iov Carp.

Rămășițele pămîntești ale regretatului Preot Iov Carp au fost înhumate în cimitirul «Eternitatea» din Galați.

Dumnezeu să-l ierte.

Preot THEODOR A. LIFICIU

### PREOTUL «ICONOM-STAVROFOR» PETRE NICOLESCU-VESELU

În seara zilei de 28 Iulie 1985 a încetat din viață Preotul «Iconom Stavrofor» PETRE NICOLESCU-VESELU fost preot paroh la Biserica Maica Precista din Municipiul Ploiești.

S-a născut la 31 Iulie 1902 în Comuna Nedelea din Județul Prahova în casa unor evlavioși creștini.

După absolvirea Seminarului Teologic se înscrie și absolvă cu succes Facultatea de Teologie din București. A fost preoțit în anul 1925 pe seama Parohiei Nedelea, satul său natal unde slujește pînă în anul 1935 cînd a fost transferat la Parohia Maica Precista Ploiești unde slujește cu deosebită căldură pînă la pensionare.

Ca preot de enorie și bun slujitor a servit biserica cu mult zel apostolic și cu duh misionar. A fost un adevărat părinte duhovnicesc al păstoriților săi care nu-l uită pentru că își pleca cu dragoste urechea la păsurile și la nevoile lor, la mîngîierea sufletelor lor. De aceea a lăsat o dîră luminoasă și o amintire de neuitat în sufletele lor. Toată viața sa s-a îngrijit deosebit de restaurarea Sfîntei Biserici, prin lucrările masive de subzidire și reparație interioară și apoi de pictura sa în tehnica frescă, pictură executată magistral de pictorul *Iosif Keber* din Tirgu-Jiu.

Slujba prohodirii sale a fost oficiată de către un distins sobor de preoți din Ploiești și împrejurimi avînd ca proiestos pe P.C. Preot Ștefan Al. Săvulescu —,



Protoiereul Protoieriei Ploiești, în prezența P.C. Preot Alex. Ionescu parohul Bisericii Parcul Domeniilor din capitală, fost vicar al Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor și coleg cu răposatul. După slujba prohodirii sale P.C. Protoiereu Ștefan Al. Săvulescu în cuvîntul său a elogiât meritele deosebite și activitatea pastorală și gospodărească a mult iubitului său înaintaș la parohiat, căruia la vremea potrivită pentru vrednicie preoțească i s-a acordat rangul bisericesc de «**ICONOM STAVROFOR**» și dreptul de a purta «**Crucea Patriarhală**».

Au urmat la cuvînt Preotul Dumitru Nicolescu parohul bisericii Sf. Gheorghe Vechi — Ploiești, Preotul Ioan M. Pătrașcu, de la Parohia Sf. Ecaterina — Ploiești, care au subliniat meritele deosebite ale vrednicului preot Petre Nicolescu-Veselu regretat de toți enoriașii Parohiei sale. Seria cuvîntărilor se încheie cu cuvîntul Domnului Inginer Carp care vorbind în numele Consiliului Parohial și al enoriașilor scoate în evidență activitatea decedatului pe tărîm gospodăresc și ținuta sa frumoasă ca cetățean.

După ocolirea tradițională a Sf. Biserici în dangătul clopotelor, corpul neînsuflețit al Preotului «**Iconom Stavrofor**» Petre Nicolescu-Veselu este așezat de pe brațele preoților în cavoul familiei, construit prin grija sa lîngă Sf. Altar al Bisericii Maica Precista unde a slujit peste o jumătate de veac.

Dumnezeu să-l odihnească în pace și amintirea sa să rămînă din neam în neam.

**Protolereu ȘTEFAN AL. SĂVULESCU**  
**Ploiești**

### **PR. D. PARASCHIVESCU**

Duminică 7 iulie 1985 cînd în biserici se săvîrșea dumnezeiasca Liturghie, pe un pat de suferință, se stîngea lumina vieții unuia din vrednicii preoți ai Protoieriei Cîmpina, părintele D. Paraschivescu slujitor de peste o jumătate de veac din parohia Breaza de Jos, județul Prahova.

Trupul neînsuflețit al iubitului nostru frate întru Domnul a fost prohodit joi 11 iulie de un sobor de preoți în frunte cu P. C. protoiereu Costică Dumitru.

Moartea părintelui Paraschivescu, la cei 86 de ani ai săi, a umplut de amară durere și a îndoliat sufletele, atît ale rudelor, prietenilor, ale bunilor credincioși cît și mai ales în primul rînd al familiei sale.

Lîngă sicriul cu rămășițele pămîntești ale părintelui Paraschivescu după prohodire atît cît întristarea a mai îngăduit actualului paroh preot Alexandru Dojan și P. C. Protoiereu Costică Dumitru, au izbutit, în cuvintele rostite, să desprindă încă pentru o clipă figura luminoasă a decedatului făcîndu-ne să privim încă o dată frumusețea vieții fratelui nostru. Evidențiind pe larg, activitatea deosebită ca slujitor al altarului și cetățean, P.C. protoiereu a transmis familiei și celor de față condoleanțele Centrului Eparhial.

Pr. D. Paraschivescu s-a născut în comuna Telega Județul Prahova, la răscrucea dintre veacuri, în anul 1900, din părinți gospodari și temători de Dumnezeu, care și-au îndemnat odrasla, după terminarea școlii primare, la Seminarul Teologic din Cîrtea de Argeș. Student eminent al Facultății de Teologie din București, după licență, funcționează ca profesor la Seminarul pe care l-a absolvit cîndva, arătîndu-se parcă un chemat de sus, să instruiască și să edifice, să lumineze, să însuflețească și să formeze pe viitorii păstori sufletești.

Se căsătorește și este hirotonit preot pentru parohia Breaza de Jos, pe care o păstorește neîntrerupt timp de 45 de ani, cu o mare competență și putere de muncă, aducând în jurul Bisericii bogate roade duhovnicești.

Adinc religios, credincios din profundă convingere, era un preot conștiincios, însuflețit și slujitor de altar, cu zel apostolic și misionar. Slujbele pe care le oficia erau înălțătoare și izvorau emoții religioase.

Talentat cuvântător, predicile și cuvântările sale substanțiale, frumoase, calde, plăceau, edificau și convingeau, mișcau și hotărau la acțiuni bune.

Cînta frumos și vocea lui căuta notele de sus. Ca preot de enorie și-a cunoscut îndatoririle sale rămînînd în amintirea credincioșilor săi, ca un adevărat părinte sufletesc, care și-a plecat urechile la păsurile și necazurile lor, cercetînd bolnavi, alinînd dureri, încurajînd și îndrumînd pe drumul mîntuirii.

Cînd a simțit că puterile s-au împușnat a cerut pensionarea. Cu aproape 10 ani în urmă a părăsit locul de muncă cu obrazul curat și cinstit, cu conștiința datoriei împlinite, cu cugetul împăcat, cu sufletul mîngiat de roadele muncii sale.

Apoi, purtat pe brațele preoților, s-a ocolit locașul sfînt și apoi, carul mortuar a parcurs o parte din șoseaua națională, străjuită de o parte și de alta de credincioși, care în fața locașului au așezat, ca ultimă cinstire, frumoase covoare naționale, s-a îndreptat spre cimitirul parohial, unde, a fost așezat în criptă.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii!

Pr. GEORGESCU TEODOR

## ARHIEPISCOPIA TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS — GALAȚI —

### DIN ACTIVITATEA CENTRULUI ARHIEPISCOPAL GALAȚI

— iulie-august 1985 —

#### 1. Slujbe arhieresti, hirotonii și hranuci.

— La 4 august, I.P.S. Arhiepiscop Dr. Antim Nica al Tomisului și Dunării de Jos a participat la slujba Sfintei Liturghii, de la mănăstirea Cocoșu, jud. Tulcea, și a rostit un cuvînt despre rugăciune și post.

— *Hramul mănăstirii Celic Dere, județul Tulcea.*

— La 15 august, la sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, I.P.S. Arhiepiscop a oficiat slujba de hram la mănăstirea Celic Dere, monument istoric. Din soborul de clerici, care au luat parte la această slujbă arhierescă, au făcut parte: p. c. arhim. Ieronim Motoc, vicar administrativ, p. c. pr. Nicolae Ionescu, protoiereul locului, p. c. protos. Moșest Zamfir, starețul mănăstirii Cocoșu, p. c. pr. Marian Munteanu, secretar eparhial, p. c. pr. Ene Nichifor, misionar protopopes, c. ierom. Pavel Mihoci de la mănăstirea Cocoșu, protos. Pamfil Dubneac și sin-Glasul Bisericii

cel Dionisie Nivnea, duhovniciei mănăstirii Celic Dere, c. diacon Stavără Mihai de la catedrala arhiepiscopală și c. ierod. Nichifor Cristea, de la mănăstirea Cocoș. Cântările stranei de la privegherea din ajun și în ziua praznicului au fost executate de corul maicilor și de unii dintre credincioși. Predica zilei a fost rostită de p. c. arhim. Ieronim Motoc.

Cu prilejul acestei slujbe, I.P.S. Arhiepiscop a hirotonit pe candidatul Stoian Eugen ca diacon, iar p. c. sincel Dionisie Nivnea l-a hirotesit ca protosinghel.

După sfârșitul sfintei liturghii, p. c. maică stareță Iuliana Mocanu, în numele soborului mănăstirii și al credincioșilor care au fost de față, a mulțumit I.P.S. Sale pentru înălțătoarea slujbă arhierescă oficiată de hram, și a asigurat că întregul personal al sfântului locaș se află la datorie, în ascultare, la rugăciune și muncă, după tradiția mănăstirească.

I.P.S. Arhiepiscop, luind cuvântul, s-a adresat soborului mănăstirii și credincioșilor, spunând printre altele: «Cu adîncă evlavie ne-am îndreptat pașii noștri spre această mănăstire și ne-am încredințat sufletul Maicii Domnului, pe care o rugăm să ne aibă sub ocrotirea sa și să ne acopere cu cinstitul său omofor. Ea este mama noastră duhovnicească. Cînd Mîntuitorul se afla răstignit pe cruce, iar Maica Sfîntă era căzută de durere la picioarele crucii, El a zis maicii Sale: «Iată pe fiul tău!» arătîndu-i pe Sf. Ioan Evanghelistul, care și el se afla lîngă cruce și îi era rudenie. Adresîndu-se apoi către acesta, Mîntuitorul i-a zis: fiule, iată mama ta! Din acel moment, o dată cu Sf. Ioan Evanghelistul, Mîntuitorul ne-a încredințat și pe noi grijii Maicii Sale, ca fii sufletești. Ca Maică Sfîntă, ea primește rugăciunile noastre și face neîncetat mijlociri pentru binele tuturor».

În încheiere I.P.S. Sa a exprimat felicitări soborului mănăstirii, în frunte cu p.c. maică stareță și a împărtășit binecuvîntări arhieresti tuturor celor de față.

— La 28 august, I.P.S. Arhiepiscop a slujit la catedrala arhiepiscopală și a hirotonit pe diaconul Stoian Eugen ca preot, pe seama parohiei Balintesti, protopopiatul Galați.

## 2. Stînjire de biserică.

### *Resfințirea bisericii din parohia Suceveni, județul Galați.*

— La 7 iulie, I.P.S. Arhiepiscop Antim a oficiat rosfîntirea bisericii parohiale din Suceveni, protopopiatul Galați, păstorită de preotul Carp Costică, ca urmare a unor lucrări de reparații și restaurarea vechii picturi. Din soborul de slujitori au făcut parte: p.c. arhim. Teofil Pandele, p.c. pr. Constantin Lungu, consilier economic, p. c. pr. Stanciu Mălăia, protoiereu, p. c. pr. Marian Munteanu — secretar eparhial, p.c. pr. Gheorghe Buruiană, misionar protopopesc, c. pr. Chiculiță Gheorghe — Berești Sat, c. pr. Chiculiță Nicolae, pensionar, fost slujitor la această biserică, c. pr. paroh Carp Costică și c. diaconi Stavără Mihai și Popa Ștefan de la catedrala arhiepiscopală.

Slujba sfîntirii a fost urmată de sfînta liturghie arhierescă. Răspunsurile liturgice au fost date de corul parohiei Sf. Arhangheli-Motoc din Galați, dirijat de d-na diaconiță Aurora Stavără. Predica zilei, Despre ascultare, a fost rostită de p.c. pr. Gh. Buruiană.

P. c. protoiereu Stanciu Mălăia, în cuvîntarea sa, a mulțumit I.P.S. Arhiepiscop pentru binecuvîntarea adusă obștei credincioșilor din parohia Suceveni, care a dat dovadă de multă dragoste și rîvnă pentru sfîntul lăcaș.

Preotul paroh Carp Costică a prezentat un scurt istoric al bisericii, care a fost zidită între anii 1911—1916. În urma stricăciunilor provocate de cutremurul din 1940, între anii 1982—1984 i s-au făcut reparațiile necesare și s-a completat pictura pe bolți și în turlle. În numele credincioșilor a exprimat vii mulțumiri I.P.S. Sale pentru oficierea sfîntirii sfîntului lăcaș și a slujbei arhieresti de care s-au învrednicit.

I.P.S. Arhiepiscop, luînd cuvîntul, a spus printre altele : «Venind la această prăznuire, am simțit căldura sufletească și bucuria care vă înviează pe toți cei de față. Săvirșind slujba la această biserică, m-am simțit ca la mănăstirea Cocoșu, unde același pictor italian, F. de Biase, a zugrăvit și acel sfînt lăcaș monahal, în perioada cînd s-a construit această casă de închinăciune. Timpul însă, în curgerea sa și-a spus cuvîntul și a trebuit ca un nou pictor, Luca Aurel, să completeze în anii aceștia și să repare lipsurile pricinuite în urma cutremurului amintit. Acum această biserică, prin rîvna și osteneala dumneavoastră și-a recăpătat frumusețea cea dintîi și a devenit ca o podoabă a acestei localități de oameni vrednici.

Cu recunoștință ne îndreptăm acum gîndurile către ctitorii acestei biserici care este așa de încăpătoare și primitoare, cum puține sînt în eparhie. Să fiți mindri că aveți o asemenea casă duhovnicească. Să pășiți cu dragoste în ea, pentru a vă încălzi inimile de credința cea sfîntă și dreptmăritoare moștenită de la strămoșii noștri. Fie ca acest sfînt lăcaș al Domnului să vă binecuvînteze pașii pe calea păstrării dreptei credințe și să sporiiți în toate lucrările cele bune pentru folosul sufletesc și trupesc al tuturor». În încheiere I.P.S. Sa a exprimat mulțumiri și a împărțit binecuvîntări arhieresti preotului paroh, organelor parohiale și tuturor credincioșilor acestei parohii. Solemnitatea resfințirii acestei biserici de către I.P.S. Arhiepiscop Antim a prilejuit o deosebită bucurie sufletească pentru credincioșii din Suceveni.

### 3. Vizite pastorale.

I.P.S. Arhiepiscop Antim a efectuat în lunile iulie și august următoarele vizite pastorale la parohiile și mănăstirile din eparhie :

— La 2 iulie, la metocul Saon, județul Tulcea ;

— La 7 iulie, la parohiile : Oancea, Vlădești și filiala Brănești, din protopopiatul Galați.

— La 24 iulie, la mănăstirea Cocoșu și la bazilica cu cripta martirilor din Niculițel, județul Tulcea.

— La 11 august, la parohia Sf. Voievozi din Isaccea, protopopiatul Tulcea.

— La 17 august, la mănăstirea Celic Dere, județul Tulcea.

— La 18 august, la parohia Sf. Gheorghe din Isaccea, protopopiatul Tulcea.

— La 20 august, la șantierul noului sediu în construcție al protoieriei Tulcea, biserica Bunavestire din Tulcea, și la Lăstuni, din protopopiatul Babadag.

— La 21 august, biserica Sf. Atanasie din Niculițel, monument istoric și bazilica și cripta martirilor din aceeași localitate, județul Tulcea.

Cu prilejul acestor vizite, I.P.S. Sa a luat contact cu preoții și cu unii membri ai organelor parohiale și credincioși, iar la mănăstiri cu conducerea respectivă, interesându-se de activitatea pastoral-misionară și gospodărească a fiecărei unități.

La parohiile cu șantiere a urmărit desfășurarea lucrărilor și calitatea lor și a dat îndrumările cuvenite.

#### 4. Conferințe preoțești pentru pace.

Sub președinția I.P.S. Arhiepiscop Antim, în zilele de 2, 3 și 5 august a.c. au avut loc la protoieriiile Constanța, Tulcea și Galați, conferințele preoțești pentru pace, pe județe, având ca temă: «Pacea înseamnă astăzi însăși viața planetei noastre».

La deschiderea acestor conferințe, I.P.S. Sa a rostit un edificator cuvînd în legătură cu inițiativele și acțiunile țării noastre și ale Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu pentru dezarmare și pace și însemnătatea Apelului Frontului Democrației și Unității Socialiste în actuala situație de încordare internațională. De asemenea s-a referit și la contribuția Bisericii Ortodoxe Române la sprijinirea eforturilor întregii națiuni, pentru ridicarea patriei pe noi trepte de dezvoltare materială și spirituală. Spicium din cuvîntarea I.P.S. Sale cele ce urmează:

«Starea de mare încordare, însoțită de teama zilei de mîine ce stăpînește lumea în vremea noastră, pe care nu am mai cunoscut-o niciodată în asemenea măsură — zice I.P.S. Sa — este legată de nestăvilita cursă a înarmărilor, care pune în primejdie mărețele realizări ale omenirii și însăși viața de pe planeta noastră în cazul unui eventual război atomic, prin forța atotdistrugătoare a noilor arme nucleare.

O asemenea situație ne obligă pe noi și toate popoarele iubitoare de pace la o atitudine hotărîtă pînă nu este prea tîrziu, în favoarea păcii și dezarmării, pentru conservarea supremului nostru bun — viața... Acest imperativ este cu atît mai actual cu cît perfecționarea armamentelor și extinderea lor pînă în spațiul extraatmosferic, prezintă o gravă primejdie și un factor de maximă îngrijorare pentru toate popoarele... În nenumărate rînduri, Președintele țării noastre a arătat că acumularea unor mari cantități de arme constituie un element de creștere a tensiunii, a neîncrederii dintre popoare, situație în care orice incident internațional poate să ducă la o conflagrație mondială, de astă dată nucleară, putînd distruge însăși viața de pe pămînt... Pentru rezolvarea litigiilor dintre state, Domnia sa propune tratativele purtate în spirit de echitate și bună înțelegere, excluzîndu-se în totalitate războiul și amenințările cu forța.

Alături de acțiunea tot mai largă a organizațiilor obștești și de masă, a grupărilor și mișcărilor de pace din lume, slujitorii cultelor sînt de asemenea chemați a aduce o contribuție la mobilizarea credincioșilor pentru realizarea destinderii internaționale... Un puternic ecou a avut în rîndul maselor populare din țara noastră și de peste hotare

recentul Apel al Frontului Democrației și Unității Socialiste pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru asigurarea păcii în lume.

Clerul și credincioșii eparhiei noastre, ca și întreaga Biserică Ortodoxă Română, au primit cu însuflețire cuprinsul acestui mobilizator Apel și își dau deplina adevărată chemare la chemările acestuia. Arhiepiscopia noastră sprijină cu toată hotărârea dezideratele și acțiunile poporului român în slujba păcii și a progresului în lume».

Referindu-se la împlinirea a două decenii de mărețe înfăptuiri ale României Socialiste, de când Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu, prin înalta sa înțelepciune și fierbinte patriotism, conduce destinele țării noastre, I.P.S. Sa a arătat că: «Promotor consecvent al păcii, prieteniei și colaborării între popoare, Domnia sa, a acționat în același timp, fără preget pentru înflorirea patriei și creșterea continuă a prestigiului ei în lume».

În încheiere, I.P.S. Sa conchide cu fermitate: «Sîntem mîndri de a trăi aceste vremuri de eroice strădanii pentru cauza păcii în lume și de bogate realizări în întreaga noastră țară, prin străduința și munca tuturor fiilor patriei, strîns uniți în jurul conducătorilor noștri».

După rostirea acestei însuflețitoare cuvîntări, s-a dat citire recentului Apel al Frontului Democrației și Unității Socialiste pentru dezarmare și pace, precum și Scrisorii Bisericii Ortodoxe Române către organizațiile religioase internaționale creștine.

Pe marginea acestor documente au urmat discuții, la care au luat parte un număr de peste 50 preoți. Vorbitorii au subliniat cu acest prilej importanța deosebită a acestui Apel, care, în situația de maximă încordare pe plan mondial, apare ca o nouă contribuție a țării noastre la marea cauză a omenirii pentru dezarmare și pace și colaborare între popoare. De asemenea au fost evidențiate inițiativele și acțiunile României și ale Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu în cadrul Organizației Națiunilor Unite și al altor organizații internaționale pentru încetarea cursei înarmărilor, în vederea prevenirii unei eventuale catastrofe nucleare, care ar putea pune în primejdie însăși viața de pe Terra.

Totodată au fost menționate unele acte și inițiative din partea Bisericii noastre și a celorlalte culte în sprijinul păcii. Unii preoți au raportat despre activitatea lor socială, pe care o desfășoară cu succes în parohii, împreună cu credincioșii în strînsă colaborare cu organele de conducere locală și organizațiile obștești.

În încheiere, după epuizarea lucrărilor, I.P.S. Arhiepiscop Antim, împreună cu preoții participanți la conferințe, au adoptat textul unor telegrame omagiale, adresate Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu, cu angajamentul că preoțimea noastră va sprijini în continuare cu elan acțiunile poporului român pentru pace și pentru făurirea unei lumi mai bune și mai drepte fără arme și fără războaie.

Conferințele preoțești din august a.c. au fost mobilizatoare și încununare de succes. Preoții au participat în marea lor majoritate la conferințe și au urmărit cu atenție desfășurarea lucrărilor și îndrumările date de I.P.S. Arhiepiscop, însușindu-și învățămintele care s-au

desprins pentru activitatea lor pastorală și socială. De asemenea, p.c. protoiereu și preoții care au luat cuvîntul și-au exprimat deplina adeviziune la Apelul F.D.U.S., pacea pe pămînt și bunăvoirea între oameni fiind mesaj ceresc, pentru a cărui împlinire trebuie să acționeze întreaga omenire.

**Arhm. IERONIM MOTOC**  
Vicar administrativ — Arhiepiscopia Galați

## EPISCOPIA BUZĂULUI

### ȘTIRILE DIN ACTIVITATEA EPARHIEI BUZĂULUI pe lunile iulie—august 1985

#### 1. Ședința Consiliului Eparhial.

În ziua de 4 iulie 1985, a avut loc ședința Consiliului Eparhial la care a luat parte P.S. Episcop Epifanie ca președinte, membrii de drept ai Consiliului Eparhial precum și părinții protoierei cu drept consultativ care nu fac parte din Consiliul Eparhial.

Înainte de începerea ședinței a avut loc o consfătuire de lucru cu p.p.c.c. protopopi cînd s-a analizat activitatea desfășurată de aceștia în cursul primului semestru și s-au dat îndrumări pentru semestrul II.

La începutul ședinței Consiliului Eparhial, P.S. Episcop Epifanie a făcut cunoscut membrilor, lucrările gospodărești ce s-au executat în ultima vreme și anume de la 25 noiembrie 1984 cînd a avut loc adunarea eparhială și pînă în prezent, precum și ducerea la bun sfîrșit a lucrărilor de la Palatul episcopal, precum și la celelalte clădiri ale Centrului Eparhial.

Apoi s-a dat citire hotărîrilor luate de Permanență și s-au ratificat de către Consiliul Eparhial.

În continuare, s-au rezolvat lucrări de ordin administrativ-bisericesc ca: transferări și numiri de preoți, cîntăreți și îngrijitori la parohii, etc.

La sectorul economic s-au rezolvat probleme privind: primiri, donații, obiecte de inventar, exproprieri terenuri și clădiri, dotații la mănăstiri și parohii, dotații la alte instituții, dotații la parohii din alte eparhii și diverse ajutoare.

La sfîrșitul ședinței P. S. Episcop Epifanie a mulțumit tuturor membrilor Consiliului eparhial pentru participare.

#### 2. Întrunirea pentru pace a preoților din județul Vrancea.

Este binecunoscut faptul că preoții ortodocși au luat parte la toate acțiunile și manifestările de pace și progres, alături de credincioșii lor. Stăpîniți de aceste simțăminte, marți 16 iulie 1985, preoții celor două protopopiate, Focșani și Panciu din județul Vrancea s-au întrunit în municipiul Focșani pentru a-și exprima deplina adeviziune la «Apelul pentru dezarmare și pace» al Adunării reprezentanților organizațiilor de masă și obștești și ai celorlalte organizații componente ale Frontului Democrației și Unității Socialiste.

În prezența Prea Sfințitului Episcop Epifanie a fost oficiat Te-Deumul de către un sobor de preoți în biserica «Sf. Mina» din Focșani unde s-a și ținut această conferință.

În calitate de gazdă P. C. Protopop Pr. Nicolae Tătaru după ce a salutat pe cei prezenți, își exprimă bucuria de a fi gazda preoților din întreg județul, întruniți pentru a-și manifesta voința pentru pace și dezarmare, și pentru a-și da deplina adeziune la chemarea Apelului Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Prea Sfințitul Părinte Episcop Epifanie, Președintele întrunirii pentru pace, a înfățișat mai întâi situația gravă în care se află omenirea, prezentând referatul cu tema: «Pacea însemnează astăzi însăși viața planetei noastre» spunând printre altele:

«Trăim timpuri în care amenințarea unui război nuclear, înfricoșează întreaga lume. Cursa aberantă a înarmărilor, fabricarea de noi arme din ce în ce mai sofisticate și mai distrugătoare, instalarea de noi rachete pe continentul european, reprezintă cea mai cumplită stare din câte a trăit omenirea în decursul istoriei».

În continuare, P.S. Sa a subliniat efortul pe care-l face România prin Președintele ei, Domnul Nicolae Ceaușescu, pentru instaurarea unui climat de bună înțelegere între popoare. Arătând importanța apelurilor și chemărilor F.D.U.S. și M.A.N., ale Președintelui țării către toate statele pentru rezolvarea pe cale pașnică a problemelor și diferendelor dintre națiuni a subliniat că și «nouă ca slujitori ai altarelor care ne-am întrunit astăzi în acest cadru de profundă conștiință și înaltă responsabilitate pentru lupta supraviețuirii noastre și a urmașilor noștri pe bătrînul și zbruciumatul nostru continent și a tuturor oamenilor de pe glob, ne revine obligația sfântă de a cultiva în sufletele credincioșilor noștri cu argumente scripturistice și patristice dașoria imperioasă de a ne dăruii pentru apărarea vieții tuturor, sprijinind permanent toate acțiunile ce se întreprind la nivel național și mondial în acest scop».

În continuare P.C. Pr. Protoieru Nicolae Tătaru a citit Apelul pentru pace din 23 mai a.c., iar P.C. Pr. Teofil Dumitrescu vicar ad-tiv. a dat citire scrisorii B.O.R. adresată celorlalte Biserici surori și organizații bisericești internaționale privind dezarmarea și instaurarea unei păci durabile pe planeta noastră.

Iată citeva din luările de cuvînt ce s-au rostit în cadrul acestei conferințe pentru pace.

«Sînt bucuros că și preoțimea județului Vrancea este chemată să-și spună cuvîntul și să se alătore tuturor forțelor doritoare de bine din întreaga lume, în cea mai arzătoare problemă a contemporaneității — Pacea, care așa cum a arătat în cuvîntul său P. S. Episcop Epifanie, înseamnă astăzi mai mult ca oricînd viață. Îmi exprim dorința ca pacea să fie veșnică cu angajamentul că voi face tot ce-mi stă în putință, cu mijloacele specifice pentru menținerea păcii în familie și în mijlocul credincioșilor pe care îi păstoresc» — Pr. Ene Ionel — șef birou ad-tiv., protoieria Focșani.

«Trăim în plin avînt și afirmare a erei nucleare. Mai puțin, mult mai puțin, din păcate, în era folosirii forței atomo-nucleare, în scopul



dezvoltării pașnice a umanității și mult mai mult, primejdios de mult, am putea spune în era armelor nucleare atotdistrugătoare.

S-a pornit de la bomba atomică, cea lansată cu 40 de ani în urmă la Hiroșima, avînd o putere de 12,5 kilotone. Apoi în timp de «Pace» s-a ajuns la fabricarea de arme nucleare în megatone ceea ce echivalează cu 1 milion de tone, exploziv convențional. Toate aceste perfecționări ale armelor morții ating cifre astronomice, în timp ce milioane de oameni își duc în mod chinuit viața de azi pe mâine.

Cu totul remarcabilă în concepția Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele R. S. România, despre pace este legătura intrinsecă, științific argumentată între statele ce definesc pacea în zilele noastre și larga perspectivă pe care o deschide pacea pentru lumea de mâine.

Fie ca bunul Dumnezeu să binecuvinteze lucrarea noastră în slujba mărețelor idealuri de pace, colaborare și înfrățire între oameni și popoare, care acum mai mult ca oricînd, sînt chemate în frontul comun de apărare a vieții pe pămînt — Pr. Soare Ștefan — «Sf. Dumitru» — Adjud.

«Dezvoltarea artelor și literaturii în timp de pace, precum și conservarea monumentelor istorice atestă o prezență continuă a noastră pe aceste meleaguri. Nimeni nu are dreptul moral de a sta cu brațele încrucișate în fața gravului pericol care planează asupra Europei și a întregii lumi» — Pr. Panaite Vasilică — Milcovul.

«Se depun eforturi tot mai mari în toată lumea, deci implicit și în țara noastră, pentru instaurarea păcii și apărarea vieții pe pămînt. Noi slujitorii Sfintei noastre Biserici să ridicăm glasul către Dumnezeu prin rugă fierbinte să coboare pacea peste toți fiii pămîntului» — Pr. Crăciun Emil — «Sf. Dumitru» — Adjud.

«Pacea este bunul cel mai de preț al omenirii, bun pe care popoarele se străduiesc să-l păstreze pentru că ea echivalează cu însăși viața, a tot ce există pe pămînt. Dorința de pace a poporului nostru, precum și lupta pentru ca această dorință să devină realitate din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre, culminînd cu numeroasele acțiuni de pace inițiate de Conducătorul țării noastre, cheamă pe toți slujitorii Bisericii, să ne înzecim eforturile, rugăciunile și acțiunile menite să facă din credincioșii pe care-i păstorum, convinși luptători pentru pacea lumii» — Pr. Bălănuță Nicolae — «Sfinții Împărați» — Focșani.

«Tot mai mult se aude răsunînd în toate laturile pămîntului cuvîntul «Pace» și tot mai mult se vorbește pe toate tărîmurile vieții despre dezarmare și despre lichidarea violențelor de orice fel. România depune tot mai mari eforturi prin președintele său pentru dezarmare și pace pe continentul european, și-n întreaga lume» — Preot Cobzaru Nicolae — Făurei—Panciu.

«Dorința de pace este o constantă a activității pastorale, căci în cei 20 de ani de preoție totdeauna a fost o conferință cu tema despre pace. Astăzi mai mult ca oricînd se cere ca lumea să ia o atitudine fermă pentru că a fi în pace înseamnă a fi viață pe pămînt» — Pr. Stoica Cristian — Bogza—Focșani.

«Popoarele care au dus de-a lungul istoriei greul războaielor printre care și țara noastră, știu că munți de victime au fost formați din cei

mulți și de cele mai multe ori nevinovați. Efortul României pentru pace și conviețuire pașnică în lume, se plasează tocmai pe această direcție ca să nu mai existe victime omenesti, ci viața să triumfe și cuvintele îngerilor de la Nașterea Domnului: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bună voie» — să devină o realitate» — Pr. Drăgoi Gheorghe — Obilești—Focșani.

Prea Sfințitul Episcop Epifanie a făcut în final o succintă sinteză asupra discuțiilor purtate, arătând că preoții care au luat cuvântul ca și toți cei prezenți și-au exprimat deplina adeviziune la chemările Apelului pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste.

#### CONFERINȚA PENTRU PACE A PREOȚILOR DIN PROTOPOPIATELE BUZĂU, PĂTIRLAGELE ȘI RM. SĂRAT — JUDEȚUL BUZĂU

Cu participarea tuturor preoților din protopopiatele Buzău, Pătirlagele și Rm. Sărat, în biserica «Nașterea Maicii Domnului» din Buzău, au avut loc, miercuri 17 iulie 1985, lucrările conferinței preoțești pentru pace la care toți slujitorii bisericești și-au exprimat deplina adeviziune la «Apelul pentru dezarmare și pace» al Adunării reprezentanților organizațiilor de masă și obștești și al celorlalte organizații componente ale Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Printr-o atmosferă sărbătorească cei peste 200 de preoți au început lucrările cu slujba Te-Deumului, rugându-se pentru pacea a toată lumea, pentru pacea și fericirea scumpei noastre Patrii, Republica Socialistă România, pentru sănătatea conducătorilor ei, care veghează cu timp și fără timp asupra propășirii ei.

Lucrările conferinței au fost prezidate de Prea Sfințitul Episcop Epifanie Norocel, care a făcut părintescul îndemn de a sprijini cu zel patriotic acțiunile pentru pace pe care le desfășoară în numele poporului român Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu, spunând printre altele: «Ne-am întrunit astăzi pentru a ne manifesta dorința noastră de pace pentru binele întregii omeniri. În conferințele internaționale, adunările și la mesele rotunde, ca, și în celelalte foruri, problema cea mai frământată este problema dezarmării nucleare, a păcii și apărării ei.

Pretutindeni au avut și au loc puternice manifestații pentru pace în care își spun cuvântul răspicat oameni din diferite domenii, cerind să se treacă imediat la dezarmarea nucleară, la oprirea cursei înarmărilor, la demilitarizarea spațiului cosmic, la crearea unui climat de pace și colaborare între popoare. Și noi cei de față, când vorbim despre pace ne aducem aminte de ororile războiului ce a trecut sau ne ducem cu gândul la marea catastrofă a unui eventual război nuclear.

Poporul nostru, în istoria sa bimilenară a fost un popor pașnic, un luptător puternic pentru apărarea păcii și libertății. Încă de la formarea sa din daci și romani, poporul român n-a jefuit și n-a cucerit popoare străine, ci mai mult, a fost un vajnic apărător al păcii.

Întreaga noastră națiune, în frunte cu Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu, a întreprins acțiuni pentru oprirea cursului periculos al înarmărilor nucleare, cerind cu toată stăruința să se apeleze la rațiune pentru apărarea civilizației de pericolul unui dezastru nuclear.

Toate statele care dețin armament nuclear să ia parte la acțiunile ce se întreprind pentru apărarea păcii și să se înscrie pentru reducerea acestui armament nuclear începând cu anul acesta.

România prin glasul reprezentanților ei, în special al Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu, a propus denuclearizarea Balcanilor, crearea de noi locuri de muncă, înlăturarea șomajului și realizarea unei ordini economice mondiale.

Pe lângă aceste inițiative și la reuniunea din mai 1985 a F.D.U.S., organizațiile de masă și obștești și cultele din România au dezbătut problema dezarmării și păcii.

Toți au adoptat un apel adresat tuturor organizațiilor democratice, guvernelor, tuturor popoarelor din țările europene, din Statele Unite și Canada, cerindu-le să apeleze pentru încetarea cursei înarmărilor, să renunțe la fabricarea altor arme de distrugere, să militeze pentru realizarea unei păci mai drepte în lume.

La împlinirea celor două decenii de muncă asidă și creatoare, prin telegramele transmise și adresate Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu se exprimă profunda recunoștință față de activitatea rodnică pe care o desfășoară în fruntea poporului, față de modul strălucit în care conduce cu clarviziune destinele națiunii noastre pentru binele și fericirea neamului. În cei 20 de ani de activitate Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu ca exponent al voinței poporului a militat ca neînțelegerile dintre state să fie rezolvate pe calea tratativilor.

La toate acestea ne-am alăturat și noi și subscriem cu toată convingerea la tot ceea ce se întreprinde pentru apărarea păcii.

Biserica Ortodoxă Română și celelalte culte prin ierarhii, preoții și slujitorii ei ca propovăduitori ai binelui se implică cu toată conștiința în slujirea binelui și a păcii pentru care a venit pe pământ Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Azi, în acest cadru de înaltă responsabilitate pentru viețuirea noastră și a tuturor, într-un climat de pace, ne revine datoria de a cultiva în sufletele credincioșilor cu argumente scripturistice, să se dăruiască cu totul pentru apărarea păcii și vieții pe pământ, sprijinind toate acțiunile ce se întreprind pentru înlăturarea pericolului unui război nimicitor.

Altarele noastre să devină locul de unde să se propovăduiască păstrarea vieții pe pământ și apărarea și susținerea păcii mondiale».

După cuvântul rostit de P.S. Episcop Epifanie, P.C. Protopop Dima Stamate a dat citire «Apelului pentru dezarmare și pace» al Frontului Democrației și Unității Socialiste, adresat partidelor și organizațiilor democratice, guvernelor, tuturor popoarelor din țările europene, din Statele Unite ale Americii și Canada.

După citirea Apelului, P.S. Episcop Epifanie a dat cuvântul P.C. Vicar Ad-tiv Teofil Dumitrescu care citește scrisoarea Bisericii Ortodoxe Române către toate organizațiile religioase internaționale creștine.

Pe marginea Apelului Frontului Democrației și Unității Socialiste, au luat cuvântul 14 preoți din cele trei protopopiate, exprimând deplina

adeziune a preoțimii și a credincioșilor pe care îi păstoresc, față de inițiativele pentru pace ale Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu.

P.C. Pr. Prof. Mihai Gheorghe — protoieria Buzău, parohia «Cuv. Paraschiva», în cuvîntul său arată că «în concepția României, a Președintelui Nicolae Ceaușescu, nici un efort consacrat păcii, consolidării, destinderii și demnității mondiale nu este prea mare.

În sfîrșitul și în virtutea acestui postulat se înscriu toate inițiativele, mitingurile și adunările din școli, întreprinderi sau instituții care au loc în ultima vreme în țara noastră — apeluri și adunări care dau o vibrantă expresie aspirațiilor noastre fierbinți de a trăi și munci în pace, de a ne aduce întreaga noastră contribuție la preîntîmpinarea unei noi conflagrații mondiale, de pe urma căreia n-ar mai rezulta nici învingători, nici învinși și nici supraviețuitori.

România, adresează prin glasul Președintelui ei, întregii opinii publice mondiale, tuturor popoarelor și guvernelor, apelul înflăcărat de a face totul pentru a asigura dreptul fundamental al întregii umanități la viață, progres, libertate și pace».

P.C. Pr. Protopop Grigore Petrache — Rm. Sărat, a spus printre altele:

«România, în marile foruri internaționale și-a prezentat cu claritate poziția sa fermă și sinceră privind acțiunea de pace și dezarmare, precum și pentru o nouă ordine economică în lume.

Biserica fiind rînduită să împlinească în lume însăși lucrarea pentru care Fiul lui Dumnezeu — Domnul Păcii — s-a întrupat n-a încetat nici o clipă să propovăduiască Evanghelia Păcii. Alături de întreaga preoțime ortodoxă după indemnul și exemplul pilduitor al membrilor Sfîntului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh, Dr. Iustin Moiescu, ne pronunțăm cu un NU categoric împotriva acțiunilor de înarmare și cu un DA pentru dezarmare, cheltuielile militare constituind cea mai mare aberație în fața vieții și cel mai mare flagel împotriva fericirii și păcii omenirii».

P.C. Pr. Teșcan Constantin—Unguriu, a spus: «Dezarmarea ar duce la rezolvarea multor probleme pentru țările subdezvoltate sau în curs de dezvoltare.

Mesaj și poruncă, pacea este vocația slujirii oamenilor de bine. Trebuie să se găsească cele mai eficiente căi și mijloace, care să ducă la dezarmare și în primul rînd la dezarmare nucleară.

Nu vrem ca cei mici, copiii noștri, să crească sub spectrul cataclismului nuclear, nu vrem ca bunurile civilizației umane să fie distruse. De aceea, cerem tuturor, celor ce poartă răspunderea, să asculte glasul luptătorilor pentru pace și să întreprindă măsuri care să ducă la statornicia unei păci trainice pe pămînt».

P.C. Pr. Bîsceanu Ionel—Dedulești, arată în cuvîntul său starea socială, materială și gradul de cultură ce exista în satul Dedulești înainte de 1944 și starea de progres general în care se află această localitate alături de celelalte localități ale țării în anii construcției socialiste.

«Ca slujitori devotați ai Bisericii strămoșești, ca cetățeni loiali ai Patriei noastre, socotim ca o sfîntă datorie să sprijinim de pe pozițiile noastre și cu mijloacele specifice, orice acțiune de pace, de dezarmare,

de înlăturare a pericolelor de război, de instaurare a unei noi ordini economice, de înțelegere între toate popoarele, deziderate pentru care militează neobosit Președintele țării, făuritorul unei epoci noi și luminoase, de progres și bunăstare pentru întregul nostru popor».

P.C. Pr. Protopop Furtună Gheorghe—Pătirlagele în cuvîntul său spune :

«Omenirea astăzi străbate o gravă criză, marcată de instabilitate și nesiguranță, de teamă și neîncredere, datorită creșterii neconținute a armelor de tot felul, îndeosebi a celor nucleare, care trezește neliniște și îngrijorare în rindul oamenilor doritori de bine.

Avem datoria de a sădi în sufletele oamenilor imperativele păcii și ale libertății, virtutea nobilă a dragostei pentru viață — dreptul fundamental al fiecărui om. Aderăm cu toții, cu toată convingerea la adevărul exprimat de Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu că nu există drept mai important decît dreptul de a trăi în pace, de a trăi liber.

Avem încredere în iubirea lui Dumnezeu, că nu va lăsa creația mîinilor Sale să fie nimicită de moarte, deoarece a trimis în lume pe Fiul Său «ca lumea viață să aibă și mai mult să aibă».

P.C. Pr. Sburlan Nicolae—Sf. Nicolae, spune : «Țara noastră în frunte cu Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu nu dorește și nu caută altă rezolvare a diferendelor dintre națiuni decît pe calea tratativelor, pe calea pașnică. Pentru noi clericii alături de întregul popor Apelul și chemarea lansată de Plenara Consiliului Național al F.D.U.S. din 23 mai 1985, ne determină să ne exprimăm propria adeziune, ceea ce și facem cu toată convingerea încredințați fiind că ne îndeplinim o sacră datorie, față de Dumnezeu pe care-l mărturisim ca Domn și Stăpîn al vieții. Ca cetățeni ai Patriei noastre scumpe, ne pronunțăm că sintem alături de toți oamenii de bine, pentru a servi idealuri umanitare : pacea, libertatea, independența, eliberarea omenirii de coșmarul războaielor nimicitoare. Stăpîniți de aceste sentimente ne exprimăm deplinul sprijin față de Apelul pentru dezarmare și pace al F.D.U.S.».

P.C. Pr. Negoită Constantin — Aliceni — Rm. Sărat în cuvîntul său spune : «România în frunte cu Președintele ei, Domnul Nicolae Ceaușescu a acționat și acționează cu perseverență ca diferendele dintre țări și popoare să fie soluționate pe cale pașnică prin negocieri și tratative. Sint edificatoare în acest sens cele peste 100 de declarații solemne și declarații comune și aproape 300 de comunicate încheiate cu țările de pe toate continentele în care este consacrat atașamentul ferm al părților față de principiul excluderii forței și amenințării cu forța. Ca slujitori ai Bisericii, să fim și slujitori ai păcii. Pacea pornește de jos de la individ. Să fim împăcați cu noi înșine, să fie pace în sufletele noastre și așa va triumfa pacea supremă».

P.C. Pr. Moldoveanu Nicolae — Valea Muscelului — Pătirlagele, spune : «Conștiința religioasă, în general, și cea creștină, în special, nu poate justifica în nici un chip vărsarea de sînge. Avem datoria de a ne ruga pentru pacea a toată lumea, de a merge cu toții pe calea păcii, trăind în iubire unii cu alții».

P.C. Pr. Frînculescu Virgil de la biserica «Sf. Nicolae» din Buzău, spune : «La Congresul al XII-lea al tineretului, Domnul Președinte

Nicolae Ceaușescu, arată că tineretul trebuie să se afirme ca o forță puternică a lumii contemporane pentru a asigura popoarelor condiții demne de muncă și viață, acționînd cu energie pentru salvagardarea păcii, pentru colaborare și pentru făurirea unei lumi mai bune și mai drepte».

P.C. Pr. Ispas Cristea — Sorești, Rm. Sărat, spune : «Pentru a supraviețui, singura soluție constă în a opri și renunța definitiv la cursa înarmărilor nucleare. Pentru ca o armă să nu distrugă, ea trebuie să nu existe. Ca fii ai Bisericii străbune, pe lângă împlinirea îndatoririlor noastre de fiecare zi să rugăm pe Dumnezeu să dea gînd bun celor ce răspund de soarta omenirii, să se oprească fabricarea de noi arme, să fie desființate cele existente, pentru ca bucuria de a trăi să fie o realitate vădită pentru fiecare făptură omenească».

P.C. Pr. Vasiloiu Gheorghe — Mărunțișu, Pătirlagele, în cuvîntul său spune : «Pacea face parte din substanța învățăturii creștine și este un element esențial al slujirii lui Hristos pe pămînt, căci Dumnezeu nu este al neorînduiei, ci al Păcii și trebuie să fim uniți în cuget și să trăim în pace. În timpul de acum nu putem fi indiferenți dacă amenințarea războiului va continua să planeze asupra vieții noastre, deci nu ne poate fi indiferentă soarta păcii. Am speranța că va veni o zi în care omenirea va pune capăt suferințelor și nedreptăților intronîndu-se pacea, înțelegerea între toți oamenii».

P.C. Pr. Arghir Dumitru-Simileasca, Buzău, spune : «Poporul român de-a lungul zbuciumatei sale istorii bimilenare, a dat dovadă de o totală dăruire apărîndu-și nevoile și neamul. Pentru poporul român pacea a fost o misiune pe care și-a îndeplinit-o cu sfințenie în chip modest și fără zgomot. Noi toți care ne aflăm aici în exercițiul misiunii noastre, ca slujitori ai lui Dumnezeu, avem datoria să facem totul pentru apărarea și biruința păcii în lume. Să fim cu luare aminte, la chemarea realistă și puternică a Președintelui țării noastre care ne este mereu actuală».

P.C. Pr. Diamandescu Nicolae — Cărpiniștea, Buzău, spune : «Gîndirea și acțiunea Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu se caracterizează printr-un profund umanism, printr-un înalt spirit de justețe avînd ca scop : oprirea cursei înarmărilor, în primul rînd a celor nucleare, trecerea la dezarmare, reinstaurarea încrederii între state și promovarea unei politici noi pătrunsă de maximă răspundere față de soarta păcii, respectarea dreptului fundamental al oamenilor de pretutindeni — dreptul la pace».

P.C. Pr. Georgescu Barbu — Glodeanu Sărat-Buzău, spune : «Trebuie să ne unim forțele și să facem tot ce este posibil, pentru a asigura dreptul oamenilor, al națiunilor la viață, la pace. Acționînd unite, popoarele lumii pot pune capăt actualului curs atît de primejdios al evenimentelor, se poate asigura triumful națiunii pentru colaborare și înțelegere, internațională».

Toți preoții din județul Buzău și-au exprimat deplina adevărată față de inițiativele și acțiunile pentru pace ale Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu, angajîndu-se să facă totul pentru oprirea cursei înarmărilor nucleare, pentru pace și bună înțelegere între popoare.

În încheierea lucrărilor a luat cuvîntul P.S. Episcop Epifanie care a subliniat că prezența noastră a tuturor astăzi la această conferință este de a ne manifesta voința fermă în favoarea păcii mondiale. P.S. Sa a mulțumit călduros atît celor care au luat cuvîntul cu atîta însuflețire, cît și celor prezenți, exprimîndu-și deplina azeziune la politica internă și externă a Statului nostru.

#### ADUNAREA PENTRU PACE A PREGĂTORILOR DIN JUDEȚUL BRĂILA

18 iulie 1985

La biserica «Sf. Apostoli Petru și Pavel» din municipiul Brăila, a avut loc, joi 18 iulie 1985, conferința cu participarea tuturor pregătorilor din acest județ, consacrată dezarmării și păcii. Lucrările conferinței au început cu slujba Te-Deumului.

Apoi, a luat cuvîntul Prea Sfințitul Episcop Epifanie, care și-a exprimat bucuria prilejuită de întîlnirea la această întrunire pentru pace cu pregătirea din acest protopopiat și județ, arătînd printre altele :

«Întîlnirea noastră ocazionată de Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste, are un profund caracter patriotic și umanitar.

La toate întrunirile internaționale și dialogurile la nivel înalt, dintre țări și popoare, cea mai discutată problemă este problema dezarmării și păcii. Atît în țările din Răsăritul Europei cît și în țările din Apus se ia o atitudine din ce în ce mai fermă împotriva înarmării.

Poporul nostru pașnic și muncitor n-a purtat războaie de cotropire, dar atunci cînd a fost nevoie s-a luptat cu eroism împotriva celor care au rîvnit la bunurile noastre, acest lucru costîndu-l importante jertfe umane și materiale. Ca și în trecutul său istoric și în prezent, poporul român depune eforturi susținute pentru zădărnicierea unui eventual holocaust nuclear nimicitor, care ar putea pune capăt vieții pe întreaga planetă.

Pentru salvagardarea păcii, în lumea întreagă se cunosc eforturile diferitelor state, precum și importante apeluri ale F.D.U.S., către conducătorii Statelor Unite ale Americii, Canadei și Uniunii Sovietice.

România prin glasul cel mai autorizat, al Președintelui, Domnul Nicolae Ceaușescu, a propus instaurarea unei noi ordini economice internaționale, oprirea neîntîrziată a cursei înarmărilor, ajutorarea unor țări sărace și desființarea șomajului.

Apelul din 23 mai 1985 al F.D.U.S., este un apel adresat tuturor popoarelor, cerîndu-le să acționeze pentru lămurirea și oprirea celor ce încearcă să distrugă omenirea, pentru făurirea unei păci drepte și durabile în lume.

Conștient fiind că trebuie acționat cît nu este prea tîrziu pentru oprirea cursei înarmărilor, poporul român, a organizat manifestații și mitinguri pentru pace, în orașe și în diferite întreprinderi, cerînd guvernelor și reprezentanților acestora să oprească pericolul nuclear.

În anul acesta, a spus P.S. Sa, se împlinesc două decenii de cînd a preluat destinele națiunii Domnul Nicolae Ceaușescu. Cu acest prilej

toți cetățenii patriei noastre, își manifestă mulțumirea și bucuria pentru mărețele realizări înfăptuite de poporul român și-i adresează noi și sporite puteri de muncă pentru binele și prosperitatea poporul nostru.

Ca slujitori ai Sfințelor altare, în acest cadru de înaltă responsabilitate umanitară și socială, ne revine datoria de a îndruma pe credincioșii noștri, cu argumente biblice și patristice, și mai ales prin exemplul vieții noastre, să contribuie la apărarea păcii și a vieții pe pământ. Astfel amvoanele bisericilor noastre, pe lângă predicile de zidire sufletească, de apărare a credinței noastre strămoșești să devină locul de unde să se propovăduiască păstrarea și apărarea vieții noastre, «ca cel mai scump dar făcut de Dumnezeu omului».

După cuvântul substanțial rostit de P.S. Episcop Epifanie, P.C. Pr. Protopop Marinescu Gheorghe a citit Apelul pentru dezarmare și pace al F.D.U.S. din 23 mai 1985, fiind urmărit cu viu interes și alese simțăminte patriotice de întreaga preoțime.

În continuare P.C. Pr. Consilier Gheorghe Guță a dat citire Scrișorii Bisericii Ortodoxe Române, adresată tuturor Bisericilor surori și importanțelor foruri internaționale bisericești.

Redăm mai jos cîteva din luările de cuvînt ce s-au rostit în cadrul acestei adunări pentru pace.

P.C. Pr. Popa Constantin — Tătaru spune: «Ne aflăm de milenii aici, la răspîntie de drumuri și furtuni. Am fost blinzi și îngăduitori cu semenii noștri de alt neam și credință.

N-am cerut nimănui pămînt și apă, nu ne-am bucurat de nenorocirea nimănui și n-am jinduit la bunul altuia. Ne-a ajuns ce a fost al nostru și dacă am purtat totuși războaie prin secole am făcut-o din necesitatea exclusivă a apărării celor moștenite de la înaintașii noștri. Am considerat întotdeauna viața ca pe cel mai scump dar al lui Dumnezeu făcut omului.

Așa am fost, așa am rămas în străfundurile ființei noastre, aici la noi acasă. Dar iată că astăzi la această răscruce de veacuri — pacea acest cuvînt sacru pentru noi românii este amenințată mai mult ca oricînd. În fiecare zi receptăm noi date cu privire la înarmare, la perfecționarea rapidă a unor noi arme de ucidere în masă. Profund îngrijorat de acest lucru, poporul nostru, atît la noi acasă cît și în diverse organisme și foruri internaționale, prin reprezentanții săi autorizați, prin glasul eminentului său conducător, Domnul Nicolae Ceaușescu, a făcut permanent dovada voinței sale nestrămutate de pace.

Încredințați fiind că ne îndeplinim o sacră îndatorire față de Dumnezeu pe care-l mărturisim ca fiind «Domnul și Stăpînul vieții» și față de semenii noștri cu care împărtășim același destin, ne exprimăm și noi adevărată sinceră și deplină, față de această nouă inițiativă de Pace a poporului român.

P.C. Pr. Ispas Vasile — Ianca, spune: «Nu e pentru prima dată cînd se vorbește despre pace și nici eu nu fac pentru întia oară aceasta. Dar și acum, ca și altădată, îl fac cu adîncă convingere și responsabilitate, cu aceeași emoție și simțire, cu aceleași simțăminte ce le avem cu toții, cînd ne rugăm «cu pace Domnului», la slujbele noastre.



Așa după cum arăta și Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu, în cuvîntul său, rostit în cadrul adunării solemne prilejuite de alegerea sa ca membru titular și președinte de onoare al Academiei R.S.R., «ne aflăm într-o epocă hotărîtoare pentru însuși viitorul civilizației, al vieții pe planeta noastră. Cursa înarmărilor a creat o situație deosebit de gravă». Așa, că nimeni nu poate rămîne străin Apelului pentru dezarmare și pace al F.D.U.S. din R.S.R., de care am luat cunoștință cu toții la radio și televizor și puținele, dar sincerele mele cuvinte de azi doresc să fie primite ca o deplină adeviziune la strălucitele inițiative ale Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu, față de vibranta mărturie a vocației de pace a României».

P.C. Pr. Postolache Marin «Sf. Nicolae» — Brăila, spune: Toate propunerile făcute și soluțiile indicate de Domnul Nicolae Ceaușescu în domeniul dezarmării și păcii, pot duce la instaurarea unui climat de încredere între Răsărit și Apus.

Ca slujitor al Bisericii lui Hristos, care are la bază mesajul evanghelic al păcii și testamentul încredințat apostolilor de liniște și pace, făcut cunoscut, cu multă vreme înainte de prorocul Isaia se vor preface săbiile în fiare de pluguri și lăncile în seceri.

Pentru acestea susțin cu tărie politica externă a României elaborată de Domnul Nicolae Ceaușescu, în problema dezarmării și păcii în lumea întreagă și împreună cu credincioșii mei și personalul bisericii, mă angajez hotărît să lupt pentru viața lumii și bunurile civilizației. Așa să ne ajute Dumnezeu !».

P.C. Pr. Tureacă Costache — Movila Miresii, spune: «Viața este un dar Dumnezeiesc, iar omul reprezintă făptura cea mai aleasă a lui Dumnezeu, fiind creat după chipul și asemănarea Sa.

Oamenii în orice colț al globului ar locui ei, rîvnesc la viață și nu la moarte, doresc pacea și nu războiul. Apărînd pacea, apărăm existența vieții pe pămînt.

De aceea și noi preoții ca slujitori ai Sf. Altare și trăitori pe aceste meleaguri românești să ne facem fii ai păcii, sprijinind cu toate puterile noastre propunerile Conducerii țării noastre și ale întregului popor pentru pace în Europa și în întreaga lume.

Aderăm, cu toată convingerea și simțirea noastră la chemarea Apelului F.D.U.S. din 23 mai 1985».

P.C. Pr. Ștefan Stan — Stăncuța, spune: «Niciodată nu s-a vorbit atît de mult despre pace ca în vremea noastră, pentru că niciodată existența păcii nu a fost mai amenințată ca azi.

Omenirea a cunoscut ororile conflictelor și războaielor. Fiecare secol aducea cu sine ceva nou în domeniul răului și distrugerii datorită perfecționării armelor.

Pacea a fost dezideratul cel mai înalt al omenirii din totdeauna și dacă în decursul timpului unii au călcat-o în picioare astăzi popoarele lumii se ridică cu toate forțele pentru instaurarea unei păci trainice în lume. Este necesar ca pacea să nu mai fie doar o simplă dorință, ci un fapt împlinit.

Inimile doritoare de pace de pe întreg pământul, deși sînt despărțite de granițe și sisteme sociale, se string tot mai mult, formînd o unitate de gînd și ideal, ce se poate reduce la cuvîntul pace.

Toți dorim pacea și datori sîntem să luptăm pentru realizarea ei. În dorința înfăptuirii păcii nu sîntem singuri. Dumnezeu este cu noi. Să fim cu toții fii ai lui Dumnezeu, dorind și înfăptuind pacea».

P.C. Pr. Enache Costică — Sf. Ilie, Brăila, spune: «Am trăit cu convingerea că ultimul război a lăsat destule învățăminte pentru ca omenirea să aspire și să aibă dreptul la o pace bine așezată, trainică și constructivă.

În toate țările lumii mișcarea pentru pace e acum atît de puternică, încît pe drept cuvînt s-a spus că ea a devenit o adevărată forță politică.

Să facem front comun în jurul conducătorului nostru iubit Domnul Nicolae Ceaușescu, cel ce s-a făcut călăuzitorul și purtătorul de cuvînt al unui popor întreg în aceste momente de răscruce din istoria noastră și a omenirii, exprimînd în modul cel mai fericit voința statornică și nestrămutată a poporului român de a trăi în pace».

P.C. Pr. Velescu Nicolae — «Cuvioasa Paraschiva», Brăila, spune: «Viața este darul cel mai de preț pe care l-a dat Dumnezeu Omului și pentru care Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, El însuși a venit în lume și s-a jertfit ca omul viață să aibă. De aceea noi ca slujitori ai lui Dumnezeu credem că cel mai mare păcat este suprimarea vieții, mai ales omorîrea în masă a oamenilor prin războaie.

Se fac întîlniri la nivel înalt ale conducătorilor de state, se fac propuneri în conferințele internaționale pentru dezarmare, iar lupta pentru pace a luat proporții în toate țările lumii și în țara noastră.

Ne exprimăm adevărată și salutăm cu mîndrie noile inițiative de pace ale României, ale eminentului conducător al țării noastre — Președintele Nicolae Ceaușescu, erou al păcii, personalitate proeminentă a lumii contemporane.

Ne angajăm ca să sprijinim cu toată convingerea și cu tot efortul orice acțiune de slujire a oamenilor, a poporului nostru, și a Patriei noastre — România. Ne angajăm să sprijinim toate acțiunile de pace, pentru dezarmare, ca civilizația umană și viața să fie salvată pe planeta noastră».

P.C. Pr. Popescu Ion — Însurăței, spune: «Strălucita inițiativă de pace a Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu din luna mai a.c. concretizată prin Apelul Frontului Democrației și Unității Socialiste, constituie o elocventă expresie a înaltei răspunderi a României socialiste pentru destinele umanității, pentru viitorul pașnic al popoarelor lumii.

Exprimîndu-și adevărată și salutăm cu mîndrie noile inițiative de pace a conducătorului statului nostru sînt deplin convins că acțiunile ce se vor organiza ca răspuns la acestea însuflețitoare chemare vor contribui la întărirea păcii și securității păcii în Europa și în întreaga lume și că popoarele vor spune un «NU» războiului atomic distrugător și vieții omenesci. Să triumfe pacea, independența, suveranitatea, libertatea și fericirea popoarelor».

În încheierea lucrărilor a luat cuvîntul P. S. Episcop Epifanie, care a adresat un părintesc cuvînt de mulțumire tuturor preoților pentru participarea cu viu interes umanitar și patriotic la această conferință, arătînd printre altele : și noi «Ne alăturăm cu toată luciditatea civică, creștinească și umanitară, la acest deziderat fundamental al omenirii de azi, care este pacea și apărarea vieții pe pămînt.

Poporul nostru a militat permanent pentru unitate, desăvîrșire, pentru bunăstare și liniște. De aceea, și noi cei de azi sprijinind acțiunile poporului nostru care dorește să-și asigure un viitor luminos în pace și liniște, prin exemplul vieții noastre să ne înrolăm plenar în această acțiune mondială în favoarea păcii».

## ADORMIȚI ÎN DOMNUL

### † PREOTUL IVAN NICU

La data de 22 iulie 1985 s-a stins din viață, după o lungă suferință P. C. Pr. pensionar Nicu Ivan, fost preot paroh la parohia Sf. Nicolae Vechi din municipiul Focșani, pînă la 1 octombrie 1983.

S-a născut în comuna Tănăsoaia-Vrancea la 21 martie 1903, fiul vrednicilor gospodari Iancu și Marghioala Ivan. A primit o aleasă educație de la părinții săi fiind crescut în cultul muncii, al iubirii de Dumnezeu și de Patrie.

Școala primară o face în satul natal, apoi datorită calităților sale intelectuale urmează Seminarul Teologic la Roman și facultatea de Teologie din București, fiind proclamat licențiat în anul 1927.

Se căsătorește la 20 noiembrie 1927 cu D-ra Ioana Botezatu din com. Țifești, cu care-și duce viața în corectitudine și cinste dînd naștere la 3 băieți și două fete pe nume : Mircea, Georgeta, Constantin, Gheorghe și Veronica, cărora le-a dat o aleasă educație fiind oameni de nădejde și folositori Patriei și care fac cinste părinților.

P. C. Pr. Nicu Ivan a fost hirotonit la 8 aprilie 1928, pentru parohia Munteni de Jos, Jud. Vaslui unde a funcționat pînă la 1 iunie 1929, cînd se transferă la parohia Băhnari, același județ, unde a funcționat pînă la 15 februarie 1935. La data de 15 februarie 1935 a fost numit consilier referent la fosta Episcopie a Hușilor, aici funcționînd pînă la 1 august același an cînd se transferă la parohia Sf. Voievozi din orașul Huși, unde funcționează pînă la 22 octombrie 1938, cînd se transferă în Eparhia Buzăului.

A funcționat la parohia Precista, filiala Sf. Nicolae-Vechi, iar în 1965, această filială, se transformă în parohie devenind preot paroh unde păstorește pînă la 1 octombrie 1983 cînd se pensionează la cerere.

A fost depus în biserica Sf. Nicolae-Vechi la care și-a desfășurat activitatea pastorală timp de peste 30 de ani.

Slujba înmormîntării s-a oficiat în ziua de 25 iulie 1985 de un sobor însemnat de preoți, P. C. Pr. Munteanu Ion — pensionar, evidențiind viața preoțească exemplară și meritele pastorale ale Pr. Nicu Ivan.

Din partea Consiliului parohial a vorbit Trif Baicu Ștefan, care a evidențiat tactul pastoral și rîvna pentru cele sfinte fiind regretat de toți credincioșii.

Ultimul a luat cuvîntul preotul Ionel Ene — secretarul oficiului protopopesc, care în cuvinte simțite a elogiat activitatea celui dispărut.

Purtat pe umeri de preoți în sunetul clopotelor s-a înconjurat Sf. Biserică și apoi a fost condus la cimitirul nord din Focșani și înhumat în cavoul familiei.

Dumnezeu să-l odihnească.

### † PREOTUL DUMITRU NICOLAE

În ziua de 2 august 1985, a încetat din viață la locuința sa P. C. Pr. Nicolae Dumitru zis Dumitrescu parohul parohiei Vadu Pașii, protoieria Buzău, Jud. Buzău.

P. C. Pr. Nicolae Dumitru s-a născut la data de 15 martie 1911, în comuna Odăile, Jud. Buzău din părinții Gheorghe și Maria — buni creștini și gospodari.

Scoala primară a urmat-o în satul natal între anii 1918—1923, după care a urmat cursurile Seminarului Teologic Keșerie Episcopul din Buzău, între anii 1923—1931. În anul 1932 se înscrie la Facultatea de Teologie din Chișinău devenind licențiat în anul 1936.

Se căsătorește în anul 1933 cu D-ra Maria Florescu din Vadu Pașii, din a căror căsnicie s-a născut fiica Maria-Ernestina. A fost hirotonit preot la 21 decembrie 1936 pe seama parohiei Cănești, unde a funcționat pînă în anul 1946 cînd se transferă la parohia Florica, protopopiatul Mizil, desfășurînd activitate meritorie pe linie pastorală și gospodărească.

De la 1 septembrie 1973 s-a transferat la parohia Vadu Pașii, protopopiatul Buzău unde a funcționat ca preot paroh pînă în clipa decesului.

Duminică 4 august un sobor de 6 preoți au oficiat Sf. Liturghie, unde a fost pomenit cel decedat, după care a urmat slujba înmormîntării.

La sfîrșitul slujbei P. C. Pr. Petre Neacșu de la parohia Focșănei, a transmis condoleanțe, mîngieri și arhieriești binecuvîntări din partea P. S. Episcop Epifanie al Buzăului familiei îndoliate, apoi a scos în evidență activitatea pastorală și gospodărească pe care a desfășurat-o la parohiile încredințate, fiind un preot bun, fiind apreciat de credincioși, avînd o purtare morală corespunzătoare demnității sale de preot și plină de duh împăciuitor. A fost un preot vrednic și corect în misiunea preoțească, pentru care autoritatea supremă bisericească i-a acordat cel mai înalt rang onorific de «iconom stavrofor».

Au mai elogiat meritele defunctului preot și P. C. Pr. Emil Stanciu — Dîmbroca și Ion Stroe — Stăncești.

După prohodire, sicriul cu corpul neînsuflețit al preotului Nicolae Dumitru a fost depus în curtea bisericii parohiale.

Bunul Dumnezeu să-l odihnească în locașurile sale veșnice și cu dreptii să-l numere.

### † PREOTUL DOBRESCU AUREL \*

După o grea suferință s-a stins din viață la data de 25 august 1985, preotul paroh al parohiei Potoceni — Aurel Dobrescu, protoieria Buzău, care s-a născut la data de 30 noiembrie 1911 în comuna Florești, Jud. Prahova, din părinții Gheorghe și Margareta Dobrescu.

Școala primară a făcut-o în satul natal între anii 1919—1922, după care s-a înscris la Seminarul Teologic Kesarie Episcopul din Buzău, pe care l-a absolvit în anul 1931. Și-a desăvârșit studiile teologice universitare la Institutul Teologic din București, devenind licențiat în teologie, în anul 1962.

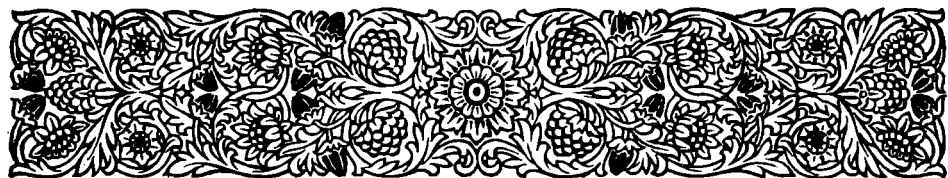
În anul 1933 luna ianuarie ziua 22 se căsătorește cu D-ra Elena Gh. Rădulescu din com. Dumbrava Jud. Prahova, fiind hirotonit preot la 1 martie 1937 pe seama parohiei Terchești Jud. Vrancea, unde funcționează pînă în anul 1942 cînd se transferă la parohia Potoceni Jud. Buzău, aici activînd pînă în clipa decesului.

Înmormîntarea a avut loc marți 27 august 1985, la care a participat un sobor de 14 preoți. P. C. Pr. Ion Dumitran, misionar protopopesic a transmis condoleanțe și arhieresti binecuvîntări familiei îndurerate din partea Prea Sfințitului Părinte Episcop Epifanie, și a scos în evidență viața și activitatea preoțească desfășurată de răposat. Au mai evocat viața și activitatea defunctului, Pr. Alexandru Spînu—Telega—Prahova în calitate de coleg de școală și Pr. Nicolae Sburlan ca fost vecin de parohie.

După ocolirea Sf. Biserici, în sunetul clopotelor sicriul cu corpul neînsuflit al Pr. Aurel Dobrescu a fost depus în cripta din cimitirul bisericii.

Veșnică să-i fie pomenirea.

**Pr. GRIGORE DIONISIE**  
**CONSILIER ADMINISTRATIV**



# RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

---

DECANUL MARC LODS, «*Satan pris au piège et dupé, thème de rédemption chez les Pères et chez Luther*» (Satan prins în cursă și păcălit, la Părinți și la Luther), în rev. «*Positions luthériennes*» (Paris, aprilie-iunie, 1985), pp. 145—165.

Marc Lods, fost multă vreme decan al Facultății protestante din Paris, prieten al Bisericii noastre, care ne-a vizitat țara de mai multe ori în diferite comisii ecumenice, a publicat un interesant studiu cu caracter ecumenic cu prilejul împlinirii a cinci sute de ani de la nașterea lui Luther (1483). În acest studiu el dezvoltă și adăpostește, pe temeiul învățăturii Sf. Pavel și a multor Sfinți Părinți, un aspect mai curios al învățăturii reformatorului, care dublează pe acela al tragediei morții Domnului, arătând și faptul că Satana s-a înșelat înțelegând greșit atit cauza morții Mîntuitorului cît și urmarea ei.

În acest scop decanul Lods a plecat de la textele cele mai expresive ale acestei probleme, luate din opera Sf. Grigore cel Mare, Origen și Fer. Augustin pentru ca să ajungă la două texte ale Sf. Pavel, după care urcă la Evul Mediu, ca să ajungă la Luther. Rezumatul nostru va fi foarte scurt deoarece această problemă, de efect evident în predici, este cunoscută prin opera Sf. Pavel și a Sfinților Părinți.

Opera celui dintii dintre aceștia, care este studiată de Decanul Lods este papa Grigore cel Mare (590—604), care a făcut un studiu profund în «*Moralia*», 33, VII, 14, în care diavoliul Behemoth și Leviatan din Iov XL, 19 și 20 sînt înfățișați ca animale groaznice, puternice și viclene, însă, înșelate de firea omenească a Domnului, se reped asupra Lui să-L înghită, dar Învierea îl apără și pofta lor este zădărnicită ca și a peștilor de momeala undiței. Autorul arată că acest text în care diavolul este batjocorit de Dumnezeu, a plăcut foarte mult în Evul Mediu. El a fost de aceea completat cu altul în care viclenia diavolului este înșelată de firea omenească a Mîntuitorului, întocmai ca pasărea lacomă și vicleană, care este prinsă în sforile înnodate ale capcanei, care o împiedică să-și satisfacă poftelile nebune (vezi Iov XL, 24, a, comentat pe larg în «*Moralia*» XXIII, XV, 30—31).

Atras de aceste texte, alt Părinte apusean, Isidor de Sevilla (570—636), ucenicul Sf. Grigore cel Mare, va relua în «*Sentinte*» (I, XIV, 3) ideea cursei dumnezeiești, în

care cade diavolul, stăpnit de viclenie și ură de moarte împotriva Făcătorului său, ca peștele și ca pasărea.

Autorul arată că această idee nu era neobișnuită la Sfinții Părinți anteriori și-și află fundamentul chiar la Sf. Apostol Pavel.

Astfel, în «*Cuvîntarea catehetică*» (24, 4), Sf. Grigore de Nyssa folosește și el asemănarea cu peștele prins în undiță; dar ridică o problemă mare: Oare este potrivită cu Dumnezeu ideea că El atrage în cursă pe diavol? (*Ibid.* 26, 2—5). La aceasta Sf. Grigore răspunde pozitiv, fiind vorba despre moartea Domnului, pentru care diavolul s-a folosit de toate mijloacele. Rezumînd acest proces, Sf. Ambroziu din Milan va scrie în «*Imnul pascal*»: «Să înghițită moartea undița; să se incurce în propriile-i fire. Așa s-a răpus viața tuturor; ea înviază, însă, fiind calea tuturor».

Fericitul Augustin va descrie acțiunea oribilă a morții nedrepte a Domnului, arătînd-o într-o predică (263, 1 asupra Înălțării) ca prinderea diavolului chiar într-o șoricioaică prin Învierea Domnului, lăsîndu-se înșelat de dorința lui (cf. I Cor. 2, 8), text pe care-l folosesc Sfinții Părinți.

Autorul arată că Sfinții Părinți din epoca primară au dezvoltat două teme: 1. Descrierea lui Satan ca o fiară constrînsă să-și părăsească prada și 2. Satan se lasă înșelat de un fapt prin care Dumnezeu îl batjocorește. El amintește pe unii dintre aceștia: *Chiril al Ierusalimului* († 386) arată (în *Cateheza XXVI*, 15) că, în nădejdea de a înghiți pe Hristos, șarpele a vărsat pe păcătoșii înghițiți, pentru ca apoi la Înviere, să-L lepede și pe El, lăsîndu-se înșelat ca balaurul din Isaia 25, 8, — comentariu întărit de I Cor. 2, 8.

Bazîndu-se pe numeroasele texte biblice, *Origen* arată (în *Comentariul asupra Evangheliei Sf. Matei*, 13, 9; 16, 8 și 20, 8, cu Rom. 8, 32), pe larg, cum hotărîrea diavolului de a înghiți pe Domnul, în locul omenirii păcătoase, a devenit ridicolă și oribilă prin Învierea Lui.

*Ambroziu din Milan*, în *Expunerea Evangheliei Sf. Luca*, 2, 3 și papa *Leon cel Mare* († 461) în *Predica a II-a*, 13, de Crăciun, au repetat amănunțit acest proces al Răscumpărării, pierdut de diavol din pricina Dumnezeirii Domnului, care înviază.

Amintim acum iarăși că la temelia acestei revelații Sfinții Părinți au aflat *Învățătura Noului Testament* și, în special pe a *Sf. Apostol Pavel* expusă în două texte: *I Cor. 2, 8*, în care se arată că *prinții acestei lumi n-au cunoscut înflecșionca lui Dumnezeu*, căci dacă ar fi cunoscut-o n-ar fi răstignit pe Domnul Slavei și *Col. 2, 14—15*, după care *Mîntuitorul a șters prin Cruce zapisul împotriva noastră și a dat pe față, prin Înviere, biruința asupra domniilor și puterilor făcînd astfel vană acțiunea lor*.

De la această situație Sf. Părinți au tras concluzia primită cu entuziasm de creștini că diavolul a fost înșelat (*Origen*, *Chiril al Ierusalimului*, *Ambrozie* și papa *Leon*), pentru ca apoi să se precizeze, după practica omenească, metodele folosite pentru prinderea peștilor (undița), a păsărilor (nodul) etc. Unii dintre Sfinții Părinți (ca Sf. Grigore de Nyssa de ex.) și-au pus întrebarea dacă Dumnezeu s-a putut folosi de șiretenie, profitînd de slăbiciunea diavolului, iar alți comentatori, ca S. Terrien, în *Comentariul său asupra lui Iov* (*Delachaux et Niestle*, 1963), au recaracterizat ironia dumnezeiască drept legătura compătimirii cu tristețea (p. 260).

În *Evul Mediu* această ironie a fost foarte apreciată și des manifestată, mai ales că era legată de centrul prediciei evanghelice. De aceea nu e de mirare că marele reformator cu bucurie a folosit-o în predicile sale și decanul Lods arată unde anume a făcut-o. Teologii romano-catolici au tras concluzii negative asupra hristologiei lui Luther și au publicat o serie întregă de texte și chiar de cîntece ale lui Luther prin care critică această greșeală a lui Luther. (A se vedea în acest sens importanta notă 22 din acest studiu, al lui Lods, începînd cu referințele aspre ale lui *Theobald Beer*, în studiul său «*Veselele schimbări și lupte*», în *Hist. Jahrbuch*, 1980, p. 330—351, apoi de alții...). Lods n-a avut nici o greutate de a apăra pe reformator, ci, dimpotrivă, a avut prilejul, cu ocazia sărbătoririi a o jumătate de mileniu de la nașterea lui, să demonstreze calitatea biblică și patristică a unei învățături luterane, tradițională, care este categorisită de detractorii săi nu numai ca lipsă de gust, dar chiar ca eronată, dacă nu eretică, fiindcă ar minimaliza umanitatea Domnului, reliefind numai Dumnezeuirea Sa, separînd astfel cele două firi și căzînd în nestorianism și în alte erezii primare. Punînd față în față pe călugărul din sec. al XVI-lea cu papa Grigore cel Mare, autorul mai amintește următoarele puncte: a) Faptul că Părinții de mare autoritate ca Sf. Grigore de Nyssa au discutat problema capcanei dumnezeiești și au aprobat-o. b) Posibilitatea de a folosi și unele mijloace mai aspre față de sălbăcia celor pe care le întîmpini și c) Aspectul umorului divin este des arătat în Vechiul Testament, de pildă în Psalmi (2, 37, 13; 52, 8; 59, 9), în Geneză (21, 6), în Exod (10, 2), în Proverbe (1, 26) etc., dar și la Sfîntul Apostol Pavel. În felul acesta procesul minuirii este explicat în multe feluri și este generalizat pentru credincios în moduri diverse, printre care și acela al cîrsei și înșelăciunii.

Este unul din articolele cele mai reușite, pe care le-am citit cu prilejul sărbătoririi marelui reformator.

Prof. N. CHIȚESCU

«*Convergențe Românești*», Revistă de cultură și civilizație românească, apare de trei sau patru ori pe an la Londra (Marea Britanie). În nr. 5/1985, are în cuprins și studiul cu titlul «*Paisianismul și slujirea ecumenică a Bisericii Ortodoxe Române*» semnat de Arhimandritul Ciprian Zaharia, Starețul Sfintei Mînăstiri Bistrița (Jud. Neamț).

Rezumăm din cuprins :

La 15 noiembrie 1985 se împlinesc 190 de ani de la decesul Fericitului Paisie Velicicovski, Starețul Sfintelor Mînăstiri Dragomirna, Secu, și apoi Neamț din Moldova. Americanul Guthbert D. Hainsworth a elaborat o teză de doctorat cu titlul «*Starețul Paisie Velicicovski (1722—1794), doctrîna călăuzirii spirituale*», susținută la Pontificium Institutum Orientalium Studiorum din Roma în anul 1973, tipărită parțial la Roma în 1976. Dar teza aceasta subliniază starețul Ciprian cuprinde inexactități și concluzii eronate. «*Răspunsul Starețului Paisie ce au trimis ieromonahului Sofronie Ardeleanu, aflîndu-se la Schitul Robaia al Mînăstirii Argeș, care a trimis scrisoare cu rugăciune la starețul Paisie în Mînăstirea Dragomirna ca să-i trimită oameni pentru îndreptarea vieții de obște*». În lucrarea aceasta sînt sintetizate portretul



ideal al «călăuzei spirituale» și concepția lui Paisie despre raportul conducător — ucenic. Hainsworth a căzut în eroarea de a considera paisismul doar un fenomen de spiritualitate rusă, opinie care nu corespunde însă realității epocii și adevărului istoric. În revista «Irenikon» (nr. 6, 1932), M. Schwarz, formula dezideratul că trebuie subliniată mai tare contribuția românească la formarea personalității starețului Paisie și influența covârșitoare a acesteia asupra curentului numit «paisian» — deziderat reafirmat și de prof. D. Stăniloae și de I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, mai ales în lucrarea «Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă» (Sibiu, 1984). Prof. D. Stăniloae și IPS Antonie demonstrează rădăcinile românești ale paisismului ca mișcare ecumenică, aparținând întregii ortodoxii, dar avându-și rădăcinile, punctul de plecare și temelia de manifestare în ortodoxia românească. Părintele Arhimandrit C. Zaharia subliniază că teologiei românești îi revine obligația să lămurească lumea științifică internațională asupra contribuției românești la formarea personalității starețului Paisie și a curentului paisian ca fenomen ecumenic, dar adânc înrădăcinat în ortodoxia românească. Toate biografiile starețului Paisie au fost scrise de monahi români ucenici ai săi sau, de monahi slavici din însărcinarea starețului român Silvestru.

Prima biografie a Starețului Paisie a fost scrisă la Neamț de Vitalie Monahul, descoperită în anul 1919 de ecónomul D. Furtună în Biblioteca Academiei Române din București, dar abia profesorul de teologie Dr. Ioan Ivan i-a pus în lumină importanța și a identificat pe autor (Rev. Mitropolia Moldovei și Sucevei, 1—2/958).

A doua biografie a Starețului Paisie a fost scrisă de ucenicul său Mitrofan «slavon», din însărcinarea primului stareț român la Neamț, Silvestru Ardeleanu, în limba «slavonă rusă», și se află în biblioteca Mănăstirii Neamțu.

Isac Dascălușul, ucenic al lui Paisie, scrie biografia acestuia în românește. Lucrarea aceasta socotită pierdută, a fost descoperită recent de Părintele Stareț Ciprian Zaharia în nr. 154 românesc, aflat în biblioteca Mănăstirii Neamțu, cuprinsă în «Istoria Mănăstirii Neamțu» de Arhimandritul Augustin.

A patra biografie a lui Paisie a fost scrisă de Monahul Grigorie — ajuns mitropolitul Grigorie al IV-lea Dascălușul și tipărită în 1817 la Mănăstirea Neamțu în lucrarea «Adunarea cuvintelor pentru ascultători». Este prima biografie oficială recunoscută de Biserica Ortodoxă Română.

Ultima biografie a lui Paisie a fost scrisă de Monahul ucrainean Platon, fost și el ucenic și secretar al lui Paisie tradusă în limba română de Chiriac Duhovnicul și tipărită în 1836, o parte din exemplare în românește și alta în slavonește. În ambele ediții Mitropolitul Veniamin Costache a introdus două texte de rezonanță patriotică românească: 1) Scurt istoric despre situația Mănăstirii Neamțu de către Voievodul Ștefan Cel Mare după înfrângerea lui Ioan Albert în Codrii Cosminului; 2) Istorie despre Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului de la Neamțu, atribuită Mitropolitului Gheorghe al Moldovei.

În cultura română, biografia lui Platon a cunoscut o reeditare cu litere latine și «grai îndreptat» la Râmnicu Vilcea în anul 1935. ...Dar despre paisianism s-a scris mult, mult... Și obștea Mănăstirii Bistrița a adunat în biblioteca mănăstirii «toată bibliografia paisiană, română și internațională», iar în prezent se fac și traduceri românești ale unor pagini scrise în alte limbi, voind să pună la dispoziția cercetătorilor «dosarul

complet» al paisianismului, fenomen de spiritualitate ortodoxă, la a cărei cristalizare contribuția românească a fost hotărâtoare.

Am redat un scurt rezumat din substanțialul studiu despre paisianism, elaborat de Părintele Stareț de la Minăstirea Bistrița, Arhimandrit Ciprian Zaharia,

Prof. O. BUCEVSCHI

**Preot SCARLAT PORCESCU, Episcopia Romanului, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1984, 414 pagini text + 135 ilustrații alb-negru.**

După minuțioase și atente cercetări, caracteristică a tuturor lucrărilor părintelui Scarlat Porcescu, Prea Cucernicia Sa, a ajuns la concluzia că întemeierea târgului Roman, «s-a petrecut într-un timp mai avansat», cândva înainte de domnia voievodului Roman I, — deci înainte de 1391—1394.

Aproximația nedefinită încă, s-a impus prin lipsa surselor istorice științifice.

În orice caz, datele de 1387, după documente externe, lista rusă a orașelor «Volohe», sau 30 Martie 1392, după cele interne, rămân simple mențiuni despre un târg deja constituit, necunoscându-se încă acte categorice de fundație.

Aceeași aproximație, de data aceasta definită, i s-a impus și în ceea ce privește chiar întemeierea episcopiei de la Roman.

Printr-o logică strinsă și o analiză riguros științifică a complexului de informații privitoare la împrejurările istorice și mai ales cele social-economice, și-a formulat opinia că episcopia Romanului, a fost întemeiată de Alexandru Vodă cel Bun — «organizatorul ierarhiei bisericești moldovene», între anii 1408—1413 și sigur înainte de 30 septembrie 1445, de când datează prima mențiune documentară a ei.

După întemeiere, Episcopia Romanului a fost prima între cele trei episcopii moldovene prin importanță și cinstirea ierarhilor săi, imediat după Mitropolia Moldovei.

În privința titulaturii scaunului eparhial de la Roman, aici nu a fost niciodată Mitropolie.

Teritoriul de jurisdicție al eparhiei Romanului, menționat de interpolatorii Letopiseșului lui Grigore Ureche, se întindea peste ținuturile: Roman, Bacău, Putna, Tecuci, Tutova, Vaslui și mai târziu Covurui.

Evenimentele istorice următoare (1775, 1812, 1852, 1949, 1950, 1952, și în sfârșit 1962), au făcut ca acest teritoriu să sufere modificări pînă la cel de astăzi, cuprinzînd județele Bacău și Vaslui în întregime și o parte din județul Neamț cu șapte proto-pciate și 50 de parohii.

Sediul episcopiei a fost Biserica cu hramul «Sfînta Vineri» (1408) — mai târziu numită «Sfînta Paraschiva», zidită de Roman I din piatră, ctitorită și de Alexandru cel Bun, cu o înfățișare, ce se cuvenea «înaltei sale destinații», de catedrală episcopală, unde se «desfășurau slujbe religioase și ceremonii solemne».

Domnitorul Petru Rareș, între anii 1542—1550, a rectificat o altă biserică «impunătoare prin proporții și înfățișare artistică», care și astăzi este catedrală episcopală.

Autorul admite că, pictura interioară a fost realizată în anii următori construirii, pînă către anul 1560, perioadă cînd școala moldovenească de pictură atinsese «o culme uimitoare».

Pe din afară catedrala nu a fost pictată niciodată.

Pictura originală s-a păstrat în bună parte, intervenind și picturi din perioada următoare.

De la întemeierea Episcopiei — în curtea vastă interioară, au existat case, chilii iar astăzi pe lângă catedrala episcopală se află reședința episcopală, și multe clădiri cu terase și coloane, pentru personalul clerical al catedralei, birourile administrației episcopale, turnătoria de lumânări, etc.

La intrarea în incinta episcopiei se află un impunător turn-clopotniță, construit sub oblăduirea episcopilor Leon și Melchisedec (1780—1882) — având multe încăperi, unde se află colecția de obiecte bisericești de valoare istorică, precum și manuscrise și tipărituri vechi.

În turn s-au instalat 5 clopote mari, dintre care două au fost dăruite de Ștefan Vodă cel Mare.

O preocupare a autorului a fost și studiul patrimoniului imobiliar al episcopiei, de la înființare, primind de la Alexandru cel Bun — în 1408 — satele și moșiile Leucășenii și Dragomirești, iar mai târziu moșii, sate, fmețe, prisăci, păduri, mări, heleșteie, etc.

Datorită acestei averi însemnate, episcopia a putut să-și exercite, în contextul împrejurărilor istorice pînă la anul 1864, înaltele și prestigioasele sale roluri de instituție ecleziastică, culturală, socială și chiar politică, într-o vreme cînd statul nu-și luase încă sarcina de a susține financiar asemenea instituții.

Unul din rolurile sociale ale episcopiei Romanului, a fost patronarea breslelor, numite și brastave, sau frății încă din veacul al XVI-lea, acestea ținînd evidențe prin catastive, (statute și registre de contabilitate), adevăruri și întărite cu semnătura episcopului.

Un mare rol, cultural și social al Episcopiei Romanului, a fost acela de răspîndirea științei de carte, Biserica fiind socotită mama, sau sora mai mare a școlii.

Printre episcopii Romanului, au fost și oameni de înținsă și aleasă cultură (ex. Leon Gheucă, Veniamin Costache, Gherasim Clipa-Barbovski, Melchisedec, etc.) care au întreținut cu vigoare acest climat de înălțare și răspîndire al învățămîntului de carte, creînd și întreținînd școli proprii înainte de 1830, — o școală avînd sediul la biserica «Sf. Voievozi», cu o durată de 4 ani.

Episcopii Romanului, au cerut desființarea învățămîntului în slavonește și grecește, pe care nu-l înțelegea poporul.

În anul 1845, a luat ființă o școală catehetică la Roman, pentru acei care voiau să devină preoți, desființată în anul 1859, întrucît luaseră ființă seminariile de la Roman (1858) și Huși (1851).

Tot în categoria activităților sociale, se citează înființarea unei infirmerii, la biserica «Precista Mare», care mai târziu a devenit un adevărat spital cu paturi, pentru săraci, infirmi și alți bolnavi, episcopia avînd aici o contribuție esențială.

De asemenea un rol social a avut episcopia Romanului în dreptul de a judeca în primă instanță, pe locuitorii satelor de pe domeniul episcopal, pe poslușnicii episcopiei și pe slujitorii bisericii.

Cea mai întinsă parte a lucrării autorului, este prinsă de șirul episcopilor Romanului (p. 141—337), dar vom aminti cîteva, care par mai proeminenți prin faptele lor.

În secolul al XV-lea sînt citați trei episcopi.

În secolul XVI s-au perindat la Roman cel puțin 13 episcopi, dintre ei menționăm pe Macarie II (1531—1558), supranumit «Învățător al Moldovei», sau «unul dintre ultimii reprezentanți ai cărturăriei vechi slavone».

În timpul său s-a ridicat catedraja episcopală.

În secolul XVII, au avut loc cel puțin 17 înscăunări de episcopi.

În acest secol, menționăm pe episcopul *Dosoftei* II, între anii 1659—1671, cunoscutor a mai multe limbi, cu deosebite cunoștințe istorice, unul dintre deschizătorii drumului spre limba română și a aspectului ei literar.

Scriind Psaltirea în versuri a fost categorisit pe drept «părintele poeziei românești».

Între anii 1671—1674, a fost la Roman, episcopul Teodosie, care fusese mai înainte episcop la Rădăuți, iar de la Roman a trecut mitropolit la Iași<sup>1</sup>.

În secolul 18, au avut loc 13 înscăunări, dintre episcopi, menționînd pe Leon Gheucă (1769—1786), care a păstorit 17 ani, un autodidact de orientare iluministă și enciclopedică, activînd pentru primatul limbii române și tipărirea de cărți.

În timpul său s-a ridicat monumentalul turn-clopotniță de la episcopie.

Amintim de asemeni pe Veniamin Costache între anii 1796—1803, după care a trecut mitropolit la Iași.

A fost ierarh de frunte al bisericii, înființînd școli, traducînd cărți de cult, strîngînd 80 pungi de aur, pentru a se mări și dota spitalul, din Roman, de la mănăstirea «Precista Mare».

În secolul XIX, personalitățile celor 12 episcopi de la Roman sînt mai cunoscute, amintind aici numai pe Melchisedec Ștefănescu (1879—1892), un intelectual excepțional.

A fost trimis la Academia din Kiev, a publicat manuale didactice și a fost părtaș activ la toate realizările poporului român din epoca în care au avut loc unirea, reformele lui Cuza, independența, etc.

A fost «sufletul tuturor» dezbaterilor din Sf. Sinod și a luptat pentru autocefalia Bisericii Ortodoxe Române.

1. În Istoria Bisericii Ortodoxe Române se face confuzie între acest episcop Teodosie și Teodosie Clipa — Barbovschi de la Rădăuți, refugiat în Polonia în 1600, odată cu Movileștii.

Truditorii lucrării «Documente privitoare la istoria Schitului Brazi» depusă la Arhivele Statului Focșani, și a unui articol depus la redacția revistei Biserica Ortodoxă Română, propun ca acestui mitropolit să i se adauge «al II-lea», precum și Radovschi pentru a fi distins cu precizie de Teodosie din anul 1600.

(A se vedea și Pr. Paul Mihail «documente și zapise moldovenești de la Constantinopol», 1607—1806, Iași, 1948, p. 74—76).

El a fost decapitat de tătarii jefuitori în anul 1698 și moaștele sale au fost îngropate de Dimitrie stareț la Brazi, într-o ocnită, unde au fost uitate și redescoperite de autorii lucrării de mai sus.

La 10 septembrie 1870 a fost ales membru al Academiei Române.

A publicat «Chronica Romanului și Episcopiei de Roman» în 2 volume.

În secolul XX, au fost rînduiți pînă astăzi 6 episcopi la episcopia Romanului: Gherasim Safirin, Teodosie Atanasiu, Lucian Triteanu, Teofil Herineanu, Partenie Ciopron și Iftimie Luca, a căror activitate este mai cunoscută.

Au fost introduse în lucrare capitole speciale despre componența cancelariei episcopale și patrimoniul cultural, adunat în muzeul episcopiei.

Autorul adaugă un glosar al cuvintelor puțin folosite din limba noastră, indicele general de topice și rezumatul în limba franceză.

Citind lucrarea «Episcopia Romanului», care este scoasă în condiții editoriale excepționale, constatăm că autorul este un vrednic pescuitor de perle din bibliotecii și din arhive și prin munca sa, ne-a dat un dar de mare preț pentru Istoria Bisericii Ortodoxe Române.

Pr. GR. T. POPESCU

*Synopsis Quattuor Evangeliorum. Locis parallelis evangeliorum apochryphorum et patrum adhibitis edidit Kurt Aland. Editio decima et recognita ad textum editionum 26 Nestle-Aland et 3 Greek New Testament aptata, Deutsche Bibelstiftung, Stuttgart, 1978, 27 × 22 cm, XXXII + 590 pagini.*

Cartea cu titlul de mai sus este o sinopsă a textului grecesc al celor patru Evanghelii. Prima ediție a cărții a apărut în 1963. În 1967 a apărut a IV-a ediție revizuită, în 1976 a IX-a ediție din nou revizuită, iar în 1978, s-a tipărit prezenta ediție, a X-a, total revăzută, ținîndu-se seama și de apariția ediției a treia a lucrării *The Greek New Testament* sub egida Societăților Biblice Unite și de tipărirea ediției a XXVI-a din *Novum Testamentum Graece* de Nestle-Aland. Aceste ultime două ediții ale textului Noului Testament în greacă, din care prima este destinată, în primul rînd traducătorilor, iar a doua îndeosebi profesorilor, studenților și exegeților, constituie așa numitul «text standard», fiind răspîndit, practic, în întreaga lume.

Autorul Sinopsei de care ne ocupăm este Kurt Aland, unul din cei mai cunoscuți și mai activi cercetători și editori în domeniul textului Noului Testament în limba greacă, un reputat specialist în ce privește *critica textuală a Noului Testament*, coordonator al Institutului pentru cercetarea textului Noului Testament din Münster, R. F. Germania, instituție căreia îi datorăm principalele îmbunătățiri aduse lucrării de față.

Cartea pe care o prezentăm este fundamentală pentru studiul complex și aprofundat al Sfintelor Evanghelii, ceea ce explică apariția ei în zece ediții, între 1963 și 1978.

După un *Cuvînt înainte* la cea de-a IX-a ediție (p. VII), urmează un extras *Din cuvîntul înainte la prima ediție* în care sînt prezentate istoricul lucrării, principiile care au stat la baza alcătuirii ei și scopurile urmărite de autor. Atît *Cuvîntul*

---

1. O listă completă o datorăm tot lui Kurt Aland, *Kurzgefasste Liste der griechischen Handschriften des Neuen Testaments, I Gesamtübersicht*, Berlin, 1963.

înainte la ediția a IX-a, cit și *Din Cuvîntul înainte la prima ediție*, semnate de Kurt Aland, sînt reproduse în limbile germană, latină și engleză (p. VII—XU).

Urmează un lung capitol introductiv privind codicii de care s-a ținut seama la alcătuirea Sinopsei și semnele de abreviere folosite în lucrare (p. XIV—XXXII).

Cum era și firesc, primii codici prezentați sînt cei în limba greacă, și anume codicii care cuprind manuscrise ale Evangheliilor transcrise în unciale sau majuscule, de unde și numele lor de manuscrise unciale sau majuscule. Aceste manuscrise sub formă de codice, formatul preferat de la început de creștini spre deosebire de cel de sul, folosit cu precădere în sinagogă și în cercurile iudaice, sînt deosebit de importante, deoarece sînt foarte vechi și cuprind, adesea integral, cărțile scripturistice. Ele sînt scrise, fie pe papirus, un material fabricat din tulpina plantei cu același nume care crește în Delta Nilului, fie pe pergament, adică pe piei de vițel sau miel pregătite special în acest scop, mai întîi în insula Pergam, iar apoi, și în celelalte centre de cultură ale antichității. Codicii copiați pe papirus sînt cele mai vechi manuscrise, unele din ele datînd de la sfîrșitul secolului II, dar, din pricina fragilității materialului pe care au fost scrise, ele au ajuns la noi, de cele mai multe ori numai în fragmente. Manuscrisele pe pergament, deși mai noi, sînt deosebit de importante pentru că reproduc foarte adesea fie întreaga Biblie, fie cărți întregi ale acesteia.

În prima parte a lucrării, sînt înfățișați codicii greci pe papirus care cuprind, în totalitate sau fragmentar, textul Sfințelor Evanghelii. Sînt astfel recenzați 40 de codici din această categorie. Dintre aceștia, un mare interes prezintă papirusul 52, probabil cel mai vechi manuscris, cuprinzînd un text al Noului Testament (Ioan, 18, 31—33; 37—38), în limba greacă. Manuscrisul datează din prima jumătate a secolului al II-lea și se păstrează într-o bibliotecă din Manchester-Anglia. Din secolul II datează și manuscrisul pe papirus notat cu cifra 77, care cuprinde Matei 23, 30—34, 35—39, care se păstrează la Oxford.

Un alt uncial pe papirus deosebit de important cuprinzînd largi fragmente din Evanghelia a IV-a este cel notat cu cifra 66, datînd din sec. II—III. Manuscrisul cuprinde o parte a textului Evangheliei după Sfîntul Ioan și se păstrează la Geneva și Dublin. Este supranumit Papirusul Bodmer II, după Biblioteca Bodmeriană în care se păstrează, la Geneva.

În continuare (p. XVI—XXII) sînt evidențiați codicii unciale pe pergament, cuprinzînd Sfințele Evanghelii, care au ajuns pînă în zilele noastre. Dintre aceștia, cei mai vechi, mai cunoscuți și mai importanți sînt codicii Sinaiticus sau  $\aleph$  (sec. IV), care se păstrează la Londra, Vaticanus sau B (sec. IV), care se păstrează în Biblioteca Vaticanului, Alexandrinus sau A (sec. V), păstrat la Londra, Ephraemi rescriptus sau C, păstrat la Paris.

Codicii minuscule (cei în care sînt folosite și literele de rînd sau mici ale alfabetului), sînt recenzați în continuare (p. XXII—XXVII). Deși cel mai vechi dintre codicii minuscule, este cel notat cu cifra 461, care datează de la 835, unii dintre ei sînt deosebit de importanți deoarece reproduc texte mai vechi uneori din secolele IV—V, sau chiar mai vechi. Acești codici sînt notați cu cifre arabe, pe cînd codicii unciale sînt denumiți cu literele majuscule ale alfabetului latin, grec, iar în cazul codicelui Sinaiticus, chiar cu prima literă a alfabetului ebraic. Acești codici sînt notați și cu

cifre arabe înaintea cărora se introduce «0» (zero). De exemplu, Codicele Vaticanus, care, ca și Sinaiticus, Alexandrinus și altele, poartă și aceste supranume, este cunoscut și sub numele de B sau 03. Cifra arabă înaintea căreia se pune «0» (zero) a devenit necesară mai cu seamă când literele alfabetului latin și grec au devenit insuficiente pentru a se nota toți codicii unciali pe pergament. Manuscrisele pe papirus sînt notate cu P la care se adaugă o cifră arabă.

Din literele cuprinzînd manuscrisele Sfințelor Evanghelii aflăm, pe lângă numele acestuia, datele cînd au fost transcrise, locurile unde se păstrează în prezent, precum și conținutul lor cu exactitate.

Leccionariile sînt manuscrise cuprinzînd cărțile Noului Testament împărțite în pericope pentru nevoile cultului divin. Ele sînt notate cu o cifră arabă înaintea căreia se așează litera 1 (de rînd și de mîna). Și aceste manuscrise din care cele mai vechi datează din secolul X sînt importante în măsura în care cuprind texte mai vechi, îndeosebi din așa numita recenziune egipteană care se bucură de cea mai mare autoritate în rîndul editorilor Noului Testament, în limba greacă. Poartă acest nume după țara de proveniență a textului denumit astfel. De aceea, leccionariile care reproduc acest text sînt evidențiate în primul rînd în lista prezentată în Introducerea lucrării (p. XXVII).

Sînt enumerate, mai departe, manuscrisele traducerii denumite Itala sau Vetus Latina și într-o măsură mai mică cele ale Vulgatei (p. XXVIII—XXIX). În ultima parte a Introducerii sînt inserate și explicate siglele și abrevierile folosite în textul lucrării și în aparatul critic.

Cartea cuprinde apoi (p. 1—514) textul celor 4 Evanghelii împărțit în 367 de pericope. Acestea poartă, fiecare, cîte un titlu stabilit de îngrijitorii ediției transcriindu-se întotdeauna cînd este cazul, paralel, relațiile din cele 4 Evanghelii privind evenimentul sau cuvîntarea respectivă. Astfel, cititorul poate să urmărească direct fără nici o dificultate descrierile paralele ale conținutului Sfințelor Evanghelii. E de la sine înțeles că cititorul își va da cu ușurință seama cînd un eveniment este istorisit numai într-una din cele patru Evanghelii.

Cele 367 de pericope sînt împărțite în 18 mari părți care țin seama pe cît se poate, de locul și timpul desfășurării activității Mîntuitorului, precum și de ordinea acestora în cele patru Evanghelii.

Din acestea, cităm: Prologul (Matei I, 1; Marcu I, 1; Luca I, 1—4; Ioan I, 1—18); Introducerea (De la anunțarea nașterii Sfințului Ioan Botezătorul, pînă la ispitirea Mîntuitorului); pregătirea Mîntuitorului pentru începerea activității publice (de la începutul activității Sfințului Ioan Botezătorul pînă la ispitirea Mîntuitorului); începutul activității publice a Mîntuitorului (după Evanghelia a IV-a, 1, 35 — III, 26); de la chemarea primilor Apostoli pînă la mărturisirea Sfințului Ioan Botezătorul asupra lui Iisus; activitatea Mîntuitorului în Galileea (de la venirea Mîntuitorului în Galileea — Matei IV, 12; Marcu I, 14; Luca IV, 14; Ioan 4, 1—3 — pînă la alegerea Apostolilor — Marcu III, 13—19; Luca VI, 12—16); predica de pe Munte (după Matei — IV, 24 — VII, 29); așa-numita predică de pe cîmpie (după Luca VI, 17—49); continuarea activității în Galileea (de la vindecarea unui lepros — Matei 8, 1—4, pînă la vindecarea orbului din Betsaida, Marcu VIII, 22—26);

apropierea Patimilor (de la răspunsul dat de ucenici privind Sf. Euharistie, Ioan VI, 60—66 și de la răspunsul lui Petru în Cezareea lui Filip, Matei XVI, 13—30, pînă la parabola celui ce datora 10.000 de talanți, Matei XVIII, 23—35); ultimul drum spre Ierusalim (după Luca, IX, 51 — hotărîrea de a merge la Ierusalim pînă la parabola vameșului și fariseului, Luca XVIII, 9—14); Iisus în Ierusalim cu prilejul sărbătorii corturilor (după Ioan VII, 1—9, de la venirea lui Iisus la sărbătoarea corturilor în Ierusalim pînă la dezbinarea iudeilor pentru Iisus, Ioan X, 19—21); activitatea publică în Iudeea (de la plecarea lui Iisus în Iudeea, Matei XIX, 1—2, pînă la complotul arhierieilor împotriva lui Lazăr cel înviat, Ioan XII, 9—11); activitatea cea din urmă în Ierusalim (începînd cu Intrarea în Ierusalim, Matei XXI, 1—9; Marcu XI, 1—10; Luca XIX, 28—40; Ioan XII, 12—19; pînă la banul văduvei, Marcu XII, 41—44; Luca XXI, 1—4; Cuvîntarea eshatologică (Matei XXIX, 1—36; Marcu XIII, 1—37; Luca XXI, 5—36); Concluzii după cuvîntarea eshatologică (după Matei, XIV, 37—XXV, 46; Luca XXI, 37—38; Ioan XII, 20—50); Sfintele Patimi, prima parte, pînă la venirea în grădina Ghetsimani (începînd cu hotărîrea mai-marilor poporului iudeu, privind uciderea lui Iisus, Matei XXVI, 1—5; Marcu XIV, 1—2; Luca XXII, 1—2; pînă la discuția dintre Mîntuitorul și Apostoli privind cele două săbii, Luca XXII, 35—38; a doua parte, ultimele învățături și cuvîntări, după Ioan XIV, 1—XVII, 1—26; a treia parte, prinderea, răstignirea și punerea în mormînt, Matei XXVI, 36—XXVII, 66; Marcu XIV, 32—XV, 47; Luca XXII, 39—XXIII, 56; Ioan XVIII, 1—XIX, 42); Învierea (Matei XXVIII, 1—5; Marcu XVI, 1—8; Luca XXIV, 1—43; Ioan XX, 1—29); Încheierea Sfintelor Evanghelii (Matei XXVIII, 16—20; Marcu XVI, 9—20; Luca XXIV, 44—53; Ioan XX, 30—31; XXI, 1—25).

Cititorul acestei lucrări beneficiază, în primul rînd, de compararea textelor și locurilor paralele care sînt aduse în aceeași pagină pe 2, 3 sau 4 coloane după caz, putînd astfel urmări precizări, nuanțe și dezvoltări care altfel i-ar putea scăpa. În același timp, se folosește un sistem eficient de trimiteri la alte pericope sau texte evanghelice care atrag atenția că tema dezvoltată în pericopa respectivă se reia sau se precizează și în altă parte. Textele din aceste trimiteri sînt, și ele, transcrise cu litere dintr-un corp mai mic. De exemplu, la pericopa nr. 18 (despre Botezul Mîntuitorului, Matei III, 17—1; Marcu I, 9—11; Luca II, 21—23; Ioan I, 29—34), sînt adăugate cu litere dintr-un corp mai mic și textele de la Matei XVII, 5; Marcu IX, 7; Luca IX, 35 unde sînt redade cuvintele de la Schimbarea la Față; «Acesta este Fiul Meu cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta ascultați-L». Tot adaos la această pericopă sînt citate din Evanghelia Sfîntului Ioan (XII, 28—30), cuvintele venite din cer: «Și L-am preaslăvit și iarăși îl voi preaslăvi» care apar ca o paralelă prin aceea că sînt rostite de Dumnezeu Tatăl, la cuvintele de la Botezul Domnului: «Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit» (Matei III, 17) rostite tot de Dumnezeu Tatăl. Am dat acest exemplu pentru a se putea constata pînă la ce punct au fost identificate locurile paralele și asemănările dintre textele evanghelice.

După realizarea sinopsei cuprinzînd textul Sfintelor Evanghelii cu privire la evenimentul avut în vedere și după reproducerea tuturor paralelelor și asemănărilor posibile din Sfintele Evanghelii, în continuarea acestora, sînt inserate toate textele Vechiului Testament, din literatura patristică și din scrierile apocrife despre pericopa respectivă. Astfel, cititorul beneficiază, practic, de toate datele cuprinse



în principalele izvoare ale antichității creștine asupra pericopei avute în vedere, ceea ce face din fiecare din cele 367 de fragmente evanghelice o micromonografie cuprinzând principalii martori ai fragmentului respectiv.

Pentru pericopa nr. 19 intitulată Genealogia lui Iisus (Matei I, 1—17; Luca III, 23—38) sînt reproduse nu numai textele celor două Evanghelii care cuprind «cartea neamului lui Iisus», ci, în continuare, și sursele acestei genealogii din Vechiul Testament, în extenso în limba greacă după Septuaginta (I Cronici I, 1—34; III—15; III, 5—19; Rut IV, 18—22; Geneză XI, 10—26; V, 1—32). Totodată, se menționează și un text din așa-numita Evanghelie a Ebioniților, scriere apocrifă, referitor la această genealogie, text pe care-l reproduce Epifaniu în *Panarion haer.* (30, 13, 2). La pericopa nr. 20, Ispitirea Mîntuitorului, pe lângă textele propriu-zise din Sfintele Evanghelii (Matei IV, 1—11; Marcu I, 12—13; Luca IV, 1—13), sînt prezentate și alte mențiuni asupra acestui moment din viața lui Iisus, din literatura patristică (Origen, Fer. Ieronim, Păstorul lui Herma, Iustin Martirul), o însemnare marginală la Matei IV, 5 din Codicele minuscule cu nr. 566 al Noului Testament în limba greacă și un citat din așa-numita Evanghelie după Evrei, scriere apocrifă citată de Origen în Comentariul său la Evanghelia după Ioan.

Lucrarea prezintă și un aparat critic complex, în care sînt evidențiate variantele textuale ale pericopelor analizate, ținîndu-se seama de *Novum Testamentum Graece*, ediția Nestle-Aland, a XXVI-a, și de *The Greek New Testament*, ediția a III-a.

Într-un bogat Apendice (p. 517—548) se înserează textul așa-numitei Evanghelii după Toma în limba latină și în traducere germană și engleză, (p. 517—530); cele mai vechi mărturii patristice cuprinzînd date asupra Sfintelor Evanghelii (Origen, Efrem Sirul, Eusebiu de Cezareea, Georgius Monahul, Sfîntul Ioan Hrisostom, Fer. Ieronim, Fer. Augustin, Sf. Iustin Martirul, Sfîntul Irineu, Clement Alexandrinul); cele mai vechi date cuprinse în așa-zisele Proloage ale Sfintelor Evanghelii, un fel de introduceri sumare, dar importante prin vechimea lor; Canonul Muratori, Prologul monarhienilor etc.

Lucrarea se încheie printr-o serie de Indici (cel al locurilor paralele ale Sfintelor Evanghelii, de fapt un plan detaliat al cărții; cel al textelor folosite în lucrare: din Noul Testament, din Vechiul Testament, traducerea Septuaginta, din scrierile apocrife și din operele Sfinților Părinți și ale scriitorilor bisericești).

Lucrarea este indispensabilă celui care studiază, indiferent din ce punct de vedere, Sfintele Evanghelii. Ea ușurează foarte mult munca exegetului și a teologului în general. Această carte încorporează o muncă enormă care n-ar fi putut fi, probabil, dusă la bun sfîrșit fără ajutorul cunoscutului de acum Institut pentru Cercetarea textului Noului Testament din Mînster.

Se cuvine un cuvînt de prețuire față de Societatea Biblică Germană din Stuttgart, în editura căreia apare cartea, tipărită în condiții excepționale în tipografia aceeași Societăți Biblice.

**Preot SABIN VERZAN**